

Pradžia>Nagrinėjimas teisme>Civilinės bylos>Kurios šalies teismas kompetentingas?**Kurios šalies teismas kompetentingas?**

Europos Sąjungos teisėje gali būti nustatyta, kuris teismas nagrinėja bylą, kai abi ginčo šalys iškelia bylą skirtingose ES šalyse.

Pavyzdžiui, įvykus eismo įvykiui tarp dviejų asmenų, kurių vienas gyvena Vokietijoje, o kitas – Prancūzijoje, jie gali pareikšti vienas kitam ieškinį dėl žalos atlyginimo savo gyvenamosios vietos valstybėje narėje.

Europos Sąjungos (ES) teisės aktuose numatyta, kurie teismai kuriose valstybėse narėse turėtų nagrinėti bylą, kad būtų išvengta vienas kitam prieštaraujančių sprendimų. Vadovaujantis bendrąja taisykle, kad ieškinyi asmeniui turi būti reiškiamas toje valstybėje, kurioje yra jo gyvenamoji vieta. Tačiau tam tikrais specifiniais atvejais gali būti taikomos kitos jurisdikcijos nustatymo taisyklės, pavyzdžiui, sutarties nevykdančiam asmeniui byla gali būti iškelta pagal atitinkamo įsipareigojimo vykdymo vietą (pavyzdžiui, pagal vietą, į kurią turėjo būti pristatytos prekės). Esama tam tikrų taisyklių, kurios apsaugo tokias grupes kaip vartotojai, darbuotojai ir apdraustieji.

Šeimos teisėje galioja ES taisyklės, pagal kurias nustatoma, kur turėtų būti nagrinėjamas ginčas, susijęs su skyrybomis, tėvų atsakomybe arba išlaikymu.

Spustelėjus kurios nors šalies vėliavą, bus pateikta išsami tos šalies informacija.

Kai pagal jurisdikcijos taisyklės nustatytą atitinkamą valstybę narę, jums reikia rasti kompetentingą tokias bylas nagrinėti teismą.

Europos teisminiame atlase civilinėse bylose nurodomi visų teismų, kompetentingų nagrinėti civilines ir komercines bylas (pirmosios instancijos teismų, apeliacinių teismų ir pan.), valstybėse narėse pavadinimai ir adresai bei teritorinė jurisdikcija.

Paskutinis naujinimas: 30/05/2023

Šį puslapį tvarko Europos Komisija. Šiame tinklalapyje pateikta informacija nebūtinai atitinka Europos Komisijos oficialią poziciją. Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą informaciją arba duomenis. Informacija apie ES tinklalapių autorių teises pateikiama teisiniame pranešime.

Kurios šalies teismas kompetentingas? - Belgija**1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą)?**

Žr. toliau.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?**2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?****Įvadas**

Aiškumo labui, atsižvelgdami į Belgijos teisės sistemos ypatumus, 1 ir 2.1 klausimus aptarsime kartu.

Pirmiausia dalykinę jurisdikciją (pranc. *compétence d'attribution* / flam. *volstrekte bevoegdheid*, taip pat žinomą kaip *compétence matérielle* / *materiële bevoegdheid*) reikia atskirti nuo teritorinės jurisdikcijos (*compétence territoriale* / *territoriale bevoegdheid*).

Bet kokių ieškinių pateikimas reikalavimas, kuris dažnai turi piniginę vertę, o teismo dalykinės jurisdikcijos sritį lemia teisės aktai, kuriuose nurodytas reikalavimų, kuriuos teismui leidžiama nagrinėti, pobūdis ir vertė.

Šiame atsakyme į 1 ir 2.1 klausimus aptariama dalykinė jurisdikcija.

Žemesnieji teismai turi jurisdikciją ne visoje Belgijoje. Teisės aktais šalis yra padalyta į atskiras sritis (rajonus, apylinkes ir kt.). Kiekvienas teismas turi jurisdikciją tik savo teritorijoje. Tai vadinama teritorine jurisdikcija, kuri aprašyta atsakyme į 2.2 klausimą.

Neribota jurisdikcija: pirmosios instancijos teismai

Pirmosios instancijos teismai (pranc. *tribunal de première instance* / flam. *rechtbank van eerste aanleg*) turi neribotą jurisdikciją (*plénitude de compétence* / *volheid van bevoegdheid*). Tai reiškia, kad pirmosios instancijos teismai, priešingai negu kiti teismai, gali nagrinėti visas bylas, įskaitant bylas, priklausančias kitų teismų jurisdikcijai.

Teismų kodeks (pranc. *Code judiciaire* / flam. *Gerechtelijk Wetboek*) 568 straipsnyje teigiama, kad pirmosios instancijos teismai nagrinėja visus reikalavimus, išskyrus tuos, kurie turi būti teikiami tiesiogiai apeliaciniam teismui (*cour d'appel* / *hof van beroep*) arba Kasaciniam teismui (*Cour de cassation* / *Hof van Cassatie*). Neribota pirmosios instancijos teismo jurisdikcija yra sąlyginė ta prasme, kad atsakovas gali pateikti prieštaravimą, jog teismas neturi jurisdikcijos, nes atitinkamo dalyko byloje specialiąją jurisdikciją turi kitas teismas. Pirmosios instancijos teismai taip pat turi išimtinę jurisdikciją tam tikrais klausimais. Tam tikrų rūšių ginčai turi būti teikiami nagrinėti pirmosios instancijos teismui, net jeigu reikalavimo vertė yra mažesnė negu 2 500 EUR, pavyzdys – su asmens statusu susiję reikalavimai.

Kiti teismai

Toliau pateikiamas kitų teismų sąrašas kartu su trumpu jų dalykinės jurisdikcijos aprašymu.

a) Taikos teismai

Pagal Teismų kodeksą 590 straipsnį taikos teismai (pranc. *juge de paix* / flam. *vrederechter*) turi bendrąją kompetenciją nagrinėti reikalavimus, kurių vertė yra mažesnė negu 2 500 EUR, išskyrus tuos, kurie teisės aktais konkrečiai priskiriami kitam teismui. Be šios bendrosios kompetencijos, taikos teismai dar turi specialiąją jurisdikciją (žr. Teismų kodeksą 591, 593 ir 594 straipsnius) arba išimtinę jurisdikciją (Teismų kodeksą 595 ir 597 straipsniai) tam tikrose bylose, nepriklausomai nuo reikalavimo vertės. Bylų, priklausančių taikos teismo specialiajai jurisdikcijai, pavyzdžiai – ginčai dėl nuomos, bendros nuosavybės, teisės naudotis keliu ir kitų servitutų, taip pat dėl išlaikymo išmokų. Taikos teismai turi jurisdikciją nagrinėti įvaikinimo dokumentus ir sprendti dėl tėvystės pripažinimo. Skubus iškeldinimas ir turto plombavimas priklauso taikos teismo išimtinai jurisdikcijai.

b) Policijos teismai

Pagal Teismų kodeksą 601 *bis* straipsnį policijos teismai (pranc. *tribunal de police* / flam. *politierechtbank*) nagrinėja visus reikalavimus dėl žalos atlyginimo, kylančius iš kelių eismo nelaimių, nepriklausomai nuo sumos. Šiais klausimais policijos teismai turi išimtinę jurisdikciją.

c) Komercinių bylų teismai

Pagal Teismų kodeksą 573 straipsnį komercinių bylų teismai (pranc. *tribunal de commerce* / flam. *rechtbank van koophandel*) pirmąją instanciją nagrinėja verslo subjektų tarpusavio ginčus, t. y. ilgalaikę ekonominę veiklą vykdančių asmenų arba įmonių ginčus, susijusius su veiksmais, atliktais vykdančią veiklą, jeigu šie ginčai nepriklauso kito teismo specialiajai jurisdikcijai.

Jeigu ieškovas, kuris nėra verslo subjektas, pradeda bylą verslo subjektui, jis gali nuspręsti bylą pradėti komercinių bylų teisme. Komercinių bylų teismai taip pat nagrinėja ginčus, susijusius su įsakomaisiais ir paprastaisiais vekseliais.

Be šios bendrosios kompetencijos, komercinių bylų teismas dar turi specialiąją ir išimtinę jurisdikciją tam tikrose bylose. Jo specialiajai jurisdikcijai priklausančios bylos išvardytos Teismų kodekso 574 straipsnyje. Tai – ginčai, susiję su komercinėmis įmonėmis ir veiksmais jūrų ir vidaus vandenų laivybos srityje. Pagal Teismų kodekso 574 straipsnio 2 dalį komercinių bylų teismas turi išimtinę jurisdikciją nagrinėti ieškinius ir ginčus, kylančius tiesiogiai iš bankroto ir teismo reorganizavimo proceso remiantis 1997 m. rugpjūčio 8 d. Bankroto įstatymu (pranc. *loi du 8 août 1997 sur les faillites* / flam. *faillissementswet van 8 augustus 1997*) ir 2009 m. sausio 31 d. Įstatymu dėl verslo veiklos tęstinumo (*loi du 31 janvier 2009 relative à la continuité des entreprises* / *wet van 31 januari 2009 betreffende de continuïteit van de ondernemingen*), jeigu toks procesas yra reglamentuojamas konkrečiu įstatymu, taikomu bankroto ir teismo reorganizavimo procesams.

d) Darbo bylų teismas

Darbo bylų teismas (pranc. *tribunal du travail* / flam. *arbeidsrechtbank*) yra pagrindinis specialusis teismas ir iš esmės turi jurisdikciją jam konkrečiai priskirtose bylose. Minėtos bylos aprašytos Teismų kodekso 578 ir tolesniuose straipsniuose:

darbo ginčai;

ginčai, susiję su nelaimingais atsitikimais darbe ir profesinėmis ligomis;

ginčai, susiję su socialine apsauga.

Darbo bylų teismas turi išimtinę jurisdikciją taikyti administracines nuobaudas, nustatytas teisės ir administraciniais aktais, nurodytais 578–582 straipsniuose ir Įstatyme dėl administracinių nuobaudų, taikytinų tam tikrų socialinės apsaugos įstatymų pažeidimo atveju (pranc. *loi relative aux amendes administratives applicables en cas d'infraction à certaines lois sociales* / flam. *wet betreffende de administratieve geldboeten in geval van inbreuk op sommige sociale wetten*), taip pat jurisdikciją nagrinėti reikalavimus, susijusius su kolektyviniu skolų suregulavimu.

e) Žemesniųjų teismų pirmininkaujantys teisėjai – procesai dėl laikinųjų apsaugos priemonių

Teismų kodekso 584–589 straipsniuose numatyta, kad pirmosios instancijos teismo, komercinių bylų teismo ir darbo bylų teismo pirmininkaujantys teisėjai turi įgaliojimus skubiais atvejais priimti preliminarūs sprendimus bylose, priklausančiose jų teismo jurisdikcijai (procesas dėl laikinųjų apsaugos priemonių (pranc. *référé* / flam. *kort geding*)). Taikoma sąlyga, kad atvejis turi būti skubus, o sprendimas turi būti tik preliminarus, neturintis poveikio pačiai bylai. Pavyzdžiai – ekspertinio tyrimo skyrimas, liudytojo apklausos skyrimas ir kt.

f) Arešto teisėjas

Arešto teisėjas (pranc. *juge des saisies* / flam. *beslagrechter*, žr. Teismų kodekso 1395 straipsnį) nagrinėja visus reikalavimus dėl prevencinio arešto (*saisies conservatoires* / *bewarende beslagen*), teismo sprendimų vykdymo ir priemonių, kurių ėmėsi išlaikymo reikalavimų biuras, nurodytas 2003 m. vasario 21 d. Įstatyme, kuriuo Federalinėje viešojoje finansų tarnyboje sukuriamas išlaikymo reikalavimų biuras (*loi du 21 février 2003 créant un Service des créances alimentaires au sein du SPF Finances* / *wet van 21 februari 2003 tot oprichting van een Dienst voor alimentatievorderingen bij de FOD Financiën*).

g) Nepilnamečių bylų teismas

Jaunimo apsauga priklauso Belgijos federacinę valstybę sudarančių bendrųjų atsakomybei, tačiau nepilnamečių bylų teismų veiklos organizavimas tebėra federalinis dalykas, reglamentuojamas 1965 m. balandžio 8 d. Jaunimo apsaugos įstatymu (pranc. *loi relative à la protection de la jeunesse du 8 avril 1965* / flam. *wet op de jeugdbescherming van 8 april 1965*). Nepilnamečių bylų teismas (pranc. *tribunal de la jeunesse* / flam. *jeugdrechtbank*) yra pirmosios instancijos teismo padalinys, nagrinėjantis priemonės jaunimui apsaugoti.

h) Šeimos bylų teismas

Šeimos bylų teismas (pranc. *tribunal de la famille* / flam. *familierechtbank*) turi jurisdikciją nagrinėti visus šeimos ginčus. Visų pirma (Teismų kodekso 572 *bis* straipsnis), šis teismas turi jurisdikciją nagrinėti:

sutuoktinių ir teisinių sugyventinių ginčus;

ginčus dėl tėvų valdžios;

ginčus dėl išlaikymo prievolių;

ginčus dėl sutuoktinių turto suregulavimo.

2.2 Teritorinis teismingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

2.2.1 Bendroji teritorinio teismingumo taisyklė

Pagrindinis principas Belgijos teisės sistemoje – ieškovas turi pasirinkimo laisvę. Bendroji praktika numatyta Teismų kodekso 624 straipsnio 1 dalyje.

Ieškovas paprastai pateikia ieškinį tos vietos, kurioje yra atsakovo arba vieno iš atsakovų adresas (pranc. *domicile* / flam. *woonplaats*), teismui.

Kaip elgiamasi, jeigu atsakovas yra ne fizinis, o juridinis asmuo? Juridinio asmens adresas yra jo pagrindinės buveinės vieta (pranc. *siège* / flam. *hoofdzetel*), t. y. vieta, iš kurios jis valdomas.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Ieškovas turi teisę tam tikrais atvejais bylą pradėti kitame teisme. Šios galimybės visų pirma yra aprašytos Teismų kodekso 624 straipsnio 2–4 dalyse.

Ieškovas gali pasirinkti ne tik vietos, kurioje yra atsakovo arba vieno iš atsakovų adresas, teismą, bet ir:

vietos, kurioje atsirado viena arba daugiau ginčijamų prievolių, arba vietos, kurioje prievolės vykdomos, buvo įvykdytos arba turėjo būti įvykdytos, teismą;

ginčijamam dokumentui taikyti priimtino įteikimo adreso vietos teismą;

vietos, kurioje teismo antstolis (pranc. *huissier de justice* / flam. *gerechtsdeurwaarder*) asmeniškai kalbėjosi su atsakovu, teismą, jeigu atsakovas arba atsakovai neturi adreso Belgijoje ar užsienyje.

Teismų praktikoje nusistovėjęs principas, kad procese dėl laikinųjų apsaugos priemonių teritorinė jurisdikcija priklauso vietos, kurioje turi būti vykdomas sprendimas, teismo pirmininkaujančiam teisėjui.

Kalbant apie išlaikymo mokėjimus, Teismų kodekso 626 straipsnyje teigiama, kad išlaikymo reikalavimai, susiję su teise į socialinės integracijos pagalbą, gali būti teikiami ieškovo (t. y. teisę į išlaikymą turinčio šeimos nario) adreso vietos teismui.

Šios 624 ir 626 straipsniuose nustatytos normos taikomos nesant priešingų nuostatų, ir šalys yra laisvos nuo jų nukrypti. Todėl šalys gali sudaryti teismo pasirinkimo susitarimą, kuriame būtų numatyta, jog bet kuris ginčas turi būti pradedamas tik konkrečiai nurodytuose pirmosios instancijos teismuose.

Tačiau taikomos kelios šio pagrindinio pasirinkimo laisvės principo išimtys.

Teisės aktuose nustatyti tam tikri atvejai, kuriais ieškovas pasirinkimo neturi. Šie atvejai daugiausia išvardyti Teismų kodekso 627–629 straipsniuose.

Pavyzdžiai:

ginčiuose, susijusiuose su darbo sutartimis (627 straipsnio 9 dalis): jurisdikcija priklauso vietos, kurioje yra kasykla, gamykla, dirbtuvės, parduotuvė, biuras arba apskritai patalpos, naudojamos verslui vykdyti, profesinei veiklai arba įmonės, asociacijos ar grupės veiklai vykdyti, teismui;

kai teikiami prašymai nutraukti santuoką arba patvirtinti gyvenimą skyrium (separaciją) dėl to, kad santuoka nutrūko negrįžtamai (628 straipsnio 1 dalis): jurisdikcija priklauso paskiausios sutuoktinių gyvenamosios vietos arba atsakovo adreso vietos teismui.

Net ir šiais atvejais vis tiek yra šiek tiek pasirinkimo laisvės. Teismų kodekso 630 straipsnyje nurodyta, kad kilus ginčui šalys gali susitarti nukrypti nuo šių teisinių nuostatų. Tačiau prieš kylant ginčui sudaryti visi tokie susitarimai yra niekiniai.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Tam tikrais atvejais, ypač – aprašytais Teismų kodekso 631–633 straipsniuose, vienas teismas turi išimtinę teritorinę jurisdikciją. Tada ieškovas neturi pasirinkimo, o teismo pasirinkimo susitarimo negalima sudaryti nei prieš kylant ginčui, nei jam kilus. Šie atvejai yra: bankrotas (Teismų kodekso 631 straipsnio 1 dalis): komercinių bylų teismas, turintis jurisdikciją paskelbti bankrotą, yra vietos, kurioje yra pagrindinė verslo subjekto verslo vieta arba, juridinio asmens atveju, jo pagrindinės buveinės vieta prašymo arba pareiškimo dėl bankroto padavimo teismams dieną, teismas. Antrinis bankrotas: vietos, kurioje yra atitinkama bankrutavusio asmens verslo vieta, komercinių bylų teismas. Jeigu verslo vietų yra kelios, jurisdikciją turi pirmasis teismas, kuriam pateikiamas pareiškimas; teisminis reorganizavimas (Teismų kodekso 631 straipsnio 2 dalis): jurisdikciją turintis komercinių bylų teismas yra vietos, kurioje yra pagrindinė skolininko verslo vieta arba, juridinio asmens atveju, jo pagrindinės buveinės vieta pareiškimo pateikimo dieną, teismas; ginčai, susiję su mokesčių teisės taikymu (632 straipsnis): jurisdikciją turi teismas, posėdžiaujantis apeliaciniame teisme, kurio teritorijai priklauso buveinė, pagal kurios buvimą vietą buvo arba turi būti renkamas mokestis, o jeigu ginčas nėra susijęs su mokesčio surinkimu, tada – vietos, kurioje yra įsisteigęs ginčijamą sprendimą priėmęs mokesčių administratorius, teismas. Tačiau jeigu procesas vyksta vokiečių kalba, jurisdikciją turi tik Epeno pirmosios instancijos teismas; reikalavimai dėl prevencinio arešto ir vykdymo priemonių (633 straipsnis): jurisdikciją turi arešto vietos teismas, jeigu teisės aktuose nenumatyta kitaip. Mokėtinų sumų arešto orderio atveju (pranc. *saisie-arrêt*/flam. *beslag onder derden*) jurisdikciją turi vietos, kurioje yra orderio subjekto adresas, teismas. Jeigu Mokėtinų sumų arešto orderio subjekto adresas yra ne Belgijoje arba yra nežinomas, jurisdikciją turi orderio vykdymo vietos teismas (taip pat žr. 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 22 straipsnio 5 dalį).

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Kaip jau minėta, 624 ir 626 straipsniuose nustatytos normos taikomos nesant priešingų nuostatų, ir šalys gali nuo jų nukrypti. Šalys gali sudaryti teismo pasirinkimo susitarimą, kuriame būtų numatyta, jog bet kuris ginčas turi būti pradedamas tik konkrečiai nurodytuose pirmosios instancijos teismuose. Teismų kodekso 627–629 straipsniuose nurodytais atvejais, prieš kylant ginčui, teismo pasirinkimo susitarimo sudaryti negalima. Tačiau pagal 630 straipsnį tokius susitarimus leidžiama sudaryti kilus ginčui. Teismų kodekso 631–633 straipsniuose aprašytais atvejais teismo pasirinkimo susitarimo sudaryti neleidžiama.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Atsakymas į šį klausimą pateikiamas atsakyme į 1 ir 2 klausimus.

Nuorodos

Atitinkami Teismų kodekso straipsniai: [📄 Federalinė viešoji teisingumo tarnyba](#)

spustelti *Législation consolidée / Geconsolideerde wetgeving* (Konsoliduoti teisės aktai);

rubrikoje *Nature juridique / Juridische aard* (Teisinis pobūdis), pasirinkti *Code judiciaire / Gerechtelijk Wetboek* (Teismų kodeksas);

laukelyje *Mot(s) / Woord(en)* (Žodis(-žiai) įvesti 624;

spustelti *Recherche / Opzoeking* (Paieška);

spustelti *Liste / Lijst* (Sąrašas);

* spustelti *Justice de A à Z / Justitie van A tot Z* (Teisingumas nuo A iki Z);

* pasirinkti: *Cours: compétence / Hoven: bevoegdheid* (Teismai: jurisdikcija).

Pagalba norint rasti teritorinę jurisdikciją turintį teismą: [📄 Federalinė viešoji teisingumo tarnyba](#)

spustelti *Compétence territoriale / Territoriale bevoegdheid* (Teritorinė jurisdikcija).

Paskutinis naujinimas: 25/09/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktnės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija nepriešima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Kurios šalies teismas kompetentingas? - Bulgarija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą)?

Civiliniame procese bendrosios kompetencijos teismai nagrinėja iš civilinės teisės santykių kylančius ginčus ir kitus teisinius klausimus ir priima dėl jų sprendimus (Civilinio proceso kodekso (bulg. *Grazhdanski protsesualen kodeks*, GPK) 14 straipsnio 1 dalis). Kai kurie dideli provincijų teismai turi atskirus komercinių bylų skyrius ir atskirus baudžiamųjų bylų ir civilinių bylų skyrius.

Šios taisyklės išimtis sudaro ieškiniai dėl neteisėtai vykdomosios valdžios institucijų ir jų pareigūnų aktais, veiksmais arba neveikimu, padarytais vykdant administracinę veiklą arba susijusiais su administracinės veiklos vykdymu, fiziniams ar juridiniams asmenims padarytos žalos atlyginimo. Tokios bylos priklauso pirminei administracinių teismų jurisdikcijai – jie nagrinėja visas administracines bylas dėl administracinių aktų ir administracinių sutarčių sudarymo, pakeitimo, atšaukimo ar pripažinimo negaliojančiais ir apsaugos nuo neteisėtų administracijos veiksmų ir neveikimo, išskyrus bylas, priklausančias Vyriausiojo administracinio teismo (bulg. *Varhoven administrativen sad*) jurisdikcijai. Civilinės teisės srityje nėra įsteigta jokių kitų specializuotų teismų. Pagal Bulgarijos teisę nusikaltimo auką gali pareikšti ieškinį dėl patirtos žalos atlyginimo ir civiliniame procese, ir kaltinamojo atžvilgiu vykdomame baudžiamajame procese. Civilinis ieškinyš baudžiamajame procese gali būti pareiškiamas ir kaltinamajam, ir kitiems asmenims, civiline tvarka atsakingiems už nusikalstama veika padarytą žalą. Reikėtų nepamiršti, kad teismas gali atsakyti nagrinėti civilinį ieškinį baudžiamajame procese. Tokiu atveju nukentėjusysis gali pareikšti ieškinį ir ginti savo teises įprastame civiliniame procese.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Apylinkės teismas (bulg. *rayonen sad*) yra pagrindinis teismas, kurio pirminei jurisdikcijai priklauso civilinės bylos, nepriklausančios pirminei provincijos teismo jurisdikcijai (bulg. *okrazhen sad*) (GPK 103 straipsnis).

Pagal GPK 104 straipsnį provincijos teismų pirminei jurisdikcijai priklauso:

bylos dėl tėvystės nustatymo arba ginčijimo, įvaikinimo santykių nutraukimo, asmens pripažinimo neveiksniu ar neveiksnumo panaikinimo;

bylos dėl nuosavybės ar daiktinės teisės į turtą, jei ieškinio suma viršija 50 000 BGN;

civiliniai arba komerciniai ginčai dėl didesnės nei 25 000 BGN sumos (nebent ginčas susijęs su išlaikymo išmokomis, reikalavimu pagal darbo teisę arba neleistinų išlaidų išieškojimu);

nepriimtina, negaliojanti arba neteisinga įmonių registracija, kuri pagal įstatymą priklauso pirminei provincijų teismų jurisdikcijai;

bylos dėl reikalavimų, neatsižvelgiant į jų vertę, pridėtų prie vieno ieškinio, priskiriamo provincijos teismo jurisdikcijai, jei jie turi būti nagrinėjami taikant tą pačią procedūrą;

ginčai, kuriuos pagal kitus teisės aktus nagrinėja provincijos teismai.

Pagal Komerčinės veiklos įstatymą (bulg. *Targovski Zakon*) pareikštus ieškinius, kuriais siekiama apginti įmonės partnerio teises, užginčyti įmonės akcininkų sprendimą, panaikinti įmonės steigimą, uždaryti įmonę arba iškelti nemokumo bylą, nagrinėja provincijos teismas, kurio jurisdikcijai priklauso įmonės registruota buveinė. Kompetentingas bankroto bylų teismas yra provincijos teismas, kurio jurisdikcijai prašymo pradėti nemokumo bylą pateikimo metu priklauso veiklos vykdytojo pagrindinė buveinė.

Administraciniai teismai turi pirmąją jurisdikciją nagrinėti bylas dėl neteisėtai administracinių institucijų ir pareigūnų aktais, veiksmais ar neveikimu padarytos žalos atlyginimo.

Baudžiamajame procese pareikštą civilinį ieškinį nagrinėja teismas, kurio jurisdikcijai priklauso padaryta nusikalstama veika.

2.2 Teritorinis teismingumas (byla teisminga miesto A ar miesto B teismui?)

2.2.1 Bendroji teritorinio teismingumo taisyklė

Ieškiniai turėtų būti pareiškiami teisme, turinčiame jurisdikciją apylinkėje (bulg. *rayon*), kurioje yra atsakovo gyvenamoji vieta, registruota buveinė ar pagrindinė buveinė.

Ieškiniai juridiniams asmenims turi būti pareiškiami teisme, kurio jurisdikcijai priklauso juridinio asmens registruota buveinė. Ginčiuose, kylančiuose iš tiesioginių santykių su juridinių asmenų skyriais ar padaliniais, ieškiniai taip pat gali būti pareiškiami teisme, kurio jurisdikcijai priklauso minėtų skyrių ar padalinių vieta.

Ieškiniai valstybės ir vyriausybės institucijoms, įskaitant jų skyrius ir padalinius, turi būti pareiškiami teisme, kurio jurisdikcijoje atsirado teisiniai santykiai, dėl kurių kilo ginčas. Jeigu teisiniai santykiai atsirado užsienyje, ieškinyms turi būti pareiškiamas Sofijos kompetentingame teisme.

Žinomo adreso neturinčiam asmeniui ieškinyms turi būti pareiškiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso asmens advokato ar teisinio atstovo gyvenamoji vieta, o jeigu tai neįmanoma, tada ieškinyms turi būti pareiškiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso ieškovo gyvenamoji vieta. Tas pats taikoma, jei atsakovas gyvena ne Bulgarijoje. Jeigu ieškovas taip pat negyvena Bulgarijoje, ieškinyms turi būti pareiškiamas Sofijos kompetentingame teisme.

Ieškiniai nepilnamečiui arba neveiksniam asmeniui turi būti pareiškiami teisme, kurio jurisdikcijai priklauso asmens teisinio atstovo gyvenamoji vieta.

Ieškiniai dėl paveldėjimo, visiško arba dalinio testamentinio atšaukimo, palikimo padalijimo arba savanoriško padalijimo panaikinimo turi būti pareiškiami pagal palikimo atsiradimo vietą. Jei miręs asmuo yra Bulgarijos pilietis, tačiau palikimas atsiranda ne Bulgarijoje, ieškinyms turi būti pareiškiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso mirusiojo paskutinė gyvenamoji vieta Bulgarijoje arba jo turto buvimas vieta.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Ieškinyms, kuriuo siekiama sutartimi grindžiamo finansinio reikalavimo įvykdymo, turi būti pareiškiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso esama atsakovo gyvenamoji vieta.

Išlaikymo reikalavimai taip pat gali būti pateikiami teisme, kurio jurisdikcijai priklauso ieškovo gyvenamoji vieta.

Darbuotojai taip pat gali pareikšti ieškinį darbdaviui savo nuolatinės darbo vietos teisme.

Užsienio asmenų, įmonių ar bendrųjų įmonių, kurių registruota buveinė yra Bulgarijoje, ir joms Bulgarijoje dirbančių užsienio darbuotojų darbo teisės ginčai priklauso darbdavio registruotos buveinės vietos teismų jurisdikcijai, nebent šalys susitarė kitaip.

Darbo teisės ginčai tarp Bulgarijos pilietybę turinčių darbuotojų, dirbančių Bulgarijos darbdaviams užsienyje, priklauso Sofijos teismų jurisdikcijai, jei byla iškeliama darbdaviui, o jei byla iškeliama darbuotojui – darbuotojo gyvenamosios vietos Bulgarijoje teismų jurisdikcijai.

Ieškinyms dėl neteisėtos žalos gali būti pareiškiamas teismuose, kurių jurisdikcijos teritorijoje atsirado žala.

Ieškinyms skirtingų teisminių apylinkių atsakovams arba ieškinyms dėl turto, esančio daugiau negu vienoje teisminėje apylinkėje, ieškovo pasirinkimu gali būti pareiškiamas vienos iš tų apylinkių teisme.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Ieškiniai dėl daiktinių teisių į turtą, bendrąją nuosavybę priklausančio turto padalijimo arba nekilnojamojo turto ribų nustatymo ar nuosavybės teisių į jį atkūrimo turi būti pareiškiami turto buvimas vietos teismuose. Ieškiniai dėl akto, kuriuo patvirtinamos daiktinės teisės į turtą arba kuriuo siekiama atskirti, panaikinti arba pripažinti negaliojančiu aktą dėl nekilnojamojo turto, taip pat turi būti pareiškiami teisme, kurio jurisdikcijai priklauso minėtas turtas.

Vartotojų ieškiniai ir ieškiniai vartotojams turi būti pareiškiami teisme, kurio jurisdikcijai priklauso vartotojo gyvenamoji vieta, o jeigu vartotojas gyvenamosios vietos šiuo metu neturi, tada – teisme, kurio jurisdikcijai priklauso nuolatinė vartotojo gyvenamoji vieta.

Žalą patyrusio asmens ieškiniai draudikui, Garantijų fondui (bulg. *Garantsionen fond*) ir Nacionaliniam Bulgarijos transporto priemonių draudikų biurui (*Natsionalno byuro na balgarskite avtomobilni zastrahovatel*) dėl kompensacijos pagal Draudimo kodeksą (*Kodeks za zastrahovano*) turi būti pareiškiami teisme, kurio jurisdikcijai draudžiamojo įvykio metu priklausė ieškovo nuolatinė gyvenamoji vieta arba registruota buveinė arba kurio jurisdikcijai priklauso draudžiamojo įvykio vieta.

Ieškinyms dėl nusikalstama veika padarytos žalos atlyginimo turi būti pareikštas tuo pačiu metu nagrinėti baudžiamajame procese, teisme, kuriame yra pateikti kaltinimai.

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Iš esmės įstatymais nustatytos jurisdikcijos šalys tarpusavio susitarimu pakeisti negali.

Tačiau turtinio ginčo šalys gali nukrypti nuo teritorinės jurisdikcijos taisyklių, pasirašydamos susitarimą, pagal kurį jurisdikcija suteikiama konkrečiam teismui.

Vis dėlto tai neįmanoma, jei ieškinyms pareiškiamas dėl teisių į nekilnojamąjį turtą, bendrąją nuosavybę priklausančio turto padalijimo, nekilnojamojo turto ribų nustatymo ar nuosavybės teisių į nekilnojamąjį turtą atkūrimo, akto, kuriuo patvirtinamos daiktinės teisės į turtą, arba nekilnojamojo turto akto atskyrimo, panaikinimo arba paskelbimo negaliojančiu, ir tokiais atvejais teisės aktuose nustatyta, kuris teismas turi teritorinę jurisdikciją.

Kai ieškiniai yra susiję su vartotojų apsauga arba darbo teise, šalių susitarimai dėl jurisdikcijos galioja tik tuo atveju, jeigu jie buvo pasirašyti po to, kai kilo ginčas.

Turtinio ginčo šalys gali susitarti spręsti bylą arbitraže, išskyrus atvejus, kai ji susijusi su daiktinėmis teisėmis arba nekilnojamuoju turtu, išlaikymo išmokomis arba darbo teise. Siekdamas iškelti arbitražo bylą, visos dalyvaujančios šalys turi sudaryti specialų procedūrinį susitarimą (bulg. *arbitrazhno sporazumenie* arba arbitražinį susitarimą). Arbitražo teismas gali naudotis visais atitinkamais tarptautinės teisės šaltiniais ir specialiuoju Bulgarijos teisės šaltiniu: Įstatymu dėl tarptautinių prekybos ginčų arbitražo (bulg. *Zakon za mezhdunarodniya targovski arbitrazh*).

Remiantis Įstatymu dėl tarptautinių prekybos ginčų arbitražo, arbitražo susitarimas reiškia, kad visos dalyvaujančios šalys prašo arbitražo teismo išspręsti visus arba kai kuriuos tarp jų dėl konkrečių sutartinių ar nesutartinių santykių galinčius kilti arba kilusius ginčus. Susitarimas gali būti sudaromas kaip kitoje sutartyje numatyta arbitražinė išlyga arba kaip atskiras susitarimas. Arbitražo susitarimas turi būti sudaromas raštu. Arbitražo teismas gali būti nuolatinis arba sudarytas konkrečiam ginčui išspręsti. Arbitražo teismas gali posėdžiauti ne Bulgarijoje, jei viena iš šalių yra įsikūrusi ne Bulgarijoje arba jeigu pagal įstatus jos verslo vieta arba centrinė vadovybė yra ne Bulgarijoje.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Vieninteliai specializuoti Bulgarijos teismai, turintys jurisdikciją civilinės teisės ginčams, yra administraciniai teismai.

Ieškiniai vykdomosios valdžios institucijoms dėl žalos atlyginimo gali būti pareiškiami administraciniame teisme, kurio jurisdikcijai priklauso žalos atsiradimo vieta arba žalą patyrusios šalies gyvenamoji vieta arba registruota buveinė, o kai tokie ieškiniai sujungiami siekiant užginčyti patį administracinį aktą, jie turi būti pareiškiami teisme, kurio jurisdikcijai priklauso apelianto gyvenamoji vieta arba registruota buveinė (Administracinio proceso kodekso (bulg.

Administrativno protsesualen kodeks) 133 straipsnio 5 dalis).

Visos administracinės bylos yra teisingos administraciniais teismams, išskyrus bylas, priklausančias Vyriausiojo administracinio teismo jurisdikcijai.

Vyriausiasis administracinis teismas turi pirmąją jurisdikciją, jei norima ginčyti viešosios valdžios institucijos, išskyrus savivaldybės tarybą, išleistą potvarkį, Ministrų Tarybos, ministro pirmininko, jo pavaduotojo arba ministro išleistą potvarkį, Aukščiausiosios teismų tarybos sprendimą, Bulgarijos Nacionalinio Banko išleistą potvarkį arba kitą potvarkį, kurio atžvilgiu, vadovaujantis teisės aktais, pirmąją jurisdikciją turi Vyriausiasis administracinis teismas.

Paskutinis naujinimas: 10/09/2021

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprešiuoja atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šio dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Kurios šalies teismas kompetentingas? - Čekija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą)?

Čekijos civilinėje teisėje nėra procesinių taisyklių, kuriomis konkrečių rūšių byloms spręsti būtų skiriami specializuoti teismai. Civilinėse bylose bendrosios kompetencijos teismas iš esmės turi jurisdikciją spręsti visų civilinės teisės sričių ginčus. Materialinės teisės požiūriu šios sritys apibrėžiamos taip: civiliniuose teismo procesuose teismai nagrinėja ir sprendžia ginčus ir kitus teisinius atvejus, kylančius iš privatinės teisės santykių (Įstatymo Nr. 99/1963 Coll., Civilinio proceso kodekso su pakeitimais 7 straipsnio 1 dalis). Be to, 2014 m. sausio 1 d. Čekijos Respublikoje įsigaliojo naujas įstatymas, Įstatymas Nr. 292/2013 Coll. dėl specialaus teismo proceso. Pagal šį įstatymą teismai nagrinėja ir sprendžia šiame įstatyme išdėstytus teisinius klausimus.

Tam tikrais atvejais specialiaisiais teisės aktais įgaliojimai spręsti civilinės teisės klausimus skiriami administracinėms institucijoms. Vis dėlto šiuo atveju administracinės institucijos sprendimą vėliau visada gali peržiūrėti civilinių bylų teismas, vykdydamas procesą pagal Įstatymo Nr. 99/1963 Coll., Civilinio proceso kodekso, su pakeitimais Penktąją dalį (244 ir tolesni straipsniai).

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Čekijos Respublikoje pirmosios instancijos civilinių bylų teismai yra apylinkių teismai (*okresní soud*) ir apygardų teismai (*krajský soud*), o retais atvejais – Čekijos Respublikos Aukščiausiasis Teismas (*Nejvyšší soud České republiky*).

1. Apylinkių teismai turi jurisdikciją nagrinėti bylas pirmąja instancija, išskyrus atvejus, kai įstatymuose konkrečiai numatyta, kad jurisdikcija priklauso apygardų teismams arba Čekijos Respublikos Aukščiausiajam Teismui.

2.

a) Pagal Įstatymą Nr. 99/1963 Coll. apygardų teismai turi jurisdikciją pirmąja instancija nagrinėti šias bylas:

ginčus, kylančius iš tarpusavio susitarimu grąžinamų permokų, susijusių su pensijų draudimo išmokomis, sveikatos draudimu, valstybės socialine parama ir pagalba materialiniams poreikiams patenkinti, taip pat ginčus dėl tarpusavio atsiskaitymų, susijusių su atgaline data mokama kompensacija, sumokėta įgyvendinant teisę į sveikatos draudimo išmokas,

ginčus dėl streiko ar lokauto neteisėtumo,

ginčus dėl užsienio valstybės ar asmenų, turinčių diplomatinį imunitetą ir privilegijas, jeigu šie ginčai priklauso Čekijos teismų jurisdikcijai,

ginčus dėl arbitro sprendimo, susijusio su kolektyvinės sutarties prievolių vykdymu, panaikinimo,

bylas, kylančias iš teisinių santykių, susijusių su komercinių įmonių, fondų, labdaros subjektų ir fondų kūrimu, ir komercinių įmonių, jų partnerių ar narių ginčus, taip pat partnerių ar narių tarpusavio ginčus dėl jų dalyvavimo komercinėje įmonėje,

verslo įmonių, jų partnerių ar narių ir įstatymais nustatytų jų organų ar likvidatorių tarpusavio ginčus, jeigu ginčai susiję su įstatymais nustatytų organų ar likvidavimo organo narių pareigų vykdymu,

ginčus, kylančius iš autorių teisių teisės,

ginčus dėl nesąžininga konkurencija arba neteisėtais konkurencijos ribojimais pažeistų arba dėl to pavojuje atsidūrusių teisių,

bylas dėl juridinio asmens pavadinimo ir reputacijos apsaugos,

ginčus dėl finansinių garantijų ir ginčus, susijusius su įsakomaisiais vekseliais, čekiais ir investicinėmis priemonėmis,

ginčus dėl prekybos prekių biržoje,

bylas, susijusias su Savininkų asociacijos generalinėmis asamblėjomis, ir su jomis susijusius ginčus,

bylas dėl įmonių ir kooperatyvų pertvarkymo, įskaitant procesus dėl kompensacijų pagal specialias teises nuostatas,

ginčus dėl gamyklos ar jos dalies įsigijimo ar nuomos,

ginčus dėl statybos darbų sutarčių, kurios yra nustatytas finansines ribas viršijančios viešojo pirkimo sutartys, taip pat dėl tokioms sutartims vykdyti tiekiamų priemonių.

b) Pagal Įstatymą Nr. 292/2013 Coll. apygardų teismai turi jurisdikciją pirmąja instancija nagrinėti šias bylas:

bylas dėl juridinių subjektų statuso, įskaitant jų veiklos nutraukimą ir likvidavimą, įstatymais nustatytų jų organų narių ar likvidatoriaus skyrimą ir atleidimą iš pareigų, jų pertvarkymą ir klausimus, susijusius su bendra jų statuso nauda,

bylas dėl juridinių subjektų pirkimo, pardavimo ir gavimo pagal kliento pateiktus nurodymus,

bylas dėl įmokų, kuriomis įvykdomos prievolės suteikti atlygį ar kompensaciją daugiau negu vienam asmeniui pagal teismo sprendimą, priimtą remiantis Komercinių įmonių įstatymu arba Įmonių ir kooperatyvų pertvarkymo įstatymu (toliau – privaloma įmoka),

bylas dėl kapitalo rinkos,

bylas dėl išankstinio sutikimo atlikti tyrimus konkurencijos apsaugos klausimais,

bylas dėl Čekijos advokatų tarybos arba Mokesčių konsultantų rūmų atstovo sutikimo susipažinti su dokumentų turiniu pakeitimo.

3. Čekijos Respublikos Aukščiausiasis Teismas turi jurisdikciją pirmąja ir vienintele instancija nagrinėti bylas dėl užsienio teismų sprendimų, susijusių su santuokos nutraukimu, gyvenimu skyrium, santuokos pripažinimu negaliojančia ir jos buvimo fakto nustatymu, pripažinimo, jeigu bent viena iš šalių yra Čekijos Respublikos pilietis, kaip numatyta Įstatymo Nr. 91/2012 Coll. dėl tarptautinės privatinės teisės 51 straipsnyje. Vis dėlto ši procedūra netaikoma pripažįstant kitų ES valstybių narių teismų sprendimus tais atvejais, kai taikomas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo

sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinantį Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000, arba kai taikoma dvišalė arba daugiašalė sutartis, kurioje numatyta kitokia negu Čekijos teisės reglamentuojama procedūra.

Aukščiausiasis Teismas taip pat turi jurisdikciją bylose dėl užsienio teismų sprendimų, kuriais nustatoma ar paneigiama vaiko kilmė, pripažinimo, kaip numatyta Įstatymo Nr. 91/2012 Coll. dėl tarptautinės privatinės teisės 55 straipsnyje.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

Aplinkybės tuo metu, kai pradedamas procesas, yra lemiamas veiksnys nustatant dalykinę jurisdikciją (žr. klausimą Nr. 2.1) ir teritorinę jurisdikciją. Bet koks vėlesnis šių aplinkybių pasikeitimas (pvz., atsakovo gyvenamosios vietos pasikeitimas) yra nesvarbus, išskyrus kelias išimtis (jurisdikcijos perkėlimas nagrinėjant bylas, susijusias su nepilnamečių priežiūra, globos teisėmis ir procesais dėl teisinio veiksnio).

Pagal Įstatymo Nr. 99/1963, Civilinio proceso kodekso, 105 straipsnio 1 dalį teismui teritorinę jurisdikciją paprastai leidžiama peržiūrėti tik proceso pradžioje, kol bus baigtas parengiamasis procesas, arba jei parengiamasis procesas nerengiamas, iki kol byla bus pradėta nagrinėti iš esmės, t. y. kol ieškovas bus paragintas pateikti ieškinį pradiname procese arba kol teismas priims nutartį tuo atveju, kai nutartis priimama nerengiant posėdžio. Vėliau teritorinę jurisdikciją galima peržiūrėti tik tuo atveju, jeigu neįvyko parengiamasis procesas ir šalis pareiškė prieštaravimą dėl vietos jurisdikcijos esant pirmajai galimybei, kai tik įgijo teisę tai padaryti. Gali susiklostyti tokios aplinkybės, kad tam tikrose bylose teritorinę jurisdikciją turės keli teismai. Ieškovas gali pasirinkti bendrosios kompetencijos teismą ir teismus, paskirtus Įstatymo Nr. 99/1963 Coll., Civilinio proceso kodekso, 87 straipsnyje (pvz., pagal darbo vietą, o byloje dėl kompensacijos – pagal žalos padarymo vietą). Ieškovas sprendimą dėl teismo pasirinkimo turi priimti vėliausiai ieškinio pateikimo momentu – jurisdikciją turės teismas, kuriame pirmą kartą buvo pradėtas procesas.

Teritorinė jurisdikcija specifiniams teisiniams klausimams nagrinėti nustatoma pagal Įstatymą Nr. 292/2013 Coll. dėl specialaus teismo proceso.

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Pagrindinės teritorinės jurisdikcijos taisyklės išdėstytos Įstatymo Nr. 99/1963 Coll., Civilinio proceso kodekso, 84–86 straipsniuose ir Įstatymo Nr. 292/2013 Coll. 4 skirsnyje. Tačiau reikėtų nepamiršti, kad tam tikrais atvejais teritorinė jurisdikcija gali būti reglamentuojama tiesiogiai taikytiniais ES teisės aktais, kurie yra viršesni už nacionalinės teisės aktus (žr. tam tikras Reglamento (EB) Nr. 44/2001, kuriuo reglamentuojama ne tik tarptautinė, bet ir teritorinė jurisdikcija, nuostatas), o tai reiškia, kad Čekijos teisės aktais nustatytos teritorinės jurisdikcijos taisyklės taikomos ne visada.

Pagrindinė Įstatymo Nr. 99/1963 Coll., Civilinio proceso kodekso, taisyklė – bendrosios kompetencijos teismas yra atsakovo bendrosios kompetencijos teismas. Bendrosios kompetencijos teismas visada yra apylinkės teismas. Kai jurisdikciją nagrinėti bylas pirmąją instanciją turi apygardos teismas (žr. klausimą Nr. 2.1), teritorinė jurisdikcija priklauso apygardos, kurioje yra proceso šalies bendrosios kompetencijos (apylinkės) teismas, teismui. Jeigu ieškinys pateikiamas keliems atsakovams, teritorinę jurisdikciją turi bet kurio iš jų bendrosios kompetencijos teismas.

Fizinio asmens bendrosios kompetencijos teismas yra apylinkės, kurioje yra jo gyvenamoji vieta, teismas, o jeigu šalis gyvenamosios vietos neturi, tada tai yra teismas, kurio apylinkėje asmuo yra apsistojęs. Gyvenamąją vietą laikoma vieta, kurioje asmuo gyvena ketindamas ten nuolat pasilikti (tokių vietų gali būti ne viena, tokiais atvejais bendrosios kompetencijos teismui galima priskirti visų tokių vietų teismus).

Verslą vykdančio fizinio asmens bendrosios kompetencijos teismas, nagrinėjant bylas, kylančias iš verslo veiklos, yra apylinkės, kurioje yra asmens verslo vieta, teismas (verslo vieta yra į viešą registrą įrašytas adresas); jeigu asmuo verslo vietos neturi, tai yra apylinkės, kurioje yra jo gyvenamoji vieta, teismas, o jeigu šalis neturi gyvenamosios vietos – apylinkės, kurioje šalis yra, teismas.

Kriterijus juridinio subjekto bendrosios kompetencijos teismui nustatyti yra juridinio subjekto registruotoji būstinė (žr. Įstatymo Nr. 89/2012 Coll., Civilinio kodekso, 136–137 straipsnius).

Nemokumo patikėtinio, vykdančio savo pareigas, bendrosios kompetencijos teismas yra apylinkės, kurioje yra jo registruotoji būstinė, teismas.

Specialios taisyklės taikomos valstybės bendrosios kompetencijos teismui (teismui, kurio apylinkėje registruotąją būstinę turi valstybės organizacinis padalinys, turintis jurisdikciją pagal specialias teises nuostatas, o jeigu teritorinę jurisdikciją turinčio teismo tokiu būdu nustatyti negalima – teismui, kurio apylinkėje atsirado aplinkybės, suteikiančios teisę į ieškinį pateiktą reikalavimą), savivaldybės bendrosios kompetencijos teismui (teismui, kurio apylinkėje yra savivaldybė) ir aukštesniojo teritorinio savivaldos subjekto bendrosios kompetencijos teismui (teismui, kurio apylinkėje yra to teritorinio savivaldos subjekto administracinių įstaigų registruotosios būstinės).

Jeigu atsakovas, būdamas Čekijos Respublikos pilietis, bendrosios kompetencijos teismo neturi arba neturi bendrosios kompetencijos teismo Čekijos Respublikoje, jurisdikciją turi teismas, kurio apylinkėje buvo paskutinė žinoma atsakovo gyvenamoji vieta Čekijos Respublikoje. Turtinės teisės asmens, neturinčio kito kompetentingo teismo Čekijos Respublikoje, atžvilgiu gali įgyvendinti teismas, kurio apylinkėje yra asmens turtas.

Ieškinys (prašymas pradėti procesą) prieš užsienio asmenį gali būti pateikiamas teismui, kurio apylinkėje Čekijos Respublikoje yra užsienio asmeniui priklausantis objektas arba objekto organizacinis padalinys.

Įstatymo Nr. 292/2013 Coll. dėl specialaus teismo proceso 4 straipsnio nuostatose teigiama, kad jurisdikciją nagrinėti bylą priklauso asmens, kurio interesais vykdomas procesas, bendrosios kompetencijos teismui, jeigu tame įstatyme nenumatyta kitaip. Nepilnamečio, neturinčio visiško veiksnio, bendrosios kompetencijos teismas yra apylinkės, kurioje yra tėvų susitarimu arba teismo sprendimu nustatyta arba kitų lemiamų aplinkybių nulemta nepilnamečio gyvenamoji vieta, teismas.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

Egzistuoja ne tik atsakovo bendrosios kompetencijos teismo teritorinė jurisdikcija, bet ir kita speciali teritorinė jurisdikcija, kuri yra a) pasirinkta speciali teritorinė jurisdikcija (žr. toliau išdėstytą klausimą Nr. 2.2.2.1) ir b) išimtinė speciali teritorinė jurisdikcija (žr. toliau išdėstytą klausimą Nr. 2.2.2.2).

Komercinėms byloms taip pat galimas prorogacijos susitarimas (žr. toliau išdėstytą klausimą Nr. 2.2.2.3).

Be to, pagal Įstatymo Nr. 292/2013 Coll. dėl specialaus teismo proceso 5 straipsnį, jeigu procese dėl teismo globos paskyrimo nepilnamečiui, byloje dėl globos teisių ir procese dėl veiksnio pakinta jurisdikciją lemiančios aplinkybės, teismas turi teisę savo jurisdikciją perkelti kitam teismui, jeigu tai atitinka nepilnamečio, globėjo ar asmens, dėl kurio veiksnio sprendžiama, interesą. Tačiau jurisdikcijos perkėlimas pagal šią dalį visada priklauso nuo to, kaip tai įvertina teismas.

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Tai yra vadinamoji pasirinkta speciali teritorinė jurisdikcija, reglamentuojama Įstatymo Nr. 99/1963 Coll., Civilinio proceso kodekso, 87 straipsnyje. Ieškovas gali pasirinkti, ar ieškinį pateikti atsakovo bendrosios kompetencijos teisme, ar kitame teritorinę jurisdikciją turinčiame teisme. Vis dėlto reikia laikytis teritorinės jurisdikcijos taisyklių – jeigu jurisdikciją nagrinėti bylą pirmąją instanciją turi apygardos teismas, ieškovas turi pateikti ieškinį apygardos teisme. Kai ieškinys pateikiamas teismui, ieškovas savo pasirinkimo keisti negali. Jeigu teritorinę jurisdikciją reglamentuojama tiesiogiai taikytiniais ES teisės aktais, kurie yra viršesni už nacionalinės teisės aktus (žr. tam tikras Reglamento (EB) Nr. 44/2001, kuriuo reglamentuojama ne tik tarptautinė, bet ir teritorinė jurisdikcija, nuostatas), Čekijos teisės aktais nustatytos teritorinės jurisdikcijos taisyklės negali būti taikomos.

Vietoj atsakovo bendrosios kompetencijos teismo ieškovas gali pasirinkti teismą, kurio apylinkėje:

yra nuolatinė atsakovo darbo vieta;

įvyko aplinkybės, dėl kurių atsirado teisė į kompensaciją;

yra atsakovui – fiziniam ar juridiniam asmeniui – priklausančio objekto organizacinis padalinys, jeigu ginčas yra susijęs su šiuo padaliniu;

yra asmens, organizuojančio reguliuojamą rinką arba eksploatuojančio daugiašalę prekybos sistemą, registruotoji būstinė – kai nagrinėjamas komercinis ginčas

dėl šio asmens organizuojamos reguliuojamos rinkos arba tokio verslo atsiskaitymų, arba

šio asmens eksploatuojamoje daugiašalėje prekybos sistemoje arba dėl tokios prekybos atsiskaitymų;

yra mokėjimo vieta, jeigu naudojamas teise, kylančia iš įsakomojo vekselio, paprastojo vekselio ar kito vertybinio popieriaus;

yra prekių biržos registruotoji būstinė, jeigu ginčas susijęs su prekyba prekių biržoje.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Tai yra vadinamoji pasirinkta speciali teritorinė jurisdikcija, reglamentuojama Įstatymo Nr. 99/1963 Coll., Civilinio proceso kodekso, 88 straipsnyje ir tam tikromis Įstatymo Nr. 292/2013 dėl specialaus teismo proceso nuostatomis. Jeigu tam tikroms byloms nustatyta privaloma išimtinė jurisdikcija, teritorinė jurisdikcija negali būti nustatoma pagal atsakovo bendrosios kompetencijos teismą arba pagal pasirinktą teismą.

Jeigu teritorinė jurisdikcija reglamentuojama tiesiogiai taikytiniais ES teisės aktais, kurie yra viršesni už nacionalinės teisės aktus (žr. tam tikras Reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo, kuriuo reglamentuojama ne tik tarptautinė, bet ir teritorinė jurisdikcija, nuostatas), Čekijos teisės aktais nustatytos teritorinės jurisdikcijos taisyklės negali būti taikomos.

Pagal Įstatymo Nr. 99/1963 Coll., Civilinio proceso kodekso, 88 straipsnį išimtinė teritorinė jurisdikcija visų pirma privaloma šiems procesams:

bendro sutuoktinių turto ar kito turto klausimams arba bendros buto nuomos panaikinimo po santuokos nutraukimo klausimams – teritorinę jurisdikciją turi sprendimą dėl santuokos nutraukimo priėmęs teismas;

procesams dėl teisės į nekilnojamąjį turtą (procesai turi būti tiesiogiai susiję su teise į turtą – tai daugiausia susiję su daiktinėmis teisėmis arba nuomos teisėmis) – teritorinę jurisdikciją turi teismas, kurio apylinkėje yra turtas, jeigu tai nėra procesas, kuriuo sprendžiamas bendro sutuoktinių turto ar kito turto klausimas arba bendros buto nuomos panaikinimo po santuokos nutraukimo klausimas (šiais atvejais, kaip minėta, teritorinę jurisdikciją turėtų sprendimą dėl santuokos nutraukimo priėmęs teismas);

procesams, kuriais sprendžiami su testamentu patvirtinimu susiję ginčai – teritorinę jurisdikciją turi teismas, kuriame vyko testamentu patvirtinimo procesas.

Įstatyme Nr. 292/2013 Coll. dėl specialaus teismo proceso speciali teritorinė jurisdikcija visų pirma numatyta šiems procesams:

santuokos nutraukimo procesams, procesams, kuriais nustatomas santuokos buvimo faktas ir santuokos negaliojimas – pagal 373 ir 383 straipsnius tai yra teismas, kurio apylinkėje buvo paskutinė bendra sutuoktinių gyvenamoji vieta Čekijos Respublikoje, jeigu toje apylinkėje gyvena bent vienas iš sutuoktinių;

jeigu tokio teismo nėra, tada jurisdikciją turi sutuoktinio, kuris nepateikė prašymo pradėti procesą, bendrosios kompetencijos teismas, o jeigu ir šio teismo nėra, tada jurisdikciją turi sutuoktinio, kuris pateikė prašymą pradėti procesą, bendrosios kompetencijos teismas;

testamento patvirtinimo procesams – pagal 98 straipsnį tai yra mirusiojo registruotos nuolatinės gyvenamosios vietos, jo paskutinės gyvenamosios vietos arba jo paskutinės buvimo vietos, taip pat vietos, kurioje yra mirusiojo nekilnojamas turtas arba kurioje jis mirė, teismas (šie kriterijai yra hierarchiniai);

procesams tarptautinio vaiko pagrobimo (vaiko grąžinimo) bylose – pagal 479 straipsnį teritorinę jurisdikciją turi teismas, kurio apylinkėje yra Tarptautinės teisės vaikų apsaugos biuro registruotoji buveinė, t. y. Brno savivaldybės teismas.

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Susitarti dėl kitokios teritorinės jurisdikcijos, negu numatyta įstatymais (vadinamasis prorogacijos susitarimas), pagal Įstatymo Nr. 99/1963 Coll., Civilinio proceso kodekso, 89a straipsnį šalys gali tik tada, kai tai susiję su bylomis dėl įmonių santykių, kylančių iš verslo veiklos, ir tik jeigu atitinkamai bylai (minėta pirmiau) pagal Įstatymo Nr. 99/1963 Coll., Civilinio proceso kodekso, 88 straipsnį nėra nustatyta išimtinė teritorinė jurisdikcija. Prorogacijos susitarimas turi būti sudarytas rašytine forma. Jeigu ieškovas pateikia ieškinį pasirinktam teismui ir remiamasi prorogacijos susitarimu, prie ieškinio turėtų būti pridėtas susitarimas (patikima forma – pageidautina originalas arba patvirtinta kopija), nors pagal šiuo metu galiojančius teisės aktus tai nėra būtina sąlyga.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Čekijos Respublikoje specializuotų teismų nėra (žr. atsakymą į klausimą Nr. 1).

Paskutinis naujinimas: 16/09/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originalę įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Kurios šalies teismas kompetentingas? - Vokietija

Vokietijos teismų tarptautinė jurisdikcija nustatoma pagal atitinkamus Sąjungos teisės aktus arba savarankišką tarptautinę civilinio proceso teisę, prie kurios taip pat priskiriamos tarptautinės konvencijos. Šis klausimynas apima tik klausimus, kuriems taikoma nacionalinė jurisdikcija.

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą)?

Civilinius ginčus Vokietijoje nagrinėja dviejų skirtingų sistemų teismai: civiliniai teismai (vok. *Zivilgerichte*) ir darbo teismai (vok. *Arbeitsgerichte*).

Darbo teismai turi jurisdikciją nagrinėti visus civilinius darbuotojų bei darbdavių ginčus ir socialinių partnerių ginčus. Kitos darbo teismų pareigos yra nustatytos Darbo teismų įstatymo (vok. *Arbeitsgerichtsgesetz*, toliau – *ArbGG*) 2 ir 2a straipsniuose. Pagal Darbo teismų įstatymo 5 straipsnio 1 dalies antrą sakinį šie teismai taip pat turi jurisdikciją nagrinėti asmenų, kurių padėtis panaši į darbuotojų ir jų klientų padėtį, ginčus. Visi kiti civiliniai ginčai priklauso civilinių teismų jurisdikcijai, šie teismai bylas nagrinėja pagal bendrą jurisdikciją.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Pirmosios instancijos civiliniai teismai yra vietos teismai (vok. *Amtsgerichte*) ir regionų teismai (vok. *Landgerichte*).

1. Vietos teismai paprastai turi jurisdikciją nagrinėti civilinius ginčus, jeigu ginčo vertė neviršija 5 000 EUR, o regiono teismas neturi išimtinės jurisdikcijos (Teismų santvarkos įstatymo (vok. *Gerichtsverfassungsgesetz*, toliau – GVG) 23 straipsnio 1 dalis).

Vietos teismai taip pat turi išimtinę jurisdikciją toliau nurodytose bylose, nepaisant ginčo vertės (Teismų santvarkos įstatymo 23 ir 23a straipsniai).

Vietos teismai turi jurisdikciją nagrinėti ginčus, susijusius su reikalavimais, kylančiais iš gyvenamųjų patalpų nuomos sutarties, arba ginčus dėl tokių sutarčių sudarymo fakto (įstatymo 23 straipsnio 2 dalies a punktas).

Be to, vietos teismai turi išimtinę jurisdikciją nagrinėti šeimos bylas ir paprastai turi išimtinę jurisdikciją nagrinėti bylas ne ginčo tvarka (23a straipsnio 1 dalies pirmas sakiny, 1 dalies 1 ir 2 punktai).

Vietos teismai taip pat turi išimtinę jurisdikciją nagrinėti kitas bylas, nurodytas Teismų santvarkos įstatymo 23 straipsnio 2 dalies b–d ir g punktus.

2. Regionų teismai turi jurisdikciją pirmąja instancija nagrinėti visus civilinius ginčus, kurie nėra priskirti vietos teismų kompetencijai. Tai visų pirma yra bylos, kuriose ginčo vertė viršija 5 000 EUR.

Visų pirma, pagal įstatymo 71 straipsnio 2 dalį regionų teismai turi išimtinę jurisdikciją nagrinėti šiuos ginčus, nepaisant ginčo vertės:

- reikalavimus mokesčių institucijoms, grindžiamus valstybės tarnybos teisės aktais,
- reikalavimus dėl neteisingos, klaidinančios viešojo kapitalo rinkos informacijos atskleidimo arba dėl viešojo kapitalo rinkos informacijos neatskleidimo, dėl neteisingos ar klaidinančios viešojo kapitalo rinkos informacijos naudojimo arba visuomenės neinformavimo, kad tokia atskleista viešojo kapitalo rinkos informacija yra neteisinga arba klaidinanti,
- ginčus dėl pirkėjo teisės teikti nurodymus ir iš to kylančio rangovo reikalavimo patikslinti atlyginimą pagal Civilinio kodekso (vok. *Bürgerliches Gesetzbuch*, BGB) 650a straipsnyje nurodytas statybos sutartis,
- reikalavimus, susijusius su valstybės pareigūnų atsakomybe.

Regionų teismuose gali būti įsteigiami komercinių bylų skyriai (Teismų santvarkos įstatymo 93 straipsnis). Šie skyriai, be kita ko, turi jurisdikciją nagrinėti įmonėms pareikštus civilinės teisės ieškinius ir ginčus, susijusius su įstatymais, kuriais reglamentuojami čekiai ir įsakomieji vekseliai. Teismų santvarkos įstatymo 95 straipsnyje pateikiamas išsamus komercinių bylų skyrių jurisdikcijai priklausančių bylų sąrašas. Pradiniame ieškinyje ieškovas turi pateikti prašymą, kad byla būtų nagrinėjama komercinių bylų skyriuje (įstatymo 96 straipsnio 1 dalis).

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Vokietijoje pagal Civilinio proceso kodeksą (vok. *Zivilprozessordnung*, ZPO) (12–18 straipsniai) nustatytą bendrą jurisdikcijos taisyklę teritorinė jurisdikcija nustatoma pagal atsakovo gyvenamąją vietą. Jeigu asmuo neturi nuolatinės gyvenamosios vietos, teritorinė jurisdikcija nustatoma pagal apsigyvenimo vietą. Vokietijoje, o jeigu tokia vieta nėra žinoma, – pagal paskutinę jų žinomą nuolatinę gyvenamąją vietą (ZPO 16 straipsnis). Jeigu tai juridinis asmuo, teritorinė jurisdikcija nustatoma pagal jo registruotos buveinės vietą (ZPO 17 straipsnis).

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Tam tikrų rūšių reikalavimų atveju ieškovas gali pasirinkti specialią, bet ne išimtinę jurisdikciją, kuri skiriasi nuo jurisdikcijos pagal atsakovo gyvenamąją vietą. Toliau pateikiami kai kurie pavyzdžiai.

* Iš sutartinių santykių kylantys ginčai ir ginčai dėl sutarties sudarymo fakto taip pat gali būti pateikiami spręsti vietos, kurioje turi būti įvykdyta ginčijama prievolė, teismui (konkrečiai jurisdikcija pagal vykdymo vietą, Civilinio proceso kodekso 29 straipsnio 1 dalis). Susitarimas dėl sutarties vykdymo vietos procesiniu požiūriu svarbus tik tuo atveju, jeigu susitariančiosios šalys priklauso asmenų, turinčių teisę pagal Civilinio proceso kodekso 38 straipsnio 1 dalį sudaryti susitarimus dėl jurisdikcijos, kategorijai, žr. 2.2.2.3 klausimą.

Sąvoka „sutartiniai santykiai“ taikoma visoms prievolių teisėje reglamentuotoms sutartims, nepaisant prievolės rūšies. Ši nuostata *mutatis mutandis* taikoma tais atvejais, kai jurisdikciją turi darbo teismai.

* Jeigu ieškiniai kyla dėl civilinės atsakomybės už neteisėtus veiksmus, jurisdikciją taip pat turi neteisėto veiksmo įvykdymo vietos teismas (Civilinio proceso kodekso 32 straipsnis).

* Pagal Kelių eismo įstatymo (vok. *Straßenverkehrsgesetz*, StVG) 20 straipsnį teismas, kurio veiklos teritorijoje įvyko įvykis, dėl kurio buvo patirta žalos, pvz., eismo įvykis, taip pat turi jurisdikciją nagrinėti pagal šį įstatymą pareikštus reikalavimus.

* Nusikalstamos veikos auka baudžiamosios bylos nagrinėjimo metu gali teismui, kuriame buvo pareikšti kaltinimai, pateikti prašymus, kuriais siekiama apginti dėl nusikalstamos veikos padarymo kylančius finansinius reikalavimus (baudžiamųjų bylų sujungimas pagal Baudžiamojo proceso kodekso (vok. *Strafprozessordnung*, StPO) 403 ir 404 straipsnius).

* Teritorinė jurisdikcija santuokos nutraukimo bylose reglamentuota įstatymo dėl proceso šeimos bylose ir ne ginčo tvarka nagrinėjamose bylose (*Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit*, FamFG) 122 straipsnyje. Atsižvelgiant į tai, teritorinė jurisdikcija priklauso tik šeimos bylų teismui (vok. *Familiengericht*, tai – vietos teismo skyrius), kurio veiklos teritorijoje vienas iš sutuoktinių kartu su visais sutuoktinių nepilnamečiais vaikais turi savo įprastą gyvenamąją vietą (tai yra faktinis jų gyvenimo centras). Jei pradėjus nagrinėti bylą, pvz., įteikus prašymą, tokios įprastos gyvenamosios vietos, kurioje gyventų visi nepilnamečiai sutuoktinių vaikai, nėra, išimtinė jurisdikcija priklauso šeimos bylų teismui, kurio veiklos teritorijoje vienas iš sutuoktinių nuolat gyvena kartu kai kuriais sutuoktinių nepilnamečiais vaikais, jei nė vienas iš sutuoktinių vaikų nuolat negyvena su kitu sutuoktiniu.

Jeigu jurisdikcijos negalima nustatyti pagal minėtą taisyklę, išimtinė jurisdikcija priklauso šeimos bylų teismui, kurio veiklos teritorijoje sutuoktiniai turėjo savo paskutinę įprastą bendrą gyvenamąją vietą, jeigu pradėjus nagrinėti bylą vienas iš sutuoktinių vis dar nuolat joje gyvena (žr. pirmiau). Jeigu ir šiuo atveju jurisdikcijos negalima nustatyti, tuomet atsižvelgiama į kitos šalies įprastą gyvenamąją vietą, išskyrus atvejus, kai tokios gyvenamosios vietos Vokietijoje nėra. Tokiu atveju atsižvelgiama į ieškovo įprastą gyvenamąją vietą.

Jeigu ir pagal šią taisyklę jurisdikcijos negalima nustatyti, išimtinę jurisdikciją turi Berlyno–Šenebergo vietos teismo šeimos bylų teismas.

* Teritorinė jurisdikcija išlaikymo bylose reglamentuota įstatymo dėl proceso šeimos bylose ir ne ginčo tvarka nagrinėjamose bylose 232 straipsnyje.

Teismas, kuriame pirmąją instanciją nagrinėjami arba buvo nagrinėjami su santuoka susiję ieškiniai, turi išimtinę jurisdikciją spręsti klausimus dėl išlaikymo sutuoktiniams ir vaikams, kol šie ieškiniai nagrinėjami.

Jei su santuoka susijęs ieškinyje nebeįtraukiamas, teismui, veikiančiam veiklos teritorijoje, kurioje vaikas arba vienas iš nepilnamečio vaiko tėvų, turintis įgaliojimus veikti jo vardu, turi savo įprastą gyvenamąją vietą, priklauso išimtinė jurisdikcija nagrinėti bylas dėl nepilnamečio ar jam lygiavertio vaiko išlaikymo. Ši taisyklė netaikoma, jei vaiko arba vieno iš tėvų įprasta gyvenamoji vieta yra užsienyje.

Visoms kitoms išlaikymo byloms (dėl sutuoktinių ar vaikų išlaikymo, kuriam netaikomos pirmiau nurodytos nuostatos, taip pat dėl anūkų, tėvų ar vienišų motinų išlaikymo) toliau taikomos bendrosios nuostatos, t. y. pirmenybė teikiama jurisdikcijai pagal kitos šalies įprastą gyvenamąją vietą. Kai kuriais ypatingais atvejais yra galimybė pasirinkti jurisdikciją pagal įstatymo dėl proceso šeimos bylose ir ne ginčo tvarka nagrinėjamose bylose 232 straipsnio 3 dalies antrą sakinį.

* Bylose dėl tėvų pareigų ir teisės bendrauti su vaiku ta pati taisyklė taikoma pagal įstatymo 152 straipsnį, pvz., jei nagrinėjama byla dėl santuokos nutraukimo, tas teismas turi jurisdikciją. Jei jokia su santuoka susijusi byla nagrinėjama, atsižvelgiama į vaiko įprastą gyvenamąją vietą. Nustatant jurisdikciją atsižvelgiama į tą datą, kurią byla perduodama nagrinėti teismui.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Kai įstatyme aiškiai nurodyta, kad teritorinė jurisdikcija yra išimtinė jurisdikcija, jai suteikiama pirmenybė prieš visų kitų rūšių jurisdikciją, t. y. ieškinį galima pareikšti (kad jis būtų priimtinas) tik išimtinę jurisdikciją turinčiame teisme. Išimtinės jurisdikcijos vietos daugiausiai nustatytos Civilinio proceso kodekse, tačiau taip pat nustatytos ir specialiuose įstatymuose (pvz., įstatymo dėl proceso šeimos bylose ir ne ginčo tvarka nagrinėjamose bylose 122 straipsnyje). Jeigu byla yra susijusi su žeme arba lygiaverte teise (pvz., paveldima užstatymo teise), išimtinė jurisdikcija tam tikrais atvejais priklauso teismui, kurio veiklos teritorijoje yra nekilnojamasis turtas; ši taisyklė taip pat taikoma byloms, susijusioms su nekilnojamojo turto nuosavybe arba suvaržymais, ginčams dėl tokių suvaržymų panaikinimo, ieškiniams dėl valdymo teisių, ginčams dėl žemės sklypų ribų ir ieškiniams dėl padalijimo (Civilinio proceso kodekso 24 straipsnis).

Kilus ginčams dėl patalpų nuomos sutarčių arba tokių sutarčių sudarymo fakto, išimtinė jurisdikcija priklauso teismui, kurio veiklos teritorijoje yra nuomojamos patalpos (Civilinio proceso kodekso 29a straipsnio 1 dalis). Vis dėlto ši nuostata netaikoma laikinai naudojamų gyvenamųjų patalpų (svečių namų, viešbučio kambarių ir t. t.), atskiriems asmenims skirtų įrengtų patalpų arba tarnybinių namų ir patalpų nuomai (29a straipsnio 2 dalis).

Bylose prieš Vokietijoje veikiančios gamyklos savininką, kuriose dėl poveikio aplinkai pareikštas reikalavimas atlyginti žalą, išimtinė jurisdikcija priklauso teismui, kurio veiklos teritorijoje gamykla sukėlė poveikį aplinkai (32a straipsnis).

Ieškinių dėl žalos atlyginimo dėl neteisingos, klaidinančios viešojo kapitalo rinkos informacijos atskleidimo arba dėl viešojo kapitalo rinkos informacijos neatskleidimo visuomenei, arba dėl sutarties, sudarytos pagal pasiūlymą pagal Vertybinių popierių pirkimo ir įmonių perėmimo įstatymą (vok.

Wertpapiererwerbs- und Übernahmegesetz) išimtinę jurisdikciją turi atitinkamo emitento, atitinkamo kitų kapitalo investicijų siūlytojo arba tikslinės įmonės registruotos buveinės vietos teismas, jei registruota buveinė yra Vokietija, o skundas, be kita ko, yra adresuotas emitentui, siūlytojui ar tikslinei įmonei (32b straipsnis).

Skolos išieškojimo bylose (taikant mokėjimo įsakymo procedūrą (vok. *Mahnverfahren*) išimtinė jurisdikcija priklauso vietos teismui, kuris turi bendrą jurisdikciją dėl pareiškėjo, kitaip tariant, vietos, kurioje yra pareiškėjo gyvenamoji vieta arba, jei pareiškėjas yra juridinis asmuo, – jo registruota buveinė, teismui (Civilinio proceso kodekso 689 straipsnio 2 dalies pirmas sakynys). Jei pareiškėjas Vokietijoje neturi vietos, pagal kurią taikoma bendra jurisdikcija, išimtinę jurisdikciją turi Vedingo vietos teismas Berlyne. Ši taisyklė taip pat taikoma tuo atveju, jei kituose teisės aktuose nenustatyta kita išimtinė jurisdikcija. Vykdomo bylose išimtinė jurisdikcija priklauso vietos teismui, kurio veiklos teritorijoje turi būti atliekami arba buvo atlikti vykdomo veiksmai (Civilinio proceso kodekso 764 straipsnio 2 dalis ir 802 straipsnis). Vykdamas reikalavimus ir kitas nuosavybės teises jurisdikciją turi skolininko gyvenamosios vietos teismas (828 straipsnio 2 dalis). Priverstinio pardavimo aukcione atveju arba priverstinio žemės administravimo atveju išimtinė teritorinė vykdančiojo teismo jurisdikcija priklauso vietos teismui, kurio veiklos teritorijoje yra žemė (Priverstinio pardavimo aukcione ir administravimo įstatymo (vok. *Gesetz über die Zwangsversteigerung und die Zwangsverwaltung* (ZVG)) 1 straipsnio 1 dalis ir 146 straipsnis, Civilinio proceso kodekso 802 ir 869 straipsniai).

Jei trečioji šalis teigia, kad ji turi teisę, dėl kurios neleidžiama perleisti daikto, kuriam taikomi priverstinio vykdomo veiksmai, išimtinę jurisdikciją turi teismas, kurio veiklos teritorijoje atliekami priverstinio vykdomo veiksmai (Civilinio proceso kodekso 771 straipsnis).

Bylas pirmąją instanciją nagrinėjantis teismas (vok. *Prozessgericht des ersten Rechtszugs*) turi jurisdikciją užtikrinti veiksmų vykdymą, sutikimą su veiksmais ir nepateisintų veiksmų atveju – veiksmų nutraukimą ir susilaikymą nuo jų (Civilinio proceso kodekso 894, 895, 888, 890 straipsniai). Bylas pirmąją instanciją nagrinėjantis teismas taip pat turi jurisdikciją nagrinėti ieškinius, kuriuose pareiškiamas prieštaravimas dėl sprendimu nustatyto reikalavimo (Civilinio proceso kodekso 767 straipsnis).

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

a) Susitarimai

Civilinio proceso kodekse numatyta galimybė sudaryti susitarimus dėl jurisdikcijos pasirinkimo. Pagal kodekso 38 straipsnio 1 dalį pirmosios instancijos teismas, kuris neturi jurisdikcijos *per se*, gali ją įgyti dėl aiškaus arba numanomo šalių susitarimo, jei šalys yra įmonės, viešosios teisės reglamentuojami juridiniai asmenys arba viešojoje teisėje numatyti specialieji fondai. Konkrečiam pirmosios instancijos teismui jurisdikciją taip pat galima suteikti, jeigu bent viena iš susitariančiųjų šalių nepriklauso įprastai kurio nors Vokietijos teismo jurisdikcijai (Civilinio proceso kodekso 38 straipsnio 2 dalis). Pastaruoju atveju susitarimas turi būti sudarytas raštu arba, jeigu sudaromas žodžiu, vėliau turi būti patvirtinamas raštu. Jeigu viena iš šalių priklauso įprastai Vokietijos teismo jurisdikcijai, bet kurioje su jurisdikcijos pasirinkimu susijusioje sąlygoje, kai ji susijusi su Vokietija, būtina nurodyti to teismo arba specializuoto teismo, kurio jurisdikcija nagrinėti bylą nustatyta, pavadinimą.

Pagal Civilinio proceso kodekso 38 straipsnio 3 dalį susitarimas dėl jurisdikcijos pasirinkimo yra priimtinas tik tuo atveju, jeigu jis aiškiai ir rašytine forma buvo sudarytas kilus ginčui arba siekiant atsižvelgti į galimybę, kad būsimas atsakovas po sutarties sudarymo perkels savo adresą arba įprastą gyvenamąją vietą į užsienį, arba kad pradėjus nagrinėti bylą būsimo atsakovo adresas arba įprasta gyvenamoji vieta nebus žinoma.

Susitarimas dėl jurisdikcijos pasirinkimo visada turi būti susijęs su konkrečiais teisiniais santykiais ir iš jų kylančiais teisiniais ginčais; priešingu atveju toks susitarimas negalioja (Civilinio proceso kodekso 40 straipsnio 1 dalis). Susitarimas dėl jurisdikcijos pasirinkimo taip pat nepriimtinas, jeigu jis yra susijęs su nefinansiniais reikalavimais, kurie priskiriami nagrinėti vietos teismui, nepaisant ginčo dalyko vertės. Susitarimo dėl jurisdikcijos pasirinkimo negalima sudaryti, jeigu pagal įstatymą yra nustatyta išimtinė jurisdikcija (40 straipsnio 2 dalis).

Galiojantis susitarimas dėl jurisdikcijos pasirinkimo teismams yra privalomas; atsakymas į klausimą, ar šalys susitarė dėl išimtinės jurisdikcijos, priklauso nuo susitarimo formuluotės.

b) Jurisdikcijos neginčijimas

Jurisdikcija taip pat gali būti suteikiama pirmosios instancijos teismui, jeigu atsakovas per žodinį pagrindinės bylos nagrinėjimą nepateikia argumentų dėl jurisdikcijos nebuvimo (Civilinio proceso kodekso 39 straipsnis). Bylą nagrinėjant vietos teisme ši teisinė pasekmė atsiranda tik tuomet, jeigu teismas atkreipia dėmesį į šį klausimą (504 straipsnis).

Vis dėlto jurisdikcijos negalima suteikti atsižvelgiant į tai, kad ji nebuvo ginčijama pagrindinėje byloje, jeigu susitarimas dėl jurisdikcijos pasirinkimo būtų nepriimtinas (žr. pirmiau, nefinansiniai ginčai ir išimtinė jurisdikcija).

3 Kai byla teisingai specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Pagal Darbo teismų įstatymą (vok. *Arbeitsgerichtsgesetz, ArbGG*) 2–3 straipsnius darbo teismo specialioji jurisdikcija turi ypatumų ne tik dėl veiklos jurisdikcijos.

Taip pat reikia atsižvelgti į ypatumus dėl teritorinės jurisdikcijos. Bylose, kuriose priimamas Darbo teismų įstatymo 2 straipsnyje nurodytas sprendimas, pirmiausia remiamasi Civilinio proceso kodekso 12–40 straipsniuose nustatytais bendrosiomis taisyklėmis (kodekso 46 straipsnio 1 dalis). Tačiau Darbo teismų įstatymo 48 straipsnio 1a dalyje nustatyta specialioji jurisdikcija (žr. 2.2.2.1) pagal darbo vietą; ieškinius taip pat galima pareikšti tokią jurisdikciją turinčiame teisme. Atsakyme į 2 klausimą nurodytos bendros taisyklės taikomos susitarimams dėl jurisdikcijos. Tačiau reikia pažymėti, kad tam tikrų ginčų atveju socialiniai partneriai pagal įstatymą 48 straipsnio 2 dalį turi teisę nustatyti teismo, kuris *per se* neturi teritorinės jurisdikcijos, jurisdikciją, nesilaikydami kodekso 38 straipsnio 2 ir 3 dalių.

Dėl bylų, kuriose priimama Darbo teismų įstatymo 2a straipsnyje nurodyta nutartis, įstatymo 82 straipsnio 1 dalyje nustatyta išimtinė jurisdikcija pagal įmonės veiklos vykdymo vietą arba registruotos buveinės vietą.

Paskutinis naujinimas: 31/07/2023

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktnės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba [\[et\]](#) neseniai atlikta pakeitimų.

Puslapį jūs pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Jis jau išverstas į šias kalbas: [\[en\]](#).

Kurios šalies teismas kompetentingas? - Estija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą?)

Civilinės bylos priklauso apskričių teismų (est. *maakohus*) kompetencijai. Apskričių teismai civilines bylas nagrinėja kaip pirmosios instancijos teismai. Civilinės bylos apima plačią sritį – ginčus, kylančius iš įvairių sutarčių ir prievolių, šeimos ir paveldėjimo klausimus, ginčus dėl turtinių teisių, klausimus, susijusius su įmonių ir ne pelno organizacijų veikla ir valdymu, bankrotų reikalus ir darbo teisės klausimus. Siekiant pradėti civilinę bylą apylinkės teismui turi būti pareikštas ieškinys. Teismui teikiamame ieškinyje turi būti nurodytas asmuo, kuriam pareiškiamas ieškinys, ieškinio dalykas, ieškinio pareiškimo priežastis (t. y. teisinis pagrindas) ir įrodymai ieškinui pagrįsti.

Civilinio proceso eigą reglamentuoja [\[et\]](#) **Civilinio proceso kodeksas**.

Nors Estijoje nėra specializuotų teismų, prieš pasinaudojant teise kreiptis į teismus, tam tikri ginčai gali būti perduoti spręsti neteisminiams komitetams.

Pavyzdžiui, darbo ginčus gali spręsti [\[et\]](#) **darbo ginčų komitetas** (est. *töövaidluskomisjon*). Darbo ginčų komitetas yra nepriklausoma ikiteisminė įstaiga, sprendžianti individualius darbo ginčus. Kreiptis į komitetą dėl teisių gynimo turi teisę ir darbuotojai, ir darbdaviai, jie neprivalo mokėti valstybinių rinkliavų.

Ginčų sprendimo darbo ginčų komitete tvarką nustato [\[et\]](#) **darbo ginčų sprendimo įstatymas**. Procesas darbo ginčų komitete nėra privaloma ikiteisminė procedūra. Įsiteisėjęs darbo ginčų komiteto sprendimas šalims yra privalomas. Į darbo ginčų komitetą galima kreiptis siekiant išspręsti šiuos iš darbo santykių kylančius ginčus: 1) darbo ginčą, kylantį iš darbuotojo ir Estijoje registruoto darbdavio arba Estijoje per filialą veikiančio užsienio darbdavio darbo santykių ir pasirošimo tokiems darbo santykiams (individualus darbo ginčas); 2) darbo ginčą tarp Estijoje komandiruojamų darbuotojų ir jų darbdavio, kuris grindžiamas įstatymu dėl Estijoje komandiruojamų darbuotojų darbo sąlygų 7 straipsnis (individualus darbo ginčas); 3) kolektyvinius darbo ginčus, kylančius dėl kolektyvinės sutarties vykdymo (kolektyvinis darbo ginčas). Darbo ginčų komitetas nesprensdžia ginčų dėl žalos, kuri atsirado dėl žalos sveikatai, kūno sužalojimo ar mirties, kuriuos lėmė nelaimingas atsitikimas darbe arba profesinė liga, atlyginimo. Darbo ginčų komitetui pateiktame prašyme turėtų būti nurodytos su ginču susijusios aplinkybės. Pavyzdžiui, ginčijant darbo sutarties nutraukimą, turėtų būti nurodytas nutraukimo laikas ir priežastis. Reikia aprašyti šalių nesutarimo pobūdį, t. y. tai, ko darbuotojas ar darbdavys nepadarė arba ką neteisėtai padarė. Bet kokius teiginius ir reikalavimus reikės pagrįsti, todėl turėtų būti įtrauktos aplinkybės, pagrįstos dokumentiniais įrodymais (darbo sutartis, abipusiai susitarimai ar darbuotojo ir darbdavio korespondencija ir kt.), arba turėtų būti nurodyti kiti įrodymai ir liudytojai. Minėti dokumentiniai įrodymai, kuriais pagrindžiamas darbuotojo ar darbdavio reikalavimas, turėtų būti pateikti kartu su prašymu, kai šis teikiamas. Jeigu prašymą teikiantis asmuo mano, kad į posėdį reikia kviešti liudytoją, į prašymą turėtų būti įtrauktas liudytojo vardas, pavardė ir adresas. Reikalavimai, kylantys iš vartotojo ir prekiautojo sutarties, gali būti nagrinėjami [\[et\]](#) **vartotojų skundų komitete** (est. *tarbijavaidluste komisjon*). Vartotojų ginčų sprendimo šiame komitete tvarka nustatoma [\[et\]](#) **Vartotojų apsaugos įstatymu**. Vartotojų skundų komitetas kompetentingas spręsti nacionalinius ir tarpvalstybinius ginčus, kylančius iš vartotojų ir prekiautojų sutarčių, kai juos inicijuoja vartotojas, jeigu viena iš ginčo šalių yra prekiautojas, kuris yra įsisteigęs Estijos Respublikoje. Vartotojų ginčų komitetas taip pat kompetentingas spręsti ginčus, susijusius su netinkamo gaminio sukelta žala, jeigu nuostolius galima nustatyti. Jeigu nustatoma, kad nuostoliai buvo padaryti, tačiau negalima kiekybiškai nustatyti tikslios nuostolių sumos, pavyzdžiui, nepiniginių nuostolių arba ateityje atsirasiančių nuostolių atveju, kompensacijos sumą nustato teismas. Komitetas nesprensdžia ginčų, susijusių su teikiamomis visuotinės svarbos neekonominėmis paslaugomis, viešosios teisės reglamentuojamų juridinių asmenų teikiamomis švietimo paslaugomis, sveikatos priežiūros specialistų pacientams teikiamomis sveikatos priežiūros paslaugomis, kuriomis siekiama įvertinti, išsaugoti ar atstatyti jų sveikatą, arba išrašyti, išduoti arba tiekti vaistus ir medicinos priemones. Komitetas taip pat nesprensdžia ginčų, jeigu reikalavimai kyla dėl mirties, kūno sužalojimo ar žalos sveikatai, arba ginčų, kurių sprendimo tvarką nustato kiti įstatymai. Tokius ginčus sprendžia kompetentinga institucija arba teismas. Procesas vartotojų skundų komitete nėra privaloma ikiteisminė procedūra. Komiteto sprendimų nevykdančių prekiautojų sąrašas skelbiamas Vartotojų apsaugos ir techninio reguliavimo institucijos interneto svetainėje. Jeigu šalys nesutinka su komiteto sprendimu arba jo nevykdo, dėl to paties ginčo jos gali kreiptis į apskrities teismą.

Ginčai dėl išperkamosios nuomos gali būti sprendžiami išperkamosios nuomos komitete, tokių ginčų sprendimo tvarką nustato [\[et\]](#) **Išperkamosios nuomos ginčų sprendimo įstatymas** (est. *üürivaidluse lahendamise seadus*). Išperkamosios nuomos komitetas gali būti įsteigtas kaip nepriklausoma vietos valdžios institucijos įstaiga, kuri sprendžia ginčus dėl išperkamosios nuomos. Išperkamosios nuomos komitetas nesprensdžia ginčų dėl 3 200 EUR viršijančių finansinių reikalavimų. Procesas išperkamosios nuomos ginčų komitete nėra privaloma ikiteisminė procedūra. Įsigaliojus išperkamosios nuomos komiteto sprendimui šalys negali teismui reikšti to paties reikalavimo tuo pačiu pagrindu ir įsigaliojęs išperkamosios nuomos komiteto sprendimas šalims yra privalomas.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

Norint sužinoti, kuris teismas kompetentingas nagrinėti bylą, svarbu žinoti jurisdikcijos principus. Jurisdikcija dalijama į tris sritis: 1) bendrąją jurisdikciją, priklausančią nuo asmens gyvenamosios vietos; 2) pasirenkamąją jurisdikciją; 3) išimtinę jurisdikciją (žr. 2.2 skirsnį).

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Žemesnės ir aukštesnės instancijos teismai yra skirtingi, nes Estijos teismų sistemoje yra trys instancijos.

Apskričių teismai (est. *maakohus*), kaip pirmosios instancijos teismai, nagrinėja visas civilines bylas. Įstatymu gali būti nustatyta, kad tam tikras bylas nagrinėja tik tam tikri apskričių teismai, jeigu taip pagreitinamas bylų nagrinėjimas arba procesas tampa veiksmingesnis kitais atžvilgiais.

Apygardos teismas (est. *ringkonnakohus*) persvarsto savo teritorinei jurisdikcijai priklausančių apskričių teismų priimtus sprendimus civilinėse bylose, kai pateikiami apeliaciniai skundai, kuriais apskundžiami sprendimai ir nutartys. Apygardos teismas taip pat nagrinėja kitas bylas, įstatymu priskirtas jo jurisdikcijai.

Aukščiausiasis Teismas (est. *Riigikohus*) kasacinių skundų pagrindu persvarsto apygardų teismų priimtus sprendimus civilinėse bylose ir nagrinėja apeliacinius skundus, kuriais apskundžiamos nutartys. Aukščiausiasis Teismas taip pat nagrinėja peticijas dėl galiojančių teismų sprendimų persvarstymo, įstatymo nustatytais atvejais skiria tinkamos kompetencijos teismą bylai nagrinėti ir nagrinėja kitas įstatymu jo jurisdikcijai priskirtas bylas. Aukščiausiasis Teismas yra ir Estijos Konstitucinis Teismas.

Bylą kaip pirmosios instancijos teismas pirmiausia nagrinėja ir sprendimą priima apskrities teismas. Jeigu asmuo mano, kad pirmosios instancijos teismo sprendimas grindžiamas teisinės nuostatos pažeidimu, arba kad, atsižvelgiant į aplinkybes ir įrodymus, į kuriuos reikia atsižvelgti apeliaciniame procese, apeliaciniame procese reikia priimti kitokį sprendimą nei buvo priimtas pirmosios instancijos teisme, jis turi juridinę teisę teikti apeliacinį skundą aukštesnės instancijos, t. y. apygardos, teismui. Apygardos teismai yra antrosios instancijos teismai, todėl jie persvarsto apskričių ir administracinių teismų priimtus sprendimus – nagrinėja apeliacinius skundus ir apeliacinius skundus, kuriais apskundžiamos nutartys. Apygardos teismas civilines bylas sprendžia kaip kolegialus organas – apeliacinį skundą nagrinėja trijų teisėjų kolegija.

Aukščiausiasis Teismas yra aukščiausia instancija. Aukščiausiasis Teismas kasacinių skundų pagrindu persvarsto apygardų teismų priimtus sprendimus civilinėse bylose ir nagrinėja apeliacinius skundus, kuriais apskundžiamos nutartys. Aukščiausiasis Teismas taip pat nagrinėja peticijas dėl galiojančių teismų sprendimų persvarstymo, įstatymo nustatytais atvejais skiria tinkamos kompetencijos teismą bylai nagrinėti ir nagrinėja kitas įstatymu jo jurisdikcijai priskirtas bylas. Kasacija reiškia tai, kad, remiantis teisiniais klausimais, apskundžiama neįsigaliojusi teismo nutartis, o aukštesniosios instancijos teismo nutartis persvarstoma iš naujo nevertinant faktų. Teismų sprendimų persvarstymas reiškia, kad, atsiradus naujų aplinkybių ir proceso šaliai padavus prašymą, yra iš naujo įvertinami jau įsigalioję sprendimai ir nutartys.

Apeliacinio proceso šalis gali apeliacine tvarka pateikti skundą Aukščiausiajam Teismui dėl apygardos teismo sprendimo, jeigu apygardos teismas iš esmės pažeidė proceso teisės normą arba neteisingai pritaikė materialinės teisės normą. Procese Aukščiausiajame Teisme proceso šalis tik per advokatą gali atlikti procesinius veiksmus ir teikti peticijas bei prašymus. Aukščiausiajame Teisme nagrinėjant peticiją proceso šalis pati arba per advokatą gali atlikti procesinius veiksmus ir teikti peticijas bei prašymus. Aukščiausiasis Teismas priima nagrinėti kasacinį skundą, jeigu kasacinis skundas atitinka įstatyme nustatytus reikalavimus, buvo pateiktas laiku ir: jeigu:

1) apygardos teismas savo sprendime akivaizdžiai neteisingai pritaikė materialinės teisės normą ir dėl tokios normos neteisingo taikymo galėjo būti priimtas neteisingas sprendimas;

2) priimdamas sprendimą apygardos teismas iš esmės pažeidė proceso teisės normą ir dėl to galėjo būti priimtas neteisingas sprendimas.

Be to, Aukščiausiasis Teismas priima bylą nagrinėti, jeigu kasacinio skundo išnagrinėjimas turėtų esminę reikšmę siekiant užtikrinti teisinį tikrumą ir formuoti vienodą teismų praktiką arba toliau plėtoti teisę.

2.2 Teritorinis teismingumas (byla teisminga miesto A ar miesto B teismui?)

Jurisdikcija yra asmens teisė ir pareiga naudotis savo procesinėmis teisėmis konkrečiame teisme. Jurisdikcija yra bendroji, pasirenkamoji arba išimtinė.

Pagal bendrąją jurisdikciją nustatomas teismas, kuriam galima pareikšti ieškinius asmeniui ir kuriame galima atlikti kitus procesinius veiksmus asmens atžvilgiu, išskyrus atvejus, kai įstatyme nustatyta, kad ieškinį pareikšti arba veiksmą atlikti galima kitame teisme.

Pagal pasirenkamąją jurisdikciją nustatomas kitas, ne bendrosios jurisdikcijos, teismas, kuriam taip pat galima pareikšti ieškinius asmeniui ir kuriame galima atlikti kitus procesinius veiksmus asmens atžvilgiu. Tai reiškia, kad, pavyzdžiui, turtinis ieškinyz fiziniam asmeniui, vienodomis sąlygomis gali būti pareikštas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso jo ilgesniojo laikotarpio gyvenamoji vieta. Jeigu asmuo gyvena užsienio valstybėje, turtinis ieškinyz jam taip pat gali būti pareikštas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso turto, dėl kurio teikiamas reikalavimas, buvimo vieta, arba teisme, kurio jurisdikcijai priklauso to asmens kito turto buvimo vieta.

Pagal išimtinę jurisdikciją nustatomas vienintelis teismas, į kurį galima kreiptis dėl civilinės bylos nagrinėjimo. Jurisdikcija bylose, kai paduodama peticija, yra išimtinė, išskyrus atvejus, kai įstatyme numatyta kitaip. Išimtinę jurisdikciją galima nustatyti, pavyzdžiui, pagal nekilnojamojo turto buvimo vietą, juridinio asmens verslo vietą ir kt.

2.2.1 Bendroji teritorinio teismingumo taisyklė

Ieškinyz fiziniam asmeniui gali būti pareikštas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso jo gyvenamoji vieta, o ieškinyz juridiniam asmeniui – teisme, kurio jurisdikcijai priklauso to asmens registruota buveinė. Jeigu fizinio asmens gyvenamoji vieta nežinoma, ieškinyz tam asmeniui gali būti pareikštas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso paskutinė žinoma asmens gyvenamoji vieta.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtyz

Ieškinyz užsienio valstybėje gyvenančiam Estijos Respublikos piliečiui, kuriam taikomas eksteritorialumas, arba užsienio valstybėje dirbančiam Estijos Respublikos piliečiui, kuris yra valstybės tarnautojas, gali būti pareikštas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso paskutinė minėto asmens gyvenamoji vieta Estijoje. Jeigu asmuo gyvenamosios vietos Estijoje neturėjo, ieškinį jam galima pareikšti Harju apskrities teisme (est. *Harju Maakohus*). Ieškinį Estijos Respublikai ar vietos valdžios institucijai galima pareikšti teisme, kurio jurisdikcijai priklauso atitinkamos valstybės arba vietos valdžios institucijos registruota buveinė. Jeigu valstybės valdžios institucijos negalima nustatyti, ieškinyz pareiškiamas Harju apskrities teisme. Jeigu negalima nustatyti vietos valdžios institucijos, ieškinyz pareiškiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso kaimo savivaldybės ar miesto valdžios buveinė.

Ieškovas taip pat gali pareikšti ieškinį Estijos Respublikai ir vietos valdžios institucijai teisme, kurio jurisdikcijai priklauso tokio ieškovo gyvenamoji vieta arba buveinė.

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Įstatymu nustatytais atvejais galima pasirinkti kitą, ne bendrosios jurisdikcijos, teismą, kuriame taip pat galima pareikšti ieškinius asmeniui ir kuriame galima atlikti kitus procesinius veiksmus asmens atžvilgiu.

Jurisdikcija pagal gyvenamąją vietą – turtinis ieškinyz fiziniam asmeniui taip pat gali būti pareikštas ir teisme, kurio jurisdikcijai priklauso jo gyvenamoji vieta, jeigu asmuo ten ilgesnį laikotarpį gyveno dėl darbo ar tarnybos santykių, studijų ar kitos panašios priežasties.

Jurisdikcija pagal verslo vietą – ieškinyz, susijęs su ekonomine ar profesine atsakovo veikla, gali būti pareikštas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso atsakovo verslo vieta.

Jurisdikcija pagal juridinio asmens registruotą buveinę – narystės pagrindu sudarytas juridinis asmuo, įskaitant įmonę, arba jo narys, partneris ar akcininkas iš narystės ar akcijų paketo kylantį ieškinį juridinio asmens nariui, partneriui ar akcininkui gali pareikšti teisme, kurio jurisdikcijai priklauso juridinio asmens registruota buveinė.

Jurisdikcija pagal turto buvimo vietą – jeigu asmuo turi gyvenamąją vietą ar registruotą buveinę užsienio valstybėje, turtinis ieškinyz jam gali būti pareikštas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso turto, dėl kurio teikiamas reikalavimas, buvimo vieta, arba teisme, kurio jurisdikcijai priklauso to asmens kito turto buvimo vieta. Jeigu turtas įtrauktas į viešą registrą, ieškinyz gali būti pareikštas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso registro, į kurį įtrauktas turtas, vieta. Jeigu turtinis reikalavimas reiškiamas pagal prievolių teisę, ieškinį galima pareikšti teisme, kurio jurisdikcijai priklauso skolininko gyvenamoji vieta arba registruota buveinė. Jeigu reikalavimas užtikrinamas turtu, ieškinį galima pareikšti teisme, kurio jurisdikcijai priklauso turto buvimo vieta.

Ieškinyz, kuriuo siekiama patenkinti reikalavimą, užtikrintą hipoteka arba nekilnojamojo turto įkeitimu, arba kitas panašų reikalavimą apimantis ieškinyz taip pat gali būti pareikštas turto buvimo vietos teisme, jeigu skolininkas yra registruoto turto, užtikrinto hipoteka arba nekilnojamojo turto įkeitimu, savininkas.

Jurisdikcija ieškiniumi dėl buto nuosavybės – ieškinyz, nukreiptas prieš buto savininką, kylantis iš teisinio santykio, susijusio su buto nuosavybe, taip pat gali būti pateikiamas teismui, turinčiam jurisdikciją nekilnojamojo turto, kuris yra buto nuosavybės objektas, vietoje.

Jurisdikcija pagal sutarties vykdymo vietą – ieškinyz, kylantis iš sutarties, arba ieškinyz, kuriuo siekiama nustatyti sutarties negaliojimą, taip pat gali būti pareikštas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso vieta, kurioje turi būti vykdoma ginčijama sutartinė prievolė. Kilnojamojo turto pardavimo sutarties atveju vieta, kurioje kilnojamas turtas buvo pristatytas arba turėjo būti pristatytas pirkėjui, o paslaugų teikimo sutarties atveju – vieta, kurioje buvo arba turėjo būti suteikta paslauga, laikoma prievolės įvykdymo vieta. Kitais atvejais prievolės įvykdymo vieta laikoma skolininko verslo vieta arba, jos nesant, skolininko gyvenamoji vieta arba registruota buveinė. Šios nuostatos taikomos, jeigu šalys nesusitarė kitaip.

Jurisdikcija pagal vartotojo gyvenamąją vietą – ieškinį, kylantį iš sutarties ar santykių, nurodytą [☞ Prievolių teisės įstatymo](#) (est. *võlaõigusseadus*) 35, 46, 52 straipsniuose, 208 straipsnio 4 dalyje, 379, 402 straipsniuose, 635 straipsnio 4 dalyje, 709, 734 ir 866 straipsnyje, arba ieškinį, kylantį iš kitos sutarties, sudarytos su įmone, Estijoje turinčia registruotą buveinę arba verslo vietą, vartotojas gali pareikšti teisme, kurio jurisdikcijai priklauso vartotojo gyvenamoji vieta. Minėtoji tvarka netaikoma ieškiniams, kylantiems iš vežimo sutarčių.

Jurisdikcija ieškiniai, kylantiems iš draudimo sutarties, – poliso turėtojas, naudos gavėjas ar kitas asmuo, turintis teisę reikalauti, kad draudikas sumokėtų išmoką pagal draudimo sutartį, iš draudimo sutarties kylantį ieškinį draudikui taip pat gali pareikšti teisme, kurio jurisdikcijai priklauso asmens gyvenamoji vieta arba registruota buveinė. Atsakomybės tretiesiems asmenims draudimo arba statybų, nekiliojamojo turto draudimo arba kilnojamojo turto kartu su statybomis ar nekiliojamuoju turtu draudimo atveju ieškinį draudikui taip pat galima pareikšti teisme, kurio jurisdikcijai priklauso veiksmo ar įvykio, kuriuo padaryta žala, vieta arba vieta, kurioje buvo padaryta žala.

Jurisdikcija ieškiniai, kylantiems iš susitarimo dėl intelektinės nuosavybės teisių – ieškinys, kylantis iš susitarimo dėl autoriinių teisių objekto, gretutinių teisių ar pramonės nuosavybės teisių perdavimo, arba iš licencinės sutarties, arba ieškinys dėl tokio susitarimo pripažinimo negaliojančiu taip pat gali būti pareikštas Harju apskrities teisme.

Jurisdikcija pagal darbuotojo gyvenamąją arba darbo vietą – darbuotojas iš darbo sutarties kylantį ieškinį gali pareikšti teisme, kurio jurisdikcijai priklauso jo gyvenamoji arba darbo vieta.

Jurisdikcija ieškiniai dėl vekselio ar čekio – ieškinys dėl vekselio ar čekio gali būti pareikštas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso vekselio ar čekio apmokėjimo vieta.

Jurisdikcija ieškiniai dėl nusikaltimų padarytos žalos – ieškinys, kuriuo siekiama kompensacijos už nusikaltimų padarytą žalą, gali būti pareikštas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso veiksmo ar įvykio, kuriais padaryta žala, vieta arba vieta, kurioje buvo padaryta žala.

Jurisdikcija ieškiniai dėl reikalavimo, susijusio su darbu jūroje, gelbėjimo darbais ar gelbėjimo sutartimi, – ieškinys dėl vieno ar kelių reikalavimų, susijusių su darbu jūroje ir nurodytą [☞ Jūrinio turto įstatyme](#) (est. *laeva asjaõigusseadus*), taip pat gali būti pareikštas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso atsakovo laivo vieta arba laivo prirašymo uostas. Ieškinys, susijęs su gelbėjimo darbais arba gelbėjimo sutartimi, taip pat gali būti pareikštas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso vieta, kurioje buvo vykdomi gelbėjimo darbai.

Jurisdikcija ieškiniai dėl palikimo padalijimo – ieškinys, kuriuo siekiama nustatyti paveldėjimo teisę, paveldėtojo reikalavimas palikimo valdytojui, reikalavimas, kylantis iš palikimo ar paveldėjimo sutarties, arba reikalavimas perduoti privalomą palikimo dalį arba padalyti palikimą taip pat gali būti pareikštas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso palikėjo gyvenamoji vieta jo mirties metu. Jeigu palikėjas buvo Estijos Respublikos pilietis, bet mirties metu Estijoje neturėjo gyvenamosios vietos, ieškinį taip pat galima pareikšti teisme, kurio jurisdikcijai priklauso paskutinė palikėjo gyvenamoji vieta Estijoje. Jeigu palikėjas gyvenamosios vietos Estijoje neturėjo, ieškinį galima pareikšti Harju apskrities teisme (est. *Harju Maakohus*).

Ieškinys bendraatsakoviams ir keli ieškiniai vienam atsakovui – ieškinį keletui atsakovų galima pareikšti teisme, kurio jurisdikcijai priklauso vieno iš bendraatsakovių (ieškovo pasirinkimu) gyvenamoji vieta arba registruota buveinė. Jeigu planuojama tam pačiam atsakovui pareikšti kelis ieškinius dėl to paties fakto, visus ieškinius galima pareikšti teisme, kuriame būtų galima pareikšti ieškinį, susijusį su iš to paties fakto kylančiais vienu ar keliais reikalavimais. Jurisdikcija priešieškiniai ir trečiojo asmens ieškinys su nepriklausomu reikalavimu – priešieškinį galima pareikšti teisme, kuriame buvo pareikštas pradinis ieškinys, jeigu laikomasi priešieškiniu pareiškimu sąlygų ir priešieškiniai netaikoma išimtinė jurisdikcija, ir jeigu nenustatyta, kad tokio pobūdžio bylas persvarsto tik tam tikras apskrities teismas. Tokia tvarka taikoma ir tais atvejais, kai pagal bendrąsias nuostatas priešieškinius turėtų būti pareikštas užsienio teisme.

Trečiosios šalies ieškinys su nepriklausomu reikalavimu gali būti pareikštas teisme, nagrinėjančiame pagrindinį ieškinį.

Jurisdikcija bankroto procese – ieškinys dėl bankroto proceso arba palikimu paliekamo bankrutavusio subjekto bankrutavusiam asmeniui, bankroto patikėtiniui arba bankroto komiteto nariui, įskaitant ieškinį siekiant išskirti turtą iš palikimu paliekamo bankrutavusio subjekto, gali būti pareikštas bankrotą paskelbusiame teisme. Ieškinys dėl sutikimo su reikalavimu gali būti pareikštas bankrotą paskelbusiame teisme. Bankrutavęs asmuo su palikimu paliekamu bankrutavusiu subjektu susijusį ieškinį, įskaitant ieškinį dėl turto išieškojimo, taip pat gali pareikšti bankrotą paskelbusiame teisme.

Jeigu byla vienu metu priklauso kelių Estijos teismų jurisdikcijai, peticijos pateikėjas turi teisę pasirinkti teismą, kuriam pateikti peticiją. Tokiais atvejais byla nagrinėja teismas, kuris pirmas gavo peticiją.

Jeigu ieškinys pareiškiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso atsakovo gyvenamoji vieta arba registruota buveinė, arba teisme, kuris turi išimtinę jurisdikciją, byla nagrinėjama teisme, kurio teritorinei jurisdikcijai priklauso atsakovo gyvenamoji vieta ar registruota buveinė arba vieta, pagal kurią nustatoma išimtinė jurisdikcija. Jeigu į to paties apskrities teismo teritorinę jurisdikciją, tačiau skirtingų teismo rūmų aptarnaujamose teritorijose, vis tiek patenka kelios vietos, pagal kurias nustatoma jurisdikcija, ieškovas pasirenka teismo rūmus, kuriuose bus nagrinėjama byla. Jeigu ieškovas jų nepasirenka, bylos nagrinėjimo vietą nustato teismas.

Tikslesnės teismų geografinės sritys ir paslaugų sritys nustatytos [☞ Teismų įstatyme](#).

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Įstatymuose nustatytais atvejais jurisdikcija yra išimtinė. Pagal išimtinę jurisdikciją nustatomas vienintelis teismas, į kurį galima kreiptis dėl civilinės bylos nagrinėjimo.

1) *Jurisdikcija pagal nekiliojamojo turto buvimo vietą* – ieškinys, kurio dalykai yra toliau nurodyti reikalavimai, pareiškiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso nekiliojamojo turto buvimo vieta:

reikalavimai, susiję su pripažinimu, kad esama su nekiliojamuoju turtu susijusių nuosavybės teisės, ribotos turtinės teisės ar kitos turtinės teisės suvaržymų, arba pripažinimu, kad tokių teisių ar suvaržymų nėra, arba reikalavimai, susiję su kitomis teisėmis dėl nekiliojamojo turto;

nekiliojamojo turto ribų ar padalijimo nustatymas;

nekiliojamojo turto valdymo apsauga;

reikalavimai, susiję su turtine teise, kylančia iš buto nuosavybės;

reikalavimai, susiję su privalomu nekiliojamojo turto perdavimo užtikrinimu;

reikalavimai, kylantys iš išperkamosios nuomos ar komercinės išperkamosios nuomos sutarties dėl nekiliojamojo turto arba iš kitos sutarties dėl nekiliojamojo turto naudojimo pagal prievolių teisę, arba iš tokių sutarčių galiojimo.

Ieškinys, susijęs su nekiliojamojo turto servitutu, nekiliojamojo turto įkeitimu arba pirmumo teise įsigyti, pareiškiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso servitutu suvaržyto arba įkeisto nekiliojamojo turto buvimo vieta.

2) *Reikalavimas nutraukti standartinių sąlygų taikymą* – ieškinys, kuriuo siekiama nutraukti nesąžiningos standartinės sąlygos taikymą arba nutraukti ir atšaukti asmens, rekomenduojančio taikyti sąlygą, rekomendaciją (Prievolių teisės įstatymo 45 straipsnis), pareiškiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso atsakovo verslo vieta, arba, jeigu jos nėra, teisme, kurio jurisdikcijai priklauso atsakovo gyvenamoji vieta arba registruota buveinė. Jeigu atsakovas Estijoje neturi verslo vietos, gyvenamosios vietos ar registruotos buveinės, ieškinys pareiškiamas teisme, kurio teritorinėje jurisdikcijoje buvo taikoma standartinė sąlyga.

3) *Jurisdikcija bylai, kurioje panaikinamas įstaigos ar juridinio asmens sprendimas arba nustatoma, kad jis negalioja*, – ieškiny, kuriuo siekiama panaikinti įstaigos ar juridinio asmens sprendimą arba nustatyti, kad jis negalioja, pareiškiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso juridinio asmens registruota buveinė.

4) *Jurisdikcija santuokos byloms*

Santuokos bylos laikomos civilinėmis bylomis, kuriose nagrinėjami ieškiniai, kurių dalykas yra:

santuokos nutraukimas;

santuokos panaikinimas;

santuokos buvimo arba nebuvimo nustatymas;

bendro turto padalijimas arba kiti reikalavimai, susiję su turтинiais sutuoktinių santykiais;

kiti iš santuokos kylantys vieno sutuoktinio reikalavimai kitam.

Estijos teismas kompetentingas nagrinėti santuokos bylą, jeigu:

bent vienas iš sutuoktinių yra Estijos Respublikos pilietis arba buvo jos pilietis santuokos sudarymo metu;

abiejų sutuoktinių gyvenamosios vietos yra Estijoje;

vieno sutuoktinio gyvenamoji vieta yra Estijoje, išskyrus atvejus, kai sprendimas, kuris būtų priimtas, akivaizdžiai nebūtų pripažintas nė vieno sutuoktinio pilietybės šalyse.

Santuokos byloje, kurią planuojama nagrinėti Estijos teisme, ieškiny pareiškiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso bendra sutuoktinių gyvenamoji vieta, o jeigu jos nėra – teisme, kurio jurisdikcijai priklauso atsakovo gyvenamoji vieta. Jeigu atsakovo gyvenamoji vieta yra ne Estijoje, ieškiny pareiškiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso bylos šalių bendro nepilnamečio vaiko gyvenamoji vieta, o jeigu bendro nepilnamečio vaiko nėra – teisme, kurio jurisdikcijai priklauso ieškovo gyvenamoji vieta.

Jeigu nesančio asmens, kuris pripažintas dingusiu be žinios, turtui skirtas valdytojas arba jeigu asmeniui dėl jo riboto veiksnio skirtas globėjas, arba jeigu asmuo nuteistas laisvės atėmimo bausme, skyrybų ieškinį tokiam asmeniui galima pareikšti ir teisme, kurio jurisdikcijai priklauso ieškovo gyvenamoji vieta.

5) *Jurisdikcija tėvystės nustatymui ir išlaikymui* – tėvystės nustatymo byla yra civilinė byla, joje nagrinėjamas ieškiny, kuriuo siekiama nustatyti tėvystę, arba ginčijamas įrašas apie tėvą vaiko gimimo liudijime arba gyventojų registre. Estijos teismas gali nagrinėti tėvystės nustatymo bylą, jeigu bent viena iš bylos šalių yra Estijos Respublikos pilietis arba bent viena iš bylos šalių turi gyvenamąją vietą Estijoje. Jeigu tėvystės nustatymo bylą nagrinėja Estijos teismas, ieškiny pareiškiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso vaiko gyvenamoji vieta. Jeigu vaiko gyvenamoji vieta yra ne Estijoje, ieškiny pareiškiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso atsakovo gyvenamoji vieta. Jeigu atsakovo gyvenamoji vieta yra ne Estijoje, ieškiny pareiškiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso ieškovo gyvenamoji vieta.

Šios nuostatos taip pat taikomos išlaikymo byloms. Išlaikymo byla yra civilinė byla, kurioje nagrinėjamas ieškiny dėl:

vieno iš tėvų vykdytinio įstatyme nustatytos pareigos išlaikyti nepilnametį vaiką;

tėvų tarpusavio išlaikymo pareigos vykdymo;

sutuoktinių tarpusavio išlaikymo pareigos vykdymo;

kitos įstatyme nustatytos išlaikymo pareigos vykdymo.

6. Jurisdikcija bylose, kai paduodama peticija

Jurisdikcija bylose, kai paduodama peticija, yra išimtinė, išskyrus atvejus, kai įstatyme numatyta kitaip.

Pagreitintą mokėjimo įsakymo išdavimo procedūrą taiko Pernu apskrities teismo Hapsalu teismo rūmų mokėjimo įsakymų skyrius (est. *Pärnu Maakohtu Haapsalu kohtumaja*). Kad būtų taikoma pagreitinata mokėjimo įsakymo išdavimo procedūra, kai reikalaujama teikti išlaikymą arba sumokėti skolą, interneto svetainėje <https://www.e-toimik.ee/> galima susisiekti su apskrities teismo mokėjimo įsakymų skyriumi. Pagreitinata mokėjimo įsakymo išdavimo procedūra netaikoma ieškiniams, kurių vertė viršija 6 400 EUR (reikalavimai sumokėti skolą); ši suma apima ir pagrindinį reikalavimą ir papildomą reikalavimą. Panašiai pagreitinata procedūra netaikoma, jeigu reikalaujamas išlaikymas pusantro karto viršija minimalią išlaikymo sumą. 2020 m. pusantro karto minimalią išlaikymo sumą viršijanti suma siekia 438 EUR per mėnesį. Pagreitinata mokėjimo įsakymo išdavimo procedūra netaikoma, jeigu skolininkas nėra nurodytas vaiko gimimo liudijime kaip vienas iš to vaiko tėvų.

Asmens paskelbimas mirusiu ir mirties laiko nustatymas – Estijos teismas gali paskelbti asmenį mirusiu ir nustatyti jo mirties laiką, jeigu: 1) paskutinės informacijos apie dingusį asmenį sužinojimo momentu jis buvo Estijos pilietis arba tuo metu jo gyvenamoji vieta buvo Estijoje; 2) Estijos teismas turi kitų teisinių interesų asmenį paskelbti mirusiu ar nustatyti jo mirties laiką.

Peticija dėl asmens paskelbimo mirusiu ir jo mirties laiko nustatymo teikiama dingusio asmens paskutinės gyvenamosios vietos teismui. Jeigu asmens dingimas susijęs su Estijoje registruoto laivo sudužimu, peticija teikiama laivo prirašymo uosto vietos teismui. Kitais atvejais peticija dėl asmens paskelbimo mirusiu ar jo mirties laiko nustatymo teikiama peticijos pateikėjo gyvenamosios vietos arba registruotos buveinės vietos teismui. Jeigu peticijos pateikėjo gyvenamoji vieta arba registruota buveinė yra ne Estijoje, peticija teikiama Harju apskrities teismui. Peticija dėl mirties laiko pakeitimo ar mirties paskelbimo panaikinimo pateikiama teismui, kuris nustatė mirties laiką arba paskelbė asmenį mirusiu.

Globos bylos – tai bylos, susijusios su asmens globėjo paskyrimu arba kitais su globa susijusiais klausimais. Estijos teismas kompetentingas nagrinėti globos bylą, jeigu: 1) asmuo, kuriam reikalinga globa, arba globojamas asmuo yra Estijos Respublikos pilietis arba jo gyvenamoji vieta yra Estijoje; 2) asmeniui, kuriam reikalinga globa, arba globojamam asmeniui reikalinga Estijos teismo apsauga dėl kitos priežasties, įskaitant atvejus, kai asmens turtas yra Estijoje. Nėra reikalo skirti globėją Estijoje, jeigu Estijos teismas ir užsienio valstybės teismas turi vienodą kompetenciją paskirti globą ir globėjas jau buvo paskirtas užsienio valstybėje arba užsienio teismas nagrinėja bylą dėl globos paskyrimo, jeigu galima daryti prielaidą, kad toks užsienio teismo sprendimas yra pripažįstamas Estijoje ir globėjo nepaskyrimas Estijoje atitinka asmens, kuriam reikalinga globa, interesus.

Globos bylą nagrinėja asmens, kuriam reikalinga globa, gyvenamosios vietos teismas. Bylą dėl negimusio vaiko globėjo paskyrimo nagrinėja motinos gyvenamosios vietos teismas. Jeigu siekiama, kad globa būtų nustatyta broliams ir seserims, kurių gyvenimo arba buvimo vieta priklauso kelių teismų teritorinei jurisdikcijai, globėją skiria jauniausio vaiko gyvenamosios vietos teismas. Jeigu tokiu atveju globos byla jau nagrinėjama teisme, sprendimą dėl globos priima tas teismas. Jeigu asmuo, kuriam reikalinga globa, neturi gyvenamosios vietos Estijoje arba jeigu negalima nustatyti gyvenamosios vietos, bylą gali nagrinėti teismas, kurio teritorinėje jurisdikcijoje yra asmuo arba jo turtas, kuriuos reikia apsaugoti, arba Harju apskrities teismas. Su globojamu asmeniu ar jo turtu susijusius klausimus sprendžia globėją paskyręs teismas. Esant pakankamam pagrindui, tokius klausimus taip pat gali nagrinėti globojamo asmens gyvenamosios vietos teismas arba tokio asmens turto vietos teismas.

Asmens įkurdinimas uždaroje institucijoje – bylas dėl asmens įkurdinimo uždaroje institucijoje nagrinėja to asmens globėją paskyręs teismas arba teismas, nagrinėjantis bylą dėl globos. Kitais atvejais tokias bylas nagrinėja teismas, kurio teritorinėje jurisdikcijoje yra uždara institucija. Bylą taip pat gali nagrinėti teismas, kuris taikė laikinąją teisinę apsaugą.

Nagrinėdamas bylą laikinąją teisinę apsaugą gali taikyti bet kuris teismas, kurio teritorinėje jurisdikcijoje atitinkama priemonė turi būti taikoma. Kitus su asmens įkurdinimu uždaroje institucijoje susijusius klausimus, įskaitant asmens įkurdinimo uždaroje institucijoje sustabdymo arba nutraukimo klausimus ir įkurdinimo laikotarpio keitimo klausimus nagrinėja teismas, kuris priėmė sprendimą dėl asmens įkurdinimo uždaroje institucijoje.

Dingusio be žinios asmens turto valdytojo paskyrimas – bylą dėl dingusio be žinios asmens turto valdytojo paskyrimo nagrinėja dingusio be žinios asmens gyvenamosios vietos teismas. Jeigu dingęs be žinios asmuo neturi gyvenamosios vietos Estijoje, bylą dėl dingusio be žinios asmens turto valdytojo paskyrimo nagrinėja turto, kurio valdytoją prašoma paskirti, buvimo vietos teismas. Kitus su dingusio be žinios asmens turto valdytojo paskyrimu susijusius klausimus, įskaitant valdymo nutraukimo ir administratoriaus bei jo pareigų keitimo klausimus, nagrinėja administratorių paskyręs teismas.

Įvaikinimas – bylą dėl įvaikinimo gali nagrinėti Estijos teismas, jeigu įtėvis, vienas iš įsivaikinti ketinančių sutuoktinių arba vaikas yra Estijos Respublikos pilietis arba Estijoje yra įtėvio, vieno iš įsivaikinti ketinančių sutuoktinių arba vaiko gyvenamoji vieta. Peticija dėl įvaikinimo teikiama įvaikio gyvenamosios vietos teismui. Jeigu įvaikis neturi gyvenamosios vietos Estijoje, peticija teikiama Harju apskrities teismui. Bylą dėl įvaikinimo paskelbimo negaliojančiu nagrinėja sprendimą dėl įvaikinimo priėmęs teismas.

Nepilnamečio visiško teisinio veiksnio apimtį išplėtimas – bylą dėl nepilnamečio visiško teisinio veiksnio apimtį išplėtimo gali nagrinėti Estijos teismas, jeigu nepilnamečis yra Estijos Respublikos pilietis arba Estijoje yra jo gyvenamoji vieta. Peticija dėl nepilnamečio visiško teisinio veiksnio apimtį išplėtimo arba peticija dėl sprendimo išplėsti nepilnamečio visiško veiksnio apimtį panaikinimo teikiama nepilnamečio gyvenamosios vietos teismui. Jeigu nepilnamečis neturi gyvenamosios vietos Estijoje, peticija teikiama Harju apskrities teismui.

Tėvystės nustatymas ir įrašo apie vieną iš tėvų po asmens mirties ginčijimas – jeigu asmuo siekia, kad būtų nustatytas tėvystės ryšys tarp jo ir mirusio asmens, arba asmuo ginčija visus įrašus apie tėvą vaiko gimimo registravimo informacijoje arba gyventojų registre po asmens, kuris nurodytas kaip tėvas vaiko gimimo registravimo informacijoje ir gyventojų registre, mirties, atitinkama peticija teikiama asmens, kurio tėvystę prašoma nustatyti arba su kuriuo susijęs įrašas gimimo registravimo informacijoje arba gyventojų registre yra ginčijamas, paskutinės gyvenamosios vietos teismui. Jeigu paskutinė žinoma asmens gyvenamoji vieta buvo ne Estijoje arba jo gyvenamoji vieta nežinoma, peticija teikiama Harju apskrities teismui.

Kitos šeimos bylos, kai pateikiama peticija – nuostatos dėl globos bylų taikomos kitoms šeimos byloms, kai pateikiama peticija, jeigu kitaip nenumato įstatymas arba kitoks sprendimas nėra būtinas atsižvelgiant į bylos pobūdį. Su sutuoktinių arba santuoką nutraukusių sutuoktinių teisiniais santykiais susijusią bylą, kai teikiama peticija, nagrinėja teismas, kurio teritorinėje jurisdikcijoje yra bendra sutuoktinių gyvenamoji vieta arba paskutinė bendra sutuoktinių gyvenamoji vieta. Jeigu sutuoktiniai neturi bendros gyvenamosios vietos Estijoje arba jeigu nei vienas iš sutuoktinių šiuo metu neturi gyvenamosios vietos paskutinės jų bendros gyvenamosios vietos teismo jurisdikcijoje, bylą nagrinėja sutuoktinio, kurio teisės prašoma priimti nutartimi būtų apribotos, gyvenamosios vietos teismas. Jeigu to sutuoktinio gyvenamoji vieta yra ne Estijoje arba gyvenamoji vieta negali būti nustatyta, bylą nagrinėja peticijos pateikėjo gyvenamosios vietos teismas. Jeigu negalima nustatyti jurisdikciją turinčio teismo, byla nagrinėjama Harju apskrities teisme.

Nagrinėdamas šeimos bylą, kai teikiama peticija, laikinąją teisinę apsaugą gali taikyti bet kuris teismas, kurio teritorinėje jurisdikcijoje atitinkama priemonė turi būti taikoma.

Palikimo valdymo priemonių taikymas – Estijos teismas gali taikyti Estijoje esančio palikimo valdymo priemones, nepriklausomai nuo valstybės, kurios teisė taikoma paveldėjimui, ir valstybės, kurios valdžios institucija ar pareigūnas pagal bendrosios jurisdikcijos taisykles yra kompetentingas nagrinėti bylą dėl palikimo. Palikimo valdymo priemonės taiko paveldėjimo atsiradimo vietos teismas. Jeigu paveldėjimo procedūra vyksta užsienio valstybėje, o palikimas yra Estijoje, palikimo valdymo priemonės gali taikyti palikimo buvimo vietos teismas.

Jurisdikcija byloms dėl reikalavimų – peticija dėl vertybinio popieriaus paskelbimo negaliojančiu teikiama vertybinio popieriaus išpirkimo vietos teismui, o jeigu išpirkimo vietos nėra, peticija teikiama laikantis bendrosios jurisdikcijos taisyklių, taikomų vertybinių popierių emitentui. Peticiją dėl bylos dėl reikalavimo atimti nekilnojamojo turto savininko teises iškelimo nekilnojamojo turto valdytojas, vadovaudamasis [Nuosavybės teisės įstatymo](#) 124 straipsniu, teikia teismui, kurio teritorinėje jurisdikcijoje yra nekilnojamas turtas. [Jūrinio turto įstatymo](#) 13 straipsnyje numatyta atveju teisių turėtojas teikia Harju apskrities teismui peticiją dėl bylos dėl reikalavimų atimti laivo savininko teises, iškelimo. Peticiją dėl bylos dėl reikalavimo atimti nežinomo hipotekos kreditoriaus teises iškelimo ([Nuosavybės teisės įstatymo](#) 331 straipsnis) įkeisto nekilnojamojo turto savininkas teikia teismui, kurio teritorinėje jurisdikcijoje yra įkeistas nekilnojamas turtas. Peticiją dėl nežinomo jūrinio turto hipotekos kreditoriaus arba įkaito turėtojo teisių atėmimo Harju apskrities teismui teikia įkeisto laivo savininkas arba įkeisto daikto savininkas, kai daiktas įkeistas registruotu kilnojamojo turto užstatu, pagal [Jūrinio turto įstatymo](#) 59 straipsnį.

Jurisdikcija bylose, kai pateikiama peticija, susijusiose su privatinės teisės reglamentuojamais juridiniais asmenimis – bylos, išskyrus bylas dėl registracijos, kai pateikiama peticija, susijusios su įmone, ne pelno asociacijų ir fondų veikla, įskaitant bylas dėl valdybos arba stebėtojų tarybos pakaitinio nario, auditoriaus, specialaus audito auditoriaus ir likvidatoriaus paskyrimo, taip pat bylas, susijusias su kompensacijos įmonei partneriams ir akcininkams sumos nustatymu, nagrinėja juridinio asmens registruotos buveinės arba užsienio įmonės filialo vietos teismas.

Buto nuosavybės ir bendros nuosavybės bylos – byla, kai pateikiama peticija, susijusi su buto nuosavybe ar bendra nuosavybe, nagrinėjama nekilnojamojo turto buvimo vietos teisme.

Bylos dėl prieigos prie viešojo kelio ir leidimo įrengti žemės gerinimo sistemų dirbtinius rezervuarus, taip pat atlikti su komunalinėmis paslaugomis susijusius darbus – tokias bylas nagrinėja nekilnojamojo turto, iš kurio prieigos prie viešojo kelio prašoma, arba kuriam prašoma įrengti žemės gerinimo sistemos dirbtinį rezervuarą, arba ant kurio yra komunaliniai įrenginiai, vietos teismas.

Bylos dėl užsienio valstybių teismų sprendimų pripažinimo, jų paskelbimo vykdytinais ir jų vykdymo – peticija dėl užsienio valstybės teismo sprendimo pripažinimo ir jų paskelbimo vykdytinais, peticija dėl atsisakymo pripažinti arba vykdyti, arba sustabdyti vykdymą ar kita peticija vykdymo procese teikiama pagal skolininko gyvenamąją vietą arba registruotą buveinę arba teismui, kurio teritorinėje jurisdikcijoje prašoma užtikrinti vykdymo procesą, jeigu kitaip nenumato įstatymas arba tarptautinis susitarimas.

Bylos dėl po taikinimo procedūros sudarytos taikos sutarties paskelbimo vykdytina – po taikinimo procedūros sudarytą taikos sutartį, nurodytą [Taikinimo įstatymo](#) (est. *Lepitusseadus*)) 14 straipsnio 1 dalyje, vykdytina paskelbia teismas, kurio teritorinėje jurisdikcijoje vyko taikinimo procedūra.

Bylos dėl arbitražo teismų sprendimų pripažinimo ir jų paskelbimo vykdytinais – peticijos dėl Estijoje priimtų arbitražo teismų sprendimų arba užsienio valstybių arbitražo teismų sprendimų pripažinimo ir jų paskelbimo vykdytinais ir peticijos dėl atsisakymo tokius sprendimus pripažinti arba vykdyti teikiamos Parnu apskrities teismui (est. *Pärnu Maakohus*). Peticija dėl užsienio valstybės arbitražo teismo sprendimo vykdymo sustabdymo arba kita peticija vykdymo procese teikiama pagal skolininko gyvenamąją vietą arba registruotą buveinę arba teismui, kurio teritorinėje jurisdikcijoje prašoma užtikrinti vykdymo procesą, jeigu kitaip nenumato įstatymas arba tarptautinis susitarimas. Jeigu viena iš arbitražo procese nagrinėjamo susitarimo šalių yra vartotojas, peticija dėl arbitražo sprendimo pripažinimo ir paskelbimo vykdytinu arba peticija dėl atsisakymo pripažinti arbitražo sprendimą arba paskelbti jį vykdytinu teikiama teismui, kurio teritorinėje jurisdikcijoje yra arbitražo proceso vieta.

Bylos dėl peticijų nagrinėjamos teismo rūmuose, kurių teritorinei jurisdikcijai priklauso vieta, pagal kurią nustatoma jurisdikcija. Jeigu į to paties apskrities teismo teritorinę jurisdikciją, tačiau skirtingų teismo rūmų aptarnaujamose teritorijose, patenka skirtingos vietos, pagal kurias nustatoma jurisdikcija, bylos nagrinėjimo vietą nustato teismas.

Tikslesnės teismų geografinės sritys ir paslaugų sritys nustatytos [Teismų įstatyme](#).

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Teismas taip pat gali nagrinėti bylą pagal jurisdikciją tais atvejais, kai šio teismo jurisdikcija nustatyta šalių susitarimu ir ginčas yra susijęs su abiejų šalių ekonomine ar profesine veikla arba ginčas yra susijęs su vienos iš šalių ekonomine ar profesine veikla, o kita šalis yra valstybė, vietos valdžios institucija ar kitas viešosios teisės reglamentuojamas juridinis asmuo, arba jeigu abi šalys yra viešosios teisės reglamentuojami juridiniai asmenys.

Susitarimą dėl jurisdikcijos taip pat galima sudaryti, jeigu vienos arba abiejų šalių gyvenamoji vieta arba registruota buveinė yra ne Estijoje.

Neatsižvelgiant į tai, kas išdėstyta anksčiau, susitarimas dėl jurisdikcijos taip pat taikomas, jeigu:

1) toks susitarimas sudarytas gilus ginčui;

2) dėl jurisdikcijos susitarta tuo atveju, kai atsakovas įsikuria užsienio valstybėje, perkelia į ją verslo vietą arba savo registruotą buveinę po susitarimo sudarymo, arba jeigu ieškinio pareiškimo momentu atsakovo gyvenamoji, verslo arba registruotos buveinės vieta yra nežinoma.

Susitarimu nustatyta jurisdikcija yra išimtinė jurisdikcija, nebent šalys susitarė kitaip.

Pirmosios instancijos teismas gali nutartimi perduoti bylą nagrinėti kitam pirmosios instancijos teismui, jeigu iki pirmojo teismo posėdžio arba, jeigu byla nagrinėjama rašytinio proceso tvarka, iki pozicijų pateikimo laikotarpio pabaigos šalys pateikia bendrą peticiją to prašydamos.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Estijoje nėra specializuotų teismų.

Susijusios nuorodos

Teismų sistema

Paskutinis naujinimas: 02/01/2024

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Kurios šalies teismas kompetentingas? - Airija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą)?

Airijos civilinių bylų teismai turi jurisdikciją nagrinėti bylas, susijusias su asmenų, organizacijų ar valstybės tarpusavio ginčiais. Šie ginčai gali būti susiję su bet kuo: nuo automobilio avarijoje padaryto sužalojimo iki ginčijamo įmonės perėmimo. Civilinėse bylose ieškovas pateikia ieškinį atsakovui, reikalaujamas atlyginti padarytą žalą. Kompensacija paprastai mokama kaip piniginis žalos atlyginimas.

Pirmosios instancijos teismai yra apylinkių teismai, apygardų teismai ir Aukštasis teismas. Aukščiausiasis Teismas turi jurisdikciją nagrinėti bylas tik apeliacine instancija, išskyrus tam tikras su Konstitucija susijusias bylas. Apeliacinis teismas turi jurisdikciją nagrinėti bylas tik apeliacine instancija.

Apylinkių ir apygardų teismai yra vietinės ribotos jurisdikcijos teismai, t. y. jie gali nagrinėti tik tas bylas, kurių ieškinio vertė neviršija tam tikros ribos, ir jeigu šalys gyvena arba turi verslo vietą tam tikroje geografinėje vietovėje arba jeigu buvo sudaryta sutartis tam tikroje geografinėje vietovėje. Apylinkės teismo sprendimai apeliacine instancija nagrinėjami apygardos teisme, o apygardos teismo sprendimai apeliacine instancija nagrinėjami Aukštajame teisme. Ieškinių dėl nedidelių sumų teismas yra apylinkės teismo skyrius, nagrinėjantis su vartotojais susijusias bylas, kurių ieškinio suma neviršija 2 000 EUR. Šią procedūrą vienas prieš kitą gali naudoti ir verslo subjektai.

Apylinkės teismas nagrinėja bylas, kurių ieškinio vertė neviršija 15 000 EUR. Apygardos teismas nagrinėja ieškinius, kurių vertė neviršija 75 000 EUR (60 000 EUR, kai pateikiamas ieškiny s dėl asmens sužalojimo). Jis taip pat turi jurisdikciją šeimos teisės procesuose, įskaitant procesus dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ir santuokos negaliojimo. Aukštasis teismas nagrinėja ieškinius, kurių vertė viršija 75 000 EUR (60 000 EUR, kai pateikiamas ieškiny s dėl asmens sužalojimo).

Ieškinius pagal darbo teisę nagrinėja Darbo skundų komisija, kuri yra nepriklausomas organas. Ji nagrinėja įvairius ginčus, susijusius su darbuotojų teisėmis. Tam tikrais atvejais bet kuri šalis gali per šešias savaites nuo komisijos sprendimo priėmimo pateikti apeliacinį skundą apygardos teismui. Jeigu apeliacinio skundo apygardos teismui nepateikiama, o darbdavys sprendimo neįgyvendina, procesą apygardos teisme darbuotojo vardu gali pradėti Darbo vietų, verslo ir inovacijų ministras. Komisijos sprendimą Aukštajam teismui gali apeliacine tvarka apskųsti bet kuri šalis, tačiau tik teisės klausimu.

2004 m. įsteigtas Komercinių bylų teismas yra specializuotas Aukštojo teismo padalinys, kurio veikla daugiausia reglamentuojama Aukštesniųjų teismų Darbo tvarkos taisyklių 63A potvarkiu. Jis sprendžia komercinius ginčus, kurių ieškinio vertė yra bent 1 mln. EUR, ginčus dėl intelektinės nuosavybės ir apeliacine tvarka apskųstus administracinių institucijų sprendimus arba prašymus tuos sprendimus peržiūrėti teismine tvarka. Jis taip pat nagrinėja kitas bylas, kurias teisėjas laiko tinkamomis. Automatinės teisės būti įtrauktam į Aukštojo teismo komercinį sąrašą nėra. Tai priklauso Komercinių bylų teismo teisėjo diskrecijai. Teismas naudoja išsamią bylų valdymo sistemą, kuria siekiama supaprastinti pasirengimą teismui bylos nagrinėjimui, pašalinti nereikalingas išlaidas ir vilkinimo taktiką ir užtikrinti visišką informacijos atskleidimą iki teisminio bylos nagrinėjimo.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Tinkamą teismą, kuriam reikia pateikti ieškinį pirmąja instancija, lemia ieškinio pobūdis (sutarčių teisė, deliktų teisė) ir vertė (žr. pirmiau).

Kalbant apie apylinkės teismus, šalis yra padalinta į 24 apylinkes, kiekvienai iš jų visam laikui priskiriamas vienas arba daugiau teisėjų. Dviejuose didžiausiuose miestuose Dubline ir Korko dėl verslo apimtys turi būti nuolat paskirtas tam tikras skaičius teisėjų. Kalbant apie apygardos teismus, šalis yra padalinta į aštuonias apygardas. Kiekvienai apygardai priskiriamas vienas apygardos teismo teisėjas, išskyrus Dublino ir Korko apygardas, – šiose apygardose dėl verslo apimtys dirba daugiau teisėjų. Aukštasis teismas įsikūręs Dubline ir nagrinėja pradinius ieškinius. Jis taip pat konkrečiais nustatytais terminais metų eigoje keliose provincijos vietovėse nagrinėja ieškinius dėl asmens sužalojimo ir mirtino sužalojimo. Be to, Aukštasis teismas, posėdžiaudamas provincijos vietovėse, nagrinėja apeliacine tvarka apskųstus apygardos teismo sprendimus civilinėse ir šeimos teisės bylose.

Apylinkės teismas turi jurisdikciją nagrinėti bylas dėl sutarčių, tam tikrų deliktų, bylas dėl išperkamosios nuomos ir pardavimo skolon susitarimų, bylas dėl nuomos, pvz., dėl iškeldinimo už nuomos nemokėjimą, ir ieškinius už neteisėtą prekių sulaikymą, jeigu ieškinio vertė neviršija šiam teismui nustatytos ribos – 15 000 EUR. Apylinkės teismas taip pat turi įvairius įgaliojimus, susijusius su bet kurio teismo sprendimų vykdymu išieškant skolą, suteikiant licencijas, pvz., licencijas prekiauti alkoholiu, ir įgyvendinant sprendimus dėl vaikų globos ir išlaikymo.

Apygardos teismas turi jurisdikciją nagrinėti sutarčių ir deliktų teisės bylas, bylas dėl testamentinio patvirtinimo ir ieškinius dėl turto administravimo, ieškinius dėl nuosavybės, ieškinius dėl iškeldinimo veiksmų arba prašymus dėl naujų išperkamosios nuomos objektų pagal ieškinius, pagrįstus išperkamosios nuomos ir pardavimo skolon susitarimais, jeigu ieškinio vertė neviršija šiam teismui nustatytos ribos – 75 000 EUR (60 000 EUR, kai pateikiamas ieškiny s dėl asmens sužalojimo). Apygardos teismas turi jurisdikciją šeimos teisės procesuose (įskaitant procesus dėl gyvenimo skyrium patvirtinimo, santuokos nutraukimo negaliojimo ir dėl apeliacine tvarka nagrinėjamų apylinkės teismo sprendimų) ir turi jurisdikciją apeliacine tvarka nagrinėti arbitražo arbitrų sprendimus ginčuose dėl žemės nuomos pagal teisės aktus, kuriais reglamentuojami nuomotojo ir nuomininko santykiai.

Civilines bylas apygardos teisme nagrinėja teisėjas, posėdžiaudamas be prisiekusiųjų. Apeliaciniai skundai, kuriais apskundžiami apylinkės teismo sprendimai, nagrinėjami pakartotinio teisminio nagrinėjimo būdu, o apygardos teismo nutartis yra galutinė ir daugiau negali būti skundžiama.

Pagal Konstituciją Aukštasis teismas turi visišką pradinę jurisdikciją visais fakto ar teisės klausimais. Tai reiškia, kad jis turi jurisdikciją nagrinėti visas civilines bylas, jeigu atsakovas gyvena šalyje, jeigu šalyje buvo sudaryta ieškinyje minima sutartis, jeigu šalyje buvo padaryta ieškinyje minima žala arba jeigu šalyje

yra turtas, kuris yra proceso objektas. Aukštasis teismas nagrinėja apeliacinę tvarka apskųstus apygardos teismo sprendimus ir turi jurisdikciją prižiūrėti apylinkės teismą ir kitus žemesnius teismus. Aukštojo teismo sprendimus apeliacinę tvarka nagrinėja Apeliacinis teismas ir Aukščiausiasis Teismas, jeigu Aukščiausiasis Teismas patvirtina, kad byla yra visuotinai svarbi arba svarbi teisingumo interesams apginti. Apeliacinio teismo sprendimus apeliacinę tvarka gali nagrinėti Aukščiausiasis Teismas, jeigu Aukščiausiasis Teismas patvirtina, kad byla yra visuotinai svarbi arba svarbi teisingumo interesams apginti. Apeliacinis skundas nėra nagrinėjamas pakartotinio teismo nagrinėjimo būdu – jis grindžiamas pirmąja instancija pateiktą įrodymų stenograma ir teisine argumentacija.

2.2 Teritorinis teismingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

2.2.1 Bendroji teritorinio teismingumo taisyklė

Atitinkamą apylinkės ar apygardos teismą, kuriame pateikiamas civilinis ieškinys, lemia vietovė, kurioje yra įprastinė atsakovo arba vieno iš atsakovų gyvenamoji vieta arba kurioje jis verčiasi profesija, verslu arba veikla. Dažniausiai tinkama apylinkė arba apygarda yra ta, kurioje, kaip teigiama, yra sudaryta sutartis, o deliktų atveju – ta, kurioje yra padaryta žala, šeimos teisės procese – ta, kurioje gyvena ieškovas, o su nuoma ar nekilnojamojo turto nuosavybės teise susijusiose bylose – ta, kurioje yra patalpos arba žemė, kurios yra tokio proceso objektas.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Netaikoma.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Netaikoma.

2.2.2.3 Ar šalis gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Netaikoma.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

 Airijos teismų tarnybos svetainėje pateikiamas išsamus šios šalies teismų struktūros paaiškinimas. Joje visuomenės žiniai taip pat paskelbta brošiūra *Explaining the Courts*. Daugiau informacijos apie teismų sistemą taip pat pateikia Piliečių informavimo taryba, įstatymu nustatytas organas, padedantis teikti informaciją, konsultuoti ir ginti įvairiais visuomeninių ir socialinių paslaugų klausimais. Piliečių informavimo taryba turi interneto svetainę, telefono liniją ir įvairius lankytųjų centrų visoje šalyje.

Susijusios nuorodos

 Airijos teismų tarnyba

 <http://www.citizensinformation.ie/>

Paskutinis naujinimas: 12/04/2023

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Kurios šalies teismas kompetentingas? - Graikija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą)?

Bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai Graikijoje turi jurisdikciją nagrinėti daugumą civilinių ir komercinių bylų. Išimties tvarka specialiu įstatymu didžiuosiuose miestuose įkurti specializuoti civilinių bylų teismų skyriai, turintys išimtinę jurisdikciją nagrinėti konkrečių teisinių sričių bylas. Tai yra Atėnų ir Salonikų skyriai, kompetentingi nagrinėti bylas dėl ES prekių ženklų, ir Pirėjo skyrius, kompetentingas nagrinėti jūros teisės bylas.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

Daugumos bylų atveju teismų jurisdikciją lemia ginčo dalyko vertė. Ginčo dalyko vertei apytikriai nustatyti atsižvelgiama į ieškinyje pateiktą reikalavimą ir neatsižvelgiama į jokių papildomus reikalavimus. Kai tame pačiame ieškinyje pateikiami keli reikalavimai, jie sudedami.

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Bylas, priklausančias civilinių teismų jurisdikcijai, pirmąja instancija nagrinėja apylinkių civilinių bylų teismai, dar vadinami ieškinių dėl nedidelių sumų teismais (gr. *Irinodikia*), vienanariai pirmosios instancijos teismai (gr. *Monomeli Protodikia*) ir daugianariai pirmosios instancijos teismai (gr.

Polymeli Protodikia).

Ieškinių dėl nedidelių sumų teismų jurisdikcija visų pirma apima a) visus ginčus, kuriuos galima įvertinti pinigais ir kurių vertė neviršija dvidešimties tūkstančių eurų (20 000 EUR), b) visus ginčus (nesvarbu, ar tai pagrindinis, ar su juo susijęs šalutinis ginčas) pagal nuomos sutartį, jeigu visais atvejais sutarta mėnesinė nuoma neviršija šešių šimtų eurų (600 EUR).

Ieškinių dėl nedidelių sumų teismų jurisdikcija, neatsižvelgiant į ginčo vertę, taip pat apima daugumą ginčų, susijusių su ūkininkavimu, gyvūnų pardavimu, turtinius ginčus su kaimynais, ginčus, kylančius iš sutarčių su viešbučių ir transporto veiklos vykdytojais, asociacijų ir kooperatyvų ieškinius savo nariams ir atvirkščiai, advokatų reikalavimus atlyginti už paslaugas pirmosios instancijos teismuose ir policijos teismuose (gr. *Ptaismatodikia*), taip pat ginčus dėl teisme liudijusių ar teismo skirtų liudytojų, vertėjų žodžių, sekvestratorių ar apsaugos darbuotojų teisių, kompensacijų ar išlaidų.

Pirmosios instancijos vienanarių teismų jurisdikcija apima visus ginčus, kuriuos galima įvertinti pinigais ir kurių vertė viršija dvidešimt tūkstančių eurų (20 000 EUR), tačiau neviršija dviejų šimtų penkiasdešimties tūkstančių eurų (250 000 EUR).

Vienanarių pirmosios instancijos teismų jurisdikcija taip pat apima toliau nurodytus ginčus, net jeigu jų vertė viršija du šimtus penkiasdešimt tūkstančių eurų (250 000 EUR): ginčus dėl nuomos ar nuomos susitarimų; darbo ginčus, susijusius su darbuotojais arba specialistų ar amatininkų atliktu darbu ar pagamintais daiktais; socialinės apsaugos organizacijų ir apdraustųjų asmenų ginčus pagal kolektyvines darbo sutartis; ieškinių dėl nedidelių sumų teismuose nagrinėjamus ginčus dėl pirmiau nemintų advokatų mokesčių, kompensacijų ir išlaidų; ginčus, susijusius su darbuotojais, dirbančiais teisinį, medicinos ar paramedicinos srities darbą, inžinieriais, chemikais ar brokeriais / agentais, taip pat teisminės institucijos skirtais darbuotojais, pvz., ekspertais, ekspertų lygio arbitrais, vertintojais, arbitrais, testamentų vykdytojais, administratoriais, likvidatoriais; ginčus, susijusius su visų rūšių reikalavimais sumokėti kompensaciją, kylančiais iš transporto priemone padarytos žalos, įskaitant reikalavimus pagal transporto priemonės draudimo sutartis, ir ginčus dėl kilnojamojo ar nekilnojamojo turto valdymo ar gyvenimo jame.

Vienanarių pirmosios instancijos teismų jurisdikcija, neatsižvelgiant į ieškinių vertę, visada apima: ginčus, susijusius santuokos nutraukimu; santuokos pripažinimu negaliojančia; santuokos buvimo ar nebuvimo pripažinimu; sutuoktinių santykiais santuokos metu ir su jais susijusiais santykiais, įskaitant vaiko kilmės užginčijimą, pripažinimą, ar yra tėvų ir vaiko santykiai ar tėvų valdžia; nesantuokinio vaiko kilmės pripažinimu; pripažinimu, ar nesantuokinio vaiko kilmė yra pripažinta savanoriškai, ar toks pripažinimas yra negaliojantis arba ar toks vaikas turi tokį pat statusą kaip susituokusiems tėvams gimęs vaikas, jeigu tėvai netrukus susituokia, įskaitant savanoriško pripažinimo užginčijimą; pripažinimu, ar yra atliktas arba panaikintas įvaikinimas arba ar yra nustatyta

globa. Ši jurisdikcija taip pat apima ginčus dėl išlaikymo, kurio pagrindas – santuoka, santuokos nutraukimas arba giminytė; ginčus dėl tėvų valdžios buvimo; tėvų nesutarimus dėl bendros tėvų valdžios vykdymo ir tėvų bei kitų aukštutinės linijos giminaičių bendravimo su vaiku; ginčus dėl šeimos būsto naudojimo ir kilnojamojo turto ir su šeimos būstu susijusio turto paskirstymo tarp sutuoktinių sureguliuavimo, taip pat kilnojamojo turto paskirstymo tarp sutuoktinių pradėjus gyventi skyrium; ginčus, susijusius su nuosavybės teisėmis į to paties pastato skirtingus aukštus, ir ginčus dėl asociacijų ar kooperatyvų visuotinių susirinkimų sprendimų panaikinimo.

Daugianarių pirmosios instancijos teismų jurisdikcija apima visus ginčus, kuriems jurisdikcijos neturi ieškinių dėl nedidelių sumų teismai ir vienanariai pirmosios instancijos teismai.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Teritorinę jurisdikciją turi regiono, kuriame yra atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta, teismas.

Jeigu atsakovas neturi nuolatinės gyvenamosios vietos nei Graikijoje, nei užsienyje, jurisdikciją turi regiono, kuriame yra atsakovo faktinė gyvenamoji vieta, teismas. Jeigu atsakovo faktinė gyvenamoji vieta nežinoma, jurisdikciją turi regiono, kuriame buvo jo paskutinė nuolatinė gyvenamoji vieta Graikijoje arba, nesant nuolatinės gyvenamosios vietos, jo paskutinė faktinė gyvenamoji vieta, teismas.

Valstybė patenka į regiono, kuriame būstinę turi konkreči valdžios institucija, kviečiama atstovauti valstybei teisme, teismo jurisdikciją.

Juridiniai asmenys, galintys būti bylos šalimis, priklauso regiono, kuriame yra jų registruotoji būstinė arba padalinys, jeigu ginčas susijęs su jo veikla, teismo jurisdikcijai.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Kai jurisdikciją turi daugiau negu vienas teismas, ieškovas turi teisę pasirinkti. Pirmenybė tarp jų nustatoma remiantis tuo, kurią dieną buvo pateiktas ieškinys.

Jeigu teismas neturi jurisdikcijos *ratione materiae* arba *ratione loci*, teismas pats *ex officio* nusprendžia bei nurodo, kuris teismas turi jurisdikciją, ir perduoda bylą tam teismui. Pateikto ieškinio teisiniai padariniai lieka galioti.

Sutartiniai ginčai

Ginčai, susiję su teisinio akto, sudaryto asmens gyvenimo laikotarpiu, buvimu ar galiojimu ir su visomis iš to kylančiomis teisėmis, gali būti nagrinėjami regiono, kuriame buvo parengtas teisinis aktas, arba regiono, kuriame jis turi būti vykdomas, teisme. Ginčai, susiję su pasitikėjimo nuostoliais (neigiamomis palūkanomis) ir kompensacija dėl kaltės per derybas, taip pat gali būti nagrinėjami tame pačiame teisme.

Savarankiškas deliktas

Ginčai, kylantys dėl veiksmų, kuriais padaryta žala, taip pat gali būti nagrinėjami vietos, kurioje įvyko arba netrukus įvyks žalą sukėlęs arba sukelsiantis įvykis, teisme.

Civilinis ieškinys

Civilinis ieškinys žalai atlyginti ir nusikaltimo padariniams pašalinti, taip pat reikalavimas atlyginti neturtinę žalą arba atlyginti už dvasines kančias gali būti pateiktas bylą nagrinėjančiam baudžiamajam teismui.

Su išlaikymu, santuokos nutraukimu ir tėvų valdžia susiję klausimai

Sutuoktinių ginčai (ginčai dėl išlaikymo, kurio pagrindas – santuoka, santuokos nutraukimas arba giminytė, ginčai dėl tėvų valdžios įgyvendinimo, tėvų nesutarimai dėl bendros tėvų valdžios vykdymo ir tėvų bei kitų aukštutinės linijos giminaičių bendravimo su vaiku, ginčai dėl šeimos būsto naudojimo ir kilnojamojo turto ir su šeimos būstu susijusio turto paskirstymo tarp sutuoktinių sureguliuavimo ir ginčai dėl kilnojamojo turto paskirstymo tarp sutuoktinių pradėjus gyventi skyrium) taip pat gali būti nagrinėjami regiono, kuriame yra paskutinė bendra sutuoktinių gyvenamoji vieta, teisme.

Su reikalavimais mokėti išlaikymą susiję ginčai taip pat gali būti nagrinėjami vietos, kurioje yra išlaikymo gavėjo nuolatinė arba faktinė gyvenamoji vieta, teisme.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Ginčai, susiję su daiktinėmis (lot. *in rem*) teisėmis į nekilnojamąjį turtą ir ginčai dėl nekilnojamojo turto nuomos priklauso regiono, kuriame yra nekilnojamasis turtas, teismo išimtinėi jurisdikcijai.

(Jeigu nekilnojamasis turtas yra regione, turinčiame daugiau negu vieną teismą, ieškovas turi teisę pasirinkti.)

Ginčai, susiję su administravimu, atliekamu pagal teismo nurodymą, priklauso nurodymą davusio teismo išimtinėi jurisdikcijai.

Ginčai dėl paveldėjimo priklauso regiono, kuriame mirusiojo mirties metu buvo jo nuolatinė gyvenamoji vieta, o nuolatinės gyvenamosios vietos nesant, jo faktinė gyvenamoji vieta, teismo išimtinėi jurisdikcijai.

Jeigu su pagrindine byla yra susijusi šalutinė byla, visų pirma įskaitant šalutinius reikalavimus arba reikalavimus dėl garantijos, tokie įsikišimo į procesą atvejai ar panašūs reikalavimai priklauso pagrindinę bylą nagrinėjančio teismo išimtinėi jurisdikcijai.

Tarpusavyje susijusios pagrindinės bylos priklauso pirmą bylą pradėjusio nagrinėti teismo išimtinėi jurisdikcijai.

Daugianario pirmosios instancijos teismo, nagrinėjančio pagrindinę bylą, jurisdikcija apima šalutines bylas, priklausančias vienanario pirmosios instancijos teismo ir apylinkės civilinių bylų teismo jurisdikcijai, o vienanario pirmosios instancijos teismo, nagrinėjančio pagrindinę bylą, jurisdikcija apima šalutines bylas, priklausančias apylinkės civilinių bylų teismo jurisdikcijai.

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Teritorinės jurisdikcijos neturintis pirmosios instancijos bendrosios kompetencijos teismas tiesioginiu arba nebyliu bylos šalių susitarimu gali tapti kompetentingas, nebent atitinkami ginčai nėra susiję su turtu. Ginčų, priklausančių išimtinėi jurisdikcijai, atveju turi būti pasiektas tiesioginis susitarimas.

Laikoma, kad sudarytas nebylus susitarimas, jeigu atsakovas dalyvauja viešame teismo posėdyje ir laiku nepareiškia prieštaravimo, grindžiamo jurisdikcijos nebuvimu.

Šalių susitarimas, dėl kurio bendrosios kompetencijos teismas tampa kompetentingu nagrinėti būsime ginčus, galioja tik tuo atveju, jeigu yra sudarytas rašytine forma ir jame nurodyti konkretūs teisiniai santykiai, iš kurių gali kilti ginčai.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Dėl specialių skyrių, kompetentingų nagrinėti bylas pagal ES prekių ženklų ir jūrų teisę: *ratione materiae* jurisdikcija nustatoma pagal taisykles, taikytinas bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams. Kalbant apie teritorinę jurisdikciją, a) Atėnų skyrius, kompetentingas nagrinėti bylas dėl ES prekių ženklų, aptarnauja Atėnų, Egėjo, Dodekaneso, Korfu, Kretos, Lamijos, Nafplijo, Patrų ir Pirėjo apeliacinių teismų regionus, b) Salonikų skyrius, kompetentingas nagrinėti bylas dėl ES prekių ženklų, aptarnauja Salonikų, Vakarų Makedonijos, Trakijos, Joaninos ir Larisos apeliacinių teismų regionus, c) Pirėjo skyrius, kompetentingas nagrinėti jūrų teisės bylas, aptarnauja visą Atikos prefektūrą.

Paskutinis naujinimas: 05/06/2018

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba ([es](#)) neseniai atlikta pakeitimų.

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Kurios šalies teismas kompetentingas? - Ispanija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą?)

Principas, kuriuo grindžiama Ispanijos teismų struktūra, yra jurisdikcijos vientisumas. Vienintelės išimtyys yra karinė jurisdikcija karo ir apsiausties metu ir Konstitucinis Teismas (isp. *Tribunal Constitucional*), kaip galutinis pagrindinių teisių ir visuomeninių laisvių garantas, kuriam pateikiamas ieškinyss dėl pagrindinių teisių ir laisvių įgyvendinimo (isp. *recurso de amparo*).

Vis dėlto jurisdikcija dalijama keturių rūšių teismams: civilinių bylų teismams, baudžiamiesiems teismams, ginčo tvarka vykdomų administracinių procesų teismams ir socialiniams teismams.

Civilinių bylų teismų pagrindas yra pirmosios instancijos teismas (isp. *Juzgado de Primera Instancia*), pirmąją instanciją nagrinėjantis civilinius ginčus ir vykdamas procesus, kurie nėra tiesiogiai priskirti kitam teismui. Taigi, pirmosios instancijos teismą galima apibūdinti kaip bendrosios kompetencijos teismą arba įprastą teismą.

Civilinis padalinys apima šeimos teismus (isp. *Juzgados de Familia*), kurie yra pirmosios instancijos teismai. Tais atvejais, kai yra galimybė kreiptis į šeimos teismą (paprastai tankiau gyvenamuose centruose), šie teismai nagrinėja šeimos teisės ginčus dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, gyvenimo skyrium ir santuokos nutraukimo, tėvų ir vaikų santykių ir ribotai – dėl veiksmų asmenų apsaugos. Tais atvejais, kai prieš vieną iš šalių pradedamas baudžiamasis procesas smurto prieš moteris bylų teisme (isp. *Juzgado de Violencia sobre la Mujer*), tas teismas taip pat turi jurisdikciją nagrinėti atitinkamą civilinę bylą. Civilinis padalinys taip pat apima specializuotus komercinių bylų teismus (isp. *Juzgados de lo Mercantil*) ir ES prekių ženklų teismus (isp. *Juzgados de Marca Comunitaria*).

Socialiniai teismai (isp. *Juzgados de lo Social*) nagrinėja darbo teisės bylas. Jos apima individualius darbuotojų ir darbdavių ginčus dėl darbo sutarčių, kolektyvinių derybų ginčus, su socialine apsauga susijusius ieškinius ir ieškinius valstybei, susijusius su jos pareigomis pagal darbo teisę.

Baudžiamieji teismai nagrinėja baudžiamąsias bylas.

Vienas iš Ispanijos teisės bruožų yra tas, kad civilinius procesus, kylančius iš nusikalstamų veikų, galima sujungti su baudžiamaisiais procesais. Šiais atvejais baudžiamasis teismas sprendžia dėl žalos atlyginimo, mokėtino už nusikalstamą veiką, sumos. Jeigu nukentėjusioji šalis nepateikia civilinio ieškinio, jos vardu jį pateikia prokuroras, išskyrus atvejį, kai nukentėjusioji šalis konkrečiai atsisakė savo teisės pateikti ieškinį baudžiamojoje byloje. Galiausiai, ginčo tvarka nagrinėjamų administracinių procesų teismai prižiūri valstybės institucijų atliktų veiksmų teisėtumą ir nagrinėja prieš jas pateiktus finansinius ieškinius.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

Žr. toliau pateiktus atsakymus.

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Ispanijoje įvairūs pirmosios instancijos teismai neskirstomi pagal ieškinių sumas ar jų nagrinėjamų bylų rimtumą ir nėra vienas pirmosios instancijos teismas nenagrinėja apeliacinę tvarka apskųstų kitų pirmosios instancijos teismų sprendimų. Apeliacinius skundus civiliniame procese visada nagrinėja provincijos teismai (isp. *Audiencias Provinciales*).

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

Teismų struktūra Ispanijoje geografiškai dalijama į savivaldybes, apylinkes, provincijas ir autonomines sritis. Apylinkė yra teritorinis padalinys, apimantis vieną ar daugiau tos pačios provincijos gretimų savivaldybių. Tai svarbiausias teritorinis padalinys, nes šioje teritorijoje jurisdikciją turi pirmosios instancijos teismas. (Išsami informacija pateikiama Teisingumo ministerijos svetainėje adresu mjusticia.gob.es.)

Kai tai reikalinga dideliame bylų kiekiui nagrinėti, veikia daugiau negu vienas tokio paties tipo teismas. Taip dabar yra daugumoje miestų. Teismai paeiliui numeruojami pagal tai, kada buvo įsteigti.

Iš esmės visi šie teismai turi tą pačią jurisdikciją, darbas tarp jų paskirstomas pagal vidaus valdžios paskirstymo taisykles. Tačiau kai kuriomis aplinkybėmis pagal paskirstymo taisykles toje pačioje apylinkėje skirtingų rūšių bylos gali būti priskiriamos skirtingiems teismams.

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Nesant susitarimo ar privalomų taisyklių, pagrindinė taisyklė yra ta, kad jurisdikcija priklauso apylinkės, kurioje yra atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta arba, jos nesant, jo faktinė gyvenamoji vieta, pirmosios instancijos teismui. Jeigu atsakovas Ispanijoje neturi nei nuolatinės, nei faktinės gyvenamosios vietos, kompetentingas teismas yra apylinkės, kurioje atsakovas yra arba paskutinį kartą gyveno, pirmosios instancijos teismas. Jeigu netaikomas nė vienas iš šių kriterijų, ieškovas gali pateikti ieškinį savo nuolatinės gyvenamosios vietos pirmosios instancijos teisme.

Šiais tikslais:

Ieškiniai prieš verslo subjekto savininkus ir specialistus dėl jų verslo arba profesinės veiklos ieškovo pasirinkimu taip pat gali būti teikiami bet kurioje vietoje, kurioje jie vykdo savo veiklą.

Ieškiniai prieš juridinius subjektus taip pat gali būti teikiami vietoje, kurioje įvyko arba turi įvykti įvykis arba susidarė arba turi susidaryti teisiniai santykiai, kurie yra ieškinio objektas, jeigu juridinis subjektas ten turi buveinę arba atstovą.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtyss

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Dabartinėje Ispanijos procesinėje sistemoje linkstama nepalikti ieškovui galimybės pasirinkti teritorinę jurisdikciją. Tai daroma tik šiais atvejais:

- kai ieškiniai dėl daiktinių teisių (lot. *in rem*) į nekilnojamąjį turtą yra susiję su keliais turto objektais arba vienu turto objektu, esančiu keliuose skirtingose apylinkėse. Šiais atvejais ieškovai gali nuspręsti pateikti ieškinį jurisdikciją turinčiame bet kurios iš šių apylinkių teisme;
- kai nagrinėjami ieškiniai, dėl kurių sprendžiant reikalinga, kad šalis, atsakinga už kitos šalies turto valdymą, pateiktų ataskaitas ir jos būtų patvirtintos, jeigu nėra nustatyta ataskaitų pristatymo vieta. Šiais atvejais ieškovai gali pasirinkti arba atsakovo nuolatinę gyvenamąją vietą, arba vietą, kurioje valdomas turtas;
- kai nagrinėjami ginčai dėl paveldėjimo: ieškovai gali pasirinkti arba mirusiojo paskutinės nuolatinės gyvenamosios vietos Ispanijoje teismą, arba teismą, kurio apylinkėje yra didžioji turto dalis;
- kai nagrinėjami ieškiniai dėl intelektinės nuosavybės: ieškovai gali pasirinkti pažeidimo padarymo vietą, pažeidimo padarymo fakto *prima facie* įrodymų buvimo vietą, arba neteisėtą kopijų buvimo vietą;

- kai nagrinėjamos nesąžiningos konkurencijos bylos, jeigu atsakovas Ispanijoje neturi nei buveinės, nei nuolatinės ar faktinės gyvenamosios vietos. Šiais atvejais ieškovai gali pasirinkti nesąžiningos konkurencijos atsiradimo vietą arba vietą, kurioje jaučiami jos padariniai;
- kai nagrinėjami ieškiniai, susiję tik su nepilnamečių globos teisėmis arba išlaikymo reikalavimais, kuriuos vienas iš tėvų pateikia kitam nepilnamečių vardu, jeigu abu tėvai gyvena skirtingų teismų apylinkėse. Šiais atvejais ieškovai gali pasirinkti atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismą arba vaiko gyvenamosios vietos teismą.
- Apskritai ieškinius, susijusius su individualių vartotojų ar naudotojų teisių įgyvendinimu, vartotojo pasirinkimu gali nagrinėti vartotojo, naudotojo ar atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismas.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Toliau nurodytais atvejais galioja privalomos taisyklės, kuriomis reikalaujama, kad ieškovas kreiptųsi ne į atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismą.

Šiais atvejais šalys nei tiesiogiai, nei pagal nutylėjimą negali pasirinkti taikyti konkretaus teismo jurisdikcijos:

- byloje dėl daiktinių teisių (lot. *in rem*) arba teisės gauti nuomą už nekilnojamąjį turtą, taip pat byloje dėl bendrosios nuosavybės (isp. *propiedad horizontal*): jurisdikcija priklauso apylinkės, kurioje yra turtas, teismams;
- byloje dėl paveldėjimo: ieškovo pasirinkimu jurisdikciją lemia mirusiojo paskutinė nuolatinė gyvenamoji vieta Ispanijoje arba vieta, kurioje yra didžioji turto dalis;
- byloje dėl pagalbos neveikšniams asmenims arba atstovavimo jiems: šias bylas nagrinėja vietos, kurioje gyvena atitinkamas asmuo, teismas;
- pagrindinių teisių apsaugos per civilinių bylų teismus byloje: šias bylas nagrinėja ieškovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismas arba, jeigu ieškovas Ispanijoje neturi nuolatinės gyvenamosios vietos – vietos, kurioje buvo padarytas atitinkamos teisės pažeidimas, teismas;
- byloje, kuriose reikalaujama atlyginti žalą, padarytą naudojant motorines transporto priemones: jurisdikciją turi žalos padarymo vietos teismas;
- byloje, kuriose ginčijamas įmonių pertvarkymas: teritorinė jurisdikcija nustatoma pagal įmonės registruotosios būstinės vietą;
- byloje, kuriose teikiami ieškiniai dėl paskelbimo, kad tam tikros sutarties nuostatos nėra sutarties dalis arba kad sutarties sąlyga yra niekinė: jurisdikciją turi ieškovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismas;
- byloje dėl pareiškimų, kad būtų panaikintos arba atšauktos standartinės sutarties sąlygos, jeigu atsakovas Ispanijoje neturi buveinės arba nuolatinės gyvenamosios vietos: šiais atvejais jurisdikciją turi standartinės sutarties sudarymo vietos teismas;
- byloje dėl ieškinių, kuriais siekiama panaikinti standartinės sutarties sąlygas ginant vartotojų ar naudotojų kolektyvinius arba bendrus interesus, kai atsakovas Ispanijoje neturi buveinės arba nuolatinės gyvenamosios vietos: šiais atvejais jurisdikciją turi ieškovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismas;
- byloje dėl ieškinių, kuriais bet kurį iš toliau nurodytų asmenų siekiama įpareigoti įvykdyti savo prievolę: draudimo bendrovę, asmenį, kuris asmeninį turtą pardavė kitam asmeniui dalimis arba finansavo to turto įsigijimą, asmenį, kuris pateikė viešą asmeninio turto ar paslaugų pasiūlymą, kurį kitas asmuo priėmė. Šiais atvejais jurisdikciją turi ieškovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismas;
- byloje dėl ieškinių, kuriais ginčijamas turto areštas: jurisdikciją turi subjekto, nurodžiusio areštuoti turtą, buveinės vietos teismas;
- byloje dėl ieškinių, susijusių su gyvenimu skyrium, santuokos negaliojimu ar santuokos nutraukimu: jurisdikciją turi šeimos teismas, o jeigu šeimos teismo nėra – sutuoktinių būsto vietos pirmosios instancijos teismas. Jeigu sutuoktinių būsto nėra, jurisdikciją turi arba paskutinio sutuoktinių būsto vietos teismas, arba kito sutuoktinio gyvenamosios vietos teismas. Jeigu nėra nė vieno iš šių teismų, jurisdikciją turi asmens nuolatinės gyvenamosios vietos teismas. Jeigu pareiškimas pateikiamas tarpusavio susitarimu, jurisdikciją turi paskutinio bendro būsto vietos arba bet kurio sutuoktinio nuolatinės gyvenamosios vietos teismas;
- byloje dėl ieškinių, susijusių tik su nepilnamečių globos teisėmis arba išlaikymo reikalavimais, kuriuos vienas iš tėvų pateikia kitam nepilnamečių vardu: šiais atvejais jurisdikciją turi paskutinio bendro tėvų būsto vietos teismas. Jeigu tėvai gyvena skirtingų teismų apylinkėse, ieškovas gali pasirinkti atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismą arba vaiko gyvenamosios vietos teismą.

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Pagal bendrą taisyklę teritorinę jurisdikciją Ispanijoje galima pakeisti, t. y. bylos šalys gali tiesiogiai arba pagal nutylėjimą perduoti jurisdikciją konkrečios apylinkės teismams, jeigu atitinkami teismai turi jurisdikciją nagrinėti minėtą bylą.

Tiesiogiai jurisdikcija perduodama, kai suinteresuotosios šalys sudaro konkretų susitarimą, kuriame nurodoma konkreti apylinkė, kurios teismuose jie susitaria spręsti ginčus.

Jurisdikcija pagal nutylėjimą perduodama šiomis aplinkybėmis:

- ieškovas jurisdikciją perduoda jau vien tuo, kad kreipiasi į konkrečios apylinkės teismus ir pateikia ieškinį, pareiškimą arba prašymą, kuris turi būti pateiktas teismui, turinčiam jurisdikciją tą ieškinį nagrinėti.
- Atsakovas jurisdikciją perduoda, jeigu parodo pasirengimą gintis ir vėliau tinkamu laiku ir tinkama forma atlieka kokį nors procesinį veiksmą (išskyrus pareiškimo pateikimą) teismo jurisdikcijai užginčyti.

Bet koks šalių nuolatinės gyvenamosios vietos, ginčo dalyko buvimo vietos ar proceso tikslo pasikeitimas prasidėjus procesui nesukelia jurisdikcijos pasikeitimo – jurisdikcija nustatoma pagal padėtį, patvirtintą proceso pradžioje (lot. *Perpetuatio Iurisdictionis*).

Tačiau:

tiesiogiai perduoti jurisdikcijos neleidžiama, kai ieškiny susijęs su standartinės formos sutartimis, sutartimis, kurių bendras sąlygas primeta viena iš šalių, arba vartojimo / naudojimo sutartimis. Vis dėlto šiais atvejais galimas jurisdikcijos perdavimas pagal nutylėjimą.

Perduoti jurisdikcijos negalima jokia forma, kai teisės aktuose nustatytos privalomos taisyklės dėl teritorinės jurisdikcijos.

Perduoti jurisdikcijos jokia forma neleidžiama pagreitintuose procesuose, pagal mokėjimo įsakymo procedūrą arba vykdant skolos išieškojimo procedūras.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Toliau išvardijami Ispanijoje veikiantys specializuoti teismai.

Šeimos teismai, kurie yra pirmosios instancijos teismai. Ten, kur veikia šeimos teismai (paprastai tankiau gyvenamuose centruose), jie vieni turi išimtinę jurisdikciją nagrinėti šeimos bylas. Konkrečiai jie nagrinėja bylas, susijusias su:

gyvenimu skyrium, santuokos pripažinimu negaliojančia ir santuokos nutraukimu ir tėvų valdžios naudojimu nepilnamečių atžvilgiu.

Taisyklės dėl teritorinės jurisdikcijos yra tokios pačios, kokios taikomos pirmosios instancijos teismams, nagrinėjantiems šeimos teisės bylas, kai atitinkamoje apylinkėje nėra specializuoto šeimos teismo.

Socialiniai teismai nagrinėja ieškinius pagal darbo teisę. Jie apima individualius darbuotojų ir darbdavių ginčus dėl darbo sutarčių, kolektyvinių derybų ginčus, su socialine apsauga susijusius ieškinius ir ieškinius valstybei, susijusius su jos pareigomis pagal darbo teisę.

Pagal bendrą taisyklę teritorinė jurisdikcija ieškovo pasirinkimu priklauso vietos, kurioje darbuotojas teikia paslaugas arba yra atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta ar buveinė, teismui.

Komercinių bylų teismai veikia provincijų lygmeniu ir nagrinėja komercines bylas.

Šie teismai nagrinėja bylas, susijusias su nemokumo klausimais, išskyrus atvejus, kai nemokus tampa asmuo, kuris nėra verslo subjektas: šiais atvejais jurisdikciją turi nespecializuoti pirmosios instancijos teismai.

Jie taip pat nagrinėja susijusias bylas šiais klausimais:

- civilinius finansinius ieškinius nemokaus asmens turto atžvilgiu, išskyrus ieškinius, kai procesas yra susijęs su veiksmu, vaiko kilme, santuoka ir nepilnamečiais;
- korporatyvinius ieškinius, kuriais siekiama kolektyvinio darbo sutarčių nutraukimo, dalinio keitimo ar galiojimo sustabdymo, kai darbdavys yra nemoki šalis, arba ieškinius, kuriais siekiama sustabdyti vyresniosios vadovybės sutarčių galiojimą arba jas nutraukti;
- bet kokius vykdymo veiksmus ar laikinas apsaugos priemones nemokios šalies turto ir ekonominių teisių atžvilgiu, neatsižvelgiant į tai, kuris teismas davė nurodymą;
- ieškinius prieš įmonės direktorius, auditorius ar likvidatorius dėl civilinės atsakomybės – žalos ir nuostolių, kuriuos nemoki šalis patyrė vykstant nemokumo procesui, atlyginimo;
- ieškinius, susijusius su:
nesąžininga konkurencija,
intelektine nuosavybe ir reklama,
įmonių teise ir kooperatyvų reglamentavimo teisės nuostatomis,
nacionaliniu ir tarptautiniu transportu,
jūrų teise,
bendromis sutarčių sąlygomis,
arbitražo taisyklių taikymu minėtiems klausimams.

Jurisdikcija pradėti nemokumo bylą ir ją nagrinėti priklauso teritorijos, kurioje yra pagrindinių skolininko interesų centras, komercinių bylų teismui. Jeigu skolininkas taip pat turi nuolatinę gyvenamąją vietą ar buveinę Ispanijoje, o jo nuolatinė gyvenamoji vieta ar buveinė ir pagrindinių interesų centras yra skirtingose vietose, ieškinį teikiančio kreditoriaus pasirinkimu skolininko nuolatinės gyvenamosios vietos ar buveinės komercinių bylų teismas taip pat yra kompetentingas nagrinėti bylą.

Jeigu skolininkas yra juridinis subjektas, daroma prielaida, kad jo registruotoji būstinė yra jo pagrindinių interesų centras. Šiais tikslais neatsižvelgiama į bet kokią registruotosios būstinės pasikeitimą, įvykusį vėliau negu likus šešiams mėnesiams iki prašymo pradėti nemokumo bylą.

Alikantės komercinių bylų teismai veikia kaip ES prekių ženklų teismai vykdydami savo išimtinę jurisdikciją pirmąja instancija nagrinėti visus ieškinius, juose pateiktus pagal 1993 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 40/94 dėl Bendrijos prekių ženklo ir 2001 m. gruodžio 12 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 6/2002 dėl Bendrijos dizaino.

Vykdydami savo jurisdikciją nagrinėti šias bylas, prekių ženklų teismai turi jurisdikciją visoje šalies teritorijoje.

Be šių specializuotų teismų, pagal teisės aktus Generalinė teismų taryba (isp. *Consejo General del Poder Judicial*) gali priimti nutarimą, kad tais atvejais, kai esama kelių to paties tipo teismų, vienas arba daugiau iš jų turi išimtinę jurisdikciją nagrinėti tam tikrų klasių bylas arba prižiūrėti vykdymą atitinkamoje teisės srityje.

Šiais įgaliojimais jau buvo naudojamos keliose vietovėse ir tai visų pirma susiję su neveiksnumu ir priverstiniu stacionariu gydymu dėl psichinės ligos, kai jurisdikcija paprastai būdavo priskiriama šeimos teismams.

Paskutinis naujinimas: 14/06/2021

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Kurios šalies teismas kompetentingas? - Prancūzija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą?)

Prancūzijos teisinėje struktūroje kartu veikia dviejų rūšių teismai: administraciniai teismai ir teisminės institucijos.

Kiekvieną kategoriją sudaro trijų lygių struktūra.

Pirmoje kategorijoje bendrosios kompetencijos teismai, priimančys sprendimus, yra administraciniai teismai (pranc. *tribunaux administratifs*) ir įvairūs specializuoti administraciniai teismai. Šie sprendimai gali būti skundžiami administraciniais apeliaciniais teismams (pranc. *cours administratives d'appel*). Galiausiai tas nutartis peržiūri Valstybės taryba (pranc. *Conseil d'Etat*).

Antroje kategorijoje bendrosios kompetencijos teismai, priimančys sprendimus pirmąja instancija, yra apygardos teismai (pranc. *tribunaux de grande instance*) kartu su įvairiais kitais teismais, kurių jurisdikcija nustatoma teisės aktais. Šie sprendimai gali būti skundžiami apeliacinuose teismuose (pranc. *cours d'appel*), kuriuos sudaro keli skyriai (civilinių bylų skyrius (pranc. *civile*), socialinių bylų skyrius (pranc. *sociale*), komercinių bylų skyrius (pranc. *commerciale*) ir baudžiamųjų bylų skyrius (pranc. *criminelle*)). Apeliacinių teismų priimtos nutartys gali būti apskundžiamos Kasaciniam teismui (pranc. *Cour de cassation*), kurį patį sudaro keli skyriai, suskirstyti pagal apeliaciniais teismams priskiriamas sritis.

Teismų kategorijos skirstomos taip:

Administraciniai teismai:

Valstybės taryba (1)

Administraciniai apeliaciniai teismai (8)

Administraciniai teismai (42)

Teisminės institucijos:

Kasacinis teismas (1)

Apeliaciniai teismai (36)

Aukščiausiasis Apeliacinis Teismas (pranc. *Tribunal supérieur d'appel*) (1)

Apygardos teismai (164) [16 iš jų turi jurisdikciją komercinėms byloms]

Pirmosios instancijos teismai (pranc. *Tribunaux de première instance*) (4) [2 iš jų turi jurisdikciją komercinėms byloms]

Nepilnamečių bylų teismai (pranc. *Tribunaux pour enfants*) (155)

Socialinės apsaugos teismai (pranc. *Tribunaux des affaires de sécurité sociale*) (114)

Apylinkių teismai (pranc. *Tribunaux d'instance*) (307)

Darbo tarybos (pranc. *Conseils de prud'hommes*) (210)

Darbo teismai (pranc. *Tribunaux du travail*) (6)

Komercinių bylų teismai (pranc. *Tribunaux de commerce*) (134)

Teisminių institucijų specializacija yra tokia:

Būdingiausias ginčus nagrinėja apylinkių teismai. Paprastai jie nagrinėja visus ieškinius, kurių vertė neviršija 10 000 EUR. Jie taip pat turi jurisdikciją priimti sprendimus dėl tam tikrų konkrečių ginčų (nesumokėtos nuomos, pajamų arešto, darbuotojų rinkimų, kreditavimo pagal vartotojų teisę).

Komercinių bylų teismai turi jurisdikciją nagrinėti prekyautojų, kredito įstaigų ginčus arba tų dviejų rūšių verslo subjektų tarpusavio ginčus, su prekybos įmonėmis susijusius ginčus, ginčus dėl komercinių sandorių tarp bet kurių asmenų ir ginčus, susijusius su prekybos įmonių finansiniais sunkumais (likvidavimu, likvidavimo administravimu ir kt.).

Žemės ūkio paskirties žemės teismai (pranc. *tribunaux paritaires des baux ruraux*) turi jurisdikciją nagrinėti žemės ūkio paskirties žemės nuomininkų ir nuomotojų ginčus (nuomininkų ūkininkavimas, pusininkystė ir kt.).

Darbo tarybos nagrinėja visus darbuotojų ir darbdavių ginčus, kuriems taikomos individualios darbo sutartys pagal privatinę teisę.

Iki potvarkiu nustatytos datos, vėliausiai 2019 m. sausio 1 d., socialinės apsaugos teismai (pranc. *tribunaux des affaires de sécurité sociale*) turi jurisdikciją nagrinėti ginčus, kuriems taikomi socialinės apsaugos ir žemės ūkio savidraudos teisės aktai ir administracinės nuostatos; nuo potvarkiu nustatytos datos, vėliausiai 2019 m. sausio 1 d., šie ginčai priklausys specialiai paskirtų apygardos teismų jurisdikcijai.

Iki potvarkiu nustatytos datos, vėliausiai 2019 m. sausio 1 d., neveiksmo ginčų teismai (pranc. *tribunaux du contentieux de l'incapacité*) nagrinėja ginčus, susijusius su negalia ar tam tikrais jos laipsniais, nuolatinio nedarbingumo ar darbingumo netekimu; nuo potvarkiu nustatytos datos, vėliausiai 2019 m. sausio 1 d., šie ginčai priklausys specialiai paskirtų apygardos teismų jurisdikcijai.

Kariškių pensijų teismai nagrinėja ginčus, susijusius su kariškių pensijomis.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Jurisdikcijos paskirstymas apygardos teismams, apylinkių teismams ir vietos teismams (pranc. *juridictions de proximité*) yra aprašytas pirmiau. Pažymėtina, kad jeigu jurisdikcija nėra konkrečiai suteikta kitiems teismams, kompetentingi bendrosios kompetencijos teismai yra apygardos teismai.

Apylinkių teismai turi jurisdikciją priimti sprendimus dėl ginčų, kurių vertė siekia 10 000 EUR ir dėl neribotos vertės ginčų tam tikrais klausimais, pvz., vartotojų teisės, suaugusiųjų globos ir gyvenamojo būsto nuomos.

Apygardos teismai turi jurisdikciją nagrinėti visus kitus civilinius ginčus, nepriklausančius kitų teismų jurisdikcijai, ypač šeimos bylas.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Paprastai jurisdikcija priklauso atsakovo gyvenamosios vietos teismui. Šios taisyklės tikslas – suteikti atsakovams tam tikrą apsaugą, nes jiems bus lengviau apsiginti teisme, esančiame arčiausiai jų namų.

Taigi, jeigu atsakovas yra fizinis asmuo, jurisdikcija priklauso jo nuolatinės arba faktinės gyvenamosios vietos teismui. Jeigu atsakovas yra juridinis asmuo (įmonė, asociacija), tai yra jo įsisteigimo vieta, paprastai vieta, kurioje yra jo registruotas adresas. Kai kuriais atvejais pagrindinė žinoma buveinė yra kitoje vietoje negu registruotas adresas. Tokiais atvejais įmanoma kreiptis į pagrindinės buveinės vietos teismą. Kai įmonė didelė ir turi keletą padalinių, galima kreiptis į vieno iš jos padalinių vietos teismą.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Sutartys: ieškovai gali teikti ieškinius arba atsakovo gyvenamosios vietos teisme, arba, priklausomai nuo sutarties pobūdžio, vietos, kurioje turi būti pristatytos prekės arba suteiktos paslaugos, teisme.

Atsakomybės už veiksmus, kuriais padaryta žala (deliktas), atvejais ir civiliniuose procesuose, kurie yra sujungti su baudžiamąja byla, ieškinį galima pateikti atsakovo gyvenamosios vietos teisme arba vietos, kurioje buvo patirta žala arba atlikti žalą sukėlę veiksmai, teisme.

Nekilnojamojo turto klausimai: ieškovas gali pateikti ieškinį turto buvimo vietos teisme.

Išlaikymo arba įnašų santuokos išlaidoms padengti klausimai: ieškovas turi galimybę pasirinkti atsakovo gyvenamosios vietos teismą arba kreditoriaus, t. y. ieškovo, gyvenamosios vietos teismą.

Su vartotojais susiję ginčai: vartotojai gali nuspręsti kreiptis į teismą, kurio vietovėje jie gyveno tuo metu, kai buvo sudaryta sutartis arba buvo atlikti žalą sukėlę veiksmai.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Su išlaikymo išmokomis arba kompensacijos mokėjimais susiję ginčai: jurisdikciją turi sutuoktinio-kreditoriaus arba vieno iš tėvų, kuris yra vaikų, net jeigu jie yra suaugusieji, pagrindinis globėjas, gyvenamosios vietos teismas.

Santuokos nutraukimas: jurisdikciją turi šeimos gyvenamosios vietos teismas. Jeigu sutuoktiniai gyvena atskirai, jurisdikciją turi vaikų gyvenamosios vietos teismas. Jeigu sutuoktiniai vaikų neturi, jurisdikciją turi atsakovo gyvenamosios vietos teismas.

Paveldėjimas: jurisdikciją turi paskutinės mirusiojo gyvenamosios vietos teismas.

Nekilnojamojo turto klausimai: jurisdikciją turi turto buvimo vietos teismas.

Turto nuoma: jurisdikciją turi turto buvimo vietos teismas.

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Visi specializuoti teismai turi išimtinę jurisdikciją ir jurisdikciją užprotestuoti gali tik pats teismas. Vienintelė galimybė kreiptis į teismą, kuris paprastai neturėtų jurisdikcijos, yra galimybė pasirinkti tarp apygardos teismų ir apylinkės teismų, kai nagrinėjama byla, kuriai jie neturi išimtinės jurisdikcijos.

Paprastai bet kuri sutarties sąlyga, prieštaraujanti teritorinės jurisdikcijos taisyklėms ir paskirstymui, yra niekinė, išskyrus atvejus, kai sutartis sudaro du prekyautojai, jeigu ta sąlyga nurodoma labai aiškiai.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Komercinių bylų teismai: paprastai jurisdikcija priklauso atsakovo gyvenamosios vietos teismui. Jeigu kyla atsakomybė už veiksmus, kuriais padaryta žala, jurisdikcija priklauso vietos, kurioje buvo atlikti žalą sukėlę veiksmai, arba vietos, kurioje buvo patirta žala, teismui.

Žemės ūkio paskirties žemės teismai: jurisdikciją turi turto buvimo vietos teismas.

Darbo tarybos: darbuotojai gali kreiptis į darbo tarybas toje vietoje, kurioje dirba, vietoje, kurioje buvo sudaryta sutartis, arba vietoje, kurioje yra juos įdarbinusios įmonės registruotas adresas. Jeigu darbas buvo atliktas už įmonės ribų, byla turi būti pradėta darbuotojo gyvenamosios vietos darbo taryboje.

Socialinių reikalų teismai (iki potvarkiu nustatytos datos, vėliausiai 2019 m. sausio 1 d.): paprastai jurisdikcija priklauso atitinkamo naudos gavėjo arba darbdavio gyvenamosios vietos teismui arba organizacijos atsakovės registruoto adreso vietos teismui, jeigu ginčas kilo tarp organizacijų, kurių registruoti adresai yra skirtingose jurisdikcijose.

Susijusios nuorodos

 Teisingumo ministerijos svetainė

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Kurios šalies teismas kompetentingas? - Kroatija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą?)

Ieškinyms pateikiamas teismui, turinčiam teritorinę jurisdikciją arba dalykinę kompetenciją nagrinėti atitinkamą bylą, o specifinio ginčo atveju – specializuotam teismui. Tačiau tik Zagrebo miestas (kroat. *Grad Zagreb*) turi savivaldybės civilinių bylų teismą (kroat. *Općinski građanski sud*) ir savivaldybės darbo teismą (kroat. *Općinski radni sud*), kaip specializuotus teismus šioms byloms nagrinėti, o kitur paprastai jurisdikciją turi savivaldybės teismai (kroat. *Općinski sudovi*).

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

Teismų jurisdikcijos taisyklės išdėstytos Civilinio proceso įstatyme.

Tiksliau, ieškinyms pateikiamas bendrąją teritorinę jurisdikciją atsakovo atžvilgiu turinčiam teismui, t. y. teismui, turinčiam bendrąją teritorinę jurisdikciją pagal laikinąją arba nuolatinę gyvenamąją vietą arba atsakovo registruotosios būstinės vietą, jeigu atsakovas yra juridinis subjektas. Jeigu ieškinyms pateikiamas prieš apskritį, Zagrebo miestą, miestus ir savivaldybes, bendrąją teritorinę jurisdikciją turintis teismas nustatomas pagal tai, kur yra jiems atstovaujantis organas.

Vis dėlto, kai ieškinyms pateikiamas prieš Kroatijos Respubliką, bendrąją teritorinę jurisdikciją turintis teismas nustatomas pagal tai, kur yra ieškovo nuolatinė gyvenamoji vieta arba registruotoji būstinė Kroatijoje. Jeigu ieškovas nuolatinės gyvenamosios vietos arba registruotosios būstinės Kroatijoje neturi, bendrąją teritorinę jurisdikciją ginčams su Kroatijos Respublika turi teismas, turintis jurisdikciją teritorijoje, kurioje yra Kroatijos parlamentas (kroat. *Hrvatski Sabor*).

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Teismai skirstomi į žemesnius ir aukštesnius. Savivaldybių teismai (kroat. *Općinski sudovi*) ir komercinių bylų teismai (kroat. *Trgovački sudovi*) yra pirmosios instancijos teismai, o apskričių teismai (kroat. *Županijski sudovi*) ir Kroatijos Respublikos aukštasis komercinių bylų teismas (kroat. *Visoki trgovački sud RH*) yra apeliaciniai teismai. Tiksliau, apskričių teismai priima nutartis dėl apeliacinės tvarka apskųstų savivaldybių teismų sprendimų, o Kroatijos Respublikos aukštasis komercinių bylų teismas priima nutartis dėl apeliacinės tvarka apskųstų komercinių bylų teismų sprendimų.

Apskričių teismai ir Kroatijos Respublikos aukštasis komercinių bylų teismas pirmosios instancijos teismų funkciją gali atlikti tik konkrečiai numatytais atvejais – tada jų sprendimus apeliacinės tvarka galima apskųsti Kroatijos Respublikos Aukščiausiam Teismui (kroat. *Vrhovni sud RH*).

Taigi, aukštesnieji teismai apeliacinius skundus yra kompetentingi nagrinėti tik išimtiniais atvejais, kai žemesnieji teismai pareiškia, kad neturi jurisdikcijos, ir perduoda bylą toliau svarstyti.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

Kuris teismas yra kompetentingas nagrinėti konkrečią bylą, sprendžiama pagal įvairias aplinkybes, tačiau paprastai kompetentingu laikomas teismas, atsakovo atžvilgiu turintis bendrąją teritorinę jurisdikciją.

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Pagrindinė teritorinės jurisdikcijos taisyklė yra nuolatinė arba laikinoji atsakovo gyvenamoji vieta arba atsakovo, kuris yra juridinis subjektas, registruotosios būstinės vieta.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Nukrypstant nuo pagrindinės teritorinės jurisdikcijos taisyklės, Civilinio proceso įstatyme (50–66 straipsniuose) numatyti specialios teritorinės jurisdikcijos atvejai, taikomi tą pačią pusę palaikančioms bylos šalims, ginčams dėl įstatymais nustatyto išlaikymo, ginčams dėl žalos atlyginimo, santuokiniais ginčams, ginčams dėl vaiko kilmės nustatymo arba paneigimo, ginčams dėl nekilnojamojo turto ir nesankcionuoto patekimo į jį, ginčams dėl orlaivių ir laivų, taip pat nustatant jurisdikciją dėl asmenų, kurių atžvilgiu Kroatijos Respublikoje nėra bendrosios teritorinės jurisdikcijos, jurisdikciją pagal vietą, kurioje yra juridinio asmens padalinys, jurisdikciją pagal vietą, kurioje yra užsienio asmens atstovybė Kroatijos Respublikoje, jurisdikciją ginčiuose dėl santykių su Kroatijos Respublikos ginkluotųjų pajėgų organizaciniais padaliniais, jurisdikciją ginčiuose, kylančiuose iš paveldėjimo teisės santykių, jurisdikciją ginčiuose dėl vykdymo ir bankroto procesų, jurisdikciją pagal mokėjimo vietą, jurisdikciją su darbo santykiais susijusiuose ginčiuose ir abipusę jurisdikciją nagrinėti skundus prieš užsieniečius.

Minėtaisiais atvejais ieškovas visada gali, tačiau neprivalo pasirinkti kitą teismą negu atsakovo gyvenamosios vietos teismas, kuris buvo nustatytas taikant pagrindinę taisyklę.

Galiausiai pagal Civilinio proceso įstatymo 70 straipsnį šalys gali pasiekti susitarimą dėl kito teismo, turinčio dalykinę kompetenciją, teritorinės jurisdikcijos, tačiau tik tuo atveju, jei tai nėra išimtinę jurisdikciją turintis teismas.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Priklausomai nuo to, ar ginčas yra civilinis, ar komercinis, ieškinyms gali būti teikiamas savivaldybės teismui (kroat. *Općinski sud*) arba komercinių bylų teismui (kroat. *Trgovački sud*), o Zagrebo mieste ieškinyms taip pat gali būti teikiamas savivaldybės darbo teismui (kroat. *Općinski radni sud*), jeigu ieškinyms susijęs su darbo ginču.

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Kurios šalies teismas kompetentingas? - Italija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą?)

Paprastai Italijos teisės sistemoje jurisdikcija priklauso bendrosios kompetencijos teismams, nes šie teismai turi specializuotą jurisdikciją ginčams, susijusiems su asmeninėmis teisėmis. Taikos teisėjas (it. *Giudice di Pace*), bendrosios kompetencijos teismas (*Tribunale*) ir Apeliacinis teismas (*Corte di Appello*) yra bendrosios kompetencijos teisminės įstaigos. Paskutinės instancijos teismas yra Aukščiausiasis Kasacinis Teismas (it. *Suprema Corte di Cassazione*), o konstitucinis teismas yra Konstitucinis Teismas (*Corte Costituzionale*). Numatyta ne tik bendrosios kompetencijos teismų sistema, bet ir administracinių teismų sistema. Administraciniai teismai turi jurisdikciją nagrinėti ginčus dėl teisėtų interesų ir teisės aktuose nustatytose konkrečiose

srityse – ginčus dėl asmeninių teisių, susijusių su administracinių įgaliojimų vykdymu arba nevykdymu, kai valdžios institucijos imasi priemonių, veiksmų, sudaro susitarimus ar atlieka tų įgaliojimų įgyvendinimo veiksmus. Vyriausybės veiksmų ar priemonių, patvirtintų vykdančią politinius įgaliojimus, teismuose apskųsti negalima. Administracinę jurisdikciją vykdo Apygardų administraciniai teismai (it. *Tribunali Amministrativi Regionali* – TAR) ir Valstybės taryba (*Consiglio di Stato*), kaip numatyta Administracinio proceso kodekso nuostatose. Paskutinės instancijos teismas yra Aukščiausiasis Kasacinis Teismas, tačiau tik jurisdikciniais pagrindais. Dar yra kitas specializuotas teismas – mokestinių bylų teismas (it. *tributario*). Fiskalinę jurisdikciją įgyvendina provincijų mokestinių bylų teismai (it. *Commissioni Tributarie Provinciali* – CTP) ir regioniniai mokestinių bylų teismai (*Commissioni Tributarie Regionali* – CTR). Mokestinių bylų teismai turi jurisdikciją nagrinėti visus ginčus, susijusius su kiekvienos rūšies ir pavadinimo mokesčiais, įskaitant regioninius, provincijų ir palūkanas, taip pat kitas papildomas rinkliavas. Italijos teisės sistemos bendrosios kompetencijos teismų sistemoje veikia tam tikros specializuotos kolegijos. Kai kurios svarbiausios specializuotos kolegijos yra šios: a) kolegijos, specializuotos nagrinėti imigracijos, tarptautinės apsaugos ir laisvo ES piliečių judėjimo bylas; b) kolegijos, specializuotos nagrinėti žmonių bylas; c) kolegijos, specializuotos nagrinėti žemės ūkio bylas. Taip pat veikia specializuoti teismai, pvz., Nepilnamečių bylų teismas (it. *Tribunale per i Minorenni*) arba *Tribunale di Sorveglianza* (teismas, prižiūrintis bausmių vykdymą). Darbo ginčai nukreipiami bendrosios kompetencijos teismams, kai kuriuose iš šių teismų veikia specialios kolegijos (darbo bylų kolegijos). Tačiau faktiškai tai ne specializuotos kolegijos, o veikiau – organizaciniai teismų padaliniai.

Paprastai bendrosios kompetencijos teismas turi jurisdikciją visoms byloms, nepriklausančioms kitų teismų jurisdikcijai. Be to, bendrosios kompetencijos teismas turi išimtinę jurisdikciją visoms byloms dėl mokesčių ir muitų (kurios nėra priskirtos mokestinių bylų teismams), visoms byloms, susijusioms su asmenų statusu ir veiksmu ir su neturtinėmis teisėmis, ieškiniais dėl sukčiavimo, vykdymo byloms ir apskritai bet kuriai neapibrėžiamos vertės bylai. Taikos teisėjas turi jurisdikciją byloms, susijusioms su iki 50 000 EUR vertės kilnojamoju turtu, kai teisės aktais šios bylos nėra priskirtos kito teismo jurisdikcijai. Nuo 2021 m. spalio 31 d. ši suma bus pakeista į 30 000 EUR. Taikos teisėjas taip pat turi jurisdikciją visoms byloms, susijusioms su ginčais, nurodytais Civilinio proceso kodekso 7 straipsnyje.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

Kriterijus, pagal kurį nustatomas ginčą nagrinėsiantis teismas, yra jurisdikcija. Italijos teisės sistemoje jurisdikcija paprastai reiškia tam tikrus įgaliojimus ir funkcijas, kuriuos juridinis subjektas gali atlikti. Jurisdikcija būna įvairių tipų: – pagal dalyką; – pagal teritoriją; – pagal instanciją; – pagal vertę. Civiliniame procese jurisdikcija rodo kiekvienai teisminei įstaigai priskirtų įgaliojimų lygį ir atitinkamai sritį, kurioje yra pagrįsti tos įstaigos įgaliojimai priimti sprendimus. Atitinkama jurisdikcija apibrėžiama „techniniu“ požimiui, jos įgyvendinimo teisinė tvarka išdėstyta Civilinio proceso kodekso 7 straipsnyje ir tolesniuose straipsniuose. Remiantis atitinkamomis normomis, procesinis jurisdikcijos pobūdis yra preliminarus dalykas ir todėl ginče gali būti priimamas sprendimas dėl jurisdikcijos. Jeigu pažeidžiamos jurisdikcijos reglamentavimo normos, sprendimą peržiūrinti įstaiga visų pirma gali pagrįstai priimti nutartį dėl jurisdikcijos nebuvimo (žr. Civilinio proceso kodekso 38 straipsnį). Jurisdikcija techniniu požimiui skiriasi nuo vadinamosios „vidinės“ jurisdikcijos, pagal kurią bylos paskirstomos kompetentingos teisminės institucijos viduje. Pastaroji jurisdikcijos forma, taip pat vadinama „plokščiaja“, priklauso nuo to, kaip yra struktūrizuotas bendrosios kompetencijos teismas: pavyzdžiui, sudaromos vidaus kolegijos (civilinių bylų kolegija Nr. 1) arba įsteigiami organai, dirbantys konkrečiomis temomis (darbo bylų kolegija), arba sukuriami atskiri padaliniai. Jeigu nesilaikoma bylų priskyrimo reglamentavimo nuostatų, kyla ne procesinė jurisdikcijos problema, o veikiau tiesiog organizacinė bylų priskyrimo teisminės įstaigos viduje problema.

Kalbant apie vietą, kurioje turi būti nagrinėjamas ginčas, jeigu teisės aktuose nenumatyta kitaip, kompetentingas teismas yra atsakovo gyvenamosios vietos arba nuolatinės gyvenamosios vietos teismas; jeigu šios vietos yra nežinomos, tada tai yra atsakovo buvimo vietos teismas. Jeigu atsakovas Italijoje neturi įprastos ar nuolatinės gyvenamosios vietos arba buvimo vietos arba jo buvimo vieta nežinoma, kompetenciją turi ieškovo gyvenamosios vietos teismas.

Normos, kuriomis reglamentuojama teritorinė jurisdikcija, išdėstytos Civilinio proceso kodekso 18 straipsnyje ir tolesniuose straipsniuose.

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Bendrosios kompetencijos teismų sistema skirstoma į du sektorius: baudžiamųjų bylų sektorių, sprendžiantį, ar prokurorui iškeltos bylos asmeniui arba subjektui yra pagrįstos; civilinių bylų sektorių, siekiantį teisiškai apsaugoti teises, būdingas privačių asmenų tarpusavio santykiams arba privataus asmens ir valdžios institucijos santykiams, kai pastaroji, atlikdama savo pareigas, pažeidžia kitų asmenų asmenines teises. Baudžiamųjų bylų sektoriuje teismų darbuotojai atlieka bylų nagrinėjimo ir baudžiamojo persekiojimo pareigas – bylas nagrinėjantys darbuotojai dalyvauja priimančios nuosprendžius, o baudžiamąjį persekiojimą vykdančios darbuotojai dalyvauja atliekant tyrimus, kuriems vadovauja prokuratūra. Kai tyrimai baigiami, prokuratūros darbuotojai pradeda baudžiamąjį procesą arba bylą nutraukia, palaiko kaltinimą teisme ir atlieka baudžiamojo persekiojimo pareigas nagrinėjant bylas aukštesnėmis instancijomis. Pagal Italijos Konstitucijos 107 straipsnio paskutinę dalį baudžiamąsias bylas teismui perduoda prokuratūros nariai (net jeigu jie priklauso bendrosios kompetencijos teismų struktūrai). Nagrinėjant baudžiamąją bylą, nukentėjusioji šalis gali pateikti civilinį ieškinį, kad gautų kompensaciją už patirtą žalą; ji taip pat gali atskirai iškelti bylą civilinių bylų teismuose. Civilinės ir baudžiamosios bylos nagrinėjamos pagal du atskirus procesinių normų rinkinius: Civilinio proceso kodeksą ir Baudžiamojo proceso kodeksą. Bendrosios kompetencijos teismų jurisdikciją įgyvendina profesionalūs teisėjai ir garbės teisėjai – ir vieni, ir kiti priklauso teisminėms institucijoms.

Pirmąja instancija jurisdikciją civilinėse ir baudžiamosiose bylose įgyvendina toliau nurodyti organai:

taikos teisėjas – kai garbės teisėjas posėdžiauja vienas;

bendrosios kompetencijos teismas (it. *Tribunale Ordinario*), kurį, priklausomai nuo ginčo pobūdžio, sudaro arba vienas teisėjas, arba teisėjų kolegija;

nepilnamečių bylų teismas, kurį sudaro teisėjų kolegija, o jai padeda ekspertai;

Tribunale di Sorveglianza, kurį sudaro arba vienas teisėjas, arba teisėjų kolegija (kuriai padeda ekspertai).

Pirmąja instancija baudžiamojo persekiojimo pareigas atlieka:

bendrosios kompetencijos teismo prokuroras (taip pat už nusikalstamas veikas, priklausančias taikos teisėjo kompetencijai);

nepilnamečių bylų teismo prokuroras;

Apeliacinio teismo prokuroras, kai iškeliama *Tribunale di Sorveglianza* byla.

Antrąja instancija jurisdikciją įgyvendina šie organai:

Apeliacinis teismas, kai apskundžiami bendrosios kompetencijos teismo ir nepilnamečių bylų teismo priimti nuosprendžiai;

bendrosios kompetencijos teismas, kai apskundžiami taikos teisėjo priimti nuosprendžiai (ir su asmens laisve susijusios nutartys);

Tribunale di Sorveglianza, kai apskundžiamos bausmių vykdymą prižiūrinčio teisėjo nutartys.

Antrąja instancija baudžiamojo persekiojimo pareigas atlieka Apeliacinio teismo prokuroras. Jurisdikciją nuosprendžių teisėtumo klausimais įgyvendina Aukščiausiasis Kasacinis Teismas; šiame teisme nagrinėjant bylas, baudžiamojo persekiojimo pareigas atlieka Aukščiausiojo Kasacinio Teismo prokuroras.

Galiausiai pažymėtina, kad baudžiamojo persekiojimo organai Italijoje taip pat apima Nacionalinį kovos su mafija ir terorizmu direktoratą (it. *Direzione Nazionale Antimafia e Antiterrorismo*), kuris, kaip nustatyta Įstatyminiame dekrete Nr. 160/06, atlieka nacionaliniu mastu koordinuojamo baudžiamojo persekiojimo pareigas.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

Jeigu teisės aktuose nenumatyta kitaip, kompetentingas teismas yra atsakovo gyvenamosios vietos arba nuolatinės gyvenamosios vietos teismas; jeigu šios vietos yra nežinomos, tada tai yra atsakovo buvimo vietos teismas. Jeigu atsakovas Italijoje neturi įprastos ar nuolatinės gyvenamosios vietos arba buvimo vietos arba jo buvimo vieta nežinoma, kompetenciją turi ieškovo gyvenamosios vietos teismas. Tačiau, siekiant nustatyti vietą, kurioje turi būti nagrinėjamas ginčas, taikomos specialios normos: bendrosios ir specialiosios normos yra išdėstytos Civilinio proceso kodekso 18 straipsnyje ir tolesniuose straipsniuose. Tačiau įvairios normos taip pat išdėstytos specialiuose įstatymuose, kuriais reglamentuojamos, pvz., bylos, susijusios su šeimomis ar vaikais, nuosprendžių vykdymu arba vartotojų teisėmis.

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Jeigu teisės aktuose nenumatyta kitaip, fiziniams asmenims kompetentingas teismas yra atsakovo gyvenamosios vietos arba nuolatinės gyvenamosios vietos teismas; jeigu šios vietos yra nežinomos, tada tai yra atsakovo buvimo vietos teismas. Jeigu atsakovas Italijoje neturi įprastos ar nuolatinės gyvenamosios vietos arba buvimo vietos arba jo buvimo vieta nežinoma, kompetenciją turi ieškovo gyvenamosios vietos teismas.

Jeigu teisės aktuose nenumatyta kitaip, juridiniams asmenims kompetentingas teismas yra atsakovo buveinės teismas. Jeigu juridinis asmuo turėjo kitų patalpų arba atstovą, įgaliotą jam atstovauti teisme nagrinėjant ieškinį, kompetentingas teismas taip pat yra vietos, kurioje veikia tas atstovas arba yra tos patalpos, teismas. Jurisdikcijos tikslais juridinio asmens statuso neturinčios įmonės, įmonės statuso neturinčios asociacijos ir komitetai savo buveines turi vietoje, kurioje jie nuolat vykdo savo veiklą.

Bylose, kuriose sprendžiamas teisių tam tikrų asmenų atžvilgiu (it. *diritti di obbligazione*) klausimas, jurisdikcija taip pat priklauso vietos, kurioje atsirado arba turi būti įvykdyta prievolė, teismui.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

Vaikų bylų teismas (it. *Foro per le cause relative a bambini*)

Priimant intervencines nutartis dėl tėvų pareigų, pagrindinis kriterijus yra vaiko įprastinė gyvenamoji vieta pareiškimo pateikimo metu. Vaiko įprastinė gyvenamoji vieta turi būti nustatoma remiantis objektyviais kriterijais; kai vaikas perkeliamas, naujos gyvenamosios vietos teismas neįgyja jurisdikcijos, jeigu, atsižvelgiant į vaiko amžių, praėjo minimalus, nereikšmingas laikotarpis.

Santuokos bylų teismas (it. *Foro per le cause relative al matrimonio*)

Gyvenimo skyrium patvirtinimas. Gyvenimo skyrium patvirtinimo bylose pareiškimas pateikiamas vietos, kurioje buvo paskutinė bendra poros gyvenamoji vieta, teismui arba, jeigu jie niekada kartu negyveno – sutuoktinio–atsakovo gyvenamosios vietos arba nuolatinės gyvenamosios vietos teismui. Jeigu sutuoktinis–atsakovas gyvena užsienyje arba yra nepasiekiamas, pareiškimas pateikiamas pareiškėjo gyvenamosios vietos arba nuolatinės gyvenamosios vietos teismui; jeigu tas sutuoktinis taip pat gyvena užsienyje, pareiškimas gali būti pateikiamas bet kuriam Italijos teismui.

Santuokos nutraukimas. Teismas, kompetentingas nagrinėti pareiškimus dėl civilinės santuokos nutraukimo arba konkordato [katalikų apeigos] santuokos civilinių pasekmių nutraukimo, yra sutuoktinio–atsakovo gyvenamosios vietos arba nuolatinės gyvenamosios vietos teismas, nepaisant kitų kriterijų, kurie toje pačioje teisės nuostatoje pateikiami kaip alternatyvos jurisdikcijai nustatyti. Tačiau bendri pareiškimai gali būti pateikiami bet kurio sutuoktinio gyvenamosios vietos arba nuolatinės gyvenamosios vietos teismui.

Darbo bylų teismas (it. *Foro per le cause di lavoro*)

Pirmąją instanciją darbo ginčai priklauso bendrosios kompetencijos teismo, atliekančio darbo bylų teismo funkcijas, jurisdikcijai. Teritorinė jurisdikcija priklauso vietos, kurioje prasidėjo darbo santykiai arba kurioje yra įmonė arba jos padalinys, kur buvo paskirtas dirbti darbuotojas arba kur darbuotojas teikė savo paslaugas darbo santykių nutraukimo metu, teismas. Ši jurisdikcija išlieka galioti po to, kai įmonė perkeliama arba uždaroma įmonė arba jos padalinys, jeigu pareiškimas pateikiamas per šešis mėnesius nuo tokio perkėlimo arba uždarymo. Teritorinė jurisdikcija ginčams, susijusiems su darbo santykiais viešojo administravimo įstaigų padaliniuose, priklauso vietos, kurioje yra tarnyba, kurioje darbuotojas yra paskirtas dirbti arba buvo paskirtas dirbti darbo santykių nutraukimo metu, teismui. Ginčiuose, kurių viena iš šalių yra valstybės administracija, teismas negali atlikti *foro erariale* (viešųjų finansų klausimus sprendžiančio teismo) funkcijos.

Bylų, susijusių su teisėmis į nekilnojamąjį turtą ir išskeldinimu arba teisių naudotis turtu atėmimu, teismas (it. *Foro per le cause relative a diritti reali e ad azioni possessorie*)

Kai bylos yra susijusios su teisėmis į nekilnojamąjį turtą, išperkamąja nuoma ir nemokamomis paskolomis, skirtomis pastatų naudojimui (nuomos sutartys), bei verslo nuoma, taip pat bylos, susijusios su teisės aktais, administraciniais aktais arba papročiais nustatytų medžių ir gyvatvorių sodinimo sąlygų ir atstumų laikymusi, jurisdikcija priklauso vietos, kurioje yra pastatas arba verslo subjekto turtas, teismui. Jeigu pastatas yra daugiau negu vienos teisinės apylinkės teritorijoje, jurisdikcija priklauso apylinkės, kurioje atitinkama šalis sumoka valstybei daugiausiai mokesčio, teismui; jeigu šalis mokesčio nemoka, jurisdikcija priklauso bet kurios apylinkės, kurioje yra pastato dalis, teismui. Išskeldinimo arba teisės naudotis turtu atėmimo atvejais, taip pat pranešimų apie naujus darbus ir galimą žalą atvejais jurisdikcija priklauso vietos, kurioje buvo atliktas ginčijamas veiksmas, teismui.

Paveldėjimo bylų teismas (it. *Foro per le cause ereditarie*)

Jurisdikcija priklauso vietos, kurioje pradedamas paveldėjimo procesas, teismui, kai bylos yra:

- 1) susijusios su paveldėjimo reikalavimais arba turto padalijimu, taip pat visais kitais atvejais, kai bendri paveldėtojai siekia padalyti palikėjo turtą;
- 2) susijusios su palikėjo turto padalijimo panaikinimu ir dalių išsaugojimu, jeigu byla iškeliama per dvejus metus nuo palikėjo turto padalijimo;
- 3) susijusios su mirusiajam suteiktomis paskolomis arba su testamentine išskirtine, kurią privalo įvykdyti įpėdinis, jeigu byla iškeliama iki palikėjo turto padalijimo ir bet kurio atveju per dvejus metus nuo paveldėjimo proceso pradėjimo;
- 4) iškeliama testamentu vykdytoji, jeigu byla iškeliama per pirmesniame punkte nurodytus terminus.

Verslo partnerių ir daugiabučių namų gyventojų bylų teismas (it. *Foro per le cause tra soci e tra condomini*)

Bylose tarp verslo partnerių jurisdikcija priklauso vietos, kurioje yra pagrindinė įmonės buveinė, teismui; bylose tarp daugiabučių namų gyventojų arba tarp daugiabučių namų gyventojų ir paties daugiabučio namo jurisdikcija priklauso apylinkės, kurioje yra bendrijos erdvės arba dauguma jų, teismui.

Viešojo administravimo įstaigų bylų teismas (it. *Foro della pubblica amministrazione*)

Bylose, kuriose viena iš šalių yra valstybės administracija, remiantis specialiaisiais įstatymais, kuriais reglamentuojamas atstovavimas valstybei ir jos interesų gynimas teisme, tuose įstatymuose numatytais atvejais jurisdikcija priklauso vietos, kurioje yra generalinė prokuratūra (it. *Ufficio dell'Avvocatura dello Stato*), teismui, toje apylinkėje, kurioje veikia teismas, turintis jurisdikciją pagal įprastas taisykles. Kai administracinė įstaiga yra atsakovas, ta apylinkė nustatoma pagal vietos, kurioje atsirado arba turi būti įvykdyta prievolė, arba vietos, kurioje yra pareiškimo dalyku esantis kilnojamas arba nekilnojamas turtas, teismą.

Vykdymo bylų teismas (it. *Foro dell'Esecuzione Forzata*)

Vykdymo bylose, kai išieškomas kilnojamas arba nekilnojamas turtas, jurisdikcija priklauso turto buvimo vietos teismui. Vykdymo bylose, kai išieškamos transporto priemonės ir priekabos, jurisdikcija priklauso skolininko gyvenamosios vietos, nuolatinės gyvenamosios vietos, buvimo vietos arba būstinės vietos teismui. Kai išieškoma pagal prievolės atlikti tam tikrą veiksmą arba jo neatlikti, jurisdikcija priklauso vietos, kurioje turi būti įvykdyta prievolė, teismui.

Vartotojų bylų teismas (it. *Foro del Consumatore*)

Su vartotojais susijusiose bylose jurisdikcija priklauso vietos, kurioje vartotojas gyvena arba kurioje yra jo faktinė nuolatinė gyvenamoji vieta, teismui. Šio teismo jurisdikcija yra išimtinė ir privaloma, nebent šalys susitiko deryboms dėl kitų teismų įtraukimo. Vartotojo procesinis elgesys, akivaizdžiai paaiškęs, po bylos iškelimo, negali prilygti deryboms ir juo negali būti teisinamas nukrypimas nuo Vartotojų bylų teismo jurisdikcijos.

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Kai kuriais atvejais ginčą galima perduoti keliems skirtingiems teismams, kurie vadinami alternatyviais teismais. Šis scenarijus taikomas bylose, kuriose nagrinėjamos teisės konkrečių asmenų atžvilgiu: šiuo atveju jurisdikcija priklauso ne tik nuolatinės atsakovo gyvenamosios vietos teismui, bet ir vietos, kurioje atsirado arba turi būti įvykdyta prievolė, teismui.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Atsakovo gyvenamosios vietos teismas neturi jurisdikcijos tuo atveju, jei Italijos teisėje numatytas kitas, išimtinę jurisdikciją turintis teismas. Šiuo klausimu žr. 2.2.2 skyrių („Pagrindinės taisyklės išimtys“).

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Išskyrus atvejus, kai nustatyta privalomoji jurisdikcija (nuo kurios negalima nukrypti susitarimu), šalys gali kartu susitarti dėl kito teismo (Civilinio proceso kodekso 20 straipsnis).

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Jeigu jurisdikciją turi specializuotas teismas, taikomi atitinkamuose specialiuose įstatymuose nustatyti kompetencijos kriterijai.

Administraciniai teismai. Jurisdikcija ginčams, susijusiems su viešojo administravimo įstaigų priemonėmis, aktais, susitarimais ar elgesiu, visada priklauso apygardos administraciniam teismui, apimančiam teritorinę apylinkę, kurioje yra tų įstaigų būstinės. Bet kuriuo atveju apygardos administracinis teismas visada turi jurisdikciją ginčams, susijusiems su viešojo administravimo įstaigų priemonėmis, aktais, susitarimais ar elgesiu, kurių tiesioginiai padariniai kyla tik to teismo apygardos teritorijoje. Jurisdikciją ginčams, susijusiems su valstybės tarnautojais, visada turi teismas, kurio teritorinėje apylinkėje yra darbo vieta. Kitais atvejais jurisdikcija valstybės veiksmų atžvilgiu visada priklauso Lacijaus apygardos administraciniam teismui (kurio būstinė yra Romoje), o viešųjų asmenų veiksmų, susijusių su kitomis apygardomis, atžvilgiu – atitinkamo asmens darbo vietos apygardos administraciniam teismui.

Mokestinių bylų teismai. Provincijų mokestinių bylų teismai turi jurisdikciją visiems skundams prieš mokesčių administratorius ir mokesčių surinkėjus, įsisteigusius jų apylinkėje. Jeigu pateikiamas skundas prieš Pajamų tarnybos (it. *Agenzia delle Entrate*) departamentus, turinčius jurisdikciją visai Italijai arba jos daliai, jurisdikcija priklauso provincijos mokestinių bylų teismui, kurio apylinkėje yra įsteigtas padalinys, kuriam pavesta atlikti ginčijamame pranešime išdėstytas pareigas.

Susijusios nuorodos

► [Italijos Konstitucija](#) (EN)

► https://www.senato.it/sites/default/files/media-documents/COST_INGLESE.pdf

► [Italijos įstatymai ir kodeksai](#) (IT)

► <https://www.normattiva.it/?language=en>

► [Italijos Civilinio proceso kodeksas](#) (IT)

► <http://www.altalex.com/documents/codici-altalex/2015/01/02/codice-di-procedura-civile>

► [Administracinio proceso kodeksas](#) (EN)

► https://www.giustizia-amministrativa.it/cdsintra/wcm/idc/groups/public/documents/document/mday/mzk3/~edisp/nsiga_4276977.pdf

► [Code de justice administrative](#) (FR)

► https://www.giustizia-amministrativa.it/cdsintra/wcm/idc/groups/public/documents/document/mday/njiz/~edisp/nsiga_4506451.pdf

► [Italienische Verwaltungsprozessordnung](#) (DE)

► https://www.giustizia-amministrativa.it/cdsintra/wcm/idc/groups/public/documents/document/mday/nda5/~edisp/nsiga_4289867.pdf

► [Italijos teismų sistema](#) (EN)

► https://www.csm.it/web/csm-international-corner/consiglio-superiore-della-magistratura/sistema-giudiziario-italiano?show=true&title=&show_breadcrumb=

► [Mokestinio proceso kodeksas](#) (IT)

► <http://def.finanze.it/DocTribFrontend/getAttoNormativoDetail.do?id=%7bECD81E71-D37B-4722-AA36-116B5BCB2232%7d>

► [Teisingumo ministerija](#) (IT)

► <https://www.giustizia.it/giustizia>

Paskutinis naujinimas: 06/12/2023

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Kurios šalies teismas kompetentingas? - Kipras

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą)?

Bendrosios kompetencijos civiliniai teismai (Kipro teisinėje sistemoje jie vadinami apygardos teismais) turi jurisdikciją nagrinėti daugumą civilinių bylų.

Tačiau kilus specifiniam teisminiam ginčui turėtumėte kreiptis į specializuotą teismą, kuris turi jurisdikciją nagrinėti tą bylą.

Pavyzdžiui, šeimos ginčus (pvz., ginčus dėl santuokos nutraukimo, išlaikymo, tėvų atsakomybės, bendravimo su nepilnamečiu vaiku, turtinius ginčus ir t. t.) nagrinėja Kipro Respublikos **šeimos teismai**.

Kilus darbo ginčams (darbdavio ir darbuotojo santykiai, pvz., neteisėtas atleidimas iš darbo, atleidimas iš darbo ir t. t.), turėsite kreiptis į apygardos, kurioje kilo ginčas, **specializuotą pramonės ginčų teismą** arba, jeigu tokio teismo nėra, į ieškovo įprastos arba nuolatinės gyvenamosios vietos teismą. Tačiau bendrosios kompetencijos civiliniai teismai (apygardos teismai) turės jurisdikciją nagrinėti bylas, kuriose prašomų atlyginti nuostolių dydis viršija dvejų (2) metų darbo užmokesį, todėl turėtumėte kreiptis į šiuos teismus.

Kilus su nuomojamu turtu susijusiems ginčams (pvz., nuomos mokesčio padidėjimas, išskeldinimas ir t. t.), turėtumėte kreiptis į nuomojamo turto buvimo vietos apygardos **specializuotą nuomos kontrolės teismą**.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

Žr. atsakymą į 2.2 klausimą.

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Kipro teisinėje sistemoje tarp pirmosios instancijos bendrosios kompetencijos civilinių teismų nėra jokio skirtumo. Tačiau apygardos teisėjų įgaliojimai nėra vienodi (apygardos teismo pirmininkas, apygardos teismo vyresnysis teisėjas, apygardos teismo teisėjas) ir jų jurisdikcija nagrinėti konkrečias bylas priklauso nuo šių įgaliojimų.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Apygardos teismas (bendrosios kompetencijos civilinis teismas) turi jurisdikciją nagrinėti ginčus tais atvejais, kai:

ginčo pagrindas visiškai arba iš dalies patenka į apygardos, kurioje veikia teismas, teritoriją;

pareiškiant ieškinį, atsakovas arba kuris nors iš atsakovų gyveno arba dirbo apygardos, kurioje veikia teismas, teritorijoje;

visos bylos šalys turi Kipro pilietybę, o ieškinio pagrindas visiškai arba iš dalies patenka į suverenios bazės teritorijas arba jose gyvena ar dirba atsakovas (ar kuris nors iš atsakovų);

ieškinio pagrindas visiškai arba iš dalies patenka į suverenios bazės teritorijas atsižvelgiant į asmens, kuris buvo arba turėjo būti apsidraudęs pagal Motorinių transporto priemonių (trečiosios šalies draudimas) įstatymo 3 straipsnį, naudojamąsi motorine transporto priemone;

ieškinio pagrindas visiškai arba iš dalies patenka į suverenios bazės teritorijas atsižvelgiant į darbuotojo darbo metu patirtą nelaimingą atsitikimą arba profesinę ligą, už kurios draudimą pagal Motorinių transporto priemonių (trečiosios šalies draudimas) įstatymo 4 straipsnį buvo atsakingas arba turėjo atsakyti darbdavys;

ieškinytis yra susijęs su bet kokio nekilnojamojo turto arba bet kokio su nekilnojamoju turtu susijusio daikto paskirstymu arba pardavimu, kai toks turtas arba daiktas yra apygardos, kurioje veikia teismas, teritorijoje.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

Kai ieškinytis yra susijęs su labdaros įstaiga arba kokiu nors patentu ar prekių ženklu, kurį pagal įstatymo Nr. 29/1983 7 straipsnį ir jame pateikiamą sąrašą turi nagrinėti atsakingas apygardos teismas, ieškinytis turi būti pareiškiamas bet kuriame apygardos teisme.

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Jeigu atsakyme į 2.2.1 klausimą nurodytoms byloms jau taikoma alternatyvi teritorinė jurisdikcija arba jeigu tai yra atsakyme į 2.2.2 klausimą nurodytos bylos.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Jeigu taikoma išimtinė turto buvimo vietos jurisdikcija (žr. atsakymo į 2.2.1 klausimą paskutinį punktą).

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Ne.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Paprastai bylą iškelia įgaliotas advokatas, kuris žino, į kurį teismą reikia kreiptis. Priešingu atveju, jeigu teisinio atstovo nėra, susijusią informaciją galite gauti Aukščiausiojo Teismo raštinės departamente.

Kipro Aukščiausiasis Teismas

Charalambou Mouskou,

1404 Nicosia, Cyprus

Tel. +357 22865741

Faks. +357 22304500

E. paštas chief.reg@sc.judicial.gov.cy

Paskutinis naujinimas: 07/12/2023

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Kurios šalies teismas kompetentingas? - Latvija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą)?

Civilinio proceso kodekse (lat. *Civilprocesa likums*) garantuojama kiekvieno fizinio ir juridinio asmens teisė kreiptis į teismą siekiant apginti savo pažeistas ar ginčijamas civilines teises ir bet kokius interesus, kurių apsauga užtikrinama įstatymu. Paprastai visi civiliniai ginčai teismuose nagrinėjami pagal bendrąsias ginčo teisenos taisykles. Išimtiniais atvejais ir tik tada, kai tai konkrečiai nustatyta teisės aktuose, civiliniai ginčai gali būti sprendžiami taikant kitas neteismines procedūras. Teisės aktuose numatytais atvejais teismas taip pat nagrinėja fizinių ir juridinių asmenų pareikštus ieškinius, kurie iš esmės nėra susiję su civiliniais ginčiais. Tačiau visais atvejais sprendimą dėl ginčo perdavimo priima teismas arba teisėjas. Jeigu teismas arba teisėjas nustato, kad ginčas nepriklauso teismo jurisdikcijai, šiuo tikslu priimtame sprendime nurodoma įstaiga, atsakinga už tokio ginčo sprendimą.

Tačiau galioja tam tikros bendrųjų jurisdikcijos taisyklių išimtys, kuriose nustatyta, kurios pakopos teismas turi nagrinėti bylą pirmąja instancija.

Nuo 2021 m. kovo 31 d. Latvijoje veikia specializuotas Ekonomikos reikalų teismas tam tikrų kategorijų civilinėms ir baudžiamosioms byloms nagrinėti.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

Apylinkių teismai (lat. *rajona tiesa*) ir miestų teismai (*pilsētas tiesa*) civilines bylas nagrinėja pirmąja instancija. Rygos miesto Vidžemės priemiesčio teismas (lat. *Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa*) nagrinėja bylas, kurių dokumentacijoje minima valstybės paslaptis, ir bylas dėl patentų, puslaidininkių gaminių topografijos, dizaino, prekių ženklų ir geografinių nuorodų apsaugos. Apylinkės (miesto) teismo žemės registro skyrius nagrinėja prašymus dėl neginčytinų prievolių įvykdymo (lat. *bezstrīdus piespiedu izpildīšana*) ir privalomo prievolių įvykdymo įteikiant teismo pranešimą (*saistību piespiedu izpildīšanu brīdinājuma kārtība*), taip pat prašymus patvirtinti aukcionų pareiškimus (*izsoles aktu apstiprināšana*), išskyrus atvejus, kai jie tvirtinami nemokumo bylų atvejais.

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Aukštesnės instancijos teismas iš esmės nenagrinėja bylų, kurių nenagrinėjo žemesnės instancijos teismas. Pirmąja instancija civilines bylas nagrinėja apylinkės (miesto) teismas arba apygardos teismas (lat. *apgabaltiesa*). Civiliniame procese bylas iš esmės nagrinėja pirmosios instancijos teismas, kuris turi jurisdikciją nagrinėti bylą atsižvelgdamas į jos rūšį, dalyką ir ginčo vietą.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

Civilinės bylos priskiriamos nagrinėti įvairių pakopų pirmosios instancijos teismams atsižvelgiant į bylos dalyką; bylos klasifikuojamos pagal ieškinio kategoriją ir pobūdį. Tačiau net ir tuomet tos pačios pakopos teismai turi atskirą teritorinę jurisdikciją.

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Bendrosiose teritorinės jurisdikcijos taisyklėse nustatyta, kad ieškinyz fiziniam asmeniui turi būti pareiškiamas teisme pagal asmens deklaruotą gyvenamąją vietą (Civilinio proceso kodekso 26 straipsnis). Ieškinyz juridiniam asmeniui turi būti pareiškiamas teisme pagal juridinio asmens registruotą buveinę. Todėl tinkamas pirmosios instancijos teismas nustatomas atsižvelgiant į ieškinio dalyką ir taisykles, kuriomis reglamentuojama teritorinė jurisdikcija.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtyz

Civilinio proceso kodekse taip pat nustatytos teritorinės jurisdikcijos civilinėse bylose taisyklių išimtyz, kurias taikant ieškovas ieškinį gali pareikšti pagal bendrąsias teritorinės jurisdikcijos taisykles (t. y. kreiptis į atsakovo deklaruotos gyvenamosios vietos arba registruotos buveinės vietos teismą) arba kitame tokios pat pakopos pirmosios instancijos teisme, kuris teisės aktuose nurodomas kaip alternatyvus teismas.

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Ieškinyz atsakovui, kuris neturi deklaruotos gyvenamosios vietos, pareiškiamas teisme, kuris nustatomas pagal atsakovo faktinę gyvenamąją vietą. Jeigu atsakovo faktinė gyvenamoji vieta nežinoma arba jeigu jis neturi nuolatinės gyvenamosios vietos Latvijoje, ieškinyz pareiškiamas teisme pagal kokio nors atsakovo priklausančio nekilnojamojo turto buvimo vietą arba paskutinę žinomą atsakovo gyvenamąją vietą.

Tam tikrais teisės aktuose nustatytais atvejais ieškovui suteikiamos tam tikros teisės nuspręsti, ar jis nori ieškinį pareikšti teisme, kuris nustatomas pagal atsakovo deklaruotą gyvenamąją vietą ar registruotą buveinę, ar kitame teisme.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Taisyklės, kuriomis reglamentuojama jurisdikcija ieškovo pasirinkimu, nustatytos Civilinio proceso kodekso 28 straipsnyje, kuriame pateikiamas išsamus bylų rūšių ir alternatyvių teismų, kuriuose galima pareikšti ieškinį, sąrašas:

ieškinyz, susijęs su juridinio asmens patronuojamosios įmonės arba atstovybės veikla, taip pat gali būti pareiškiamas patronuojamosios įmonės arba atstovybės registruotos buveinės vietos teisme;

ieškinyz dėl vaikų arba tėvų išlaikymo išieškojimo arba tėvystės nustatymo taip pat gali būti pareiškiamas ieškovo deklaruotos gyvenamosios vietos teisme;

ieškinyz dėl kūno sužalojimo (Civilinio kodekso (*Civillikums*)1635 straipsnis ir 2347–2353 straipsniai) taip pat gali būti pareiškiamas ieškovo deklaruotos gyvenamosios vietos teisme arba vietos, kurioje asmuo buvo sužalotas, teisme;

ieškinyz dėl sugadinto fizinio arba juridinio asmens turto taip pat gali būti pareiškiamas vietos, kurioje padaryta žala, teisme;

ieškinyz, susijęs su nuosavybės atgavimu arba tokios nuosavybės vertės kompensavimu, taip pat gali būti pareiškiamas ieškovo deklaruotos gyvenamosios vietos teisme;

ieškiniai dėl jūrinių ginčų taip pat gali būti pareiškiami vietos, kurioje buvo areštuotas atsakovui priklausantis laivas, teisme;

ieškinyz keliems atsakovams, kurie gyvena arba kurių buveinės yra skirtingose vietose, gali būti pareiškiamas vieno iš atsakovų gyvenamosios arba registruotos buveinės vietos teisme;

ieškinyz dėl santuokos nutraukimo arba pripažinimo negaliojančia gali būti pareiškiamas ieškovo pasirinktame teisme arba ieškovo deklaruotos gyvenamosios vietos teisme, o jeigu tokios vietos nėra – ieškovo faktinės gyvenamosios vietos teisme, jeigu:

kartu su ieškovu gyvena nepilnamečiai;

santuoka, kurią norima nutraukti, sudaryta su asmeniu, kuris atlieka laisvės atėmimo bausmę;

santuoka, kurią norima nutraukti, sudaryta su asmeniu, kurio gyvenamoji vieta nedeklaruota, nežinoma arba kuris gyvena užsienyje;

ieškinyz dėl darbo santykių taip pat gali būti pareiškiamas ieškovo deklaruotos gyvenamosios arba darbo vietos teisme.

Jeigu pirmiau išvardytose bylose ieškovas neturi deklaruotos gyvenamosios vietos, ieškinyz gali būti pareiškiamas ieškovo faktinės gyvenamosios vietos teisme.

Civilinėse bylose taip pat taikomos išimtinės jurisdikcijos taisyklės, kurios yra viršesnės ne tik už bendrąsias teritorinės jurisdikcijos taisykles, bet ir už taisykles, kuriomis reglamentuojama visų kitų formų teritorinė jurisdikcija. Toliau išvardytose bylose jurisdikcija nustatoma pagal ieškinio rūšį.

Ieškinyz, susijęs su nuosavybės teisėmis ir visomis kitomis nekilnojamojo turto ar jo priklausinių turinėmis teisėmis, arba ieškinyz dėl tokių teisių registracijos žemės registre arba išbraukimo iš registro ir turto pašalinimo iš apžiūros akto turi būti pareiškiamas turto buvimo vietos teisme.

Kai ieškinyz pareiškiamas dėl mirusio asmens palikimo, o patvirtintų arba palikimą priėmusių įpėdinių nėra, jurisdikcija priklauso mirusio asmens deklaruotos gyvenamosios vietos arba faktinės gyvenamosios vietos teismui, tačiau jeigu mirusio asmens deklaruota gyvenamoji vieta arba faktinė gyvenamoji vieta nėra Latvijoje arba ji nežinoma, jurisdikcija priklauso paveldimo turto arba jo dalies buvimo vietos teismui.

Išimtinės jurisdikcijos taisyklės gali būti nustatytos ir kituose teisės aktuose.

Toliau išvardytos nuostatos taip pat taikomos byloms, kurios nagrinėjamos pagal specialias teismines procedūras.

Prašymas patvirtinti įvaikinimą turi būti pateikiamas įvaikinančio asmens deklaruotos gyvenamosios vietos teismui arba, jeigu tokios vietos nėra, įvaikinančio asmens faktinės gyvenamosios vietos teismui; prašymas pripažinti įvaikinimą negaliojančiu turi būti pateikiamas pareiškėjo deklaruotos gyvenamosios vietos teismui arba, jeigu tokios vietos nėra, pareiškėjo faktinės gyvenamosios vietos teismui.

Užsieniečio arba užsienyje gyvenančio asmens prašymas patvirtinti įvaikinimą turi būti pateikiamas įvaikinamo asmens deklaruotos gyvenamosios vietos teismui, tačiau jeigu įvaikinamas asmuo gyvena ne šeimoje, o globos institucijoje, prašymas turi būti pateikiamas globos institucijos vietos teismui (Civilinio proceso kodekso 259 straipsnio 2 dalis).

Prašymas apriboti asmens veiksnumą dėl jo psichikos ligos arba kito sveikatos sutrikimo turi būti pateikiamas tokio asmens deklaruotos gyvenamosios vietos teismui arba, jeigu tokios vietos nėra, tokio asmens faktinės gyvenamosios vietos teismui; jeigu asmeniui buvo paskirtas gydymas ligoninėje, prašymas turi būti pateikiamas ligoninės buvimo vietos teismui (Civilinio proceso kodekso 264 straipsnis).

Prašymas apriboti asmens veiksnumą ir nustatyti jo globą dėl amoralaus gyvenimo būdo ar išlaidumo arba piktnaudžiavimo alkoholiu ar kitomis psichotropinėmis medžiagomis turi būti pateikiamas asmens deklaruotos gyvenamosios vietos teismui arba, jeigu tokios vietos nėra, tokio asmens faktinės gyvenamosios vietos teismui (Civilinio proceso kodekso 271 straipsnis).

Bylas dėl nežinia kur esančiam arba dingusiam asmeniui priklausančio turto administravimo turi nagrinėti tokio asmens paskutinės žinomos gyvenamosios vietos teismas (Civilinio proceso kodekso 278 straipsnis).

Prašymas paskelbti dingusį asmenį mirusiu turi būti pateikiamas tokio asmens paskutinės gyvenamosios vietos teismui (Civilinio proceso kodekso 282 straipsnis).

Prašymas nustatyti teisinius faktus turi būti pateikiamas pareiškėjo deklaruotos gyvenamosios vietos teismui arba, jeigu tokios vietos nėra, pareiškėjo faktinės gyvenamosios vietos teismui (Civilinio proceso kodekso 290 straipsnis).

Prašymas panaikinti teises į nekilnojamąjį turtą turi būti pateikiamas turto buvimo vietos teismui; prašymas panaikinti bet kurią kitą teisę turi būti pateikiamas pareiškėjo deklaruotos gyvenamosios vietos teismui arba, jeigu tokios vietos nėra, pareiškėjo faktinės gyvenamosios vietos teismui, arba, jeigu pareiškėjas yra juridinis asmuo, juridinio asmens registruotos buveinės vietos teismui, išskyrus atvejus, kai įstatyme nustatyta kitaip (Civilinio proceso kodekso 294 straipsnio 2 dalis).

Prašymas pripažinti negaliojančiu pamestą, pavogtą arba sunaikintą dokumentą ir atkurti su tokiu dokumentu susijusias teises turi būti pateikiamas dokumente nurodytos mokėjimo vietos teismui arba, jeigu mokėjimo vieta nežinoma, skolininko deklaruotos gyvenamosios vietos teismui, arba, jeigu tokios

vietos nėra, skolininko faktinės gyvenamosios vietos teismui, o jeigu skolininkas yra juridinis asmuo – juridinio asmens registruotos buveinės vietos teismui; jeigu nežinoma ir skolininko faktinė buvimo arba registruotos buveinės vieta, prašymas turi būti pateikiamas dokumento išdavimo vietos teismui (Civilinio proceso kodekso 299 straipsnis).

Prašymas išpirti nekilnojamąjį turtą turi būti pateikiamas nekilnojamojo turto buvimo vietos teismui (Civilinio proceso kodekso 336 straipsnis).

Teismas išnagrinėja bylą dėl teisinės apsaugos proceso remdamasis skolininko teisiniu adresu, kuris skolininko atžvilgiu buvo užregistruotas ne vėliau kaip prieš tris mėnesius iki pareiškimo pateikimo teismui (Civilinio proceso kodekso 3411 straipsnis).

Pagal skolininko, kreditoriaus arba daugumos kreditorių, kaip nurodyta Nemokumo įstatymo (lat. *Maksātnespējas likums*) 42 straipsnio 3 dalyje, prašymą iškeltą bylą dėl juridinio asmens nemokumo proceso teismas nagrinėja pagal skolininko teisinį adresą, kuris skolininko atžvilgiu buvo užregistruotas ne vėliau kaip prieš tris mėnesius iki pareiškimo pateikimo teismui. Kai keliama bankroto byla, kaip nustatyta Tarybos reglamento (EB) Nr. 1346/2000 3 straipsnio 1 dalyje, ieškinį nagrinėja skolininko pagrindinių turtinių interesų vietos teismas, tačiau kai iškeliama to paties reglamento 3 straipsnio 2 dalyje nurodyta bankroto byla, ieškinį nagrinėja skolininko įmonės (kaip nurodyta Tarybos reglamento (EB) Nr. 1346/2000 2 straipsnio h punkte) buvimo vietos teismas (Civilinio proceso kodekso 3631 straipsnis).

Fizinio asmens bankroto bylą to asmens prašymu nagrinėja skolininko deklaruotos gyvenamosios vietos, kuri skolininko atžvilgiu buvo užregistruota ne vėliau kaip prieš tris mėnesius iki pareiškimo teismui pateikimo, teismas, o tokios vietos nesant – skolininko faktinės gyvenamosios vietos teismas. Kai keliama bankroto byla, kaip nustatyta Tarybos reglamento (EB) Nr. 1346/2000 3 straipsnio 1 dalyje, bylą nagrinėja skolininko pagrindinių turtinių interesų vietos teismas, tačiau kai iškeliama to paties reglamento 3 straipsnio 2 dalyje nurodyta bankroto byla, ją nagrinėja skolininko įmonės (kaip nurodyta Tarybos reglamento (EB) Nr. 1346/2000 2 straipsnio h punkte) buvimo vietos teismas (Civilinio proceso kodekso 36322 straipsnis).

Bylas dėl kredito įstaigų bankroto arba likvidavimo turi nagrinėti kredito įstaigos registruotos buveinės vietos teismas (Civilinio proceso kodekso 364 straipsnis).

Darbdavys gali pateikti prašymą paskelbti streiką arba pranešimą apie streiką neteisėtu Streikų įstatyme (lat. *Streiku likums*) nustatyta tvarka ir pagrindais.

Prašymas paskelbti streiką arba pranešimą apie streiką neteisėtu turi būti teikiamas vietos, kurioje turi įvykti streikas, teismui (Civilinio proceso kodekso 390 straipsnis).

Darbuotojų atstovai gali pateikti prašymą paskelbti lokautą arba pranešimą apie lokautą neteisėtu Darbo ginčų įstatyme (lat. *Darba strīdu likums*) nustatyta tvarka ir pagrindais. Prašymas paskelbti lokautą arba pranešimą apie lokautą neteisėtu turi būti teikiamas vietos, kurioje turi įvykti lokautas, teismui (Civilinio proceso kodekso 394.1 straipsnis).

Bylos, susijusios su neginčijamų prievolių įvykdymu (lat. *saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana*):

Prašymai savanoriškai parduoti nekilnojamąjį turtą iš varžytinių teisme turi būti pateikiami apylinkės (miesto), kurioje yra nekilnojamasis turtas, teismui (Civilinio proceso kodekso 395 straipsnis);

prašymai dėl neginčytinų prievolių, susijusių su piniginiiais mokėjimais arba kilnojamojo turto grąžinimu, įvykdymo arba prašymai dėl neginčytinų prievolių, susijusių su sutartimis, kurių vykdymas užtikrinamas komerciniu užstatu, įvykdymo turi būti pateikiami skolininko deklaruotos gyvenamosios vietos apylinkės (miesto) teismui arba, jeigu tokios vietos nėra, skolininko faktinės gyvenamosios vietos teismui (Civilinio proceso kodekso 403(1) straipsnis).

prašymai dėl neginčytinų prievolių įvykdymo pagal nekilnojamojo turto įkeitimo dokumentus arba esant pareigai atlaisvinti ar grąžinti išperkamosios nuomos būdu įgytą arba išsinuomotą nekilnojamąjį turtą turi būti pateikiami nekilnojamojo turto buvimo vietos apylinkės (miesto) teismo žemės registro skyriui. Jeigu prievolės vykdymas užtikrinamas įkeičiant keletą nekilnojamojo turto objektų, o prašymą turėtų nagrinėti skirtingų apylinkės (miesto) teismų žemės registro skyriai, tuomet prašymą pareiškėjo pasirinkimu turi nagrinėti vieno iš nekilnojamojo turto objektų buvimo vietos apylinkės (miesto) teismo žemės registro skyrius (Civilinio proceso kodekso 403(2) straipsnis)

prašymai dėl neginčytinų prievolių įvykdymo esant laivo hipotekai turi būti pateikiami apylinkės (miesto), kurioje (kuriame) įregistruota laivo hipoteka, teismo žemės registro skyriui (Civilinio proceso kodekso 403 straipsnio 3 dalis).

Bylos, susijusios su prievolių įvykdymu įteikiant teismo pranešimą (lat. *saistību piespiedu izpildīšana brīdinājuma kārtībā*):

prašymas dėl prievolių vykdymo įteikiant teismo pranešimą pateikiamas skolininko deklaruotos gyvenamosios vietos arba, jeigu tokios vietos nėra, skolininko faktinės gyvenamosios vietos arba registruotos buveinės apylinkės (miesto) teismo žemės registro skyriui (Civilinio proceso kodekso 406.2 straipsnis)

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Taip, tokia galimybė yra: Latvijos teisės aktuose numatyta galimybė šalims susitarti dėl teritorinę jurisdikciją turinčio teismo pasirinkimo. Sudarydamos sutartį šalys gali nurodyti konkretų pirmosios instancijos teismą, kuriame bus sprendžiami visi ateityje dėl sutarties arba jos sąlygų įvykdymo kilsiantys ginčai. Tačiau šalys negali pakeisti pagal bylos dalyką nustatytos jurisdikcijos, t. y. pakopos, kurios teismui priklauso nagrinėti bylą pirmąja instancija (Civilinio proceso kodekso 25 straipsnis); šalys taip pat negali pakeisti išimtinės jurisdikcijos (Civilinio proceso kodekso 29 straipsnis). Susitarimui dėl jurisdikcijos taikomi du apribojimai:

jurisdikcija gali būti pasirenkama tik sutartiniais ginčams spręsti;

susitarimas, kuriuo nustatoma teritorinė jurisdikcija, turi būti pasiektas sutarties sudarymo metu ir turi būti nurodomas konkretus pirmosios instancijos teismas, nagrinėsiantis galimą ginčą.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Pagal Latvijos teisės aktus bendrosios kompetencijos teismai nagrinėja civilines ir baudžiamąsias bylas. Latvijoje nėra specializuotų teismų, pavyzdžiui, šeimos teismų, arba teisėjų, kurie specializuojasi spręsti konkrečius teisinius klausimus, kaip yra kitose valstybėse.

Kaip jau minėta, civilines bylas iš esmės nagrinėja pirmosios instancijos teismas, o aukštesnės instancijos teismas šių bylų negali nagrinėti, kol jų neišnagrinėjo žemesnės instancijos teismas. Pirmąja instancija civilines bylas nagrinėja apylinkės (miesto) teismas, kurio jurisdikcijai priklauso byla.

Paprastai visi civiliniai ginčai priklauso teismų jurisdikcijai ir teismai juos nagrinėja pagal bendrąsias ginčo teisenos taisykles.

Paskutinis naujumas: 27/04/2023

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Kurios šalies teismas kompetentingas? - Lietuva

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą)?

Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 12 straipsnyje yra nustatyta tokia teismų sistema: Lietuvos Respublikos vientisą teismų sistemą sudaro bendrosios kompetencijos ir specializuoti teismai.

Bendrosios kompetencijos teismai (pirmosios instancijos teismai – apylinkės ir apygardos teismai) nagrinėja visas civilines bylas, tai yra ginčus, susijusius su civiliniais, šeimos, darbo, intelektinės nuosavybės, bankroto, restruktūrizavimo ir kitais privatiniais santykiais arba kylančius iš jų; teismai taip pat nagrinėja

bylas ypatingosios teisenos tvarka ir prašymus dėl užsienio teismų sprendimų ir arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo Lietuvos Respublikoje (Civilinio proceso kodekso 22 straipsnis).

Specializuoti, tai yra administraciniai, teismai (apygardų administraciniai teismai) nagrinėja administracines bylas, kylančias iš administracinių teisinių santykių.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

Ieškovas gali pasirinkti kuriam teismui pateikti ieškinį, esant šioms sąlygoms:

ieškinys atsakovui, kurio gyvenamoji vieta nežinoma, gali būti pareiškiamas pagal jo turto buvimo vietą arba pagal paskutinę žinomą jo gyvenamąją vietą; ieškinys atsakovui, neturinčiam Lietuvos Respublikoje gyvenamosios vietos, gali būti pareiškiamas pagal jo turto buvimo vietą arba pagal paskutinę žinomą jo gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikoje;

ieškinys dėl išlaikymo priteisimo ir dėl tėvystės nustatymo gali būti pareiškiamas taip pat pagal ieškovo gyvenamąją vietą;

ieškinys dėl atlyginimo žalos, padarytos sužalojant fizinio asmens sveikatą, taip pat atimant gyvybę, gali būti pareiškiamas pagal ieškovo gyvenamąją vietą arba žalos padarymo vietą;

ieškinys dėl žalos, padarytos asmenų turtui, gali būti pareiškiamas pagal ieškovo gyvenamąją vietą (buveinę) arba žalos padarymo vietą;

ieškinys dėl žalos, atsiradusios dėl neteisėto nuteisimo, neteisėto suėmimo kardomosios priemonės taikymo tvarka, neteisėto sulaikymo, neteisėto procesinės prievartos priemonių pritaikymo, neteisėtos administracinės nuobaudos – arešto – paskyrimo, taip pat dėl žalos, atsiradusios dėl neteisėtų teisėjo ar teismo veiksmų nagrinėjant civilinę bylą, gali būti pareiškiamas pagal ieškovo gyvenamąją vietą;

ieškinys dėl sutarčių, kuriose nurodyta įvykdymo vieta, gali būti pareiškiamas taip pat pagal sutarties įvykdymo vietą;

ieškinys, susijęs su globėjo, rūpintojo ar turto administratoriaus pareigų ėjimu, gali būti pareiškiamas taip pat pagal globėjo, rūpintojo gyvenamąją vietą arba turto administratoriaus gyvenamąją ar buveinės vietą.

ieškinys dėl vartojimo sutarčių taip pat gali būti pareiškiamas pagal vartotojo gyvenamąją vietą.

ieškinys, susijęs su juridinio asmens filialo veikla, gali būti pareiškiamas taip pat pagal filialo buveinę;

ieškinys dėl atlyginimo nuostolių, atsiradusių laivams susidūrus, ir dėl atlyginimo išieškojimo už pagalbos suteikimą bei gelbėjimą jūroje, taip pat visais kitais atvejais, kai ginčas kyla dėl vežimo jūra teisinių santykių, gali būti pareiškiamas ir pagal atsakovo laivo buvimo vietą arba laivo įregistravimo uostą.

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Civilines bylas nagrinėja apylinkės ir apygardos teismai, kaip pirmosios instancijos teismai (Civilinio proceso kodekso 25 straipsnis).

Civilinio proceso kodekse yra įtvirtina bendroji taisyklė, kad visas civilines bylas nagrinėja apylinkės teismai. Taip pat nustatyta bendrosios taisyklės išimtis, kad tam tikros bylos, teisingos apygardos teismams, ir nustatyta išimtinė Vilniaus apygardos teismo kompetencija.

Pagal ginčijamo reikalavimo vertę ir (arba) apygardos teismai, kaip pirmosios instancijos teismai, nagrinėja civilines bylas, kuriose ieškinio suma yra didesnė kaip vienas 150 000 litų, išskyrus šeimos ir darbo teisinių santykių bylas ir bylas dėl neturtinės žalos atlyginimo;

Taip pat pagal kitus veiksmus, nustatančius teisingumą nepriklausomai nuo ginčijamo reikalavimo.

Apygardos teismai, kaip pirmosios instancijos teismai, taip pat nagrinėja civilines bylas:

dėl autoriinių neturtinių teisinių santykių;

dėl civilinių viešo konkurso teisinių santykių;

dėl bankroto ir restruktūrizavimo, išskyrus bylas dėl fizinio asmens bankroto;

bylas, kurių viena šalis yra užsienio valstybė;

pagal ieškinius dėl priverstinio akcijų (dalių, pajų) pardavimo;

pagal ieškinius dėl juridinio asmens veiklos tyrimo;

dėl turtinės ir neturtinės žalos, padarytos pažeidžiant nustatytas pacientų teises, atlyginimo;

9) kitas civilines bylas, kurias pagal įstatymus kaip pirmosios instancijos teismas nagrinėja apygardos teismai

Tik Vilniaus apygardos teismas, kaip pirmosios instancijos teismas, nagrinėja civilines bylas :

dėl ginčų, numatytų Lietuvos Respublikos patentų įstatyme;

dėl ginčų, numatytų Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatyme;

dėl įvaikinimo pagal užsienio valstybių piliečių prašymus įvaikinti Lietuvos Respublikos pilietį, gyvenantį Lietuvos Respublikoje arba užsienio valstybėje;

kitas civilines bylas, kurias pagal galiojančius įstatymus kaip pirmosios instancijos teismas nagrinėja tik Vilniaus apygardos teismas.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Ieškinys pareiškiamas teismui pagal atsakovo gyvenamąją vietą. Juridiniam asmeniui ieškinys pareiškiamas pagal juridinio asmens buveinę, nurodytą juridinių asmenų registre. Tais atvejais, kai atsakovas yra valstybė ar savivaldybė, ieškinys pareiškiamas pagal valstybę ar savivaldybę atstovaujančios institucijos buveinę.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

Teisė pasirinkti vieną iš kelių teismų, kuriems byla teisinga, priklauso ieškovui.

Taip pat šalys gali susitarti į kurį teismą kreiptis su pareikštu ieškiniu. Civilinio proceso kodekso 32 straipsnis reglamentuoja, kad šalys gali rašytiniu tarpusavio susitarimu pakeisti teritorinį tos bylos teisingumą, tačiau išimtinis ir rūšinis teisingumas šalių susitarimu negali būti keičiamas.

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Kaip nustato Civilinio proceso kodekso 30 straipsnis, teisingumas ieškovo pasirinkimu gali būti nustatomas šiais atvejais:

ieškinys atsakovui, kurio gyvenamoji vieta nežinoma, gali būti pareiškiamas pagal jo turto buvimo vietą arba pagal paskutinę žinomą jo gyvenamąją vietą.

ieškinys atsakovui, neturinčiam Lietuvos Respublikoje gyvenamosios vietos, gali būti pareiškiamas pagal jo turto buvimo vietą arba pagal paskutinę žinomą jo gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikoje.

ieškinys, susijęs su juridinio asmens filialo veikla, gali būti pareiškiamas taip pat pagal filialo buveinę.

ieškinys dėl išlaikymo priteisimo ir dėl tėvystės nustatymo gali būti pareiškiamas taip pat pagal ieškovo gyvenamąją vietą.

ieškinys dėl atlyginimo žalos, padarytos sužalojant fizinio asmens sveikatą, taip pat atimant gyvybę, gali būti pareiškiamas pagal ieškovo gyvenamąją vietą arba žalos padarymo vietą.

ieškinys dėl žalos, padarytos asmenų turtui, gali būti pareiškiamas pagal ieškovo gyvenamąją vietą (buveinę) arba žalos padarymo vietą.

ieškinys dėl žalos, atsiradusios dėl neteisėto nuteisimo, neteisėto suėmimo kardomosios priemonės taikymo tvarka, neteisėto sulaikymo, neteisėto procesinės prievartos priemonių pritaikymo, neteisėtos administracinės nuobaudos – arešto – paskyrimo, taip pat dėl žalos, atsiradusios dėl neteisėtų teisėjo ar teismo veiksmų nagrinėjant civilinę bylą, gali būti pareiškiamas pagal ieškovo gyvenamąją vietą.

ieškinys dėl atlyginimo nuostolių, atsiradusių laivams susidūrus, ir dėl atlyginimo išieškojimo už pagalbos suteikimą bei gelbėjimą jūroje, taip pat visais kitais atvejais, kai ginčas kyla dėl vežimo jūra teisinių santykių, gali būti pareiškiamas pagal atsakovo laivo buvimo vietą arba laivo įregistravimo vietą. Ieškinys dėl sutarčių, kuriose nurodyta įvykdymo vieta, gali būti pareiškiamas taip pat pagal sutarties įvykdymo vietą. Ieškinys, susijęs su globėjo, rūpintojo ar turto administratoriaus pareigų ėjimu, gali būti pareiškiamas taip pat pagal globėjo, rūpintojo gyvenamąją vietą arba turto administratoriaus gyvenamąją ar buveinės vietą. Ieškinys dėl vartojimo sutarčių taip pat gali būti pareiškiamas pagal vartotojo gyvenamąją vietą.

Be to, ieškinys keliams atsakovams, gyvenantiems ar esantiems skirtingose vietose, pareiškiamas pagal vieno iš atsakovų gyvenamąją vietą ar buveinę ieškovo pasirinkimu (Civilinio proceso kodekso 33 straipsnio 1 dalis).

Ieškinys dėl sutarčių, kuriose yra nurodyta jų įgyvendinimo vieta, gali būti pareiškiamas pagal atsakovo gyvenamąją vietą ar buveinę, arba pagal sutarties įgyvendinimo vietą ieškovo pasirinkimu. Ieškinys dėl vartojimo sutarčių gali būti pareiškiamas pagal atsakovo ar vartotojo gyvenamąją vietą ar buveinę.

Ieškinys dėl išlaikymo priteisimo gali būti pareiškiamas pagal atsakovo arba ieškovo gyvenamąją vietą ieškovo pasirinkimu.

Civilinis ieškinys dėl žalos atlyginimo baudžiamojoje byloje gali būti pateikiamas nagrinėti remiantis Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso nustatytais teismoingumo taisyklėmis, jeigu ieškinys dar nebuvo pareikštas arba išspręstas nagrinėjant baudžiamąją bylą.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 31 straipsnio 1 ir 2 dalyse yra nustatytos šios bendrosios teritorinio teismoingumo išimtys, kurios yra privalomos teisines procedūras pradedančiam ieškoviui:

Ieškiniai dėl daiktinių teisių į nekilnojamąjį daiktą, dėl naudojimosi nekilnojamuoju daiktu, išskyrus pareiškimus dėl sutuoktinių turto padalijimo santuokos nutraukimo byloje, dėl arešto nekilnojamajam daiktui panaikinimo teismingi nekilnojamojo daikto ar pagrindinės jo dalies buvimo vietos teismui.

Palikėjo kreditorių ieškiniai, pareikšti prieš įpėdiniams priimant palikimą, teismingi palikimo ar pagrindinės jo dalies buvimo vietos teismui.

Be to, pagal Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 33 straipsnio 2–4 dalis:

Priešieškinis, neatsižvelgiant į tai, koks jo teismoingumas, pareiškiamas tos vietos teismui, kuriame nagrinėjamas pradinis ieškinys. Jeigu ieškinio reikalavimo padidėjimas, ieškinio dalyko pakeitimas, priešieškinio padavimas keičia rūšinį bylos teismoingumą, pradinį ieškinį nagrinėjantis teismas išsprendžia visus su ieškiniu (priešieškinio) priėmimu susijusius klausimus ir nagrinėja visą bylą iš esmės.

Jeigu vienas iš ieškovo reikalavimų turi būti pareiškiamas pagal išimtinio teismoingumo taisyklės, tai ieškinys paduodamas pagal išimtinio teismoingumo taisyklės.

Jeigu vienas iš ieškovo reikalavimų teismoingas apygardos teismui, ieškinys dėl visų reikalavimų nagrinėjamas apygardos teisme.

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Šalys gali rašytiniu tarpusavio susitarimu pakeisti bylos teritorinį teismoingumą. Tačiau išimtinis ir rūšinis teismoingumas šalių susitarimu negali būti pakeičiamas (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 32 straipsnis).

Bylos teismoingumas teismui, pagrįstas išimtinio atsakovo dalyvavimu.

Teismas nutartimi perduoda bylą nagrinėti kitam teismui, jeigu atsakovas, kurio gyvenamoji vieta pirmiau nebuvo žinoma, paprašo perduoti bylą jo gyvenamosios vietos teismui (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 34 straipsnio 2 dalies 2 punktą).

3 Kai byla teismoinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Lietuvos Respublikoje veikiančios specializuoti administraciniai teismai civilinių, komercinių ir šeimos bylų nenagrinėja. Jie nagrinėja bylas, kylančias iš teisinių administracinių santykių.

Paskutinis naujumas: 21/10/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Kurios šalies teismas kompetentingas? - Liuksemburgas

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą)?

Liuksemburgo Didžiojoje Hercogystėje civilines ir komercines bylas nagrinėjantis bendrosios kompetencijos teismas yra apygardos teismas (pranc. *tribunal d'arrondissement*). Iš viso yra dvi teismo apygardos – Liuksemburgo ir Dykircho, kiekvienoje jų veikia po apygardos teismą.

Apygardos teismas kompetentingas nagrinėti visas civilines ir komercines bylas, kurios pagal įstatymą nepriklauso kito teismo jurisdikcijai.

Liuksemburge nėra specializuotų komercines bylas nagrinėjančių teismų, kaip kai kuriose kitose šalyse. Komercines bylas nagrinėja specialūs apygardos teismo skyriai, tačiau jose taikoma supaprastinta procedūra.

Specializuoti teismai iš esmės yra atsakingi už:

ieškinius dėl nedidelių sumų: jeigu ieškinio suma yra mažesnė nei 15 000 EUR, jurisdikciją turi taikos teismai (pranc. *justices de paix*). Liuksemburgo Didžiojoje Hercogystėje iš viso yra trys tokie teismai: po vieną Liuksemburge, Eše prie Alzeto ir Dykirche, ir kiekvienas iš jų turi konkrečią teritorinę jurisdikciją; darbo teisės bylas: darbo teismas (pranc. *tribunal du travail*) turi jurisdikciją nagrinėti su darbo sutartimis susijusias bylas. Liuksemburgo Didžiojoje Hercogystėje iš viso yra trys darbo teismai: po vieną Liuksemburge, Eše prie Alzeto ir Dykirche, ir kiekvienas iš jų turi konkrečią teritorinę jurisdikciją.

Praktiškai darbo teismas posėdžiauja taikos teismo patalpose;

bylas dėl nuomos sutarčių: jurisdikcija nagrinėti ginčus dėl turto nuomos sutarčių, nepaisant jų vertės, priklauso taikos teisėjui (pranc. *juge de paix*). Jeigu ginčas yra susijęs su nuomos suma, prieš iškeliant bylą teisme pirmiausia reikia kreiptis į konkrečios savivaldybės nuomos ginčų komisiją (pranc. *commission des loyers*);

kaimynų ginčus: dauguma kaimynų ginčų yra susiję su servitutais arba ginčais dėl sklypų ribų ir jurisdikcija nagrinėti šiuos ginčus priklauso taikos teisėjui. Tačiau jeigu paaiškėja, kad byla yra rimtesnė ir joje prašoma atlyginti žalą, lemiamas veiksnys yra ieškinio suma, t. y. jeigu ji didesnė nei 15 000 EUR, jurisdikcija priklauso apygardos teismui;

socialinės apsaugos klausimus: jurisdikciją nagrinėti socialinės apsaugos bylas turi Socialinio draudimo arbitražo taryba (pranc. *Conseil arbitral de la sécurité sociale*). Taryba yra įsikūrusi Liuksemburge ir turi jurisdikciją nagrinėti bylas visoje šalyje;

problemas dėl per didelio įsiskolinimo: jurisdikciją nagrinėti tokias bylas turi taikos teismas.

2 Kai byla teismoinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Taikos teismas turi jurisdikciją nagrinėti civilines ir komercines bylas, jeigu ieškinio suma (išskyrus palūkanas ir išlaidas) yra mažesnė nei 15 000 EUR. Jeigu ieškinio suma didesnė, byla perduodama nagrinėti apygardos teismui.

Apygardos teismas visada turi jurisdikciją nagrinėti bylas, kurių dalyko negalima įvertinti pinigais, pavyzdžiui, su šeimos klausimais susijusias bylas.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Paprastai jurisdikciją turi atsakovo gyvenamosios vietos teismas. Šios taisyklės tikslas – suteikti tam tikro lygio apsaugą atsakovams, nes jiems bus lengviau gintis arčiausiai namų esančiame teisme.

Todėl jeigu atsakovas yra fizinis asmuo, jurisdikciją turės juridinio asmens nuolatinės arba faktinės gyvenamosios vietos teismas.

Bendrovėms, asociacijoms ir t. t. byla gali būti iškeliama ne tik jų registruotos buveinės vietos teisme, bet ir vietos, kurioje yra jų filialas arba atstovybė, teisme, jeigu šiame teisme tokios bendrovės ir asociacijos turi atstovą, kuris yra įgaliotas spręsti su trečiosiomis šalimis susijusius klausimus, o ginčas yra susijęs su to filialo arba atstovybės veikla.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Sutartys: ieškovai gali pareikšti ieškinį atsakovo gyvenamosios vietos teisme arba, atsižvelgdami į sutarties pobūdį, vietos, kurioje turi būti pristatytos prekės arba suteiktos paslaugos, teisme.

Bylose dėl atsakomybės už žalą sukėlusį veiksmą (civilinės teisės pažeidimą) ir civilinėse bylose, sujungiamose su baudžiamosiomis bylomis, ieškinyje gali būti pareiškiamas atsakovo gyvenamosios vietos teisme arba vietos, kurioje buvo patirta žala ar atsitiko žalą sukėlęs įvykis, teisme.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Bylose, kuriose nagrinėjami:

- 1) prašymai dėl nepilnamečių santuokos, prašymai dėl santuokos anuliavimo, prašymai panaikinti ar atnaujinti santuokos atidėjimą, pareiškimai dėl kliūčių sudaryti santuoką ir prašymai konstatuoti tokių kliūčių nebuvimą;
- 2) prašymai dėl vedybų sutarčių ir sutuoktinių turto teisinio režimo, taip pat prašymai dėl turto atskyrimo;
- 3) prašymai dėl sutuoktinių abipusių teisių bei pareigų ir prisidėjimo prie bendrų sutuoktinių ar registruotų partnerių poreikių tenkinimo;
- 4) registruotos partnerystės nutraukimas;
- 5) ieškiniai dėl išlaikymo;
- 6) prašymai dėl teisės bendrauti įgyvendinimo, gyvenimo sąlygų nustatymo ir prisidėjimo prie vaikų išlaikymo ir auklėjimo;
- 7) prašymai dėl tėvų pareigų vykdymo, išskyrus prašymus dėl tėvų valdžios apribojimo;
- 8) sprendimai dėl nepilnamečių turto tvarkymo ir sprendimai dėl nepilnamečių globos;
- 9) prašymai uždrausti grįžti namo asmenims, kurie iškeldinti iš nuosavo būsto pagal 2003 m. rugsėjo 8 d. iš dalies pakeisto Įstatymo dėl smurto artimoje aplinkoje (pranc. *loi modifiée du 8 septembre 2003 sur la violence domestique*) 1 straipsnio 1 dalį, prašymai pratęsti atitinkamus draudimus pagal minėto įstatymo 1 straipsnio 2 dalį ir skundai dėl minėtų priemonių taikymo;

Jei nenurodyta kitaip, teritorinę jurisdikciją turintis apygardos teismas yra:

- 1) vietovės, kurioje yra šeimos namai, teismas;
- 2) jei tėvai gyvena atskirai ir tėvų pareigos vykdomos bendrai – to iš tėvų, su kuriuo nuolat gyvena nepilnamečiai vaikai, gyvenamosios vietos teismas, o jei tėvų pareigas vykdo tik vienas iš tėvų – jo gyvenamosios vietos teismas;
- 3) kitais atvejais – asmens, kuris neišklė bylos, gyvenamosios vietos teismas.

Kai pateikiami bendri prašymai, šalys pasirenka vienos iš šalių gyvenamosios vietos teismą.

Tačiau tais atvejais, kai ginčas susijęs tik su sutuoktinio išlaikymu, prisidėjimu prie vaikų išlaikymo ir auklėjimo, prisidėjimu prie bendrų sutuoktinių poreikių tenkinimo ar skubių arba laikinų priemonių taikymu nutraukus registruotą partnerystę, jurisdikciją gali turėti išlaikymą gaunančio sutuoktinio ar buvusio partnerio, ar vieno iš tėvų, kuris iš esmės rūpinasi vaikais, net ir suaugusiais, gyvenamosios vietos teismas.

Teritorinę jurisdikciją lemia gyvenamoji vieta prašymo pateikimo dieną, o santuokos nutraukimo bylose – pirminio prašymo pateikimo dieną.

Teisinės pagalbos prašymai dėl vaikų globos teisių ir teisės bendrauti: jurisdikciją turi tas teismas, kurio apygardos teritorijoje vaikas gyvena (manoma, kad gyvena).

Santuokos nutraukimas ir gyvenimas skyrium, jų pasekmės: jurisdikciją turi tas teismas, kurio apygardos teritorijoje yra sutuoktinių bendra gyvenamoji vieta, o jei tokios nėra – teismas, kurio apygardos teritorijoje gyvena atsakovas arba, jei santuoka nutraukiama sutuoktinių bendru sutikimu – teismas, kurio apygardos teritorijoje gyvena vienas iš sutuoktinių.

Paveldėjimas: jurisdikciją turi vietos, kurioje paskutinį kartą gyveno mirusysis, teismas.

Turto nuomos sutartys: jurisdikciją turi turto buvimo vietos teismas.

Darbo teisės bylos: jurisdikciją turi darbo vietos teismas. Tačiau tam tikrais atvejais, kai darbdavys pareiškia ieškinį kitoje valstybėje narėje gyvenančiam darbuotojui, jurisdikciją turi darbuotojo gyvenamosios vietos teismas.

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Liuksemburgo teisėje numatyta galimybė į sutartį įtraukti sąlygą dėl jurisdikcijos, kurioje šalys nurodo konkretų jų ginčus spresiantį teismą.

Tokią sąlygą ypač naudinga įtraukti tais atvejais, kai ginčas kyla tarp skirtingose valstybėse narėse gyvenančių šalių, nes teismą, kuris turės jurisdikciją nagrinėti konkrečią bylą, galima nustatyti iš anksto. Tokių sąlygų teisėtumo Europos Sąjungos valstybėse narėse klausimai reglamentuojami 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 1215/2012.

Susitarti dėl teismo, kuris turės jurisdikciją, šalys gali ir išimtinai vidaus bylose. Tokiose bylose šalys gali perduoti ginčą taikos teismui, kuris, atsižvelgiant į ieškinio sumą arba teritorinės jurisdikcijos taisyklės, paprastai neturėtų jurisdikcijos. Šalių susitarimas gali būti konkretus arba paprasčiausiai numanomas pagal tai, kad atsakovas atvyksta į teismą ir pradeda teikti savo argumentus, prieš pateikiant atsiliepimą į ieškinį nepareiškęs jokio prieštaravimo dėl bylą nagrinėjančio teismo jurisdikcijos. Tačiau šalys negali pasirinkti, kuris apygardos teismas nagrinės jų bylą, nes taisyklės dėl jurisdikcijos nustatymo pagal ieškinio sumą yra viešosios politikos klausimas.

Sąlyga dėl jurisdikcijos galioja tik tuomet, jeigu su ja faktiškai sutinka abi šalys. Tokio sutikimo įrodymai teikiami pagal bendrąsias teisės taisykles.

Tam tikrais atvejais šalių laisvė pasirinkti teismą ribojama įstatymu. Pavyzdžiui, Vartotojų teisių apsaugos įstatyme (pranc. *loi sur la protection juridique du consommateur*) nustatyta, kad sąlygos, kuriomis siekiama panaikinti vartotojų teisę kreiptis į bendrosios kompetencijos teismus, negalioja.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Pagal Liuksemburgo teisę įsteigti specializuoti teismai, t. y. darbo teismas, taikos teismas, kai jame nagrinėjamos bylos dėl turto nuomos sutarties, pirmosios instancijos administracinis teismas (pranc. *tribunal administratif*) ir Socialinio draudimo arbitražo taryba, kaip pirmosios instancijos teismai nagrinėja visas jų jurisdikcijai priskiriamas bylas, neatsižvelgiant į ieškinio sumą.

Taigi, pavyzdžiui, nors paprastai taikos teismas pagal bendrąsias teisės normas turi jurisdikciją nagrinėti tik tas bylas, kuriose ieškinio suma yra mažesnė nei 15 000 EUR, ši riba netaikoma ginčiuose dėl turto nuomos sutarčių.

Teritorinė jurisdikcija.

Pagrindinė teritorinės jurisdikcijos taisyklė

Nors jurisdikcija iš esmės priklauso atsakovo gyvenamosios vietos teismui, tačiau yra tam tikrų išimčių, susijusių su specializuotais teismais.

Pavyzdžiui, kompetentingas darbo teismas paprastai nustatomas pagal darbo, o ne vienos iš šalių gyvenamąją vietą. Panašiai su turto nuomos sutartimi susijęs ginčas turi būti perduodamas spręsti nuomojamo turto buvimo vietos teismui.

Administracinio teismo ir Socialinės apsaugos arbitražo tarybos atžvilgiu šis klausimas nekyla, nes jie jurisdikciją turi visoje Liuksemburgo Didžiojoje Hercogystėje.

Pagrindinės taisyklės išimtys

Specializuoti teismai turi tik aiškiai jiems suteiktą jurisdikciją ir paprastai šalys negali pasirinkti kito nei įstatyme nurodytasis teismo.

Bendrai imant, šios rūšies jurisdikcija siejama su viešąja politika (pvz., darbo teisės byloje), o tai reiškia, kad net jeigu šalys neprieštarauja dėl jurisdikcijos, teismas turi savo iniciatyva įvertinti jurisdikcijos nebuvimo klausimą. Kaip paaiškinta pirmiau, šio principo išimtis taikoma taikos teisme nagrinėjamosiose bylose, kai ieškinio suma per didelė, kad patektų į jo jurisdikciją, ir tarp šalių nėra konkreto susitarimo. Šiuo atveju taikos teismas negali atsisakyti priimti jurisdikciją.

Susijusios nuorodos

 <http://www.legilux.lu/>

 <https://justice.public.lu/fr.html>

Susiję dokumentai

Teisėtvarcos sistema (147 kb) (147 Kb)

Paskutinis naujinimas: 22/10/2021

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Kurios šalies teismas kompetentingas? - Vengrija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą)?

Pagal Teismų veiklos organizavimo ir administravimo įstatymą Vengrijoje veikia tik vienos rūšies specializuoti teismai – administraciniai ir darbo teismai, kurie nagrinėja darbo ir administracines bylas. Kitas bylas – ne darbo ir administracines bylas – nagrinėja bendrosios kompetencijos teismai.

Jeigu teisės aktuose nenumatyta kitaip, administracinis ginčas nagrinėjamas pareiškus ieškinį administraciniame teisme. Administracinis ginčas yra susijęs su administracinės įstaigos veiksmo arba neveikimo, kurio tikslas arba poveikis yra administracinės teisės reglamentuojamo arba veikiamo subjekto teisinės padėties pakeitimas, teisėtumu. Su viešųjų paslaugų teikimo santykiais ir administracinėmis sutartimis susiję ginčai taip pat yra administraciniai ginčai.

Administracinę bylą pirmąją instanciją nagrinėja administracinis ir darbo teismas arba, teisės aktuose nurodytais atvejais, apygardos teismas (vengr. *törvényszék*) arba Vengrijos kurija (*Kúria*).

Administracinių ir darbo teismų jurisdikcija apima administraciniams teismams teikiamus ieškinius ir kitas administracinių teismų procedūras, jeigu teisės aktais jurisdikcija nėra suteikta apygardų teismams arba Vengrijos kurijai.

Jeigu teisės aktuose nenumatyta kitaip, apygardų teismų jurisdikcijai priklauso bylos, susijusios su nepriklausomų administracinių įstaigų, autonominių valstybės administravimo įstaigų ir vyriausybinių tarnybų veikla, reglamentuojama centrinių valstybės administravimo įstaigų įstatymu, taip pat su geležinkelių administravimo įstaigos, aviacijos agentūros ir Vengrijos nacionalinio banko veikla, išskyrus bylas, susijusias su viešųjų paslaugų teikimo santykiais.

Apygardų teismai sprendžia dėl procedūrų, kuriomis skiriamos administracinės įstaigos, vykdo teismines procedūras, susijusias su teise rinktis į susirinkimus, nagrinėja ieškinius, susijusius su teise susipažinti su įslaptintais duomenimis, ir teisinius ginčus dėl įstatymais nustatytų profesinių organų.

Vengrijos kurijos jurisdikcijai priklauso vietos valdžios nutarimų ir kitų teisės aktų kolizijų vertinimo procedūros, procedūros dėl vietos valdžios prievolės leisti teisės aktus nevykdymo ir procedūros dėl procesinių priemonių nustatymo konstituciniam skundui išnagrinėti.

Darbo teisės ieškiniai – tai, be kita ko, ieškiniai dėl teisinių santykių, nustatytų Įstatymu dėl Darbo kodekso, darbo viešajame sektoriuje, tarnybinių santykių, išskyrus teisės aktuose numatytus atvejus, taip pat dėl dalyvavimo valstybinėse įdarbinimo sistemose, pagal Įstatymą dėl sporto sudarytų darbo sutarčių, profesinio mokymo pagrindu sudarytų pameistrystės sutarčių, studentų mokomosios praktikos sutarčių pagal Nacionalinio aukštojo mokslo įstatymą, socialinių kooperatyvų arba įdarbinimo kooperatyvų narių darbo santykių su minėtais kooperatyvais, ir ieškiniai dėl kitų reikalavimų, pateiktų pagal darbo teisę, įvykdymo, kaip nurodyta Įstatyme dėl Darbo kodekso. Darbo teisės ieškinyje lieka galioti ir tuo atveju, jei dėl reikalavimo perleidimo, skolos perkėlimo, darbdavio teisių perėmimo ar darbdavio asmens pasikeitimo pasikeičia bylos šalis. Jeigu darbuotojas turi piniginių reikalavimų nemokiam darbdaviui ir šis reikalavimas kyla iš darbo teisės ir yra susijęs su turto, sudarančiu nemokaus skolininko turto dalį, o nemokumo administratorius šį reikalavimą ginčija, darbuotojas gali pareikšti darbdaviui darbo teisės ieškinį, kai pradeda nemokumo procedūra.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Pagal Teismų veiklos organizavimo ir administravimo įstatymą sprendimus pirmąją instanciją priima apylinkių teismai (vengr. *járásbíróság*) ir apygardų teismai. Apygardų teismai pirmąją instanciją nagrinėja bylas, kuriose jurisdikcija teisės aktais nėra perduota apylinkių teismams. Apylinkių teismų jurisdikcijai priklauso:

a) ieškiniai dėl turtinių teisių, kai turto vertė neviršija 30 mln. HUF arba remiantis turtine teise neįmanoma nustatyti ieškinių vertės, išskyrus

aa) ieškinius dėl autorių teisių, gretutinių teisių ir pramoninės nuosavybės teisių,

ab) ieškinius dėl nuostolių atlyginimo, susijusio su oficialios valdžios funkcijų vykdymu, ir dėl restitucijos,

ac) ieškinius, kuriais ginamas viešasis interesas,

ad) ieškinius dėl juridinio asmens įsteigimo ir teisėto jo veiklos,

ae) juridinių asmenų ir jų dabartinių ar buvusių narių ginčus, taip pat dabartinių ar buvusių narių tarpusavio ginčus, kylančius iš jų narystės santykių,

b) ieškiniai dėl asmens statuso,

c) prievartos veiksmai.

Apygardų teismai bylas nagrinėja ne tik pirmąją instanciją – jie antrąją instanciją priima nutartis dėl apeliacinė tvarka apskųstų apylinkių teismų ir administracinių ir darbo teismų sprendimų.

Apeliaciniai apygardų teismai (vengr. *ítélőtábla*) nagrinėja pareiškimus dėl apeliacinė tvarka apskųstų apygardų teismų sprendimų ir nagrinėja kitas jų jurisdikcijai priklausančias bylas.

Aukščiausiasis Vengrijos teismas yra Vengrijos kurija. Kurija teisės aktuose nurodytose bylose nagrinėja pareiškimus dėl apeliacinė tvarka apskųstų apygardų teismų ir apygardų apeliacinių teismų sprendimų ir pareiškimus dėl teisminės peržiūros, taip pat vietos vyriausybės dekretų ir kitų teisės aktų kolizijos, ir prireikus panaikina tokius dekretus, nustato vietos valdžios įstatyminės prievolės leisti teisės aktus nevykdymo atvejus ir sprendžia kitas jos jurisdikcijai priklausančias bylas.

2.2 Teritorinis teismingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

2.2.1 Bendroji teritorinio teismingumo taisyklė

Teismas, kurio jurisdikcijai priklauso atsakovo gyvenamoji vieta, turi jurisdikciją visoms byloms, kurios nėra priskirtos kito teismo išimtinai jurisdikcijai. Jeigu atsakovas Vengrijoje neturi gyvenamosios vietos, jurisdikcija nustatoma pagal vietą Vengrijoje, kurioje yra apsistojęs atsakovas. Jeigu atsakovo apsistojimo vieta nežinoma arba ji yra užsienyje, atsižvelgiama į paskutinę jo gyvenamąją vietą Vengrijoje. Jeigu tokios vietos negalima nustatyti arba jeigu atsakovas jos neturėjo, jurisdikcija nustatoma pagal ieškovo gyvenamąją vietą Vengrijoje arba, jeigu tokios vietos nėra, pagal vietą Vengrijoje, kurioje jis yra apsistojęs. Jeigu ieškovas nėra fizinis asmuo, jurisdikcija nustatoma pagal jo buveinę Vengrijoje.

Jeigu atsakovo darbo vieta nėra ta pati kaip ir jo gyvenamoji vieta, teismas atsakovo prašymu, pateiktu vėliausiai kaip rašytinis atsiliepimas į ieškinį, perduoda bylą nagrinėti ir spręsti teismui, kurio jurisdikcijai priklauso darbo vieta.

Jeigu ieškinyje pareiškiamas asmeniui, kuris nėra fizinis asmuo, bendroji jurisdikcija priklauso ne tik nuo to asmens buveinės, bet ir nuo organo arba organizacinio padalinio, turinčio teisę jam atstovauti ir jam atstovaujančio teisiniame ginče, veiklos vietos. Kilus abejonoms, verslo vieta turi būti laikoma buveine. Jeigu nefizinio asmens buveinė yra Budapešte, tačiau veiklą jis vykdo ir Pešto apylinkėje, bylą nagrinėja teismas, kurio jurisdikcijai priklauso Pešto apylinkė.

Jeigu nefizinis asmuo buveinės Vengrijoje neturi, jurisdikcija ieškiniams, pareiškiamiems Vengrijos ieškovo, kuris nėra fizinis asmuo, nustatoma pagal ieškovo buveinę arba veiklos vietą. Jeigu ieškovas yra Vengrijos fizinis asmuo, jurisdikcija nustatoma pagal ieškovo gyvenamąją vietą arba, jeigu tokios vietos nėra, pagal vietą, kurioje jis yra apsistojęs.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Jeigu išimtinę jurisdikciją turinčio teismo nėra, ieškovas gali pasirinkti galimybę pareikšti ieškinį kitame teisme, negu teismas, kurio bendrajai jurisdikcijai priklauso atsakovas. Tiksliau, ieškinyje, kuriuo siekiama prisiteisti teisės aktais nustatytą išlaikymą, gali būti pareiškiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso ieškovo gyvenamoji vieta; ieškinyje dėl nekilnojamojo turto nuosavybės ar valdymo arba dėl daiktinės teisės į nekilnojamąjį turtą gali būti pareiškiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso nekilnojamojo turto buvimo vieta; ieškinyje dėl sutartinio reikalavimo priverstinio įvykdymo gali būti pareiškiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso sandorio sudarymo vieta arba vieta, kurioje turi būti suteikta paslauga; ieškinyje dėl vartotojo sutartinio reikalavimo įmonei priverstinio įvykdymo gali būti pareiškiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso ieškovo gyvenamoji vieta Vengrijoje, o jeigu tokios vietos nėra – tai jo apsistojimo vieta Vengrijoje; ieškinyje dėl nesutartinės atsakomybės gali būti pareiškiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso geografinė žalos padarymo arba atsiradimo vieta.

Jeigu turtiniam ginčui joks teismas neturi išimtinės jurisdikcijos, jurisdikciją taip pat turi teismas, kurio jurisdikcijai priklausančioje vietoje atsakovas būna numatomai ilgą laikotarpį (pvz., kaip darbuotojas arba studentas). Jurisdikcijos remiantis šiais pagrindais negalima nustatyti tais atvejais, kai atsakovas neveiksnus dalyvauti byloje.

Turtinis ieškinyje užsienio asmeniui, kuris nėra fizinis asmuo, taip pat gali būti pareiškiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso asmens, įgalioto valdyti užsienio nefizinio asmens reikalus, gyvenamoji vieta. Tokiems turtiniams ginčams jurisdikciją taip pat turi teismas, kurio jurisdikcijai priklauso užsienio nefizinio asmens Vengrijos padalinio ar komercinės atstovybės buveinė.

Bendrą ieškinį antrajam įsipareigojančiajam asmeniui ir pagrindiniam skolininkui galima pareikšti teisme, kurio jurisdikcijai dėl bet kokių priežasčių priklauso nagrinėti ieškinį pagrindiniam skolininkui.

Jurisdikciją ieškiniui dėl globos nustatymo taip pat turi teismas, kurio jurisdikcijai priklauso atsakovo būstas gyvenamojoje socialinėje įstaigoje arba vieta, kurioje jis ilgą laiką prižiūrimas stacionare, arba jo įprastinė gyvenamoji vieta.

Santuokos bylose jurisdikciją taip pat turi paskutinės bendros įprastinės sutuoktinių gyvenamosios vietos teismas.

Ieškinyje dėl vaiko kilmės nustatymo, naudojimosi tėvų valdžia nustatymo, vaiko perdavimo trečiajai šaliai, tėvų valdžios panaikinimo, įvaikinimo panaikinimo arba nepilnamečio vaiko išlaikymo taip pat galima pareikšti teisme, kurio jurisdikcijai priklauso atitinkamo nepilnamečio vaiko gyvenamoji vieta arba buvimo vieta.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Tais atvejais, kai teisės aktuose nustatyta, kad išimtinę jurisdikciją nagrinėti bylą turi konkretus teismas. Ši nuostata, pvz., taikoma toliau nurodytose bylose. Jeigu įstatymuose, privalomame Europos Sąjungos teisės akte arba tarptautinėje konvencijoje nenumatyta kitaip, atsakovo gyvenamosios vietos Vengrijoje teismas turi išimtinę jurisdikciją ieškiniams, kuriuos įmonė pareiškia vartotojui dėl reikalavimo, kylančio iš sutartinių santykių, priverstinio įvykdymo. Jeigu atsakovas Vengrijoje gyvenamosios vietos neturi, išimtinę jurisdikciją nustatoma pagal vietą Vengrijoje, kurioje yra apsistojęs atsakovas. Jeigu atsakovo apsistojimo vieta nežinoma arba ji yra užsienyje, orientacinis kriterijus bus paskutinė jo gyvenamoji vieta Vengrijoje. Jeigu šios vietos nustatyti negalima, jurisdikcija turi būti nustatoma pagal bendrąsias normas.

Jeigu sužalotas asmuo pagal teisinę nuostatą, susijusią su atsakomybės draudimo sutartimi, taip pat gali pareikalauti žalos atlyginimo arba restitucijos iš trečiosios šalies – iš kito asmens negu žalą padaręs asmuo, tai trečiajai šaliai pareiškiamas ieškinyje priklauso ieškovo gyvenamosios vietos teismo išimtinai jurisdikcijai, jeigu įstatymuose, privalomame Europos Sąjungos teisės akte arba tarptautinėje konvencijoje nenumatyta kitaip. Jeigu ieškovas Vengrijoje gyvenamosios vietos neturi, išimtinę jurisdikciją turės ieškovo apsistojimo vietos Vengrijoje teismas. Jeigu ieškovas nėra fizinis asmuo, išimtinę jurisdikciją turintis teismas nustatomas pagal ieškovo buveinę Vengrijoje. Jeigu ieškovas gyvenamosios vietos, apsistojimo vietos arba buveinės Vengrijoje neturi, jurisdikcija turi būti nustatoma pagal bendrąsias normas.

Ieškinyje dėl priverstinio vykdymo veiksmų nutraukimo arba apribojimo priklauso apylinkės teismo, nurodžiusio atlikti priverstinio vykdymo veiksmus, išimtinai jurisdikcijai. Jeigu priverstinio vykdymo veiksmus nurodė atlikti ne apylinkės teismas, jurisdikcija priklauso skolininko gyvenamosios vietos apylinkės teismui. Vindikacinis ieškinyje (dėl neteisėtai paimto turto grąžinimo) priklauso apylinkės teismo, kurio jurisdikcijai priklausančioje teritorijoje turtas buvo paimtas, jurisdikcijai.

Ieškinyje dėl leidimo dalyvauti priverstinio vykdymo procedūroje priklauso teismo, atmetusio teisminės priverstinio vykdymo procedūros metu pateiktą įkeitimo priemonės turėtojo prašymą, jurisdikcijai.

Ieškinyje, kuriuo siekiama pakeisti vietos valdžios pareigūno sprendimą turto valdymo klausimu, priklauso sprendimą turto valdymo klausimu priėmusio vietos valdžios pareigūno darbo vietos teismo jurisdikcijai.

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Su turtu susijusiose bylose šalys gali jurisdikciją priskirti konkrečiam teismui, kad šis išspręstų tarp šalių kilusį ginčą arba bet kurį ginčą, kuris ateityje gali kilti dėl konkrečių teisinių santykių, jeigu teisės aktuose nenumatyta kitaip. Teismo pasirinkimo susitarimas gali būti sudarytas raštu, žodžiu su rašytiniu patvirtinimu ir tokia forma, kuri atitinka tarp šalių susiklosčiusią verslo praktiką, arba, jeigu šalys užsiima tarptautine prekyba, – forma, kuri atitinka šalims visuotinai žinomą arba žinotiną prekybos praktiką, kuri savo ruožtu yra visuotinai žinoma ir reguliariai naudojama atitinkamoje srityje veikiančių šalių, sudarančių tokio pobūdžio susitarimą.

Tais atvejais, kai teisės aktuose numatyta išimtinė konkrečaus teismo jurisdikcija, jurisdikcijos kitam teismui priskirti negalima. Pasirinktas teismas turi išimtinę jurisdikciją, nebent teisės aktais numatyta arba šalių susitarta kitaip. Teismo pasirinkimo susitarimas taikomas ir teisių perėmėjams. Negali būti pasirenkama tokia jurisdikcija, kuria vartotojams būtų užkertamas kelias per vartotojo gyvenamosios vietos Vengrijoje arba, jeigu tokios gyvenamosios vietos nėra, vartotojo apsidomėjimo vietos Vengrijoje teismą priversti įmonę įvykdyti sutartinius reikalavimus.

Turtiniais klausimais šalys negali jurisdikcijos savo teisiniais ginčams ar būsimiems ginčams, kylantiems iš konkrečių teisinių santykių, priskirti Budapešto-sostinės apygardos teismui arba Budapešto rajono apygardos teismui bylose, kurios priklauso apygardų teismų jurisdikcijai, arba Pešto centrinės apylinkės teismui bylose, kurios priklauso apylinkių teismų jurisdikcijai.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Administraciniai ir darbo teismai Vengrijoje yra vieninteliai specializuoti teismai.

Darbo teisės ieškiniai iš esmės reglamentuojami 2.2.1 punkte aprašytomis bendrosiomis normomis dėl jurisdikcijos. Ieškinį pareiškiantis darbuotojas gali pasirinkti bendrosios kompetencijos teismą, kurio jurisdikcijai priklauso atsakovas, arba administracinį ir darbo teismą, kurio jurisdikcijai priklauso paties darbuotojo gyvenamoji vieta, o jeigu tokios nėra, jo apsidomėjimo vietos Vengrijoje, arba administracinį ir darbo teismą, kurio jurisdikcijai priklauso vieta, kurioje darbuotojas dirbo arba dirba jau ilgą laiką. Jeigu viena iš bylos šalių arba ieškinys priklauso teismo, turinčio jurisdikciją darbo teisės ieškiniams, jurisdikcijai, o kita bylos šalis arba ieškinys priklauso apylinkės arba apygardos teismo jurisdikcijai, ieškinys priklausys darbo teismo jurisdikcijai, jeigu teisės aktuose leidžiama įstoti į bylą arba sujungti ieškinius.

Administracinių bylų ieškiniai turi būti pareiškiami teisme, kurio jurisdikcijai priklausančioje teritorijoje buvo vykdoma ginčo objektu esanti administracinė veikla, išskyrus atvejus, kai teisės aktais yra nustatyta kito teismo išimtinė jurisdikcija. Jeigu ginčijamas administracinis veiksmas buvo atliktas daugiau negu viena instancija vykdytose procedūrose, byla priklauso vietos, kurioje administracinis veiksmas buvo atliktas pirmąja instancija, teismo teritorinei jurisdikcijai. Su nekilnojamoju turtu susijusių teisių, pareigų ir teisių santykių atveju administracinės veiklos vykdymo vieta yra nekilnojamojo turto buvimo vieta. Pranešimo apie veiklą arba leidimo jai vykdyti davimo vieta yra vieta, kurioje veikla vykdoma arba ją ketinama vykdyti. Išskyrus minėtus du atvejus, regioninės valstybinės administracinės įstaigos, turinčios nacionalinę jurisdikciją, administracinės veiklos vykdymo vieta yra ieškovo gyvenamoji arba apsidomėjimo vieta, arba, juridinių asmenų ir juridinių asmens statuso neturinčių subjektų atveju, subjekto buveinė, arba, jeigu tokios nėra, tai administracinės įstaigos buveinė. Laikoma, kad administracinė veikla vykdoma Pešto apylinkėje, kai ją savo buveinėje Budapešte vykdo valstybinė administravimo įstaiga, kurios jurisdikcija visų pirma apima Pešto apylinkę arba jos dalį. Neveikimo atveju administracinės veiklos vykdymo vieta yra administracinės įstaigos buveinė, išskyrus minėtus pirmuosius tris atvejus.

Tam tikri administraciniai ir darbo teismai turi teritorinę jurisdikciją konkrečiam regionui. Tai yra Budapešto-sostinės administracinis ir darbo teismas, Budapešto rajono administracinis ir darbo teismas, Debreceno administracinis ir darbo teismas, Dėro administracinis ir darbo teismas, Miškolco administracinis ir darbo teismas, Pėčo administracinis ir darbo teismas, Segedo administracinis ir darbo teismas, Vesprėmo administracinis ir darbo teismas. Jurisdikciją ieškiniams dėl socialinės apsaugos, socialinės ar vaikų apsaugos išmokų ir valstybinės užimtumo tarnybos teikiamų išmokų ar paramos turi administracinis ir darbo teismas, kurio jurisdikcijai priklauso ieškovo gyvenamoji vieta, arba, jeigu ieškovas yra juridinis asmuo arba juridinio asmens statuso neturintis subjektas, tai ieškovo buveinė, o jeigu ieškovo buveinės nėra, tada administracinės įstaigos buveinė.

Ieškiniai dėl administracinių sutarčių turi būti pareiškiami apygardos teisme, kurio jurisdikcijai priklausančioje teritorijoje buvo sudaryta sutartis. Teismas, dėl bet kurių priežasčių turintis jurisdikciją pagrindiniam skolininkui, turės jurisdikciją ir ieškiniui prieš antrąjį įsipareigojantįjį asmenį.

Jeigu administracinė veikla buvo vykdoma užsienyje, ieškinyje priklauso išimtinė Budapešto-sostinės administracinio ir darbo teismo jurisdikcijai.

Jeigu teisės aktuose nenumatyta kitaip, administracinės sutarties šalys gali pasirinkti individualiomis derybomis suderintą teismo pasirinkimo išlygą, kurioje jos jurisdikciją dėl bet kurio būsimos teisinio jų tarpusavio ginčo, susijusio su administracine sutartimi, priskiria administraciniam ir darbo teismui, turinčiam teritorinę jurisdikciją konkrečiam regionui. Jeigu teisės aktuose nenumatyta kitaip ir jeigu šalys nesusitarė kitaip, pasirinktas teismas turės išimtinę jurisdikciją visiems su administracine sutartimi susijusiems ieškiniams. Teismo pasirinkimo susitarimas bus taikomas ir teisių perėmėjams.

Tais atvejais, kai teisės aktuose numatyta išimtinė konkrečaus teismo jurisdikcija, jurisdikcijos kitam teismui priskirti negalima.

Jurisdikcijos su administracine sutartimi susijusiems savo būsimiems ginčams šalys negali priskirti Budapešto-sostinės administraciniam ir darbo teismui.

Su viešųjų paslaugų teikimo santykiais susiję ieškiniai turi būti teikiami teisme, kurio teritorinei jurisdikcijai priklauso darbų atlikimo vieta. Jeigu ieškovas yra fizinis asmuo, ieškinys taip pat gali būti pareiškiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso ieškovo gyvenamoji vieta.

Budapešto-sostinės apygardos teismas turi išimtinę jurisdikciją nagrinėti apeliacinius skundus, kuriais apskundžiami administracinių ir darbo teismų sprendimai, ir ieškinius, priklausančius apygardos teismų jurisdikcijai.

Paskutinis naujinimas: 15/01/2024

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Kurios šalies teismas kompetentingas? - Malta

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą)?

Teismo pasirinkimas priklauso nuo bylos pobūdžio. Absoliuti dauguma civilinių ir komercinių bylų nagrinėjama bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismuose, nes komercinių bylų teismo nėra. Yra keli toliau išvardyti specializuoti teismai.

Darbo bylų teismas (malt. *Tribunal Industrijal*) nagrinėja bylas, susijusias su nesąžiningu atleidimu iš darbo ir diskriminaciniu ar neteisėtu elgesiu darbe. Nuomos reguliavimo taryba (malt. *Bord tal-Kera*) nagrinėja bylas, susijusias su nuomos sąlygų pasikeitimais, įskaitant nuomos mokesčio padidinimą ir nuomos sutarties nutraukimą. Šios bylos turi būti susijusios su nuomos sutartimi, sudaryta iki 1995 m. birželio 1 d.

Žemės arbitražo taryba (malt. *Bord tal-Arbitraġġ dwar Artijiet*) nagrinėja bylas, susijusias su eksproprijuotos žemės klasifikavimu ir savininkui mokėtinos kompensacijos dydžiu.

Minėti teismai posėdžiauja Valetose, tame pačiame pastate, kuriame yra įsikūrę bendrosios kompetencijos teismai.

Taip pat žr. atsakymą į skyriaus „Bylos iškelimas teisme“ 4 klausimą.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

Kad nuspręstumėte, kuriame teisme kelti bylą, turite perskaityti Maltos įstatymų 12 skyrių – Organizavimo ir civilinio proceso kodeksą.

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Taip, yra skirtumas tarp aukštesnės ir žemesnės instancijos teismų. Žemesnės instancijos teismai gali nagrinėti ir spręsti tik grynai civilinio pobūdžio bylas, jei ieškinio suma neviršija 15 000 EUR. Tačiau aukštesnieji teismai nagrinėja ir sprendžia tik grynai civilinio pobūdžio bylas, jei ieškinio suma viršija 15 000 EUR, ir visas bylas (nepaisant ieškinio vertės), susijusias su nekilnojamoju turtu ar servitutais, pareigomis ar teisėmis, susijusiomis su nekilnojamoju turtu, įskaitant visus ieškinius dėl iškeldinimo iš miesto ar kaime esančio nekilnojamojo turto, išnuomoto ar apgyvendinto nuolatinę ar įprastinę gyvenamąją vietą ten turinčių gyventojų. Taip pat žr. atsakymą į skyriaus „Bylos iškėlimas teisme“ 4 klausimą.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

Pagal bendrą teritorinio teisingumo taisyklę tai yra atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta. Maltoje jurisdikcija padalyta į Maltos ir Gozo. Nėra skirtingiems miestams priklausančių teismų. Maltoje gyvenantys ar nuolatinę gyvenamąją vietą ten turintys asmenys privalo bylą kelti Maltos teisme. Ir atvirkščiai – Gozo saloje gyvenantys ar nuolatinę gyvenamąją vietą ten turintys asmenys privalo kelti bylą Gozo teisme.

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Žr. atsakymą į 2 klausimo 2 punktą.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

Bendrosios taisyklės išimtis taikoma, kai prievolę reikia įvykdyti tam tikroje saloje. Pavyzdžiui, jeigu atsakovas gyvena Gozo saloje, tačiau su ieškiniu susijusi prievolė turi būti įvykdyta Maltoje, byla teisinga Maltos teismams ir tokiu atveju visos bylos turi būti keliamos Maltos teismuose, nepaisant to, kad atsakovas gyvena Gozo saloje.

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Pagal Maltos įstatymus teritorinio teisingumo taisyklėse šalių teisė pasirinkti teismą nenumatyta.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Tai reikia padaryti, jei prievolę reikia įvykdyti tam tikroje saloje.

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Šiuo klausimu teisės normų nėra. Pagal Maltos teisę šalys net susitarusios tarpusavyje negali suteikti teismui jurisdikcijos, jeigu kitu atveju jis nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą. Teismas gali pats iškelti klausimą dėl teismo kompetencijos neatitikimo, nes tai yra viešosios tvarkos klausimas (taisyklė).

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Interneto svetainėje <https://judiciary.mt/il-grati/> pateikiama tam tikra informacija apie teismą, kuriame turėtumėte kelti bylą. Be to, galite prisijungti prie interneto svetainės <https://judiciary.mt/il-grati/>, kur rasite prieigą prie Maltos įstatymų ir sužinosite, kur kelti bylą. Reikėtų pasitarti su dokumentus pasirašančiu advokatu ar įgaliotiniu. Specializuotų teismų jurisdikcija paaiškinta įstatymuose, kuriais jie įsteigti.

Links relatati

<http://www.justice.gov.mt> [anglų k.](#)

Paskutinis naujinimas: 28/11/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Kurios šalies teismas kompetentingas? - Nyderlandai

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą?)

Specializuotų teismų, pvz., komercinių bylų teismo arba darbo teismo, pagal Nyderlandų civilinio proceso teisę nėra. Iš esmės jurisdikciją visuose civiliniuose procesuose turi apylinkės teismai.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

Pirmosios instancijos teismai nagrinėja visas civilines bylas, išskyrus nustatytas teisės aktuose. Civilinių bylų teismai nagrinėja bylas tarp dviejų šalių (asmenų arba juridinių subjektų). Civilinių bylų teismas neturi jurisdikcijos nagrinėti ginčus, kuriems turinčiu jurisdikciją yra paskirtas administracinis teismas. Tai galioja ginčams su administracija (valdžios institucijomis). Nyderlandų teismų sistemoje numatyti trijų rūšių teismai privatinės teisės srityje: apylinkių teismai (nyd. *rechtbanken*), apeliaciniai teismai (nyd. *gerechtshoven*) ir Nyderlandų Aukščiausiasis Teismas (nyd. *Hoge Raad Nederlanden*).

Nuo 2013 m. balandžio 1 d. Nyderlandai padalyti į dešimt teisminių apylinkių, kiekviena iš jų turi savo teismą: vienuolika teismų, turinčių jurisdikciją keturiuose srityse. Be to, yra keturi apeliaciniai teismai ir vienas Nyderlandų Aukščiausiasis Teismas.

Apylinkių teismuose sukurti organizaciniai padaliniai, vadinami „skyriais“. Tai yra apylinkės poskyriai, administracinės teisės, civilinės teisės ir baudžiamosios teisės skyriai. Teismas turi vieno teisėjo ir kolegijos padalinius. Vieno teisėjo padalinį sudaro vienas teisėjas; kolegijos padalinį sudaro trys teisėjai.

Pagrindinis principas yra tas, kad apylinkės poskyrio bylas, nesudėtingas bylas ir skubias bylas nagrinėja vienas teisėjas. Daugelį šeimos bylų taip pat nagrinėja vienas teisėjas. Vieno teisėjo padalinio pavyzdys yra nepilnamečių bylų teismas, nagrinėjantis tam tikras bylas, susijusias su vaikais. Teisiškai sudėtingas bylas nagrinėja teisėjų kolegijos padalinys.

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Teismo byla paprastai pradeda apylinkės teisme. Apylinkių teismai yra keturių rūšių:

civilinės teisės (piliečių tarpusavio ginčai);

administracinės teisės (piliečių ginčai su valdžios institucijomis);

baudžiamosios teisės (pažeidimai ir nusikalstamos veikos);

apylinkės poskyrio.

Apeliaciniai teismai

Bet kuris asmuo, kuris nesutinka su teismo sprendimu, gali jį apskųsti apeliacine tvarka. Apeliaciniai skundai baudžiamosiose bylose ir civilinėse bylose teikiami vienam iš keturių apeliacinių teismų. Administracinėse bylose apeliacinį skundą, priklausomai nuo dalyko, gali nagrinėti:

apeliaciniai teismai (nyd. *gerechtshoven*);

socialinės apsaugos bylų paskutinės instancijos teismas (nyd. *Centrale Raad van Beroep*);

prekybos ir pramonės bylų administracinis paskutinės instancijos teismas (nyd. *College van Beroep voor het Bedrijfsleven*);

Valstybės taryba (administracinės jurisdikcijos padalinys) (nyd. *Raad van State (afdeling bestuursrechtspraak)*).

Aukščiausiasis Teismas

Nyderlandų Aukščiausiasis Teismas yra aukščiausia Nyderlandų teisminė institucija civilinės, baudžiamosios ir mokesčių teisės srityje. Aukščiausiasis Teismas gali panaikinti sprendimus, ypač apeliacinių teismų (tai žinoma kaip kasacija). Aukščiausiasis Teismas taip pat atsakingas už teisinio vienodumo išsaugojimą ir Nyderlandų teisės raidos valdymą.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

Nyderlanduose tai yra apylinkių teismai (nyd. *arrondissementsrechtbanken*), veikiantys pirmąją instanciją. Pirmosios instancijos teismo sprendimą galima apskųsti apeliacine tvarka apeliaciniam teismui. Be to, sprendžiant, kuris iš dešimties apylinkių teismų turi jurisdikciją, svarbi santykinės jurisdikcijos sąvoka: pavyzdžiui, Amsterdamo apylinkės teismas arba Leuwardeno apylinkės teismas – geografinė teismo, nagrinėjančio bylą, jurisdikcija.

Kai nagrinėjamos tarptautinės bylos, t. y. tarpvalstybinio pobūdžio bylos, pirmiausia nustatoma, kad jurisdikciją turi Nyderlandų teismas, o tada vietos jurisdikcija nustatoma pagal Nyderlandų teisę, nebent pagal taisyklę, pagal kurią nustatoma tarptautinė jurisdikcija, taip pat nustatomas ir vietos jurisdikciją turintis teismas, kaip nustatyta Reglamento „Briuselis I“ (Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo) 5 straipsnio 1 arba 3 punkte.

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Pagrindinė taisyklė procese, kuris pradamas pirmosios instancijos teismo šaukimu, yra ta, kad jurisdikciją turi atsakovo gyvenamosios vietos teismas (Civilinio proceso kodekso 99 straipsnis (nyd. *Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering*)). Jeigu atsakovo gyvenamoji vieta Nyderlanduose nėra žinoma, jurisdikciją turi vietos, kurioje atsakovas faktiškai yra (Nyderlanduose), teismas.

Konkretūs teisminės apylinkės teismo rūmai, kuriuose nagrinėjama apylinkės poskyrio byla, gali būti nustatomi pagal 2001 m. gruodžio 10 d. Potvarkio dėl teismo posėdžių papildomų vietų (nyd. *Besluit nevenvestigings- en nevenzittingsplaatsen*) priedą (<http://www.overheid.nl/>).

Apylinkių teismų vietos jurisdikcijos taisyklės taikomos *mutatis mutandis*.

Pagrindinė taisyklė procesuose, pradedamuose pareiškimu pirmosios instancijos teismui, yra ta, kad jurisdikciją turi pareiškėjo (arba vieno iš pareiškėjų, arba vienos iš ieškinyje nurodytų suinteresuotųjų šalių) gyvenamosios vietos teismas (Civilinio proceso kodekso 262 straipsnis). Jeigu pareiškėjo gyvenamoji vieta Nyderlanduose nėra žinoma, jurisdikciją turi vietos, kurioje pareiškėjas faktiškai yra (Nyderlanduose), teismas. Jeigu pareiškimas derinamas su procesu, pradedamu teismo šaukimu, pastarąją bylą nagrinėjantis teismas taip pat turi jurisdikciją.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

Tolesniuose 2.2.2.1, 2.2.2.2 ir 2.2.2.3 punktuose išdėstytose taisyklėse daugiausia minimas teismo šaukimu pradėtas procesas.

Jeigu procesas pradamas pareiškimu ir jurisdikciją atitinkamai dažniausiai turi pareiškėjo teismas, pareiškimams dėl išlaikymo pakeitimo taikomos kitokios taisyklės.

Pareiškimą dėl partnerio išlaikymo pakeitimo ieškovas turi pateikti išlaikymo skolininko gyvenamosios vietos teismui. Išlaikymo skolininkas, pageidaujantis pateikti pareiškimą dėl pakeitimo, turi kreiptis į išlaikymo kreditoriaus gyvenamosios vietos apylinkės teismą.

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Kalbant apie procesus, pradedamus teismo šaukimu, Nyderlandų procesinėje teisėje esama tam tikrų nuostatų, kuriomis paskiriamas teismas, turintis jurisdikciją kartu su kompetentingu teismu, paskirtu pagal pagrindinę taisyklę (atsakovo gyvenamosios vietos arba faktinio buvimo vietos teismu). Tai yra alternatyvioji jurisdikcija. Ieškovas gali pasirinkti pagal pagrindinę taisyklę nustatytą teismą arba pagal alternatyvią taisyklę nustatytą teismą. Toliau ši alternatyva išreiškiama fraze „taip pat“.

Kai procesas pradamas teismo šaukimu, aktualios šios taisyklės:

Darbo / atstovavimo bylos

Darbo / atstovavimo bylose jurisdikciją turi vietos, kurioje atliekamas darbas, teismas (Civilinio proceso kodekso 100 straipsnis).

Vartotojų bylos

Vartotojų bylose jurisdikciją turi gyvenamosios vietos teismas, arba, jo nesant, jurisdikciją taip pat turi vietos, kurioje vartotojas faktiškai yra, teismas (Civilinio proceso kodekso 101 straipsnis).

Teisė į žalos atlyginimą, deliktas arba pusiau deliktas

Su teise į žalos atlyginimą, deliktu arba pusiau deliktu susijusiose bylose jurisdikciją taip pat turi vietos, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis, teismas (Civilinio proceso kodekso 102 straipsnis).

Nekilnojamasis turtas

Su nekilnojamuoju turtu susijusiose bylose jurisdikciją taip pat turi vietos, kurioje yra turtas arba didžioji jo dalis, teismas (Civilinio proceso kodekso 103 straipsnis). Su būsto nuoma arba verslo patalpų nuoma susijusiose bylose išimtinę jurisdikciją turi vietos, kurioje yra nuomojamas turtas arba didžioji jo dalis, apylinkės poskyrio teismas.

Paveldėjimas

Su paveldėjimu susijusiose bylose jurisdikciją taip pat turi paskutinės mirusiojo gyvenamosios vietos teismas (Civilinio proceso kodekso 104 straipsnis).

Juridiniai subjektai

Su juridiniais subjektais susijusiose bylose (pavyzdžiui, bylose, susijusiose su juridinių subjektų likvidavimu, juridinių subjektų sprendimų negaliojimu arba galiojimu, narių arba partnerių teisėmis ir pareigomis) jurisdikciją taip pat turi gyvenamosios vietos arba juridinio subjekto arba įmonės buveinės vietos teismas.

Bankrotas, mokėjimų sustabdymas, skolos restruktūrizavimas

Bylose, susijusiose su teisiniu nuostatų dėl fizinių asmenų bankroto, mokėjimų sustabdymo ir skolos restruktūrizavimo taikymu, jurisdikciją taip pat turi teismas, su kuriuo yra siejamas prižiūrintis teisėjas, o jeigu prižiūrintis teisėjas nepaskirtas – teismas, kuris paskelbė mokėjimų sustabdymą (Civilinio proceso kodekso 106 straipsnis). Bankroto įstatyme (nyd. *Faillissementswet*) taip pat išdėstytos specialios taisyklės dėl jurisdikcijos – jos yra viršesnės už Civilinio proceso kodekse nustatytas jurisdikcijos taisykles.

Teismo pasirinkimas

Tarpusavio sutartimi šalys kartais paskiria ne tą teismą, kuris turi jurisdikciją pagal įstatymų nuostatas (Civilinio proceso kodekso 108 straipsnio 1 dalis).

Taikomos šios pasirinkimo laisvės išimtys (Civilinio proceso kodekso 108 straipsnio 2 dalis), susijusios su vartotojų bylomis, bylomis dėl nuomos ir darbo sutartimis. Tokiais atvejais teismas patikrina, ar teismo pasirinkimo sąlyga galioja (Civilinio proceso kodekso 110 straipsnis).

Ieškovo gyvenamoji vieta

Jeigu pagal minėtąsias nuostatas dėl vietos jurisdikcijos Nyderlanduose neįmanoma nustatyti jurisdikciją turinčio teismo, Civilinio proceso kodekso 109 straipsnyje numatyta, kad išimties tvarka jurisdikciją gali turėti ieškovo gyvenamosios vietos teismas. Ši padėtis gali susidaryti, jeigu darbuotojas pageidauja nusiųsti užsienio darbdaviui šaukimą į teismo posėdį Nyderlanduose, kai darbas nėra susijęs su konkrečia vieta, o atliekamas visoje šalyje. Jeigu tokiu būdu nustatyti jurisdikciją turinčio teismo taip pat neįmanoma, byla pradedama Hagos apylinkės teisme.

Kai byla susijusi su santuokos nutraukimu, pažymėtini ir šie aspektai:

Santuokos nutraukimo bylą nagrinėjančio teismo vietos jurisdikcija reglamentuojama Civilinio proceso kodekso 262 straipsnyje. Pagrindinė taisyklė yra ši: jurisdikciją turi pareiškėjo (arba vieno iš pareiškėjų, arba vienos iš pareiškime nurodytų suinteresuotųjų šalių) gyvenamosios vietos teismas, o jeigu šis asmuo žinomos gyvenamosios vietos Nyderlanduose neturi, tada jurisdikciją turi vietos, kurioje šis asmuo faktiškai yra (Nyderlanduose), teismas.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Nyderlandų procesinėje teisėje numatytos kelios specialios taisyklės dėl vietos jurisdikcijos, kuriomis nukrypstama nuo pagrindinės taisyklės. Turi būti taikoma speciali taisyklė. Toliau aprašytais specialiais atvejais turi būti pasirinktas kitas negu atsakovo gyvenamosios vietos teismas.

Nepilnamečiai

Nepilnamečių bylose jurisdikciją turi gyvenamosios vietos teismas, arba, jeigu gyvenamosios vietos Nyderlanduose nėra, jurisdikciją turi vietos, kurioje nepilnametis faktiškai yra, teismas (Civilinio proceso kodekso 265 straipsnis).

Tai yra ne alternatyva, o speciali taisyklė, taikoma vietoje pagrindinės taisyklės. Jurisdikciją turi ne pareiškėjo gyvenamosios ar buvimo vietos teismas (pagrindinė taisyklė, taikoma, kai procesas pradeda pareiškimu), o nepilnamečio gyvenamosios vietos teismas, o jeigu nepilnametis gyvenamosios vietos Nyderlanduose neturi, jurisdikciją turi vietos, kurioje jis faktiškai yra, teismas. Jeigu ši taisyklė nepadeda nustatyti konkretaus teismo, jurisdikciją turi Hagos apylinkės teismas.

Civilinė būklė

Su civilinės būklės registrų arba juose įregistruotųjų ar jau įregistruotų pažymėjimų papildymu, registravimu, panaikinimu ar pakeitimu susijusiose bylose jurisdikciją turi teismas, kurio jurisdikcijoje įregistruotas arba turi būti įregistruotas pažymėjimas (Civilinio proceso kodekso 263 straipsnis). Tokiose bylose, susijusiose su Hagos savivaldybės civilinės būklės registruose registruotais ar jau įregistruotais pažymėjimais, pagal Civilinio kodekso (nyd. *Burgerlijk Wetboek*) 1-ąją knygą jurisdikciją turi Hagos apylinkės teismas.

Pastatų nuoma

Su pastatų ar jų dalių nuoma susijusiose bylose jurisdikciją turi teismas, kurio jurisdikcijai priklauso nuomojamas turtas (Civilinio proceso kodekso 264 straipsnis).

Suaugusiojo globa, turto administravimas patikos pagrindais, mentorystė

Su suaugusiojo globa, turto administravimu patikos pagrindais *suaugusiųjų interesais* ir mentorystė susijusiose bylose jurisdikciją turi asmens, su kurio globa ar turtu arba mentorystė byla yra susijusi, gyvenamosios vietos teismas, arba, jeigu gyvenamosios vietos Nyderlanduose nėra, jurisdikciją turi vietos, kurioje minėtas asmuo faktiškai yra, teismas (Civilinio proceso kodekso 266 straipsnis).

Nesantys ar dingę asmenys; mirties patvirtinimas (Civilinio proceso kodekso 267 straipsnis)

Su paveldėjimu susijusiose bylose jurisdikciją turi paskutinės mirusiojo gyvenamosios vietos teismas (Civilinio proceso kodekso 268 straipsnio 1 dalis).

Su nesančiais ar dingusiais asmenimis susijusiose bylose jurisdikciją turi gyvenamosios vietos, iš kurios nesančias arba dingęs asmuo išvyko, teismas. Mirties patvirtinimo klausimais jurisdikciją turi Hagos apylinkės teismas (Civilinio proceso kodekso 269 straipsnis). Todėl Civilinio proceso kodekso 269 straipsnis veikia kaip apsauginė sąlyga.

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Pagal Civilinio proceso kodekso 108 straipsnį šalys gali raštu pasirinkti teismą. Teismą pasirinkti galima tik jei byla susijusi su teisiniais santykiais, dėl kurių šalys gali laisvai nuspręsti. Taigi, su viešąja tvarka susijusiais atvejais teismo pasirinkti negalima. Pavyzdžiai – tam tikros šeimos teisės bylos, bankroto, mokėjimų sustabdymo atvejai. Apylinkės poskyrio teismo bylų atveju galimybės pasirinkti teismą yra ribotos. Pavyzdžiui, teismo pasirinkti negalima, jeigu ieškinio vertė yra ne didesnė nei 25 000 EUR (neatsižvelgiant į ieškinio pobūdį).

Iš esmės teismo pasirinkimo būdu nustatytos jurisdikcijos teismas turi išimtinę jurisdikciją. Šalys gali konkrečiai susitarti, kad išimtinės jurisdikcijos nebus. Santuokos nutraukimo (santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium, registruotosios partnerystės panaikinimo, santuokos panaikinimo po gyvenimo skyrium laikotarpio) bylose taikoma Civilinio proceso kodekso 270 straipsnio 2 dalyje numatyta speciali taisyklė. Pagal šį straipsnį vietos jurisdikcijos neturintis teismas paprastai perduoda bylą vietos jurisdikciją turinčiam teismui. Remiantis Civilinio proceso kodekso 270 straipsnio 2 dalimi, santuokos nutraukimo atvejais taip būna tik tada, kai atsakovas (sutuoktinis, kurio atžvilgiu pradamas procesas) ginčija teismo jurisdikciją. Teismo pasirinkimas pagal nutylėjimą įmanomas, jeigu visos suinteresuotosios šalys, gavusios teismo šaukimą, atvyksta ir nepareiškia jurisdikcijos nebuvimo, arba jeigu kitas sutuoktinis neatvyksta.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Specializuotų teismų pagal Nyderlandų procesinę teisę nėra.

Paskutinis naujinimas: 09/02/2022

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Kurios šalies teismas kompetentingas? - Austrija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą)?

Civilinėse bylose pirmosios instancijos jurisdikcija iš esmės priklauso apylinkių teismams (vok. *Bezirksgerichte*) ir žemių teismams (vok. *Landesgerichte*). Už Vienos ribų apylinkių teismai ir žemių teismai taip pat nagrinėja komercines bylas. Be to, žemių teismai nagrinėja darbo ir socialinės apsaugos teisės aspektų turinčias bylas. Tik Vienoje yra atskiras Komercinių bylų apylinkės teismas, atskiras Komercinis teismas (vok. *Handelsgericht*) ir atskiras Darbo ir socialinės apsaugos teismas (vok. *Arbeits- und Sozialgericht*).

„Teismų organizacinės struktūros“ faktų suvestinėje matyti, kaip dalykinė jurisdikcija padalyta apygardų ir žemių teismams, komercines bylas ir darbo ir socialinės apsaugos teisės aspektų turinčias bylas nagrinėjantiems teismams.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Jurisdikcija teismams iš esmės paskirstyta pagal ieškinio tipą (dalykinė jurisdikcija, vok. *Eigenzuständigkeit*), o kompetencija nagrinėti bylas, kurios nepatenka į apylinkių arba žemių teismų jurisdikciją, priklauso nuo ginčijamos sumos (vok. *Wertzuständigkeit*). Jurisdikcijai pagal ieškinio tipą visada teikiama pirmenybė, palyginti su ginčo suma grindžiama jurisdikcija.

Apylinkių teismų jurisdikcija pagal ieškinio tipą, pavyzdžiui, dauguma atvejų apima šeimos teisę arba nuomos teisę, žemių teismų jurisdikcijai pagal ieškinio tipą priklauso, pavyzdžiui, ginčai pagal Atsakomybės už atominę energetiką įstatymą (vok. *Atomhaftpflichtgesetz*), Administracinių įstaigų atsakomybės

įstatymą (vok. *Amtshaftungsgesetz*), Duomenų apsaugos įstatymą (vok. *Datenschutzgesetz*) ir konkurencijos bei autorių teisių teisę. Apylinkių teismų jurisdikcijai, grindžiamai ginčų suma, priklauso bylos, kuriose ginčijama suma yra 15 000 EUR arba mažesnė, o žemių teismų jurisdikcijai, grindžiamai ginčų suma, priklauso bylos, kuriose ginčijama suma yra didesnė nei 15 000 EUR.

2.2 Teritorinis teismingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

2.2.1 Bendroji teritorinio teismingumo taisyklė

Kiekvienas asmuo bendrajai jurisdikcijai priklauso pagal savo asmeninį ryšį su teismo apygarda. Dažniausiai ieškiniai pareiškiama bendrą jurisdikciją atsakovui turinčiame kompetentingame teisme. Fizinio asmens bendrosios jurisdikcijos kompetentingas teismas paprastai priklauso nuo jo nuolatinės gyvenamosios vietos arba įprastinės gyvenamosios vietos, o vienam asmeniui gali būti kompetentingi keli bendrosios jurisdikcijos teismai. Juridinio asmens bendrosios jurisdikcijos kompetentingas teismas paprastai priklauso nuo jo registruotosios būstinės vietos.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Kai kuriais atvejais ieškiniai gali būti pareiškiama arba atsakovo bendrosios jurisdikcijos kompetentingame teisme, arba galima pasirinkti kitą teismą (pasirenkamoji jurisdikcija). Vien civiliniam procesui Austrijos jurisdikcijos teisėje pripažįstama daugiau negu dvidešimt skirtingų pasirenkamųjų jurisdikcijų, kuriose įvairiais atvejais nagrinėjamos sutartinės ir nesutartinės prievolės, įvairūs nuosavybės teisė grindžiami ieškiniai, taip pat yra procesinio pobūdžio pasirenkamoji jurisdikcija. Pavyzdžiui, tai gali būti prievolės vykdymo vietos arba sąskaitoje faktūroje nurodytos vietos teismas, ginčo objekto buvimo vietos teismas, žalos padarymo vietos teismas arba priešiško pareiškimo vietos teismas; taisyklės dėl vietos gali labai skirtis nuo kitų europinės ar kitų valstybių narių nacionalinės teisės jurisdikcijos taisyklių.

Pavyzdžiui, toliau nurodyti kompetentingi teismai pagal Austrijos teisę nagrinėja šiuos ieškinius:

Ieškinius, kylančius iš sutarčių (išskyrus darbo sutartis): ieškiniai dėl sutarties buvimo nustatymo, ieškiniai dėl sutarties vykdymo arba nutraukimo ir ieškiniai dėl žalos už neįvykdytą ar netinkamai įvykdytą sutartį atlyginimo gali būti pareiškiama vietos, kurioje pagal proceso šalių susitarimą atsakovas turėjo įvykdyti sutartį, teisme (prievolės vykdymo vietos teisme). Ta sutartis turi būti įrodyta dokumentiniais įrodymais.

Ieškinius dėl išlaikymo: žr. faktų suvestinė „Ieškiniai dėl išlaikymo. Austrija“.

Ieškinius dėl žalos atlyginimo: ginčai dėl kompensacijų už žalą, padarytą dėl vieno ar daugiau asmenų mirties, sužalojimo ar neteisėto įkalinimo arba už žalą materialiam turtui gali būti nagrinėjami teisme, turinčiame jurisdikciją toje apylinkėje, kurioje buvo padaryta žala (vietos, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis, teisme). Be to, ieškiniai dėl nusikalstamomis veikomis padarytos žalos atlyginimo gali būti pareiškiama ir teisme, kuriame nagrinėjama kaltinamojo baudžiamoji byla (civilinis ieškinytis baudžiamojoje byloje, vok. *Adhäsionsverfahren*).

Informaciją apie ieškinius dėl santuokos nutraukimo arba prašymus nutraukti santuoką žr. faktų suvestinėje „Santuokos nutraukimas. Austrija“.

Informaciją apie prašymus nustatyti globos teises žr. faktų suvestinėje „Tėvų pareigos. Austrija“.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Kai kuriais atvejais ieškinytis turi būti pareikštas specialiosios jurisdikcijos kompetentingame teisme, t. y. nei bendrosios jurisdikcijos kompetentingame teisme, nei kurioje nors pasirenkamojoje jurisdikcijoje. Tais atvejais, kai tokios išimtinės jurisdikcijos negalima pakeisti net proceso šalių susitarimu dėl jurisdikcijos (tai turi būti konkrečiai numatyta), vartojama sąvoka „privalomos jurisdikcijos teismas“ (vok. *Zwangsgerecht*). Išimtinė jurisdikcija daugiausia būdinga santuokos ir šeimos teisei, tačiau ne tik jai. Pavyzdžiui, išimtinę jurisdikciją gali turėti santuokos arba registruotos partnerystės ginčams arba paveldėjimo klausimams kompetentingas teismas, o privalomą jurisdikciją gali turėti ginčams dėl obligacijų ar asociacijos ryšių kompetentingas teismas; taisyklės dėl vietos gali labai skirtis nuo kitų europinės ar kitų valstybių narių nacionalinės teisės jurisdikcijos taisyklių.

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Jeigu privaloma jurisdikcija netaikoma (žr. minėtąjį 2.2.2.2 punktą), proceso šalys gali konkrečiai susitarti ginčus spręsti viename ar keliuose nurodytų vietų pirmosios instancijos teismuose arba atmesti teismus, kurie kitu atveju turėtų jurisdikciją. Susitarime turi būti nurodytas konkretus ginčas arba ginčai, kylantys iš tam tikro ginčo ar teisinio santykio. Privalomo oficialaus reikalavimo susitarti dėl jurisdikcijos nėra, tačiau jeigu šis susitarimas per procesą ginčijamas, jį turi būti įmanoma įrodyti dokumentiniais įrodymais.

Sudarydomas susitarimą dėl jurisdikcijos, proceso šalys įgyja galimybę pakeisti teisinę jurisdikciją (grindžiamą dalyku ir (arba) vieta), kuri priešingu atveju būtų taikoma. Toks susitarimas gali būti sudaromas prieš prasidedant procesui arba jo pradžioje. Leidžiama sudaryti susitarimą, kuriuo dalykinė jurisdikcija iš pirmosios instancijos teismo perduodama apylinkės teismui, jeigu pirmosios instancijos teismas turi jurisdikciją, grindžiamą ginčo suma, taip pat leidžiama pereiti nuo bendrosios prie komercinės jurisdikcijos ir atvirkščiai.

Teritorinę jurisdikciją galima pakeisti, jeigu tai konkrečiai neuždrausta. Jeigu teisės aktuose nurodyta, kad jurisdikcijos pakeisti negalima, taikoma privaloma jurisdikcija. Pavyzdžiui, teritorinės jurisdikcijos negalima pakeisti arba šis pakeitimas gali būti ribojamas, kai jurisdikcija nustatoma pagal Vartotojų apsaugos įstatymo (vok. KSchG) 14 straipsnį, Jurisdikcijos taisyklių (vok. JN) 83a arba 83b straipsnį, Civilinio proceso kodekso (vok. ZPO) 532 straipsnį, Darbo ir socialinės apsaugos teismų įstatymo (vok. ASGG) 9 straipsnį, Pajamų kompensavimo tvarkos (vok. EO) 51 straipsnį arba Bankroto kodekso (vok. IO) 253 straipsnį.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Tik Vienoje yra specializuoti civiliniai komercinių bylų teismai, t. y. Komercinių bylų apylinkės teismas (vok. *Bezirksgericht für Handelssachen*) ir Vienos komercinis teismas (vok. *Handelsgericht Wien*), taip pat specializuotas civilinis teismas darbo ir socialinės apsaugos aspektų turinčioms byloms, t. y. Vienos darbo ir socialinės apsaugos teismas (vok. *Arbeits- und Sozialgericht Wien*). Visose kitose apylinkėse komercinės bylos ir darbo bei socialinės apsaugos teisės aspektų turinčios bylos nagrinėja bendrosios kompetencijos teismai. Todėl teritorinė jurisdikcija komercinėse bylose ir darbo bei socialinės apsaugos teisės aspektų turinčiose bylose reglamentuojama pagal bendrąsias civilinio proceso taisykles.

Paskutinis naujinimas: 05/06/2023

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba ([pl](#)) neseniai atlikta pakeitimų.

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Jis jau išverstas į šias kalbas: [en](#).

Kurių šalies teismas kompetentingas? - Lenkija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą?)

Lenkijoje civilines bylas nagrinėja bendrosios kompetencijos teismai (lenk. *sądy powszechna*) ir Aukščiausiasis Teismas (lenk. *Sąd Najwyższy*) (žr.: „Teismų sistemos valstybėse narėse. Lenkija“), išskyrus atvejus, kai bylos priklauso specializuotų teismų kompetencijai.

Nuostatos dėl teismų jurisdikcijos įtvirtintos Civilinio proceso kodekse (CCP, lenk. *Kodeks Postępowania Cywilnego*), 16–18 ir 27–46 straipsniuose.

Apylinkių teismuose (lenk. *sądy rejonowe*) civilines bylas nagrinėja šie skyriai:

Civilinių bylų skyrius;

Šeimos ir nepilnamečių bylų skyrius (šeimos teismai, lenk. *sądy rodzinne*) – nagrinėja šeimos bylas ir bylas dėl globos; bylas dėl nepilnamečių tvirkimo ir dėl jų padarytų nusikalstamų veikų; bylas dėl nuo alkoholio, narkotikų ar psichotropinių medžiagų priklausomų asmenų gydymo; taip pat bylas, kurios pagal kitus teisės aktus priklauso globos bylas nagrinėjančio teismo kompetencijai;

Darbo ir socialinės apsaugos skyrius (darbo teismai, lenk. *sądy pracy*) – nagrinėja bylas dėl darbo teisės ir socialinės apsaugos;

Komercinių bylų skyrius (komercinių bylų teismai, lenk. *sądy gospodarcze*) nagrinėja komercines ir civilines bylas tarp verslo subjektų dėl jų verslo veiklos; bylas dėl įmonių ar partnerystės santykių; bylas įmonių valdybų narių atžvilgiu dėl reikalavimų, kylančių iš valdybų narių pateiktų klaidingų deklaracijų nacionaliniam teismų registrai; bylas verslo subjektų atžvilgiu, kuriomis siekiama, kad būtų duotas nurodymas nustoti daryti žalą aplinkai; bankroto bylas;

Žemės registro skyrius tvarko žemės registrus ir nagrinėja kitas su žemės registrų procesais susijusias bylas;

apygardų teismai (lenk. *sądy okręgowe*) Lenkijoje turi atitinkamus skyrius, išskyrus žemės registro skyrius ir šeimos ir nepilnamečių bylų skyrius. Lenkijos apygardų teismai turi civilinių šeimos bylų skyrius, kompetentingus nagrinėti visų pirma bylas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ir jo panaikinimo, santuokos pripažinimo negaliojančia, santuokos buvimo ar nebuvimo fakto nustatymo ar užsienio teismų sprendimų paskelbimo vykdytinais šeimos bylose. Be to, Varšuvos apygardos teismas turi toliau nurodytus papildomus padalinius, veikiančius kaip skyriai:

Konkurencijos ir vartotojų apsaugos teismas (lenk. *Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów*), kurio veiklos sričiai priklauso nagrinėti bylas, susijusias su monopolinės praktikos prevencija ir energetikos reglamentavimo atvejais;

ES prekių ženklų ir pramoninio dizaino teismas (lenk. *Sąd Wspólnotowych Znaków Towarowych i Wzorów Przemysłowych*), nagrinėjantis bylas dėl pramoninio dizaino ir prekių ženklų pažeidimų, gresiančių pažeidimų arba pažeidimų nebuvimo, Bendrijos pramoninio dizaino paskelbimo negaliojančiu, prekių ženklo galiojimo pabaigos ar paskelbimo negaliojančiu, taip pat dėl prekių ženklo pažeidimo padarinių.

Be to, 2010 m. sausio 1 d. Liublino apylinkės teismas buvo paskirtas kompetentingu nagrinėti bylas, priklausančias kitų apylinkių teismų jurisdikcijai, kai vykdoma elektroninė mokėjimo įsakymo procedūra.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

Paprastai jurisdikciją nagrinėti civilines bylas pirmąja instancija turi apylinkių teismai. **Apylinkių teismai** (lenk. *sądy rejonowe*) turi jurisdikciją nagrinėti visas bylas, išskyrus tas, kurios teisės aktais (Civilinio proceso kodekso 16 ir 507 straipsniais) yra priskirtos apygardų teismams.

Apygardų teismai turi jurisdikciją pirmąja instancija nagrinėti Civilinio proceso kodekso 17 straipsnyje išvardytas bylas, t. y.:

1) bylas dėl neturtinių teisių ir turtinių reikalavimų, reiškiamų kartu su tomis teisėmis, išskyrus [bylas, kuriose nustatoma arba ginčijama vaiko kilmė, bylas dėl vaiko kilmės iš tėvo pripažinimo panaikinimo ir dėl įvaikinimo panaikinimo](#);

2) bylas dėl [autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos](#), taip pat bylas dėl [išradimų, naudingųjų modelių](#), pramoninio dizaino, prekių ženklų, geografinių nuorodų ir integratorių topografijos, bylas dėl kitų nematerialių turtinių teisių apsaugos;

3) ieškinius pagal [spaudos teisę](#);

4) bylas dėl turtinių teisių, kurių ginčo dalyko vertė viršija septyniasdešimt penkis tūkstančius zlotų, išskyrus [bylas dėl išlaikymo](#), bylas dėl [teisės naudotis turtu pažeidimo](#), bylas dėl sutuoktinių [turto atskyrimo nustatymo](#), bylas dėl [žemės registro turinio suderinimo](#) su faktiniu juridiniu statusu, taip pat bylas, nagrinėjamas vykdanč [elektroninę mokėjimo įsakymo procedūrą](#);

5) bylas dėl teismo sprendimo paskelbimo vietoje rezoliucijos siekiant padalyti kooperatyvą;

6) bylas dėl juridinių subjektų ar organizacijų padalinių, kurie nėra juridiniai asmenys, tačiau jiems įstatymais suteiktas juridinio asmens statusas, valdymo organų rezoliucijų panaikinimo, paskelbimo negaliojančiomis arba jų nebuvimo nustatymo;

7) bylas dėl nesąžiningos konkurencijos prevencijos ir kovos su ja;

8) bylas dėl [žalos, padarytos paskelbiant neteisėtą galutinį teismo sprendimą](#), atlyginimo.

9) ieškinius dėl teisių, suteiktų pagal asmens duomenų apsaugos taisyklės, pažeidimo.

Be to, **apygardų teismų** jurisdikcijai, pavyzdžiui, priklauso:

1) bylos dėl nedarbingumo;

2) bylos dėl ginčų dėl valstybinių įmonių veiklos vykdymo: tarp įmonės valdybos ir įmonės direktoriaus, tarp įmonės valdymo organų ir jos steigimo organų, tarp įmonės valdymo organų ir jos priežiūrą vykdančio organo;

3) bylos dėl užsienio teismų sprendimų pripažinimo ir jų paskelbimo vykdytinais (Civilinio proceso kodekso 11481 ir 11511 straipsniai).

Bylose dėl turtinių teisių ieškovas privalo ieškinyje nurodyti ginčo dalyko vertę, jeigu ginčo dalykas nėra konkreti pinigų suma.

Bylose dėl piniginių reikalavimų, net jeigu jie iškelti kaip kito reikalavimo alternatyva, nurodyta pinigų suma reiškia ginčo dalyko vertę.

Kitose bylose dėl turto ieškovas privalo nurodyti ginčo dalyko vertę, ieškinyje išreikšdamas ją pinigų suma, kaip nurodyta Civilinio proceso kodekso 20–24 straipsniuose.

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Žr. 2 dalį.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

Lenkijos Civilinio proceso kodekse skiriama keturių rūšių teismo jurisdikcija: bendroji (27–30 straipsniai), alternatyvioji (31–37 straipsniai), išimtinė (38–42) ir specialioji (43–46 straipsniai).

Teritorinė jurisdikcija išsamiai aprašyta 2.2.1–2.2.3 dalyse.

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Bendroji teritorinė jurisdikcija

Ieškiniai turi būti teikiami pirmosios instancijos teismui, kurio teritorinei jurisdikcijai priklauso atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta (Civilinio proceso kodekso 27 straipsnis).

Pagal Civilinio kodekso 25 straipsnį fizinio asmens nuolatinė gyvenamoji vieta yra gyvenvietė arba miestas, kur asmuo būna, ketindamas ten nuolat pasilikti. Jeigu atsakovas Lenkijoje negyvena, bendroji jurisdikcija nustatoma pagal jo buvimo vietą, o jeigu ta vieta nežinoma arba yra ne Lenkijoje, ieškiniai turi būti teikiami pagal paskutinę nuolatinę atsakovo gyvenamąją vietą Lenkijoje.

Ieškiniai valstybės išdo atžvilgiu turi būti teikiami teismui, kurio jurisdikcijai priklauso organizacinio padalinio, su kuriuo susijęs ginčas, registruotoji būstinė.

Jeigu valstybės išdui atstovauja Lenkijos Respublikos generalinė prokuratūra (lenk. *Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej*), ieškiniai turi būti teikiami teisme, kurio jurisdikcijai priklauso Generalinės prokuratūros padalinio, atsakingo už organizacinį padalinį, su kuriuo susijęs ginčas, registruotoji būstinė.

Ieškiniai kitų juridinių asmenų ir kitų subjektų, kurie nėra fiziniai asmenys, atžvilgiu turi būti teikiami teisme, kurio jurisdikcijai priklauso jų registruotoji būstinė (Civilinio proceso kodekso 30 straipsnis).

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtis

Žr. 2.2.2.1 dalį.

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Alternatyvioji teritorinė jurisdikcija leidžia ieškovui tam tikrais atvejais pasirinkti teismą. Tada ieškovas gali pateikti ieškinį bendrosios kompetencijos teisme arba kitame Civilinio proceso kodekso 32–371 straipsniuose nurodytame teisme.

Alternatyvioji teritorinė jurisdikcija numatyta šiais atvejais:

kai teikiami reikalavimai dėl išlaikymo ir dėl vaiko kilmės nustatymo ir su jais susiję reikalavimai – ieškiniai gali būti pateikiami teisme, kurio jurisdikcijai priklauso reikalavimo teisę turinčios šalies nuolatinė gyvenamoji vieta;

kai teikiamas turtinis reikalavimas verslo subjektui – ieškiniai gali būti pateikiami teisme, kurio jurisdikcijai priklauso to subjekto būstinė arba padalinys, jeigu reikalavimas yra susijęs su tos būstinės arba padalinio veikla. Tačiau tai netaikoma byloms, kuriose pagal teisės aktus valstybės išdui atstovauja Valstybės išdo generalinė prokuratūra;

kai siekiama nustatyti susitarimo buvimą, priversti jį įvykdyti, jį panaikinti arba paskelbti negaliojančiu, taip pat gauti žalos atlyginimą dėl susitarimo neįvykdymo arba netinkamo įvykdymo – ieškiniai gali būti teikiami teisme, kurio jurisdikcijai priklauso ginčijamo susitarimo įvykdymo vieta; jeigu kyla abejonų, susitarimo įvykdymo vieta turėtų būti patvirtinta dokumentu;

kai reiškiamas deliktinis reikalavimas – ieškiniai gali būti teikiami teisme, kurio teritorinėje jurisdikcijoje įvyko žalą sukėlus įvykis;

kai siekiama, kad būtų sumokėta už bylos tvarkymą mokėtina suma, – ieškiniai gali būti teikiami teisme, kurio jurisdikcijai priklauso vieta, kurioje teisinis atstovas tvarkė bylą;

kai teikiamas reikalavimas dėl nekilnojamojo turto nuomos (lenk. *najem* arba *dzierżawa*) – ieškiniai gali būti teikiami teisme, kurio jurisdikcijai priklauso nekilnojamojo turto buvimo vieta;

kai reikalavimas teikiamas šaliai, turinčiai įsipareigojimą pagal paprastąjį vekselį arba čekį – ieškiniai gali būti teikiami teisme, kurio jurisdikcijai priklauso mokėjimo vieta. Kelioms šalims, turinčioms įsipareigojimų pagal paprastąjį vekselį arba čekį, gali būti teikiamas ieškinys teisme, kurio jurisdikcijai priklauso mokėjimo vieta, arba asmens, akceptavusio arba išdavusio paprastąjį vekselį ar čekį, bendrosios kompetencijos teisme;

kai teikiami reikalavimai, susiję su darbo teise – ieškiniai gali būti teikiami teisme, kurio teritorinėje jurisdikcijoje yra, buvo arba bus atliekamas darbas, arba teisme, kurio teritorinėje jurisdikcijoje yra su darbo santykiais susijusi įstaiga (Civilinio proceso kodekso 461 straipsnio 1 dalis).

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Teismo **išimtinė jurisdikcija** reiškia, kad bylą gali nagrinėti tik kodekse nurodytas teismas. Išimtinė jurisdikcija numatyta šiais atvejais:

kai byla susijusi su nuosavybe ar kitomis daiktinėmis (lot. *in rem*) teisėmis į nekilnojamąjį turtą, taip pat su teise naudotis nekilnojamoju turtu – ieškiniai gali būti teikiami tik teisme, kurio jurisdikcijai priklauso nekilnojamojo turto buvimo vieta; jeigu ginčo dalykas yra žemės servitutas, jurisdikcija nustatoma pagal suvaržyto turto buvimo vietą;

kai byla susijusi su paveldėjimu, privaloma paveldėjimo dalimi, testamentu paliktu turtu, nurodymais ar kitomis testamentinės valios sąlygomis – ieškiniai teikiami tik teisme, kurio jurisdikcijai priklauso testatoriaus paskutinė nuolatinė gyvenamoji vieta, o jeigu testatoriaus nuolatinės gyvenamosios vietos Lenkijoje neįmanoma nustatyti – teisme, kurio jurisdikcijai priklauso palikimo arba jo dalies buvimo vieta;

kai byla susijusi su naryste kooperatyve, bendrijoje, įmonėje ar asociacijoje – ieškiniai gali būti teikiami tik teisme, kurio jurisdikcijai priklauso registruotoji būstinė;

kai byla susijusi su santuokiniais ryšiais – ieškiniai gali būti teikiami tik teisme, kurio teritorinėje jurisdikcijoje buvo paskutinė sutuoktinių gyvenamoji vieta, jei bent vieno iš jų nuolatinė gyvenamoji vieta vis dar yra toje jurisdikcijoje. Jeigu tokio pagrindo nėra, išimtinę jurisdikciją turi teismas, kurio jurisdikcijai priklauso atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta, o jeigu nėra ir to pagrindo, tai išimtinę jurisdikciją turi teismas, kurio jurisdikcijai priklauso ieškovo nuolatinė gyvenamoji vieta;

kai byla susijusi su tėvų ir vaikų santykiais, taip pat įvaikintojo ir įvaikio santykiais – ieškiniai gali būti teikiami tik teisme, kurio jurisdikcijai priklauso ieškovo nuolatinė gyvenamoji vieta, jeigu nėra pagrindų pateikti ieškinį pagal nuostatas dėl bendrosios jurisdikcijos.

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Specialioji jurisdikcija reiškia, kad teismo jurisdikcija gali būti skirtingai apibrėžiama specialiuose teisės aktuose nurodytais atvejais:

Teisė pasirinkti teismą suteikta ieškovui.

Jeigu jurisdikciją pagrįstai turi keli teismai arba jeigu ieškinys pateikiamas kelioms šalims, kurių atžvilgiu pagal teisės nuostatas dėl bendrosios jurisdikcijos yra kompetentingi įvairūs teismai. Ta pati nuostata taikytina, jeigu nekilnojamasis turtas, kurio buvimo vieta yra pagrindas teismo jurisdikcijai nustatyti, yra kelių teismų jurisdikcijų teritorijose.

Teisė pasirinkti teismą suteikta abiem šalims pagal susitarimą arba bendrą prašymą.

Šalys gali raštu susitarti jau esamą ginčą arba ateityje galinčius kilti ginčus dėl konkrečių teisinių santykių spręsti pirmosios instancijos teisme, kuris pagal teisės aktus neturi teritorinės jurisdikcijos. Tada tas teismas turės išimtinę jurisdikciją, jeigu šalys nesusitarė kitaip ir jeigu ieškovas nepateikė ieškinio pagal elektroninę mokėjimo įsakymo procedūrą. Šalys taip pat gali rašytiniu susitarimu apriboti ieškovo teisę pasirinkti iš kelių teismų, kompetentingų spręsti tokius ginčus.

Tačiau šalys negali pakeisti išimtinės jurisdikcijos.

Susitarimai dėl teismo jurisdikcijos turi būti sudaryti rašytine forma. Jie gali būti materialinės teisės susitarimo dalis (jurisdikcijos nuostata) arba gali būti sudaryti kaip atskiras susitarimas.

Darbo teisės ir socialinės apsaugos bylose kompetentingas teismas bendru šalių prašymu gali perduoti bylą nagrinėti kitam, lygiaverčiam teismui, nagrinėjančiam darbo teisės ir socialinės apsaugos bylas, jeigu tai yra pateisinama skubumo priežastimis.

Kompetentingą teismą skiria aukštesnysis teismas arba Aukščiausiasis Teismas.

Jeigu kompetentingas teismas dėl kokios nors kliūties negali nagrinėti bylos arba atlikti kito veiksmo, atitinkamas aukštesnysis teismas skiria kitą teismą.

Tokio paskyrimo priežastis gali būti tik kliūtis, neleidžianti nagrinėti bylos, pvz., teisėjo nušalinimas arba *force majeure*.

Aukščiausiasis Teismas privalo paskirti teismą, kuriame turi būti pateikiamas ieškinys, jeigu teritorinės jurisdikcijos negalima nustatyti pagal kodeksą, remiantis bylos aplinkybėmis (Civilinio proceso kodekso 45 straipsnis).

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Specializuoti teismai yra administraciniai teismai (lenk. *sądy administracyjne*) ir karo teismai (lenk. *sądy wojskowe*).

Karo teismų veikla reglamentuojama 1997 m. rugpjūčio 21 d. Karo teismų veiklos organizavimo įstatymu (lenk. *Prawo o ustroju sądów wojskowych*).

Paprastai šie teismai nagrinėja baudžiamąsias bylas Lenkijos karinėse pajėgose. Kitos bylos jų jurisdikcijai gali būti perduodamos tik įstatymu.

Administracinių teismų veikla reglamentuojama 2002 m. liepos 25 d. Administracinių teismų veiklos organizavimo įstatymu (lenk. *Prawo o ustroju sądów administracyjnych*). Administraciniai teismai vykdo teisingumą stebėdami viešojo administravimo institucijų veiklą ir sprendami vietos valdžios institucijų ir vyriausybinių administracinių institucijų ginčus dėl kompetencijos ir ginčus dėl jurisdikcijos. Negalima atmesti galimybės, kad išimtiniais atvejais administracinis teismas, vykdydamas savo priežiūros pareigas viešojo administravimo institucijų veiklos atžvilgiu, gali priimti sprendimą civilinėje byloje.

Paskutinis naujinimas: 08/09/2021

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Jis jau išverstas į šias kalbas: [en](#) [pt](#)

Kurios šalies teismas kompetentingas? - Portugalija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą?)

Pirmiausia reikėtų pažymėti, kad šioje informacijos suvestinėje pateikiami atsakymai tik apie teismus (Portugalijoje dažnai vadinamus bendraisiais teismais (*tribunais comuns*)). Be teismų, yra ir kitų kategorijų teisminių institucijų, tai – Konstitucinis Teismas, administraciniai teismai, audito rūmai (*Tribunal de contas*).

Taip pat veikia taikos teisėjai (*Julgados de Paz*) ir arbitražo teismai (*Tribunais arbitrais*).

Tai, kuri iš tų kategorijų turi jurisdikciją, nustatoma vadovaujantis tokiu principu – teismai turi jurisdikciją nagrinėti bylas, kurios nepriskirtos kitų kategorijų teisminėms institucijoms.

Taip pat pažymėtina, kad teismų kategorijoje specializuotam teismui priešingas teismas yra ne bendrasis civilinis teismas. Specializuotam teismui priešingas yra bendrosios kompetencijos teismas. Tai, į kokią specializuotą kolegiją (*juízo*) ar teismą arba į bendrosios kompetencijos kolegiją ar teismą kreiptis, priklauso nuo ieškinio dalyko ir, tam tikrais toliau nurodytais atvejais, nuo ieškinio sumos.

Taikomi šie įstatymai

2013 m. rugpjūčio 26 d. įstatymas Nr. 62/2013. Su naujausia įstatymo redakcija galima susipažinti internete adresu http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=1974&tabela=leis.

2014 m. kovo 27 d. įstatyminis dekretas Nr. 49/2014. Su naujausia redakcija galima susipažinti internete adresu http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=2075&tabela=leis&ficha=1&pagina=1&so_miolo=&.

Pirmosios instancijos teismai paprastai skirstomi į platesnės teritorinės jurisdikcijos teismus (*Tribunais de competência territorial alargada*) ir apygardos teismus (*Tribunais de comarca*) (Įstatymo Nr. 62/2013 33 straipsnis).

Norint suprasti, į kurį pirmosios instancijos teismą kreiptis, taip pat reikia atsižvelgti į toliau išdėstytus aspektus.

Platesnės teritorinės jurisdikcijos teismai yra specializuoti teismai, kurių kompetencijai priskirta visa teritorija arba teritorijos dalis, apimanti keletą apygardų.

Portugalijoje platesnės teritorinės jurisdikcijos teismai yra: Jūrų teismas (*Tribunal Marítimo*); Intelektinės nuosavybės teismas (*Tribunal da propriedade intelectual*); Konkurencijos, reguliavimo ir priežiūros teismas (*Tribunal da concorrência, regulação e supervisão*); Bausmių vykdymo teismas (*Tribunal de execução das penas*); Centrinis nusikalstamų veikų tyrimo teismas (*Tribunal central de instrução criminal*) (Įstatymo Nr. 62/2013 83 straipsnis).

Apygardos teismai yra skirstomi į specializuotas, bendros kompetencijos ir vietos jurisdikcijas (Įstatymo Nr. 62/2013 81 straipsnis).

Visos centrinės kolegijos yra specializuotos kolegijos. Jos skirstomos į centrinės civilinių bylų, centrinės baudžiamųjų bylų, centrinės baudžiamųjų tyrimų, centrinės komercinių bylų, centrinės vykdymo, centrinės šeimos ir jaunimo bylų kolegijas ir centrinės darbo bylų kolegijas.

Vietos kolegijos skirstomos į vietos civilinių bylų, vietos baudžiamųjų bylų, vietos smulkių nusikaltimų, vietos bendrosios jurisdikcijos ir vietos atstovaujamasias kolegijas.

Vietos atstovaujamoji kolegija yra apygardos teismo padalinys: ji tik priima dokumentus, susijusius su toje apygardoje jurisdikciją turinčioje kolegijoje arba teisme iškelta byla, teikia informaciją, rengia vaizdo konferencijas ir padeda vykdyti tyrimus. Tačiau vietos atstovaujamoji kolegija pati bylų nenagrinėja ir iš esmės bylos joje negali būti keliamos (Įstatymo Nr. 62/2013 130 straipsnio 5 ir 6 dalys).

Pagal tam tikrais atvejais galiojančią tvarką byla turi būti keliami ir nagrinėjama ne teismuose, bet kitose teisminėse institucijose. Priklausomai nuo bylos, bylos nagrinėjimas jurisdikciją turinčiam teismui perduodamas tam tikrais etapais: kai kyla ginčas, pateikiamas apeliacinis skundas arba reikia patvirtinti tam tikrus sprendimus. Tokia tvarka taikoma šiais atvejais:

specialios bylos dėl iškeldinimo turi būti keliamos elektroniniu būdu kreipiantis į Porte įsteigtą Nacionalinį nuomos biurą (*Balcão Nacional do Arrendamento*).

Jo veikla apima visą Portugalijos teritoriją. Žiūrėti [čia](#)

Bylos, susijusios su mokėjimo įsakymais, kai norima išieškoti skolą, keliamos elektroniniu būdu kreipiantis į Porte įsteigtą Nacionalinį mokėjimo įsakymų biurą (*Balcão Nacional de Injunções*). Jo veikla apima visą šalies teritoriją. Žiūrėti [čia](#)

Dėl paveldimo turto inventorizacijos (*processo de inventário*) vienais atvejais reikia kreiptis į teismus, o kitais atvejais bylą dėl paveldimo turto inventorizacijos galima iškelti teisme arba alternatyviai notarų biure.

Kompetentingo teismo valstybiniam prokurorui tenka pareiga priimti sprendimus dėl šių prašymų: atleisti nuo reikalavimo duoti sutikimą (jeigu prašymas teikiamas dėl asmens neveiksnumo arba to, kad asmens rasti nepavyksta); įgaliojimo neįgalaus asmens teisiniu atstovu vykdyti tam tikrus veiksmus; įgaliojimo parduoti arba įkeisti asmens, kurio rasti nepavyko, turtą; veiksmų, kuriuos atliko neįgalaus asmens atstovas, patvirtinimo ir teisinio atstovo pranešimo, kad neįgaliam asmeniui suteikta dovana priimta arba jos atsisakoma.

Bylos dėl šalių susitarimo dėl toliau išvardytų dalykų turi būti keliamos bet kurioje civilinės metrikacijos įstaigoje: suaugusiųjų arba veiksniais pripažintų (emancipuotų) vaikų išlaikymo; nepilnamečių vaikų išlaikymo abiem tėvams sutikus; šeimos gyvenamojo būsto perleidimo; teisės naudoti kito sutuoktinio pavardės panaikinimo; leidimo naudoti buvusio sutuoktinio pavardes; separacijos ir santuokos nutraukimo abiejų sutuoktinių sutikimu, nepaisant to, ar yra bendroji jungtinė nuosavybė; separacijos ir turto būklės pakeitimo po santuokos nutraukimo; tėvų pareigų nepilnamečiams vaikams vykdymo tvarkos nustatymo arba pakeitimo.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

Šiame atsakyme vietos bendraisiais civiliniais teismais vadinamos vietos civilinių bylų kolegijos ir bendrąją jurisdikciją turinčios kolegijos prie apygardos teismų. Šių teismų jurisdikcija nustatoma pagal nutylėjimą, tai yra, jiems kompetencija priklauso tada, kai kito kompetentingo teismo skyrius arba specializuotas teismas jurisdikcijos neturi. Jie taip pat turi jurisdikciją, kai ieškinio suma yra maža.

Taigi, į vietos civilinių bylų kolegiją (arba, jei tokios kolegijos nėra, į bendrąją jurisdikciją turinčią kolegiją prie apygardos teismo) kreipiamasi šiais atvejais:

teikiami bendro pobūdžio civiliniai ieškiniai dėl pripažinimo ir ieškinio suma neviršija 50 000,00 EUR, įskaitytinai;

byla nėra priskirta kitų kolegijų arba platesnės jurisdikcijos teismų kompetencijai;

dėl vykdymo procedūrų, kai vykdymo kolegijos arba kitos jurisdikciją turinčios specializuotos kolegijos arba teismo nėra;

teikiami skubūs ieškiniai dėl nepilnamečių civilinės globos, auklėjamosios globos ir auklėjimo, net jeigu šeimos ir jaunimo skyrius, turintis jurisdikciją nagrinėti tokius ieškinius yra, tačiau jis yra kitoje savivaldybėje;

dėl garantijų, raštų, pranešimų ir komunikatų, kurie kitų teismų arba jurisdikciją turinčių institucijų prašymu turi būti vykdomi vietos lygmeniu;

kitose teisės aktais priskirtose bylose;

teikiami apeliaciniai skundai, kuriais apskundžiami uostų valdytojų sprendimai, priimti nagrinėjant administracinius jūrų teisės pažeidimus, ir mažesnės negu 50 000,00 EUR vertės, įskaitytinai, ieškiniai, kurių dalykas priklauso Jūrų teismo jurisdikcijai, tačiau jie teikiami teismų apygardose, kuriose Jūrų teismo teritorinė jurisdikcija negalioja;

bylų pagal ieškinius dėl nedidelių sumų, kaip nustatyta 2007 m. liepos 11 d. Reglamente (EB) Nr. 861/2007, atvejais.

Paaiškinimų, kada kreiptis į vietos civilinių bylų kolegiją, o kada – į bendrosios jurisdikcijos arba centrinę specializuotą kolegiją, taip pat pateikta atsakyme į 3 klausimą *Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą kreiptis?*

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Pagal jurisdikcijos taisykles teismai pagal hierarchiją skirstomi į pirmosios instancijos, apeliacinius (*Tribunais da Relação*) (arba antrosios instancijos) teismus ir Aukščiausiąjį Teisingumo Teismą (*Supremo Tribunal de Justiça*), kuris yra paskutiniosios instancijos teismas (Įstatymo Nr. 2013/62 42 straipsnis).

Teisės aktuose nustatyta, kokiose bylose ieškinio priimtinumas priklauso nuo teismams nustatytų vertės ribų:

apeliaciniais teismams nustatyta 30 000,00 EUR,

pirmosios instancijos teismams (*Tribunais de primeira instância*) – 5 000,00 EUR ieškinio sumos riba (tokios vertės galiojo, informacijos suvestinę atnaujinant paskutinį kartą).

Aukščiausiasis Teisingumo Teismas paprastai nagrinėja ieškinius, kurių suma yra didesnė už apeliaciniais teismams nustatytą vertės ribą, o apeliaciniai teismai – ieškinius, kurių suma yra didesnė už pirmosios instancijos teismams nustatytą vertės ribą (Įstatymo Nr. 62/2013 44 straipsnis).

Ieškiniai turi būti pareiškiama ir pradedami nagrinėti pirmosios instancijos teisme. Pirmosios instancijos teismai taip pat turi jurisdikciją nagrinėti apeliacinius skundus dėl notarų, civilinės metrikacijos įstaigų pareigūnų ir kitų įstatyme nurodytų institucijų sprendimų. Siekiant nustatyti, kuris pirmosios instancijos teismas turi jurisdikciją nagrinėti bylą, jurisdikcijos taisyklės reikia taikyti pagal dalyką, vertę ir teritoriją. Tai bus paaiškinta atsakymuose į tolesnius klausimus. Iš esmės apeliaciniai teismai nagrinėja tik apeliacinius skundus dėl pirmosios instancijos teismų sprendimų. Tam tikrais įstatymuose nustatytais atvejais jiems suteikiama jurisdikcija tam tikras bylas gali nagrinėti tik pirmosios instancijos teismuose. Apeliaciniai teismai taip pat nagrinėja pirmosios instancijos teismų jurisdikcijos kolizijos klausimus, apeliacinius skundus dėl pirmosios instancijos teismų priimtų nutarčių ir peržiūri užsienio teismų sprendimus civilinėse ir komercinėse bylose.

Aukščiausiasis Teisingumo Teismas nagrinėja kasacinius skundus dėl apeliacinių teismų sprendimų. Tam tikrais įstatymuose nustatytais atvejais

Aukščiausiasis Teisingumo Teismas nagrinėja skundus dėl pirmosios instancijos teismų sprendimų. Tam tikrais įstatymuose nustatytais atvejais suteikiama jurisdikcija tam tikras bylas gali nagrinėti tik pirmosios ir paskutinės instancijos teismuose. Aukščiausiasis Teisingumo Teismas taip pat nagrinėja bylas dėl apeliacinių teismų jurisdikcijos kolizijos ir ypatingosios peržiūros procedūrų dėl teismų praktikos standartizacijos.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

Pirmosios instancijos teismai

Portugalijoje veikia 23 apygardos teismai (*tribunais judiciais de comarca*):

Azorų salų apygardos teismas;

Aveiro salų apygardos teismas;

Bežos apygardos teismas;

Bragos apygardos teismas;

Bragansos apygardos teismas;

Kastelo Branko apygardos teismas;

Koimbro apygardos teismas;

Evoros apygardos teismas;

Faro apygardos teismas;

Gvardo apygardos teismas;

Leirijos apygardos teismas;

Lisabonos apygardos teismas;

Šiaurės Lisabonos apygardos teismas;

Vakarų Lisabonos apygardos teismas;

Madeiros apygardos teismas;

Portalegrės apygardos teismas;

Porto apygardos teismas;

Rytų Porto apygardos teismas;

Santaremo apygardos teismas;

Setubalio apygardos teismas;

Viana do Kastelo apygardos teismas;

Vila Realio apygardos teismas;

Višeu apygardos teismas

(Įstatymo Nr. 62/2013 33 straipsnis).

Be šių teismų, veikia platesnės teritorinės jurisdikcijos teismai. Trims iš jų suteikta kompetencija nagrinėti civilines ir komercines bylas, tai:

Jūsų teismas (*Tribunal Marítimo*);

Intelektinės nuosavybės teismas (*Tribunal da Propriedade Intelectual*);

Konkurencijos, reguliavimo ir priežiūros teismas (*Tribunal da Concorrência, Regulação e Supervisão*)

(Įstatymo Nr. 62/2013 83 straipsnis).

Apeliaciniai teismai

Yra penki antrosios instancijos apeliaciniai teismai, suskirstyti pagal savo aptarnaujamos savivaldybės pavadinimą:

Lisabonos apeliacinis teismas;

Porto apeliacinis teismas;

Koimbro apeliacinis teismas;

Evoros apeliacinis teismas;

Gimmarainso apeliacinis teismas

(I priedas, kaip nurodyta Įstatymo Nr. 62/2013 32 straipsnio 1 dalyje).

Galutinė instancija

Aukščiausiasis Teisingumo Teismas, esantis Lisabonoje.

(Įstatymo Nr. 62/2013 31 straipsnis).

Aukščiausiojo Teisingumo Teismo jurisdikcijai priklauso nagrinėti bylas visoje Portugalijoje. Apeliaciniai teismai ir pirmosios instancijos teismai turi jurisdikciją nagrinėti bylas, iškeltas tų teismų aptarnaujamose apygardose, kurios yra apibrėžtos Įstatyme dėl teismų sistemos organizavimo (2013 m. rugpjūčio 26 d. Įstatymas Nr. 62/2013). Norint sužinoti, ar bylą nagrinėti turi kompetenciją vieno arba kito miesto teismas, reikia skaityti minėto įstatymo dėl teismų sistemos organizavimo I, II ir III priedus.

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Fiziniai asmenys

Jeigu tam tikrose teisinėse nuostatose arba toliau išdėstytose taisyklėse nenustatyta kitaip, jurisdikcija nagrinėti bylą priklauso atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismui (Civilinio proceso kodekso 80 straipsnis).

Jeigu atsakovas įprastinės gyvenamosios vietos neturi, jo gyvenamoji vieta nežinoma arba atsakovo rasti nepavyko, ieškinyms pareiškiamas ieškovo nuolatinės gyvenamosios vietos teisme.

Dėl asmens, kurio rasti nepavyko, turto laikino arba nuolatinio saugojimo kreipiamasi į to asmens paskutinės žinomos nuolatinės gyvenamosios vietos Portugalijoje teismą.

Jeigu atsakovo nuolatinė ir faktinė gyvenamoji vieta yra užsienio valstybėje, jurisdikciją turi atsakovo buvimo vietos teismas.

Jei atsakovas yra ne Portugalijoje, jurisdikciją turi ieškovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismas. Jeigu ieškovo nuolatinė gyvenamoji vieta yra užsienio valstybėje, jurisdikciją turi Lisabonos teismas.

Juridiniai asmenys ir įmonės

Jeigu atsakovas yra valstybė, byloje, kuriose jurisdikciją turi atsakovo buveinės teismas, jurisdikcija pereina ieškovo buveinės teismui (Civilinio proceso kodekso 81 straipsnis).

Jeigu atsakovas yra kitas juridinis asmuo ar įmonė, jurisdikciją turi jo pagrindinės buveinės arba filialo, atstovybės, patronuojamosios bendrovės, delegacijos arba atstovo vietos teismas, atsižvelgiant į tai, ar ieškinyms pareiškiamas juridiniam asmeniui įmonei, ar pastariesiems subjektams.

Tačiau ieškinius, pareiškiamus užsienio juridiniams asmenims ar įmonėms, Portugalijoje turintiems filialą, atstovybę, patronuojamąją bendrovę, delegaciją ar atstovą, galima pareikšti vietų, kuriose yra šių subjektų registruotos buveinės, teismuose, net ir tada, kai ieškinyms pareiškiamas dėl pagrindinės buveinės.

Keli atsakovai ir bendri ieškiniai (Civilinio proceso kodekso 82 straipsnis)

Kai toje pačioje byloje yra daugiau negu vienas atsakovas, visiems jiems turi būti iškelta byla teisme, kurio aptarnaujamoje teritorijoje gyvena daugiausia atsakovų. Jeigu skirtingose vietose gyvena po lygiai atsakovų, ieškovas gali pasirinkti bet kurio iš atsakovų nuolatinės gyvenamosios vietos teismą.

Jeigu ieškovas pareiškia kelis ieškinius ir tie ieškiniai pagal teritorinę jurisdikciją priklausytų keleto teismų kompetencijai, ieškovas gali pasirinkti, kuriame iš jų pareikšti ieškinį.

Vienintelė išimtis yra atvejai, kai teismas savo iniciatyva gali įvertinti, kad dėl teritorinio aspekto, ieškinio sumos arba susitarimo byla nepriklauso jo jurisdikcijai. Jei teismas sustabdo tokią bylą, ieškinyms turi būti pareikštas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso ieškinyms. Pavyzdžiui, taip būna tam tikrose byloje, kai jurisdikcija nagrinėti kurį nors ieškinį priklauso nuo nekilnojamojo turto būklės arba nuo prievolės vykdymo vietos. Tai taikoma ir byloms, kuriose išduotas apsaugos orderis (*providência cautelar*), yra atliekami parengiamieji veiksmai (*diligência antecipada*), ir byloms, kurių šalys yra teisėjai arba jų tam tikri giminaičiai, tam tikroms vykdymo byloms, byloms, kurios turi būti prijungtos prie kitų bylų, byloms, kuriose sprendimas priimtas atsakovui prieš tai neįteikus šaukimo į teismą, arba byloms, kurių teismas neturi jurisdikcijos nagrinėti dėl bylos sumos.

Tačiau kai ieškovas teikia kelis ieškinius, kurie vienas nuo kito priklauso arba vienas kitą papildo, ieškinyms pareiškiamas teisme, kuris turi jurisdikciją nagrinėti pagrindinį ieškinį.

Ieškiniai, kuriuose viena iš šalių yra teisėjas, teisėjo sutuoktinis arba tam tikras giminaitis (Civilinio proceso kodekso 84 straipsnis)

Jeigu viena iš ieškinio šalių yra teisėjas, teisėjo sutuoktinis, teisėjo aukštutinės arba žemutinės linijos giminaitis arba asmuo, su kuriuo teisėjas gyvena kartu ir veda bendrą buitį, taip pat tais atvejais, kai ieškinį reikia pareikšti teismo apygardoje, kurioje tas teisėjas turi jurisdikciją, bylą nagrinėti jurisdikciją turi apygardos, kuri yra arčiausiai teisėjo teismo apygardos, teismas.

Jeigu ieškinyms pareiškiamas teismo apygardoje, kurioje dirba nušalintasis teisėjas arba jeigu toks teisėjas yra į tą apygardą perkeliamas, o byla jau nagrinėjama, byla perduodama nagrinėti į artimiausią teismo apygardą.

Pirmiau išdėstytos taisyklės netaikomos teismų apygardoms, kuriose dirba daugiau negu vienas teisėjas, nes tada ieškinyms skiriamas arba perduodama kitam tos pačios apygardos teismo teisėjui.

Apeliacinių skundų nagrinėjimas

Apeliaciniai skundai turi būti teikiami teismui, kuris pagal hierarchiją yra viršesnis už sprendimą priėmusį teismą (Civilinio proceso kodekso 83 straipsnis).

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Toliau pateikiamas bendras atsakymas į šiuos tris klausimus.

Turto buvimo vietos jurisdikcija

Ieškiniai dėl daiktinių ar asmeninių teisių naudotis nekilnojamoju turto, bendrosios jungtinės nuosavybės turto padalijimo, išskeldinimo, pirmenybės teisės, teisės naudotis turto atėmimo, taip pat ieškiniai dėl perskolinimo, pakeitimo, sumažinimo ar panaikinimo pareiškiami atitinkamo turto buvimo vietos teisme.

Tačiau ieškiniai dėl laivams ar orlaiviams taikomos perskolinimo, pakeitimo, sumažinimo ar panaikinimo pareiškiami teismo apygardos, kurioje atitinkamas objektas yra registruotas, teisme. Jeigu hipoteka taikoma keliuose teismo apygardose registruotiems laivams arba orlaiviui, ieškovas gali pasirinkti bet kurią iš jų.

Kai ieškinio objektas yra tam pačiam asmeniui priklausančių ir vienam naudojimo tikslui skirtų kilnojamųjų daiktų grupė arba kilnojamųjų ir nekilnojamųjų daiktų grupė arba skirtingose apygardose esančių nekilnojamojo turto objektų grupė, atitinkamas ieškinyms pareiškiamas apygardos, kurioje yra vertingiausi nekilnojamojo turto objektai, teisme. Šiuo tikslu naudojami žemės registro duomenys. Jeigu nekilnojamas turtas, kuris yra ieškinio objektas, yra daugiau negu vienoje teismo apygardoje, ieškovas gali pasirinkti, kurioje iš jų pareikšti ieškinį (Civilinio proceso kodekso 70 straipsnis).

Kompetencija nagrinėti bylas dėl prievolių vykdymo

Ieškiniai, kuriais reikalaujama vykdyti prievoles, ieškiniai dėl atlyginimo už prievolių nevykdymą arba įvykdymą ne iki galo, taip pat ieškiniai dėl sutarties nutraukimo dėl prievolių nevykdymo pareiškiami atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos teisme.

Kreditorius gali pasirinkti teismą, kurio aptarnaujamoje teritorijoje turėtų būti vykdoma prievolė, jeigu atsakovas yra juridinis asmuo arba jeigu kreditoriaus nuolatinė gyvenamoji vieta yra Lisabonos arba Porto metropolinėje zonoje, o atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta yra toje pačioje metropolinėje zonoje. Ieškiniai dėl neteisėtai arba aplaidžiais veiksmais grindžiamos civilinės atsakomybės priklauso vietos, kurioje įvykdytas veiksmas, teismo jurisdikcijai (Civilinio proceso kodekso 71 straipsnis).

Santuokos nutraukimas ir separacija

Santuokos nutraukimo ir separacijos bylos priklauso ieškovo nuolatinės arba faktinės gyvenamosios vietos teismo jurisdikcijai (Civilinio proceso kodekso 72 straipsnis).

Ieškiniai dėl mokesčių sumokėjimo

Jurisdikciją nagrinėti ieškinius dėl mokesčių už teisinį atstovavimą ar ekspertus ir klientui avansu sumokėtų sumų susigrąžinimo turi paslaugos suteikimo vietos teismas. Ieškiniai dėl mokesčių mokėjimo nagrinėjami, juos prijungus prie bylos dėl suteiktos paslaugos.

Jeigu byla dėl suteiktos paslaugos iškelta apeliaciniame teisme arba Aukščiausiąjame Teisingumo Teisme, mokesčio mokėjimo išieškojimo procedūras vykdyd apygardos, kurioje yra skolininko nuolatinė gyvenamoji vieta, teismas (Civilinio proceso kodekso 73 straipsnis).

Bendrojo vidurkio nustatymas ir paskirstymas

Teisė spręsti dėl žalos, padarytos laivo kroviniui, deklaruotam pagal bendrojo vidurkio (angl. *general average*) principą, ir paskirstyti tą žalą priklauso uosto, kuriame buvo arba turėjo būti pristatytas tas kroviny, vietos teismo jurisdikcijai (Civilinio proceso kodekso 74 straipsnis).

Nuostoliai ir žala dėl laivų susidūrimo

Ieškiny dėl nuostolių ar žalos, padarytos susidūrus laivams, gali būti pareikštas vietos, kurioje įvyko avarija, teisme, laivo, atsitrenkusio į kitą laivą, savininko nuolatinės gyvenamosios vietos teisme, laivo registracijos arba buvimo vietos teisme arba laivo, į kurį buvo atsitrenkta, pirmojo įplaukimo uosto vietos teisme (Civilinio proceso kodekso 75 straipsnis).

Atlyginimai už laivų gelbėjimą ar pagalbą jiems

Atlyginimo už laivų gelbėjimą ar pagalbą jiems galima pareikalauti vietos, kurioje įvyko incidentas, teisme, išgelbėtų objektų savininkų nuolatinės gyvenamosios vietos teisme arba vietos, kurioje išgelbėtas laivas registruotas arba kurioje jį galima rasti, teisme (Civilinio proceso kodekso 76 straipsnis).

Laivams suteiktų privilegijų panaikinimas

Ieškiny dėl nemokamai arba už užmokestį įsigyto laivo turėtų privilegijų panaikinimo pareiškiamas uosto, kuriame laivas yra prišvartuotas jo įsigijimo metu, vietos teisme (Civilinio proceso kodekso 77 straipsnis).

Laikinosios priemonės ir parengiamieji veiksmai

Prašymai dėl daiktų arešto ir sulaikymo gali būti teikiami teismui, kuriame turi būti iškelta su tuo susijusi byla, arba turto buvimo vietos teismui, o jeigu turtas yra keliuose apygardose – vienos iš apygardų teismui.

Prašymas uždrausti imtis naujų darbų (*embargo de obra nova*) teikiamas vietos, kurioje turi būti atliekamas darbas, jurisdikciją turinčiam teismui.

Prašymai dėl kitų laikinųjų priemonių teikiami jurisdikciją turinčiam teismui, kuriame turi būti pareikštas su tuo susijęs ieškiny.

Atlikti parengiamuosius veiksmus įrodymams surinkti prašoma teismo, kurio apygardoje tie veiksmai turi būti atliekami.

Laikinių priemonių nustatymo procedūros ir parengiamieji veiksmai įrodymams surinkti yra prijungiami prie atitinkamo ieškinio ir, jei reikia, perduodami vykdyti teismui, kuriame pateiktas ieškiny (Civilinio proceso kodekso 78 straipsnis).

Teismo pranešimai

Įteikti pranešimus prašoma teismo, kurio apygardoje gyvena pranešimus turintis gauti asmuo (Civilinio proceso kodekso 79 straipsnis).

Vykdymas (Civilinio proceso kodekso 89 straipsnis).

Bendra taisyklė – jeigu tam tikrose teisinėse nuostatose arba toliau išdėstytoje taisyklėse nenustatyta kitaip, jurisdikcija atlikti vykdymo procedūras priklauso atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismui.

Išieškotojas gali pasirinkti teismą, kurio aptarnaujamoje teritorijoje turi būti vykdoma prievolė, jeigu šalis, kurios prievolių įvykdymo siekiama, yra juridinis asmuo arba jeigu išieškotojo nuolatinė gyvenamoji vieta yra Lisabonos arba Porto metropolinėje zonoje, o šalies, kurios prievolių įvykdymo siekiama, nuolatinė gyvenamoji vieta yra toje pačioje metropolinėje zonoje.

Jeigu prašoma užtikrinti, kad būtų vykdoma prievolė grąžinti prekes arba skolą, kurioms taikomas užtikrinimas daiktinės teisės priemonėmis, jurisdikcija priklauso daikto buvimo vietos arba vietos, kurioje turi būti suvaržytas turtas, teismui.

Jeigu vykdymo procesas turi vykti teisme, kurio aptarnaujamoje teritorijoje yra šalies, kurios prievolių įvykdymo siekiama, nuolatinė gyvenamoji vieta, ir ta šalies neturi nuolatinės gyvenamosios vietos Portugalijoje, tačiau turi joje turto, vykdymo proceso jurisdikciją turi tokio turto buvimo vietos teismas.

Teismas, kurio aptarnaujamoje teritorijoje yra turtas, yra taip pat turi jurisdikciją nagrinėti ieškinį šiais atvejais: vykdymo procesas turi vykti Portugalijos teisme, nes yra susijęs su įmone ir (arba) kito juridinio asmens, turinčio registruotą buveinę Portugalijoje, steigimo ir (arba) likvidavimo pagrįstumu arba jų struktūrinių organų sprendimų pagrįstumu, nėra nė vienos aplinkybės, nurodytos pirmiau arba toliau išdėstytoje vykdymui taikomose taisyklėse.

Kai byla yra susijusi su keliais vykdymo procesais, kuriuos turi nagrinėti skirtingą teritorinę jurisdikciją turintys teismai, jurisdikciją turi teismas, kurio aptarnaujamoje teritorijoje yra šalies, kurios prievolių įvykdymo siekiama, nuolatinės gyvenamosios vietos teismas.

Prašymas dėl **Portugalijos teismo sprendimo vykdymo** teikiamas tuo proceso etapu, kuriuo priimamas sprendimas, o vykdymas užregistruojamas tos pačios bylos dokumentų rinkinyje. Jeigu byla vėliau nagrinėjama apeliacine tvarka, vykdymas įtraukiamas į patvirtintą kopiją. Jeigu su vykdymu susijusią jurisdikciją turi specializuota kolegija, šiai specializuotai kolegijai turi būti skubiai nusiųstos sprendimo, prašymo, dėl kurio pradėtas vykdymo procesas, ir lydimųjų dokumentų kopijos.

Jeigu sprendimą priima Portugalijoje vykusio arbitražo arbitrai, jurisdikcija užtikrinti vykdymą priklauso vietos, kurioje vyko arbitražas, apygardos teismui (Civilinio proceso kodekso 85 straipsnis).

Jeigu ieškiny buvo pateiktas apeliaciniam teismui arba Aukščiausiąjam Teisingumo Teismui, jurisdikciją turi šalies, kurios prievolių įvykdymo siekiama, nuolatinės gyvenamosios vietos teismas. Jeigu šalis, kurios prievolių įvykdymo siekiama, yra teisėjas arba kuris nors teisėjo giminaitis, taikomos taisyklės, išdėstytos skyriuje „Bylos, kuriose viena šalis yra teisėjas, teisėjo sutuoktinis arba tam tikras giminaitis“. Bet kuriuo atveju su ieškiniiais, kuriais siekiama, kad būtų priimtas teismo sprendimas dėl pripažinimo, susijęs bylos dokumentų rinkiny arba jo kopija yra siunčiama teismui, kuriam priklauso jurisdikcija užtikrinti vykdymą (Civilinio proceso kodekso 86 straipsnis).

Kai vykdymo procesas yra susijęs su išlaidomis, baudomis arba kompensacija už nepagrįstą bylinėjimąsi, jurisdikciją turi teismas, kuriame vyko procesas, po kurio buvo pateikta atitinkama sąskaita arba sudarytas teisminis susitarimas. Vykdymo, susijusio su išlaidomis, baudomis arba kompensacija, procesas vykdomas prijungiant jį prie atitinkamos bylos.

Jeigu nutartį dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo, baudos arba kompensacijos priima apeliacinis teismas arba Aukščiausiasis Teisingumo Teismas, tokia nutartis vykdoma pirmosios instancijos teisme, kuris turi jurisdikciją vykdymo proceso vietoje (Civilinio proceso kodekso 87 ir 88 straipsniai).

Užsienio valstybės teismo sprendimo vykdymas priklauso atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismo jurisdikcijai (Civilinio proceso kodekso 86 straipsnis pagal 90 straipsnį).

Europos mokėjimo įsakymo (2006 m. gruodžio 12 d. Reglamentas (EB) Nr. 1896/2006 su pakeitimais, padarytais Reglamentu (ES) 2015/2421) atveju jurisdikcija priklauso Porto teismo centrinės instancijos pirmajam civilinių bylų skyriui.

Darbo teisė

Paprastai ieškiniai turi būti pareiškiami atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos teisme. Laikoma, kad darbdavių, draudikų arba socialinio draudimo institucijų buveinės vieta yra ten, kur yra jų filialas, agentūra, delegacija arba atstovybė (Darbo teismus reglamentuojančio įstatymo 13 straipsnis).

Ieškinį pagal darbo sutartį darbuotojas gali pareikšti darbdaviui vietos, kurioje atliekamas atitinkamas darbas, teisme arba darbuotojo nuolatinės gyvenamosios vietos teisme.

Jeigu ieškovai yra keli, byla priklauso vietos, kurioje atliekamas darbas arba kurioje yra kurios nors iš ieškovų nuolatinė gyvenamoji vieta, teismo jurisdikcijai. Jeigu atitinkamas darbas atliekamas daugiau negu vienoje vietoje, ieškiniai pagal darbo sutartį gali būti pareiškiami bet kurios iš atitinkamų vietų teisme (Darbo teismus reglamentuojančio įstatymo 14 straipsnis).

Ieškiniai dėl nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų turi būti pareiškiami vietos, kurioje įvyko nelaimingas atsitikimas arba kurioje sergantis asmuo paskutinį kartą vykdė darbus, tariamai sukėlusius ligą, teisme.

Jeigu nelaimingas atsitikimas įvyko užsienyje, ieškinys turi būti pareiškiamas Portugalijoje, nuo nelaimingo atsitikimo nukentėjusio asmens nuolatinės gyvenamosios vietos teisme.

Jeigu esama kelių naudos gavėjų, byla priklauso vietos, kurioje gyvena daugiausia ieškovų, arba, jeigu įvairiose vietose ieškovų gyvena po lygiai, vietos, kurioje gyvena pirmasis ieškinį pareiškęs asmuo, teismo jurisdikcijai.

Jeigu nuo nelaimingo atsitikimo nukentėjęs asmuo, sergantis asmuo arba naudos gavėjas yra **registruotas kaip jūrininkas arba orlaivio įgulos narys, o nelaimingas atsitikimas įvyko arba liga nustatyta kelionės laikotarpiu**, atitinkama byla taip pat priklauso nacionalinės teritorijos vietos, į kurią pirmą laivą ar orlaivį atvyksta, arba laivo ar orlaivio registracijos vietos teismo jurisdikcijai (Darbo teismus reglamentuojančio įstatymo 15 straipsnis).

Kolektyvinio atleidimo atveju laikinųjų sustabdymo priemonių turi būti prašoma ir prieštaravimai turi būti teikiami įmonės, kurioje atliekamas darbas, vietos teisme.

Jeigu kolektyvinis atleidimas taikomas kelių įmonių darbuotojams, byla priklauso daugiausia atleistų darbuotojų turinčios įmonės buvimo vietos teismo jurisdikcijai (Darbo teismus reglamentuojančio įstatymo 16 straipsnis).

Nemokumas

Bylos dėl nemokumo priklauso skolininko registruotos buveinės arba nuolatinės gyvenamosios vietos arba testatoriaus nuolatinės gyvenamosios vietos (priklausomai nuo bylos) teismo jurisdikcijai.

Jurisdikciją nagrinėti bylą turi ir skolininko pagrindinių interesų buvimo vietos teismas. Laikoma, kad tai yra vieta, kurioje skolininkas paprastai tvarko savo interesus ir kurią kaip tokią pripažįsta trečiosios šalys (Įmonių nemokumo ir atkūrimo kodekso 16 straipsnis).

Prašymai paskelbti užsienio valstybės teismo sprendimą ir registruoti valstybiniame registre, kaip nurodyta 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1346/2000 21 ir 22 straipsniuose, turi būti teikiami Portugalijoje – skolininko įmonės vietos teisme. Jeigu skolininkas įmonės Portugalijoje neturi ir nemokus subjektas yra bendrovė, prašymas teikiamas Lisabonos komercinių bylų skyriui. Jeigu nemokus subjektas nėra bendrovė, jurisdikcija priklauso Lisabonos civilinių bylų skyriui.

Pirmiau išdėstyta jurisdikcijos taisyklė taikoma **pripažįstant užsienio valstybės teismo sprendimą dėl nemokumo paskelbimo** (Įmonių nemokumo ir atkūrimo kodekso 288 straipsnis).

Paveldimo turto inventORIZACIJA

Jurisdikcija vykdyti paveldimo turto inventORIZACIJOS procedūras aprašyta informacijos suvestinėje apie paveldėjimą.

Suaugusiųjų ir nepilnamečių išlaikymas ir tėvų pareigų vykdymo tvarkos nustatymas

Dėl to, kieno jurisdikcijai priklauso ieškiniai dėl pripažinimo, susijusio su suaugusiųjų ir nepilnamečių išlaikymo išmokų mokėjimu, išlaikymo prievolių vykdymu, ir ieškiniai dėl tėvų pareigų vykdymo tvarkos nustatymo, žr. informacijos suvestinę apie išlaikymą.

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Taip, laikantis tam tikrų ribų.

Savo šalyje atskiru susitarimu šalys gali nuspręsti taisyklių dėl teritorinės kompetencijos netaikyti. Tai vadinamoji **jurisdikcija pagal susitarimą** (*competência convencional*) (Civilinio proceso kodekso 95 straipsnis).

Jurisdikcijos pagal susitarimą negalima nustatyti byloje, kai teismas gali savo iniciatyva įvertinti, kad nėra teritorinės jurisdikcijos. Pavyzdžiui, taip nutinka, kai jurisdikcija priklauso nuo nekilnojamojo turto būklės, prievolės vykdymo vietos arba to, ar byloje reikia priimti nutartį dėl apsaugos arba imtis parengiamųjų veiksmų. Tai taikoma ir byloms, kurių šalys yra teisėjai arba jų tam tikri giminaičiai, tam tikroms vykdymo byloms, byloms, kurios turi būti prijungtos prie kitų bylų, ir byloms, kuriose sprendimas priimtas atsakovui prieš tai neįteikus šaukimo į teismą. Tokiose byloje neįmanoma netaikyti teritorinės jurisdikcijos pagal susitarimą.

Jurisdikcijos taisyklių pagal dalyką, hierarchiją ir ieškinio sumą šalys savo nuožiūra negali nuspręsti netaikyti jokių atvejų.

Jurisdikcija pagal susitarimą, kai ji galima, yra privaloma tiek pat, kiek teisės aktuose nustatyta jurisdikcija. Toks susitarimas turi atitikti sutarties formaliuosius reikalavimus, kurie yra prievolių šaltinis. Bet kurio atveju susitarimas turi būti sudarytas raštu, jame turi būti nurodyta, dėl ko jis sudarytas, ir išdėstyti kriterijai, pagal kuriuos pasirinktas tuo atveju jurisdikciją turintis teismas.

Jeigu byla yra tarptautinė, šalys gali susitarti, kuris teismas turi jurisdikciją nagrinėti bylą arba iš tam tikrų teisinių santykių kylančius ginčus, jeigu atitinkami šalių santykiai yra susiję su daugiau negu viena teisine sistema. Tokie susitarimai vadinami **privačiais susitarimais dėl jurisdikcijos priskyrimo** (*pactos privativos e atributivos de jurisdição*) (Civilinio proceso kodekso 94 straipsnis).

Susitarime dėl jurisdikcijos gali būti numatyta išimtinė Portugalijos teismų jurisdikcija arba tik alternatyvi jurisdikcija, jeigu tokia yra. Daroma prielaida, kad, kilus abejonėms, ji yra išimtinė.

Jurisdikcijos pasirinkimas galioja tik tuo atveju, jeigu įvykdytos visos toliau nurodytos sąlygos:

ginčas kyla dėl neprigimtinių teisių;

pasirinkimas neprieštarauja pasirinkto teismo valstybės teisei;

pasirinkimą galima pagrįsti abiem proceso šalims arba vienai iš jų svarbia priežastimi, jeigu dėl to kita šalis nepatiria didelių nepatogumų;

dalykas nepriklauso išimtinai Portugalijos teismų jurisdikcijai;

jurisdikcija pasirenkama rašytiniu susitarimu arba raštu patvirtintu susitarimu, o jame konkrečiai nurodomas teismas, kuriam priskiriama jurisdikcija.

Ir tuo atveju, kai sudaromas susitarimas dėl kompetencijos (šalies viduje), ir tuo atveju, kai sudaromas privatus susitarimas dėl jurisdikcijos priskyrimo (tarptautiniu atveju) rašytiniu susitarimu laikomas bet koks dokumentas, pasirašytas proceso šalių arba gautas keičiantis laiškais, teleksais, telegramomis ar kitais rašytinius įrodymus paliekančiais bendravimo būdais, neatsižvelgiant į tai, ar šiose priemonėse tiesiogiai išdėstytas pats susitarimas, ar pateikta nuoroda į kitą dokumentą, kuriame išdėstytas susitarimas.

Darbo teismuose susitarimai ar nuostatos dėl teisės aktuose nustatytos teritorinės jurisdikcijos atsisakymo yra niekiniai (Darbo teismus reglamentuojančio įstatymo 19 straipsnis).

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Kaip jau buvo minėta, Portugalijoje specializuotų pirmosios instancijos teismų funkcijas vykdo kiekvienoje teismo apygardoje veikiančios centrinės kolegijos, vietos civilinių bylų kolegijos ir platesnės jurisdikcijos teismai.

Toliau bus aptarta kiekvieno teismo dalykinė kompetencija ir paaiškinta, į kurį teismą reikėtų kreiptis, priklausomai nuo ginčo dalyko. Kaip jau buvo paaiškinta, ieškiny pirmiausia pareiškiamas pirmosios instancijos teisme ir aukštesnės instancijos teismui perduodamas tik tada, jei pradeda apeliacinė procedūra.

Centrinės civilinių bylų kolegijos (Įstatymo Nr. 62/2013 117 straipsnis)

bendro pobūdžio civiliniai ieškiniai dėl pripažinimo, kai ieškinio suma yra didesnė negu 50 000,00 EUR;

civilinio pobūdžio vykdymo procedūros, kai ieškinio suma yra didesnė negu 50 000,00 EUR, – teismo apygardose, kurios nepriklauso kito skyriaus arba teismo jurisdikcijai;

laikinių priemonių nustatymo procedūros pagal jų jurisdikcijai priklausančius ieškinius;

ieškiniai, vykdymo procedūros ir laikinosios priemonės, kurie būtų priskirti apygardos komercinių bylų skyriaus kompetencijai, tačiau toje apygardoje komercinių bylų skyriaus nėra;

vietos kolegijose nagrinėjamos bylos, kai ieškinio suma padidėja iki 50 001,00 EUR arba daugiau;

su nepilnamečių auklėjimu susijusios procedūros, nepriklausančios šeimos ir jaunimo teismų jurisdikcijai;

bendro pobūdžio civiliniai ieškiniai dėl pripažinimo, kai ieškinio suma yra 50 001,00 EUR arba mažesnė ir juos kompetentingas nagrinėti Jūrų teismas, – teismų apygardose, kurios nepriklauso Jūrų teismo teritorinei kompetencijai.

Centrinės šeimos ir jaunimo bylų kolegijos

(*Civilinis asmenų ir šeimos statusas*) (Įstatymo Nr. 62/2013 122 straipsnis)

ne ginčo teisena tarp sutuoktinių;

ne ginčo teisena, kai gyvenama kartu ne santuokoje arba kai asmenys gyvena kartu ir veda bendrą buitį;

ieškiniai dėl separacijos ir santuokos nutraukimo;

ieškiniai dėl prašymų pripažinti civilinę santuoką negaliojančia;

sutuoktinio geranoriškas pareiškimas dėl pripažinimo, kai tariama santuoka paskelbiama niekine arba panaikinama;

sutuoktinių vienas kitam reiškiami ieškiniai dėl išlaikymo išmokų ir sprendimų vykdymo;

kiti ieškiniai dėl asmenų ir šeimos civilinio statuso;

teismų jurisdikcijai priklausančios ieškiniai inventorizacijos bylose, kurios keliamos dėl separacijos, santuokos nutraukimo, civilinės santuokos nepripažinimo arba panaikinimo, taip pat specialiose bylose dėl turto atskyrimo, kurioms taikomos minėtos teisenos taisyklės.

(*Nepilnamečiai ir suaugę vaikai*) (Įstatymo Nr. 62/2013 123 straipsnis)

globos nustatymas ir turto administravimas;

asmens, kuris veiktų nepilnamečio vardu, paskyrimas ir globėjo (*curador-geral*), kuris atstovautų nepilnamečiui neteisiminiais tėvų valdžios klausimais, paskyrimas;

įvaikinimo patvirtinimas;

sprendimai dėl tėvų pareigų vykdymo ir su tuo susijusių klausimų nagrinėjimas;

išlaikymo išmokų nepilnamečiams, suaugusiems asmenims arba veiksniais pripažintiems (emancipuotiems) vaikams nustatymas, kai teismo sprendimu

išlaikymo išmokos buvo nustatytos iki jų pilnametystės;

atitinkamų sprendimų dėl išlaikymo prievolių vykdymo rengimas ir nagrinėjimas;

teisminės apsaugos nustatymas iki įvaikinimo nepilnamečiams (*confiança judicial de menores*);

patikėjimo šeimai priemonių nustatymas asmeniui, kuris atrinktas įvaikinimui, arba institucijai, rengiantis būsimam įvaikinimui;

nuolatinių globos šeimoje santykių nustatymas (*apadrinhamento civil*) ir tokių sprendimų panaikinimas;

nepilnamečio teisinio atstovo įgaliojimas atlikti tam tikrus veiksmus, patvirtinti neturint įgaliojimų atliktus veiksmus ir imtis priemonių dovanų priėmimo klausimu;

sprendimai dėl užtikrinimo priemonių (*caução*), kurias tėvai privalo suteikti nepilnamečiams vaikams;

visiškas ar dalinis uždraudimas naudotis tėvų valdžia ir naudojimosi ja apribojimas;

motinystės ir tėvystės nustatymas savo iniciatyva, skundų dėl motinystės ir tėvystės rengimas, nagrinėjimas ir motinystės bei tėvystės tyrimai;

jeigu tėvai negali susitarti – sprendimai dėl nepilnamečio vardo ir pavardės;

kai skiriama globa arba turto administravimas, atlygio globėjui ar administratoriui nustatymas; bylos dėl globos atšaukimo, globėjo, administratoriaus arba šeimos tarybos (*conselho de família*) nario atleidimo nuo pareigų vykdymo arba pašalinimo; reikalavimas pateikti ataskaitas ir jų vertinimas; įgaliojimų pakeisti teisinę hipoteką (*hipoteca legal*) suteikimas, sprendimas dėl suteiktos užtikrinimo priemonės padidinimo ir pakeitimo; specialaus globėjo atstovauti nepilnamečiui neteisiminiais klausimais paskyrimas;

specialaus globėjo atstovauti nepilnamečiui byloje dėl globos teisių paskyrimas;

įvaikinimo pakeitimas, atšaukimas ir persvarstymas; reikalavimas iš įvaikintųjų pateikti ataskaitas ir jų vertinimas; pajamų dydžio, reikalingo, kad būtų galima išlaikyti įvaikius, nustatymas;

sprendimas dėl nepilnamečiams vaikams teikiamos užtikrinimo priemonės padidinimo ir pakeitimo;

ataskaitų, kurias turėtų pateikti tėvai, pareikalavimas ir vertinimas;

kitų per pirmiau nurodytus procesus kilusių klausimų nagrinėjimas;

kitų subjektų sprendimų, priimtų tokiais atvejais, kai tiems subjektams pagal įstatymus yra suteikta tam tikra kompetencija nagrinėti pirmiau šešiuose punktuose nurodytus klausimus, vertinimas.

(*Auklėjamoji ir apsaugos globa*) (Įstatymo Nr. 62/2013 124 straipsnis)

nepilnamečio auklėjimo procedūrų parengiamieji veiksmai, vertinimas ir sprendimų priėmimas;

su nepilnamečio auklėjimu susijusių priemonių taikymas ir stebėjimas, kaip jos įgyvendinamos, jeigu vaikui arba jaunuoliui iškyla rizika, tačiau apsaugos komisijai imtis intervencinių veiksmų nėra pagrindo;

jurisdikciniai veiksmai, susiję su auklėjamosios globos tyrimu (*inquérito tutelar educativo*);

faktų, kurie pagal įstatymą kvalifikuojami kaip 12–16 metų amžiaus nepilnamečio įvykdytas nusikaltimas, vertinimas, kad būtų galima pritaikyti globos priemonę;

globos priemonių įgyvendinimas ir persvarstymas;

paskelbimas apie globos priemonių galiojimo pabaigą arba panaikinimą;
skundų dėl sprendimų, kuriais nepilnamečiams, kuriems buvo nustatyta globa, taikomos drausminės priemonės, nagrinėjimas.

Pastaba

Centrinių šeimos ir jaunimo bylų kolegijų jurisdikcija auklėjamosios ir apsauginės globos atžvilgiu baigiasi, jeigu: baudžiamajame procese už 16–18 metų amžiaus nepilnamečio padarytą nusikaltimą skiriama bauda ir jos vykdymas nėra atidedamas; nepilnamečiui sukanka 18 metų prieš pirmosios instancijos teismui priimančią sprendimą.

Centrinės darbo bylų kolegijos

(Civilinės bylos) (Įstatymo Nr. 62/2013 126 straipsnis)

bylos, susijusios su neadministracinių kolektyvinio darbo sąlygų reguliavimo priemonių panaikinimu ir aiškinimu;
bylos dėl darbdavių ir darbuotojų santykių ir santykių, kuriais buvo siekiama sudaryti darbo sutartis;
bylos dėl nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų;
bylos dėl slaugos, ligoninių, vaistų tiekimo teikiant klinikinės paslaugas, protezų, ortopedinių įtaisų ir visų kitų paslaugų, suteiktų nukentėjusiesiems nuo nelaimingų atsitikimų darbe ar profesinių ligų arba apmokėtų;
ieškiniai, kuriais siekiama panaikinti aktus ir sutartis, atsakingų įstaigų pasirašytus siekiant išvengti profesinių sąjungų ir darbo teisės aktuose nustatytų įsipareigojimų;
bylos dėl sutarčių, pagal įstatymą laikomų lygiavertėmis darbo sutartims;
bylos dėl pameistrystės ir profesinės praktikos sutarčių;
bylos dėl to paties juridinio asmens įdarbintų darbuotojų, susijusios su teisėmis ir pareigomis, kylančiomis dėl veiksmų, kuriuos jie kartu atliko eidami savo pareigas, arba dėl neteisėto veiksmo, vieno iš šių darbuotojų atlikto einant savo pareigas arba turint tikslą šias pareigas vykdyti; šioje srityje civilinė atsakomybė, susijusi su baudžiamąja atsakomybe, priklauso baudžiamųjų teismų jurisdikcijai;
socialinės apsaugos institucijų arba išmokas šeimoms administruojančių institucijų ir jų naudos gavėjų tarpusavio klausimai, susiję su visų šių proceso šalių teisėmis, įgaliojimais ir pareigomis, įtvirtintais įstatymuose, administracinės teisės aktuose ir įstatuose. Tai neturi poveikio administracinių ir mokesčių teismų jurisdikcijai;
socialinės apsaugos institucijų arba išmokas šeimoms administruojančių institucijų ir jų naudos gavėjų tarpusavio klausimai, susiję su visų šių proceso šalių teisėmis, įgaliojimais ir pareigomis, įtvirtintais įstatymuose, administracinės teisės aktuose ir įstatuose. Tai neturi poveikio administracinių ir mokesčių teismų jurisdikcijai;
bylos dėl socialinės apsaugos institucijų ar profesinių sąjungų asociacijų likvidavimo ir jų turto padalijimo, kai nėra tam kelių užkertančių teisinių nuostatų;
socialinės apsaugos institucijų ar profesinių sąjungų asociacijų tarpusavio klausimai dėl vienos iš šių proceso šalių įgaliojimų ar pareigų, įtvirtintų įstatymuose, administracinės teisės aktuose ir įstatuose ir galinčių turėti poveikio kitai proceso šaliai, buvimo, apimties ir pobūdžio;
vykdymo priemonės, kurių imamasi pagal tų teismų sprendimus ar kitus vykdomuosius dokumentus, paisant kitiems teismams priskirtos jurisdikcijos;
darbo santykių šalių tarpusavio klausimai arba vienos iš šių proceso šalių ir trečiojo asmens tarpusavio klausimai, kylantys dėl su darbo santykiais susijusių santykių, jeigu prašymas pateikiamas kartu su kitu prašymu, kurį svarstyti teismas turi tiesioginę jurisdikciją;
bylos, kuriose pateikiami priešpriešiniai ieškiniai, atsakant į pirmiau išdėstyta punkte nurodytą ieškinį, išskyrus ieškinius dėl kompensacijos, nes tada toks ryšys nebūtinas;
civilinės bylos dėl streikų;
darbuotojų komitetų ir atitinkamų koordinavimo komitetų, įmonės ar jos darbuotojų tarpusavio bylos;
visos bylos, susijusios su steigimo teisėtumo kontrole, įstatais (įskaitant jų pakeitimus), profesinių sąjungų, darbdavių asociacijų ir darbuotojų komitetų veikimu ir veiklos nutraukimu;
kiti teisės aktais priskirti klausimai.

(Administraciniai nusižengimai)

apeliacinių skundų dėl administracinių institucijų priimtų sprendimų bylose dėl administracinių nusižengimų, susijusių su darbo santykiais ir socialine apsauga, nagrinėjimas.

Centrinės komercinių bylų kolegijos (Įstatymo Nr. 62/2013 128 straipsnis)

nemokumo procedūros ir specialios įmonės sanavimo procedūros;
ieškiniai dėl įmonės įstatų nebuvimo, negaliojimo ir panaikinimo paskelbimo;
ieškiniai, susiję su naudojimusi teisėmis įmonėje;
ieškiniai dėl įmonės sprendimų galiojimo sustabdymo ir panaikinimo;
ieškiniai dėl įmonių likvidavimo teisiniu keliu;
ieškiniai dėl Europos ribotos turtinės atsakomybės bendrovės likvidavimo;
ieškiniai dėl kontroliuojančiųjų įmonių likvidavimo;
Prekybos registro kodekse nurodyti ieškiniai;
ieškiniai dėl kredito įstaigos arba finansų bendrovės likvidavimo;
su tuo susiję klausimai, bendros procedūros ir sprendimų, susijusių su ankstesniuose punktuose nurodytomis bylomis, vykdymas;
skundai dėl Prekybos registro tvarkytojų sprendimų;
skundai dėl tvarkytojų sprendimų, priimtų per administracinius prekybos įmonių faktinio ir teisinio likvidavimo procesus.

Centrinės vykdymo kolegijos (*Juizos centrais de execução*) (Įstatymo Nr. 62/2013 129 straipsnis)

civilinės bylos dėl vykdymo, išskyrus: kompetenciją, priskirtą Intelektinės nuosavybės teismui, Konkurencijos, reguliavimo ir priežiūros teismui, Jūrų teismui, šeimos ir jaunimo bylų kolegijoms, darbo bylų kolegijoms, komercinių bylų kolegijoms, ir baudžiamųjų bylų kolegijos priimtų sprendimų, kurių pagal baudžiamojo proceso tvarką civilinių bylų kolegija nagrinėti negali, vykdydamą.

PLATESNĖS JURISDIKCIJOS TEISMAI

Intelektinės nuosavybės teismas (*Tribunal da propriedade intelectual*) (Įstatymo Nr. 62/2013 111 straipsnis)

ieškiniai dėl autorių ir gretutinių teisių;
ieškiniai dėl intelektinės nuosavybės;
ieškiniai dėl Pramoninės nuosavybės kodekse numatyto negaliojimo ir panaikinimo procedūros;
apeliaciniai skundai dėl Nacionalinio pramoninės nuosavybės instituto sprendimų (*Instituto Nacional da Propriedade Industrial, I. P.*), kuriais: suteikiamos arba panaikinamos kokios nors pramoninės nuosavybės teisės arba kurie priimami dėl perdavimo, licencijų arba deklaracijų apie nusidėvėjimą, arba skundai dėl veiksmų, kurie turi įtakos pramoninės nuosavybės teisėms, tos teisės keičiamos arba panaikinamos;

skundai dėl Nacionalinio pramoninės nuosavybės instituto (*Instituto Nacional da Propriedade Industrial, I. P.*) sprendimų (arba kitų priemonių, kurias pagal teisės aktus galima ginčyti) administracinių pažeidimų bylose ir tų sprendimų peržiūra;

ieškiniai dėl pripažinimo bylose dėl interneto domenų vardų;

skundai dėl Nacionalinio mokslinio kompiuterijos fondo (*Fundação para a Computação Científica Nacional*) – institucijos, atsakingos už domeno „.PT“ vardų registravimą – sprendimų dėl domeno „.PT“ vardų registravimo, atsisakymo registruoti arba registracijos panaikinimo;

ieškiniai bylose dėl įmonių arba juridinių asmenų pavadinimų;

skundai dėl Registracijos ir notarų reikalų instituto (*Instituto dos Registos e do Notariado, I. P.*) sprendimų dėl įmonių ir bendrovių pavadinimų priimtumo pagal Nacionalinio juridinių asmenų registro (*Registo Nacional de Pessoas Colectivas*) teisės normas;

ieškiniai bylose dėl nesąžiningos konkurencijos, susijusios su pramonine nuosavybe;

priemonės, kuriomis siekiama surinkti ir išsaugoti įrodymus ir pateikti informaciją, kai to reikia siekiant apsaugoti intelektinės nuosavybės teises ir autorių teises;

su tuo susiję klausimai, bendros procedūros ir sprendimų, susijusių su ankstesniuose punktuose nurodytais ieškiniiais ir skundais, vykdymas.

Konkurencijos, reguliavimo ir priežiūros teismas (*Tribunal da concorrência, regulação e supervisão*) (Įstatymo Nr. 62/2013 112 straipsnis)

apeliaciniai skundai dėl sprendimų, įsakymų ir kitų priemonių administracinių nusižengimų bylose, kai sprendimus, įsakymus ir kitas priemones galima teisiškai apskųsti, jų peržiūra ir vykdymas. Tai – sprendimai, įsakymai ir kitos priemonės, kurias priima:

Konkurencijos institucija;

Nacionalinė žiniasklaidos reguliavimo institucija;

Portugalijos bankas;

Vertybinių popierių rinkų komisija;

Žiniasklaidos reguliavimo institucija;

Portugalijos draudimo institutas;

kitos nepriklausomos administracinės įstaigos, kurioms pavesta vykdyti reguliavimo ir priežiūros funkcijas;

apeliaciniai skundai, peržiūra ir vykdymas:

konkurencijos institucijos sprendimų, priimtų vykdant administracines procedūras, nurodytas konkurenciją reglamentuojančiose teisinėse nuostatose;

ministerijų sprendimų, kuriais išimties tvarka leidžiama konkurencijos institucijos sprendimais uždrausta įmonių koncentracija;

visų kitų konkurencijos institucijos sprendimų, kuriuos galima skųsti teisinėse nuostatose, kuriomis reglamentuojama konkurencija, nustatyta tvarka;

su tuo susiję klausimai, bendros procedūros ir sprendimų, susijusių su ankstesniuose punktuose nurodytais apeliaciniais skundais, bylomis, ieškiniiais ir peržiūromis, vykdymas.

Jūrų teismas (*Tribunal marítimo*) (Įstatymo Nr. 62/2013 113 straipsnis)

kompensacija dėl laivų, valčių arba kitų plaukiojančių priemonių sukelta arba patirta žala, arba dėl jų naudojimo jūrose kylančia žala remiantis bendrais teisės aktuose nustatytais principais;

bylos, susijusios su įvairaus dydžio laivų, skirtų naudoti jūroje, arba kitų plaukiojančių konstrukcijų statybos, remonto, pirkimo ir pardavimo sutartimis;

bylos, susijusios su vežimo jūrų transporto priemonėmis, mišriu arba daugiarūšiu transportu sutartimis;

bylos, susijusios su sutartimis dėl upių ir kanalų transporto, laikantis vidaus vandens keliams, atitinkamų upių vagoms ir krantams taikomos jūrų teismo jurisdikcijos;

bylos, susijusios su įvairaus dydžio laivų ir kitų plaukiojančių konstrukcijų naudojimo jūroje sutartimis, tiksliau, užsakomųjų reisų ir finansinės nuomos sutartimis;

bylos, susijusios su įvairaus dydžio laivų, skirtų naudoti jūroje, ir kitų plaukiojančių konstrukcijų ir jų krovinių draudimo sutartimis;

bylos, susijusios su įvairaus dydžio laivams taikomomis hipotekomis ir kreditorinio reikalavimo pirmumo teisėmis, taip pat su plaukiojančioms konstrukcijoms ir jų kroviniams taikomomis garantijomis pagal daiktinę teisę;

specialios su įvairaus dydžio laivais ir kitomis plaukiojančiomis konstrukcijomis ir jų kroviniais susijusios bylos;

bylos dėl laikinųjų priemonių nustatymo įvairaus dydžio laivams, kitoms plaukiojančioms konstrukcijoms, atitinkamiems jų kroviniams, gryniesiems pinigams ir kitam jiems priklausančiam turtui ir preliminarūs prašymai uostų valdytojams užtikrinti, kad turtas, kuriam nustatytos tos priemonės, nebūtų išvežtas;

bylos, susijusios su bendrojo ar specialiojo vidurkio principu, įskaitant kitoms naudoti jūroje skirtoms plaukiojančioms konstrukcijoms padarytą žalą;

bylos, susijusios su pagalba jūroje ir gelbėjimu;

bylos, susijusios su vilkimo ir locmano paslaugų sutartimis;

bylos, susijusios su dėl nuolaužų pašalinimu;

civilinė atsakomybė už jūros ir kitų teismo jurisdikcijai priklausančių vandens ruožų taršą;

prietaisų ar įrangos, skirtų žvejoti ar jūrų gėrybėms, moliuskams ir jūriniam augalams rinkti, taip pat inkarų, takelažo, prietaisų, priemonių ir kitų navigacijai ar žvejybai naudojamų objektų naudojimas, praradimas ar pasisavinimas, taip pat tokiems daiktams padaryta žala ar šių daiktų padaryta žala;

viešajai jūrų teisės sričiai priklausančiam turtui padaryta žala;

išplautų prekių ir iš jūros išgriebtų objektų ar jūros dugne esančių objektų, taip pat jūrų teisės požiriu svarbių objektų, išgriebtų iš vidaus vandenų arba galinčių juose būti, nuosavybė ir disponavimas;

areštas;

visi bendrieji klausimai dėl komercinės jūrų teisės bylų;

apeliaciniai skundai, kuriais apskundžiami uostų valdytojų sprendimai, priimti nagrinėjant administracinius jūrų teisės pažeidimus;

su tuo susiję klausimai, bendros procedūros ir sprendimų, susijusių su ankstesniuose punktuose nurodytomis bylomis, vykdymas.

AUKŠTESNĖS INSTANCIJOS TEISMAI

Apeliaciniai teismai (Įstatymo Nr. 62/2013 67 straipsnis)

Prie antrosios instancijos – apeliacinio – teismų priskiriami civilinių, baudžiamųjų, socialinių, šeimos ir jaunimo, komercinių, intelektinės nuosavybės bylų ir konkurencijos, reguliavimo ir priežiūros skyriai. Tačiau socialinių, šeimos ir jaunimo, komercinių, intelektinės nuosavybės bylų ir konkurencijos, reguliavimo ir priežiūros skyrių kūrimas priklauso nuo paslaugos masto ir sudėtingumo.

Aukščiausiasis Teisingumo Teismas (*Supremo Tribunal de Justiça*) (Įstatymo Nr. 62/2013 47 straipsnis)

Paskutiniosios instancijos – Aukščiausiajame Teisingumo Teisme veikia civilinių, baudžiamųjų ir socialinių bylų skyriai.

Susiję teisės aktai

 [Civilinio proceso kodeksas](#)

 [Įstatymas Nr. 62/2013](#)

 [Darbo teismus reglamentuojantis įstatymas](#)

Įspėjimas

Kontaktinis centras, teismai ir kitos įstaigos bei institucijos šioje informacijos suvestinėje pateikta informacija vadovautis neprivalo. Taip pat būtina susipažinti su galiojančiais teisės aktais ir jų vėlesniais pakeitimais.

Paskutinis naujinimas: 25/01/2022

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Kurios šalies teismas kompetentingas? - Rumunija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą?)

Rumunijoje be bendrosios kompetencijos teismų dar yra specializuoti skyriai arba kolegijos, sprendžiantys ginčus tam tikrose bylose. Pagal Įstatymo Nr. 304/2004 dėl teismų organizavimo nuostatas Aukštasis Kasacinis ir Teisingumo Teismas (*Înalta Curte de Casație și Justiție*) turi 4 skyrius – I-ąjį civilinių bylų skyrių, II-ąjį civilinių bylų skyrių, Baudžiamųjų bylų skyrių, Administracinių ir mokestinių ginčų skyrių – devynių teisėjų kolegiją ir bendruosius skyrius, kiekvienas iš jų turi savo jurisdikciją. Apeliaciniai teismai, specializuoti teismai arba atitinkamais atvejais apylinkių teismai turi specializuotus skyrius arba kolegijas, kuriuose nagrinėjamos civilinės bylos, baudžiamosios bylos, su nepilnamečiais ir šeimos reikalais susijusios bylos, administracinių ir mokestinių ginčų bylos, su darbo ginčais ir socialiniu draudimu, įmonėmis, prekybos registru, nemokumu, nesąžininga konkurencija susijusios bylos, jūrų ir upių teisės bylos. Sprendimams minėtose bylose priimti prireikus gali būti steigiami specializuoti teismai.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

Įprasta civilinių bylų nagrinėjimo procedūra išdėstyta Civilinio proceso kodekse. Jo nuostatos taip pat taikomos kitoms byloms, jeigu įstatymuose, kuriais jos reglamentuojamos, nenumatyta kitaip.

Civilinio proceso kodekso 94–97 straipsniuose reglamentuojama civilinių bylų teismų dalykinė jurisdikcija.

Kadangi apylinkių teismai yra *pirmosios instancijos teismai*, jie nagrinėja toliau nurodytas bylas, įskaitant ieškinius, kurie gali arba negali būti įvertinami pinigais:

ieškinius, kurie pagal Civilinį kodeksą priklauso globos ir šeimos bylų teismui;

ieškinius, susijusius su civilinio statuso įrašų registravimu;

ieškinius, susijusius su daugiaaukščių pastatų / butų / erdvių, kuriuos kaip atskirus vienetus nuosavybės teise turi skirtingi asmenys, administravimu ir su teisiniais santykiais, kuriuos būstų savininkų asociacijos palaiko su kitais fiziniais ar juridiniais asmenimis;

ieškinius dėl iškeldinimo;

ieškinius, susijusius su bendromis sienomis ir tranšėjomis, atstumu tarp pastatų ir sodinių, kelio servitutais, servitutais, kitais nuosavybės teisių apribojimais;

ieškinius, susijusius su ribų ir jų žymėjimo pakeitimais;

ieškinius, kuriais siekiama apsaugoti teisę naudotis turtu;

ieškinius, susijusius prievolėmis atlikti veiksmus arba nuo jų susilaikyti, kurių negalima išreikšti pinigais;

ieškinius dėl teisminio padalijimo, neatsižvelgiant į atitinkamą vertę;

ieškinius dėl asmens paskelbimo mirusiu;

ieškinius dėl paveldėjimo, neatsižvelgiant į atitinkamą vertę;

ieškinius, susijusius su įgyjamąja senatimi, neatsižvelgiant į atitinkamą vertę;

ieškinius dėl žemės, išskyrus ieškinius, kurie pagal specialiuosius teisės aktus yra priskirti kitų teismų jurisdikcijai;

kitus ieškinius, kurie gali būti išreikšti pinigais ir jų vertė yra ne didesnė nei 200 000 RON, neatsižvelgiant į šalių teisę kreiptis į teismą.

Apylinkių teismai nagrinėja apeliacine tvarka apskųstus jurisdikciją turinčių valdžios institucijų ir kitų jurisdikciją turinčių įstaigų sprendimus. Apylinkių teismai taip pat nagrinėja visus kitus ieškinius, kurie teisės aktais priskiriami jų jurisdikcijai.

Specializuoti teismai:

kaip pirmosios instancijos teismai nagrinėja visus ieškinius, kurie pagal teisės aktus nėra priskirti kitų teismų jurisdikcijai;

kaip apeliaciniai teismai nagrinėja apeliacine tvarka apskųstus pirmosios instancijos teisėjų priimtus sprendimus;

kaip peržiūros teismai nagrinėja ieškinius dėl apylinkės teismų priimtų nuosprendžių, kurie pagal teisės aktus negali būti apskųsti apeliacine tvarka, ir nuosprendžių visose kitose bylose, aiškiai nurodytose teisės aktuose, peržiūros;

taip pat nagrinėja visus kitus ieškinius, kurie teisės aktais priskiriami jų jurisdikcijai.

Apeliaciniai teismai:

kaip pirmosios instancijos teismai nagrinėja ieškinius, susijusius su administraciniais ir mokestiniais ginčais;

kaip apeliaciniai teismai nagrinėja apeliacine tvarka apskųstus specializuotų teismų pirmąją instanciją priimtus sprendimus;

kaip peržiūros teismai nagrinėja ieškinius dėl specialiųjų teismų priimtų apeliacinių nuosprendžių arba dėl specialiųjų teismų pirmąją instanciją priimtų nuosprendžių, kurie pagal teisės aktus negali būti apskųsti apeliacine tvarka, ir nuosprendžių visose kitose bylose, aiškiai nurodytose teisės aktuose, peržiūros;

taip pat nagrinėja visus kitus ieškinius, kurie teisės aktais priskiriami jų jurisdikcijai.

Aukštasis Kasacinis ir Teisingumo Teismas nagrinėja:

kasacine tvarka apskųstas apeliacinių teismų nutartis ir kitas nutartis teisės aktuose numatytais atvejais;

peržiūras, kuriomis siekiama formuoti teisinę praktiką;

su ankstesne nutartimi susijusius prašymus paaiškinti tam tikrus teisinius klausimus;

visus kitus pareiškimus, kurie teisės aktais priskiriami jo jurisdikcijai.

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Rumunijos civilinių bylų teismų sistemoje skiriami žemesnieji ir aukštesnieji teismai, turintys dalykinę jurisdikciją, paskirstytą tarp įvairaus rango teismų pagal funkcinius (pareigos pobūdžio) ir procesinius kriterijus (ginčo vertę, dalyką ar pobūdį).

Buvo atlikti tam tikri su jurisdikcija susiję Civilinio proceso kodekso pakeitimai ir specializuoti teismai tapo visavertę jurisdikciją turinčiais teismais, pirmąją instanciją nagrinėjančiais bylas iš esmės. Apylinkių teismų jurisdikcijai priklauso nagrinėti ieškinius dėl nedidelių sumų ir (arba) nesudėtingus ieškinius, kurie praktikoje yra labai dažni.

Apeliaciniai teismai turi jurisdikciją daugiausia nagrinėti apeliacinius skundus, o Aukštasis Kasacinis ir Teisingumo Teismas yra bendrosios kompetencijos peržiūros teismas, užtikrinantis vienodą teisės aiškinimą ir taikymą nacionaliniu lygmeniu.

2.2 Teritorinis teismingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

2.2.1 Bendroji teritorinio teismingumo taisyklė

Rumunijos civilinių bylų teismų sistemoje teritorinės jurisdikcijos nustatytos Civilinio proceso kodekso 107 ir kituose straipsniuose.

Pagal bendrą taisyklę ieškiny pateikiamas teismui, kurio jurisdikcijoje yra atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta arba registruota buveinė.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

Galioja specialios taisyklės dėl teritorinės jurisdikcijos:

jeigu atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta ar registruota buveinė nėra žinoma, ieškiny pateikiamas teisme, kurio jurisdikcijoje yra atsakovo faktinė gyvenamoji vieta arba atstovybė, o jeigu jos nežinomos – teisme, kurio jurisdikcijoje yra ieškovo nuolatinė gyvenamoji vieta arba registruota buveinė, arba faktinė gyvenamoji vieta, arba atstovybė;

ieškiny privatinės teisės reglamentuojamam juridiniam asmeniui taip pat gali būti pateikiamas teisme, kurio jurisdikcijoje yra vienas iš juridinio asmens statuso neturinčių juridinio asmens filialų;

ieškiny asociacijai, įmonei ar kitam subjektui, neturinčiam juridinio asmens statuso, gali būti pateikiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso asmuo, kuriam subjekto narių susitarimu pavestas subjekto valdymas ar administravimas; nesant tokio asmens, ieškiny gali būti pateikiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso bet kuris iš atitinkamo subjekto narių;

ieškiniai valstybei, centrinės ir vietos valdžios institucijoms ir įstaigoms ir kitiems viešosios teisės reglamentuojamiems juridiniams asmenims gali būti pateikiami teisme, kurio jurisdikcijoje yra ieškovo nuolatinė gyvenamoji vieta arba registruota buveinė, arba teisme, kurio jurisdikcijoje yra atsakovo registruota buveinė.

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Rumunijos Civilinio proceso kodekse numatytos tam tikros alternatyviosios jurisdikcijos taisyklės (113–115 straipsniai). Taigi, teritorinę jurisdikciją taip pat turi toliau nurodyti teismai:

teismas, kurio jurisdikcijoje yra ieškovo nuolatinė gyvenamoji vieta (prašymai nustatyti vaiko kilmę);

teismas, kurio jurisdikcijoje yra ieškovo / kreditoriaus nuolatinė gyvenamoji vieta (išlaikymo prievolės);

teismas, kurio jurisdikcijoje turi būti įvykdyta sutartinė prievolė;

teismas, kurio jurisdikcijoje yra nekilnojamojo turto buvimo vieta (nuomos, žemės registracijos, pagrindimo, įrašų ištaisymo atvejai);

teismas, kurio jurisdikcijoje yra išvykimo arba atvykimo vieta (vežimo sutartys);

teismas, kurio jurisdikcijoje yra mokėjimo vieta (įsakomieji vekseliai, čekiai, paprastieji vekseliai ar kiti vertybiniai popieriai);

teismas, kurio jurisdikcijoje yra vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta (kai siekiama atlyginti žalą vartotojams, sudariusiems sutartis su profesionaliais veiklos vykdytojais);

teismas, kurio jurisdikcijoje yra neteisėtų veiksmų arba žalos padarymo vieta, kai ieškiniai susiję su prievolėmis, kylančiomis iš tokių veiksmų.

Kai atsakovas nuolat vykdo profesinę, žemės ūkio, prekybinę, pramoninę ar panašią veiklą ne savo nuolatinėje gyvenamojoje vietoje, ieškinį taip pat galima pateikti teisme, kurio jurisdikcijoje yra veiklos vykdymo vieta, kai tai susiję su toje vietoje atsirandančiomis arba ten vykdytinomis piniginėmis prievolėmis.

Draudimo bylose ieškiniai dėl žalos atlyginimo taip pat gali būti pateikiami teisme, kurio jurisdikcijoje yra apdraustojo asmens nuolatinė gyvenamoji vieta ar registruota buveinė, draudėjo turto buvimo vieta arba draudžiamojo įvykio vieta.

Jurisdikcijos pasirinkimas pagal sutartį laikomas niekiniu, jeigu jis atliekamas prieš atsirandant teisei į žalos atlyginimą, o jeigu byla susijusi su privalomu civilinės atsakomybės draudimu, nukentėjusi trečioji šalis tiesioginį procesą gali pradėti ir teisme, kurio jurisdikcijoje yra jos nuolatinė gyvenamoji vieta arba registruota buveinė.

Nagrinėjant prašymus skirti fizinių asmenų apsaugą, kai pagal Civilinį kodeksą tokie prašymai priklauso globos ir šeimos bylų teismo jurisdikcijai, dėl teritorinės jurisdikcijos sprendžia teismas, kurio jurisdikcijoje yra saugomo asmens nuolatinė arba faktinė gyvenamoji vieta. Kai kreipiamasi globos ir šeimos bylų teismo leidimo atlikti tam tikrus teisinius veiksmus (susijusius su nekilnojamojo turto), jurisdikciją taip pat turi nekilnojamojo turto buvimo vietos teismas. Šiuo atveju globos ir šeimos bylų teismas, priėmęs sprendimą, perduoda sprendimo kopiją globos ir šeimos bylų teismui, kurio jurisdikcijoje yra saugomo asmens nuolatinė arba faktinė gyvenamoji vieta.

Pareiškimas dėl santuokos nutraukimo priklauso apylinkės teismo, kurio jurisdikcijoje yra paskutinis bendras sutuoktinių būstas, jurisdikcijai. Jeigu tokio bendro būsto nėra arba jeigu nė vienas iš sutuoktinių nebegyvena vietoje, kuri priklauso apylinkės teismo jurisdikcijai ir kurioje yra bendras būstas, jurisdikciją turi teismas, kurio jurisdikcijoje yra atsakovo būstas. Jeigu atsakovas negyvena Rumunijoje, o Rumunijos teismai turi tarptautinę jurisdikciją, jurisdikciją turi ieškovo būsto buvimo vietos teismas. Jeigu nei ieškovas, nei atsakovas negyvena Rumunijoje, šalys gali susitarti pateikti pareiškimą dėl santuokos nutraukimo bet kuriam Rumunijoje esančiam apylinkės teismui. Jeigu tokio susitarimo nėra, pareiškimas dėl santuokos nutraukimo gali būti teikiamas Bukarešto 5-osios apylinkės teismui (Civilinio proceso kodekso 915 straipsnis).

Pareiškimai dėl individualių darbo ginčų sprendimo teikiami specializuotam teismui, kurio jurisdikcijoje yra ieškovo nuolatinė gyvenamoji vieta arba darbo vieta (Įstatymo Nr. 53/2003 – Darbo kodekso 269 straipsnis).

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Taisyklės, kuriomis nustatyta išimtinė teritorinė jurisdikcija, yra išdėstytos Civilinio proceso kodekso 117–121 straipsniuose. Jose numatyta, kad:

ieškiniai dėl daiktinių teisių į nekilnojamąjį turtą pateikiami tik teisme, kurio jurisdikcijoje yra turto buvimo vieta. Jeigu nekilnojamojo turto buvimo vieta priklauso kelių teismų jurisdikcijai, ieškiny turi būti teikiamas teisme, kurio jurisdikcijoje yra atsakovo nuolatinė arba faktinė gyvenamoji vieta, jeigu ji yra kurioje nors iš šių jurisdikcijų, o jeigu ji nepriklauso nė viena iš šių jurisdikcijų, tada ieškiny pateikiamas bet kuriam iš nekilnojamojo turto buvimo vietos teismų. Minėtos nuostatos taip pat taikomos ieškiniams dėl nekilnojamojo turto valdymo, prašymams pažymėti ribas, prašymams apriboti teisę į nekilnojamąjį turtą ir prašymams atlikti teisminį nekilnojamojo turto padalijimą, jeigu nepadalyta bendroji nuosavybė kyla ne iš paveldėjimo santykių;

paveldėjimo bylose, kol nėra atskirta nepadalyta bendroji nuosavybė, paskutinės mirusiojo nuolatinės gyvenamosios vietos teismas turi išimtinę jurisdikciją nagrinėti:

ieškinius dėl testamentinės valios vykdymo galiojimo;

ieškinius dėl paveldėjimo, jo mokesčių ir mokesčių, susijusių su galimais paveldėtojų ieškiniiais vienas kitam;

mirusiojo testamentinės išskirtinės gavėjų ir (arba) kreditorių ieškinius bet kuriam iš jo paveldėtojų ar testamentinio vykdytojų;

išimtinę jurisdikciją nagrinėti ieškinius, susijusius su įmonėmis, kol nebaigtas likvidavimo ir (arba) išregistravimo procesas, turi įmonės pagrindinės buveinės vietos teismas;

išimtinę jurisdikciją nagrinėti ieškinius, susijusius su nemokumu ir (arba) kreditorių susitarimais, turi skolininko registruotos buveinės specializuotas teismas; profesionalaus veiklos vykdytojo ieškiniai vartotojui gali būti pateikiami tik vartotojo nuolatinės gyvenamosios vietos teisme.

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Šalys gali raštu arba, jei vyksta ginčas, žodiniu pareiškimu teisme susitarti, kad bylas, susijusias su turtu ar kitomis teisėmis, kurias jos gali turėti, turėtų nagrinėti kiti teismai negu tie, kurie turėtų teritorinę jurisdikciją, nebent jie turi išimtinę jurisdikciją. Kai ginčas susijęs su vartotojų teisių apsauga, taip pat kitais teisės aktuose numatytais atvejais šalys gali susitarti dėl jurisdikciją turinčio teismo pasirinkimo tik po to, kai kyla teisė į kompensaciją, priešingu atveju susitarimas laikomas niekiniu (Civilinio proceso kodekso 126 straipsnis).

Pagalbiniai, papildomi ir atsitiktiniai prašymai teismui, kuris turi jurisdikciją nagrinėti pagrindinį ieškinį, net jeigu jie priklauso kito teismo dalykinei jurisdikcijai arba teritorinei jurisdikcijai, išskyrus atvejus, kai ieškiniai susiję su nemokumu arba kreditorių susitarimais. Šios nuostatos taip pat taikomos tada, kai jurisdikcija nagrinėti pagrindinį ieškinį yra nustatyta teisės aktais ir priskirta specializuotam skyriui arba kolegijai. Jeigu teismas turi išimtinę jurisdikciją vienos iš šalių atžvilgiu, jis turi išimtinę jurisdikciją visų šalių atžvilgiu (Civilinio proceso kodekso 123 straipsnis).

Be to, pagal Civilinio proceso kodekso 124 straipsnio nuostatas teismas, turintis jurisdikciją priimti sprendimą dėl pagrindinio ieškinio, taip pat priima nutartis dėl atsiliepimų į ieškinį ir išimčių, išskyrus prejudicinius klausimus, priklausančius kito teismo išimtinai jurisdikcijai, o procesinius incidentus nagrinėja teismas, kuriam apie juos pranešama.

Šalys arba teisėjas bet kuriuo proceso etapu gali iškelti klausimą dėl bendro teismų jurisdikcijos nebuvimo. Klausimas dėl su viešąja tvarka susijusio dalykinės ir teritorinės jurisdikcijos nebuvimo turi būti iškeltas pirmajame posėdyje, į kurį šalys gavo tinkamus pirmosios instancijos teismo šaukimus, o su privatiniais santykiais susijusio jurisdikcijos nebuvimo klausimą gali iškelti tik atsakovas, pateikdamas atsiliepimą į ieškinį, o jeigu atsiliepimas į ieškinį nėra privalomas – vėliausiai pirmajame posėdyje, į kurį šalys gavo tinkamus pirmosios instancijos teismo šaukimus. Jeigu jurisdikcijos nebuvimas nesusijęs su viešąja tvarka, jurisdikcijos neturinčiame teisme ieškinį pateikusi šalis negali prašyti, kad būtų paskelbtas jurisdikcijos nebuvimas (naujojo Civilinio proceso kodekso 130 straipsnis).

Kai sprendžiami tarpvalstybinių padarinių turintys civiliniai ginčai ir kai byla susijusi su teisėmis, kuriomis šalys gali laisvai naudotis pagal Rumunijos teisę, jeigu šalys sudarė galiojantį susitarimą, kad Rumunijos teismai turi jurisdikciją priimti sprendimus dėl dabartinių ar galimų su šiomis teisėmis susijusių ginčų, tik Rumunijos teismai turi jurisdikciją priimti sprendimus tokiose bylose. Jeigu teisės aktuose nenumatyta kitaip, Rumunijos teismas, į kurį šaukiamas atsakovas, išsaugo jurisdikciją priimti sprendimą dėl ieškinio, jeigu atsakovas atvyksta į teismą ir pateikia atsiliepimą į ieškinį dėl bylos esmės, pirmosios instancijos teisme nagrinėjamoje byloje iki įrodymų rinkimo etapo pabaigos nepateikdamas jurisdikcijos neturėjimu grindžiamo prieštaravimo. Dviem minėtaisiais atvejais Rumunijos teismas, kuriam pateiktas ieškiny, gali palikti ieškinį nenagrinėtą, jeigu remiantis bylos aplinkybėmis paaiškėja, kad ginčas neturi esminio ryšio su Rumunija (naujojo Civilinio proceso kodekso 1067 straipsnis).

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Žr. atsakymus į klausimus Nr. 1, 2, 2.1., 2.2., 2.2.2.1., 2.2.2.2.

Paskutinis naujinimas: 23/04/2024

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Kurios šalies teismas kompetentingas? - Slovėnija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą)?

Slovėnijoje civilinius ginčus pirmąją instanciją nagrinėja vietos teismai (slov. *okrajna sodišča*) ir apygardos teismai (slov. *okrožna sodišča*). Jie priima sprendimus visose įprastose civilinės teisės bylose ir ginčiuose (priteisti kompensaciją, nagrinėti turtinius ir šeimos ginčus ir t. t.). Toliau aptariami vietos ir apygardos teismų teisingumo skirtumai.

Pavyzdžiui, komercinės teisės bylas pirmąją instanciją nagrinėja ir sprendimus jose priima tik apygardos teismai. Komerciniai ginčai yra tokie ginčai, kuriuose abi civilinės bylos šalys yra įmonės, institucijos (įskaitant valdžios institucijas), kooperatyvai, valstybė arba savivaldos teisės turinčios vietos bendruomenės. Prie komercinių ginčų taip pat priskiriami ginčai, susiję su individualių įmonių, besiverčiančių komercine veikla, ir įmonių, institucijų (įskaitant valdžios institucijas), kooperatyvo, valstybės arba savivaldos teisės turinčios vietos bendruomenės teisiniais santykiais.

Įstatymuose nustatyta, kad darbo ginčai teisingi darbo teismams (slov. *delovna sodišča*) ir socialiniams teismams (slov. *socialna sodišča*), net jeigu byloje sprendžiamas civilinis ginčas. Darbo ginčai yra susiję su darbdavio ir darbuotojo santykiais, dėl kurių pažeidžiamos iš darbo santykių kylančios teisės ir pareigos. Darbo teismai priima sprendimus pavieniauose darbo ginčiuose (dėl darbo santykių kylančios teisės ir ginčai, susiję su iš tokių santykių kylančiomis turtinėmis teisėmis), kolektyviniuose darbo ginčiuose (ginčai, kuriuose viena iš šalių paprastai yra profesinė sąjunga arba kita darbuotojų interesams atstovaujanti institucija), ginčiuose, susijusių su streikų teisėtumu, ir ginčiuose, susijusių su darbuotojo teisėmis dalyvauti valdant įmonę. Socialiniai teismai priima sprendimus dėl teisių, kylančių iš negalios ir pensijų draudimo, sveikatos draudimo ir draudimo nuo nedarbo, dėl teisės į šeimos ir socialines išmokas.

Teisingumo klausimas iškyla tik iškėlus bylą arba pareiškus ieškinį teisme (prieš pradėdamas nagrinėti bylą ir priimdamas sprendimą teismas pirmiausia nustato, ar byla jam teisinga), todėl asmenims rekomenduojama pasikonsultuoti su teisininku ir taip sutaupyti laiko. Kad ir kokį procesą pradėtų teismas, jis visada turi atkreipti dėmesį į teisingumo klausimą ir įsitikinti, kad byla nėra teisinga jokiame kitame subjektui (pvz., administracinei įstaigai). Jei teismas nustato priešingai, jis privalo atsisakyti priimti ieškovo ieškinį; dėl šios priežasties šalis be reikalo sugaišta daug laiko ir patiria daugiau išlaidų. Informacijos apie teismų struktūrą, vietą ir teisingumą taip pat galima rasti Slovėnijos Respublikos Aukščiausiojo Teismo (slov. *Vrhovno sodišče Republike Slovenije*) svetainėje (<http://www.sodisce.si/>).

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

Ieškinį galima pareikšti bet kuriame Slovėnijos teisme, tačiau kiekvienas ieškinį pareiškiantis asmuo turėtų atkreipti dėmesį į *ratione materiae* (t. y. kuris teismas turi jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės) ir teritorinį teisingumą. Pagrindinę informaciją, įskaitant visų Slovėnijos vietos ir apygardos teismų adresus, galima rasti Slovėnijos Respublikos Aukščiausiojo Teismo (slov. *Vrhovno sodišče Republike Slovenije*) svetainėje (<http://www.sodisce.si/>).

Slovėnijoje bylas pirmąją instanciją iš esmės nagrinėja ir sprendimus dėl konkretaus šalies ieškinio priima vietos ir apygardos teismai. Toliau nurodyti du kriterijai yra lemiami nusprendžiant, kuris teismas nagrinės bylą: ieškinio suma (ginčo dalykas) ir ginčijamų santykių teisinis pagrindas (ginčo turinys ir dalykas).

Paprastai apygardos teismas nagrinėja svarbesnius ginčus, kai ginčo dalykas yra didelės vertės, ginčas turi didelę reikšmę šalies gyvenimui arba kai ginčas teisiniu požiūriu yra sudėtingas, nes teismai priimdami sprendimą turi pareigą taikyti įstatymus, kuriais reglamentuojami sudėtingi ir opūs teisiniai klausimai (pvz., santuokos nutraukimas, vaiko išlaikymas).

Aukštesnieji bendrosios kompetencijos teismai (slov. *višja sodišča*), kurių Slovėnijoje yra keturi, sprendimus priima antrąją instanciją. Tokiame teisme tiesiogiai pareikšti ieškinio negalima. Aukštesnieji teismai nagrinėja apeliacinius skundus dėl vietos ir apygardos teismų sprendimų; jie taip pat nagrinėja savo veiklos teritorijoje esančių vietos ir apygardos teismų ginčus dėl teisingumo.

Slovėnijos Respublikos Aukščiausiasis Teismas nagrinėja apeliacinius skundus dėl aukštesniųjų teismų sprendimų, visų pirma sprendimus dėl peržiūros ir prašymų apsaugoti teisėtus interesus. Norėdama pasinaudoti išimtinėmis teisių gynimo priemonėmis, suinteresuotoji šalis turi pasisamdyti advokatą – pagal įstatymą Aukščiausiajame Teisme konkrečius procesinius veiksmus gali atlikti tik atitinkamą kvalifikaciją turintys teisininkai.

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Kaip nurodyta pirmiau, bylas pirmąją instanciją nagrinėja vietos ir apygardų teismai; tačiau šių dviejų rūšių teismai nėra susaistyti griežtais hierarchiniais ryšiais. Teisingumas nustatytas įstatyme, tačiau apskritai apygardos teismai paprastai nagrinėja sudėtingesnes teises bylas.

Civilinio proceso įstatyme (slov. *Zakon o pravdnem postopku*, ZPP) nustatyta, kad vietos teismai, kurių Slovėnijoje iš viso yra 44, nagrinėja šias bylas:

ieškinius dėl turto, jeigu ginčo dalyko vertė neviršija 20 000 EUR;

ginčus, susijusius su turto valdymo teisės pažeidimu padarant žalą;

ginčus, susijusius su servitutu ir apsunkinimu;

ginčus, susijusius su nuomos teisiniais santykiais.

Vietos teismai taip pat nagrinėja bylas dėl teisinės pagalbos, kurių pagal įstatymą negali nagrinėti joks kitas teismas, taip pat kitas įstatyme nustatytas bylas.

Apygardos teismai, kurių Slovėnijoje yra 11, nagrinėja šias bylas:

ieškinius dėl turto, jeigu ginčo dalyko vertė viršija 20 000 EUR;

ginčus dėl tėvystės ar motinystės nustatymo ar nugunchijimo;

ginčus dėl santuokos;

ginčus, susijusius su teisinėmis išlaikymo pareigomis;

ginčus, susijusius su vaikų apsauga ir auginimu;

ginčus, susijusius su vaiko teise matytis su tėvais ir kitais asmenimis, kai jie išsprendžiami kartu su ginčais, susijusiais su vaikų apsauga ir auginimu;

ginčus, susijusius su autorių teisėmis, ir ginčus, susijusius su išradimų ir prekių ženklų apsauga ar naudojimu arba teise naudoti prekių ženklą, ir ginčus,

susijusius su konkurencijos apsaugos taisyklėmis;

komercinius ginčus;

ginčus, kylančius iš bankroto procedūros.

Liublianos apygardos teismas pagal išimtinio teritorinio teisingumo taisyklės pirmąją instanciją nagrinėja bylas dėl intelektualinės nuosavybės teisių.

Apygardos teismams taip pat teisingi ieškiniai dėl tarptautinės teisinės pagalbos, teisinės pagalbos procesuose, kuriuose prašoma pripažinti užsienio teismo sprendimą, ir kitos įstatyme nurodytos bylos.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

Iš esmės ieškiny gali būti pareiškiamas bet kuriame pirmiau nurodytame Slovėnijos pirmosios instancijos teisme. Teismas, kuriame šalis pareiškia ieškinį, prieš pradėdamas nagrinėti bylą turi nustatyti, ar ji jam teisinga. Teismas, nustatęs, kad pagal teritorinio teisingumo taisyklės konkreti byla jam neteisinga, gali tai paskelbti ir perduoti bylą kitam teismui; tačiau jis tai daro tik tuo atveju, jeigu priešinga šalis atkreipia teismo dėmesį į tai, kad byla jam neteisinga. Tačiau jeigu nustatoma, kad pagal išimtinio teritorinio teisingumo taisyklės byla nagrinėtina kitame teisme, jis turi pareigą bylą jam perduoti. Nepaisant šios taisyklės, galioja tam tikros bendros taisyklės, į kurias atsižvelgiama siekiant sumažinti išlaidas ir kuo greičiau išnagrinėti bylą.

ZPP nustatyta taisyklė dėl bendrojo ir specialiojo teritorinio teisingumo; jis nustatomas atsižvelgiant į ginčo dalyką ir šalis. Tolesnėse dalyse šios taisyklės aptariamos išsamiau.

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Joje nustatyta, kad ieškiny fiziniam arba juridiniam asmeniui turi būti pareiškiamas atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos arba juridinio asmens registruotos buveinės vietos teisme. Jeigu pradėdama byla prieš užsienio fizinį arba juridinį asmenį, bendrą teritorinę jurisdikciją turės fizinio asmens gyvenamosios vietos arba užsienio juridinio asmens filialo Slovėnijoje vietos teismas.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

Tam tikrais atvejais ZPP suteikia bylos šalims galimybę pareikšti ieškinį kitame teisme nei tas, kuriam jis būtų teisingas pagal bendrąsias teritorinio teisingumo taisykles. Konkrečiai nurodytais atvejais (atsižvelgiant į ginčo dalyką ar turinį) šalis gali pareikšti ieškinį tik tame teisme, kuris vienintelis gali nagrinėti atitinkamą bylą; šiuo atveju tai vadinama išimtinio teritorinio teisingumu.

Jeigu ieškovas pareiškia ieškinį teisme, kuriam byla pagal teritorinio teisingumo taisyklės neteisinga, apie tai yra paskelbiama ir byla perduodama ją nagrinėti galinčiam teismui, kuriame byla nagrinėjama toliau ir laikoma, kad ji buvo pradėta nagrinėti šiame teisme.

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Kaip jau minėta, tam tikrais atvejais pagal teritorinio teisingumo taisyklės byla gali būti nagrinėjama dviejuose teismuose. Tokiu atveju bylos šalis gali pasirinkti, kuriame teisme iškelti bylą (**pasirenkamasis teisingumas**).

Šios rūšies teisingumas reglamentuojamas Civilinio proceso įstatymo 49–65 straipsniuose; todėl toliau apibūdinamos tik pačios svarbiausios bylos ir bylos, turinčios didžiausią reikšmę suinteresuotųjų šalių gyvenimui.

Ginčus dėl sutuoktinio išlaikymo gali nagrinėti ne tik pagal bendrojo teritorinio teisingumo taisyklės tokią teisę turintis teismas, bet ir ieškovo (išlaikymo naudos gavėjo) nuolatinės gyvenamosios vietos teismas. Galimybę pasirinkti teismą taip pat turi ginčo dėl santuokos (santuokos nutraukimo bylos) šalys. Šiuo atveju byla teisinga sutuoktinių paskutinės bendros nuolatinės gyvenamosios vietos teismui. Ginčai, susiję su tėvystės ar motinystės nustatymu ar užginčijimu, taip pat teisingi vietos, kurioje nuolat arba laikinai gyvena pagal Slovėnijos teisės aktus galintis pareikšti ieškinį vaikas, teismui. Jeigu jurisdikciją nagrinėti tokius ginčus turi Slovėnijos teismas, t. y. dėl to, kad ieškovo nuolatinė gyvenamoji vieta yra Slovėnijoje, pagal teritorinio teisingumo taisyklės ją taip pat gali nagrinėti ieškovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismas. Nesutartiniai ginčai dėl kompensacijos (paprastai tai yra bylos, susijusios su nelaimingais eismo įvykiais) teisingi įvykio, dėl kurio atsirado žala, vietos (pvz., nelaimingo eismo įvykio vietos) teismui arba vietos, kurioje buvo patirtos žalą sukėlusios pasekmės, teismui kartu su teismu, kuriam jie teisingi pagal bendrojo teritorinio teisingumo taisykles. Jeigu dėl žalos žūva žmogus arba jis sunkiai sužalojamas, bylą taip pat gali nagrinėti ieškovo nuolatinės arba laikinos gyvenamosios vietos teismas. Tarp šalių iš sutartinių santykių kylantys ginčai taip pat teisingi vietos, kuri nustatyta kaip sutartinių įsipareigojimų įvykdymo vieta, teismui; panaši taisyklė taikoma ginčiuose dėl įsakomųjų vekselių ir čekių (mokėjimo vietos teismas).

Be to, pasirenkamasis teisingumas taip pat taikomas ginčams, susijusiems su vartotojų sutartiniais santykiais, kai ieškovas yra vartotojas (fizinis asmuo). Tokiais atvejais jurisdikciją turi ne tik bendrosios teritorinės jurisdikcijos teismas, bet ir teismas, kurio teritorijoje yra vartotojo nuolatinė arba laikinoji gyvenamoji vieta. Jeigu ieškovas ginče, susijusiame su vartotojo sutartiniais santykiais, yra įmonė, jurisdikcija priklauso teismui, kurio teritorijoje yra vartotojo nuolatinė arba laikinoji gyvenamoji vieta. Kita teritorinė jurisdikcija gali būti taikoma tik tuo atveju, jei vartotojas ir įmonė sudaro susitarimą po to, kai kilo ginčas, arba susitarimą, pagal kurį vartotojui taip pat leidžiama pradėti procesą kituose teismuose. Ginčiuose, susijusiuose su draudimo santykiais, kuriuose atsakovas yra draudimo įmonė, jurisdikciją turi ne tik bendrąją teritorinę jurisdikciją turintis teismas ir teismas, kurio teritorijoje yra draudimo bendrovės filialo registruota buveinė, bet ir teismas, kurio teritorijoje yra ieškovo nuolatinė arba laikinoji gyvenamoji vieta arba registruota buveinė. Ginčiuose, susijusiuose su

draudimo santykiais, draudimo bendrovė ieškinį gali pateikti tik teisme, kurio teritorijoje yra atsakovo, kuris yra draudėjas, apdraustasis ar draudimo išmokos gavėjas, nuolatinė arba laikinoji gyvenamoji vieta arba registruota buveinė. Kita teritorinė jurisdikcija gali būti taikoma tik tuo atveju, jeigu ginčo šalys sudaro susitarimą po to, kai kilo ginčas, arba susitarimą, pagal kurį draudėjui, apdraustajam ar draudimo išmokos gavėjui taip pat leidžiama pradėti procesą kituose teismuose.

Kiti pasirenkamojo teismo atvejai, kaip nurodyta, yra nustatyti Civilinio proceso įstatyme.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Konkrečiais atvejais įstatyme nustatytas specialusis teritorinis teismingumas ir nurodomi teismai, kurie vieninteliai gali nagrinėti konkrečias bylas. Tai vadinama **išimtinio teritorinio teismo**, ir jis taikomas šiose bylose:

ginčams, susijusiems su nekilnojamojo turto teisėmis, turto valdymo teisės pažeidimu padarant žalą ir turto nuoma; šiuo atveju išimtinis teritorinis teismingumas priklauso turto buvimo vietos teismui;

ginčams, susijusiems su nekilnojamojo turto teisėmis į jūrų laivus ir orlaivius (ir ginčams, susijusiems su jų nuoma); šiuo atveju išimtinę teritorinę jurisdikciją turi jūrų laivų arba orlaivų registro buvimo vietos teismas;

ginčams, kylantiems teismo arba administracinio vykdymo proceso metu arba jam pasibaigus, ir ginčams, kylantiems bankroto proceso metu arba su juo susijusiems; šiuo atveju išimtinis teritorinis teismingumas priklauso teismui tos vietos, kurioje yra vykdymo arba bankroto byla nagrinėjantis teismas.

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Pagal Slovėnijos teisės aktus konkrečios bylos šalims leidžiama pirmosios instancijos teisme susitarti dėl teismo (susitarimas dėl teritorinio teismo). Šalys susitarime gali pakeisti įstatyme nustatytą teritorinį teismingumą, tačiau būtina pabrėžti, kad jos susitarime negali nustatyti dalykinio (*ratione materiae*) teismo; toks teismingumas gali būti nustatytas tik įstatyme (plg. pirmiau pateiktą paaiškinimą).

Šalys gali susitarti, kad byla gali nagrinėti pirmosios instancijos teismas, kuriam šiaip ji pagal teritorinio teismo taisykles būtų neteisinga. Pagrindinė sąlyga, kurios turi laikytis šalys, yra ta, kad šalių pasirinktas teismas turi turėti teisę nagrinėti bylos turinį arba kad jis turi turėti teisę spręsti dėl *ratione materiae* (plg. vietos ir apygardos teismų teismo atskyrimą). Susitarimo sudaryti taip pat neleidžiama, kai įstatyme nustatyta, kad teismas turi išimtinį teritorinį teismingumą (plg. ankstesnę pastraipą).

Šalių susitarimas turi būti rašytinis ir susijęs su konkrečiu ginču, būsimu ginču arba ateityje dėl konkrečių šalių tarpusavio teisinių santykių galinčiu kilti ginču. Ieškovas susitarimą turi pridėti prie ieškinio, kuriuo teisme iškeliama atitinkama byla. Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad susitarimo dėl teritorinio teismo negalima sudaryti bylos nagrinėjimo metu, t. y. tuomet, kai ieškinys jau yra pareikštas teisme ir toks susitarimas nebuvo pridėtas.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Slovėnijos teismų sistemoje nėra specializuotų civilinės ir komercinės teisės teismų (pvz., specializuotų šeimos teismų, kurie spręstų ginčus dėl santuokos arba tėvų ir vaikų ginčus), nes visi civiliniai ginčai sprendžiami vietos ir apygardos teismuose arba šių teismų civilinių ir komercinių bylų skyriuose. Teismai turi organizuotus bylų skyrius (civilinių, šeimos, komercinių, vykdymo, nagrinėjimo ne teismine tvarka, paveldėjimo bylų). Paprastai šiuose skyriuose ginčus nagrinėja ir sprendimus priima besispecializuojantys teisėjai.

Specializuoti teismai yra sukurti tik darbo ir socialiniams ginčams spręsti, o jų teisė nagrinėti tam tikras bylas ir struktūra apibūdinta įvadinėse pastabose.

Susijusios nuorodos

<http://www.sodisce.si/>

<http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/preciscenaBesedilaZakonov>

<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs>

<http://www.pisrs.si/Pis.web/>

Paskutinis naujinimas: 08/09/2021

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Kurios šalies teismas kompetentingas? - Slovakija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą)?

Iš esmės jurisdikciją pirmosios instancijos procesams civilinėse bylose turi bendrosios kompetencijos teismai, t. y. dažniausiai apylinkės teismas (slovak. *okresný súd*) (Civilinių ginčų proceso kodekso (*Civilný sporový poriadok*, CCAP) 12 straipsnis), o išimtiniais atvejais – apygardos teismas (*krajský súd*) (CCAP 31 straipsnis). Tam tikrais atvejais reikia kreiptis į specializuotą teismą (žr. atsakymą į klausimą Nr. 3).

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

Jurisdikcija nagrinėti bylą iš esmės paprastai suvokiama kaip įvairių rūšių teismams paskirta kompetencija pirmąją instanciją priimti sprendimus bylose. Tai reiškia, kad taip nustatoma, ar sprendimą byloje pirmąją instanciją turėtų priimti apylinkės, ar apygardos teismas. Paprastai apylinkių teismai turi jurisdikciją nagrinėti civilines bylas pirmąją instanciją (CCAP 12 straipsnis). Sprendimus tam tikrose teisės aktais nustatytose bylose pirmąją instanciją priima apygardų teismai (CCAP 31 straipsnis). Pagrindinis kriterijus teismo jurisdikcijai nustatyti yra bylos pobūdis.

Teismo proceso pagrindas yra bylos nagrinėjimas pirmosios instancijos teismuose. Kiekvieną bylą pirmiausia turi išnagrinėti pirmosios instancijos teismas.

Aplinkybės proceso pradžioje, t. y. tą dieną, kai teismas gauna ieškinį ar pareiškimą, yra lemiamas veiksnys jurisdikcijai nagrinėti bylą iš esmės nustatyti.

Aplinkybių pasikeitimas proceso eigoje poveikio jau nustatytai jurisdikcijai nagrinėti bylą iš esmės neturi.

Jurisdikcijos nagrinėti bylą iš esmės buvimas yra viena iš su teismu susijusių pagrindinių procesinių sąlygų. Teismas *ex officio* patikrina, ar ši sąlyga yra įvykdyta visais proceso etapais ir visais atvejais, taigi, užprotestuoti jurisdikcijos nagrinėti bylą iš esmės nereikia. Jeigu teismas nustato, kad jis neturi jurisdikcijos nagrinėti bylą iš esmės, jis privalo perduoti bylą kitam teismui, kuris turi jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės. Teismas apie tai informuoja ieškovą ar pareiškėją. Jeigu ieškinys ar pareiškimas jau yra įteiktas atsakovui, teismas tą šalį taip pat turi informuoti, kad perdavė bylą teismui, turinčiam jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės. Ginčas dėl jurisdikcijos nagrinėti bylą iš esmės gali kilti tik tarp apylinkės ir apygardos teismų, nes Aukščiausiasis Teismas (slovak. *Najvyšší súd*) negali turėti jurisdikcijos pirmąją instanciją nagrinėti bylą iš esmės. Apylinkės ir apygardos teismų ginčą dėl jurisdikcijos nagrinėti bylą iš esmės sprendžia Aukščiausiasis Teismas, kuris, sprendžiant dėl jurisdikcijos, yra viršesnis už abu minėtus teismus.

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Slovakijos Respublikos teismų sistema yra trijų lygių: apylinkių teismai, apygardų teismai ir Aukščiausiasis Teismas. Apylinkių teismai turi jurisdikciją nagrinėti civilines bylas pirmąją instanciją (CCAP 12 straipsnis). Apygardų teismai turi jurisdikciją nagrinėti bylą antrąją instanciją, t. y. apeliacinę tvarką

apskųstus apylinkių teismų sprendimus visada nagrinėja apygardų teismai. Išimtį sudaro ginčai, kylantys dėl abstrakčiosios peržiūros vartotojų byloje, kurias apygardų teismai (Bratislavos apygardos teismas, Banskos Bistricos apygardos teismas ir Košicės apygardos teismas) savo apylinkėse nagrinėja pirmąja instancija (CCAP 31 straipsnis).

2.2 Teritorinis teismingumas (byla teisminga miesto A ar miesto B teismui?)

Teritorinė jurisdikcija reglamentuojama Civilinių ginčų proceso kodekse ir Civilinio ne ginčų proceso kodekse (slovak. *Civilný mimosporový poriadok*, CMP). Nuostatos dėl teritorinės jurisdikcijos lemia, kuris pirmosios instancijos teismas, t. y. kuris konkretus teismas iš visų teismų, turinčių jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės, turėtų nagrinėti bylą ir joje priimti sprendimą. Taikytinuose teisės aktuose skiriama bendroji teritorinė jurisdikcija ir specialioji teritorinė jurisdikcija. Nustatant teismo teritorinę jurisdikciją, pirmenybė teikiama specialiajai teritorinei jurisdikcijai. Jeigu šiuo metodu jurisdikcijos nustatyti negalima, taikoma bendroji teritorinė jurisdikcija. Teritorinė jurisdikcija taip pat gali būti pasirenkama (alternatyvioji / fakultatyvinė) arba išimtinė. Jeigu teritorinė jurisdikcija yra pasirenkama, ieškovas gali pasirinkti, ar pateikti ieškinį atsakovo bendrosios kompetencijos teisme, ar kitame CCAP nurodytame teisme. Kai teritorinė jurisdikcija yra išimtinė, yra išvardyti atvejai, kai teritorinė jurisdikciją turi ne atsakovo bendrosios kompetencijos teismas. Tai reiškia, kad tam tikras teismas turi jurisdikciją, neatsižvelgiant į tai, ar atsakovo bendrosios kompetencijos teismas yra kitas teismas, ir neatsižvelgiant į galimybę savo nuožiūra pasirinkti teismą konkrečioje byloje.

2.2.1 Bendroji teritorinio teismingumo taisyklė

Ginčo tvarka nagrinėjamos bylos

Remiantis CCAP nuostatomis, atsakovo bendrosios kompetencijos teismas visada turi teritorinę jurisdikciją, jeigu nenumatyta kitaip (CCAP 13 straipsnis). Asmens bendrosios kompetencijos teismas yra teismas, kurio apylinkėje yra asmens nuolatinė gyvenamoji vieta (CCAP 14 straipsnis). Juridinio subjekto bendrosios kompetencijos teismas yra teismas, kurio apylinkėje yra juridinio asmens registruotoji būstinė (CCAP 15 straipsnio 1 dalis). Užsienio juridinio subjekto bendrosios kompetencijos teismas yra teismas, kurio apylinkėje yra užsienio juridinio subjekto padalinys Slovakijos Respublikoje (CCAP 15 straipsnio 2 dalis).

Jeigu bendrosios kompetencijos teismo tokiu būdu nustatyti negalima, bendrosios kompetencijos teismu laikomas teismas, kurio apylinkėje buvo asmens arba juridinio subjekto paskutinė nuolatinė gyvenamoji vieta arba registruotoji būstinė Slovakijos Respublikoje; o jeigu tokio teismo nėra, tada jurisdikciją turi teismas, kurio apylinkėje asmuo turi turto (CCAP 16 straipsnis).

Valstybės bendrosios kompetencijos teismas yra teismas, kurio apylinkėje įvyko faktas, dėl kurio pateiktas ieškinys (CCAP 17 straipsnis).

Ne ginčo tvarka nagrinėjamos bylos

Ne ginčo tvarka nagrinėjamos byloje (CMP 3 straipsnis) teritorinę jurisdikciją turi įstatymu paskirtas teismas. Jeigu teritorinės jurisdikcijos taip nustatyti negalima, teritorinę jurisdikciją turi ieškovo bendrosios kompetencijos teismas.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Alternatyvioji jurisdikcija (neprivalomai pasirinkta jurisdikcija) atspindi ieškovo teisę vietoje atsakovo bendrosios kompetencijos teismo pasirinkti teismą, turintį jurisdikciją pagal CCAP 19 straipsnį. Teritorinę jurisdikciją turi ne tik atsakovo bendrosios kompetencijos teismas, bet ir teismas, kurio apylinkėje:

- yra atsakovo darbo vieta pagal jo darbo sutartį;
- įvyko aplinkybės, dėl kurių atsirado teisė pateikti ieškinį dėl žalos atlyginimo;
- yra atsakovo-juridinio subjekto padalinys, jeigu ginčas susijęs su tuo padaliniu;
- yra ieškovo-vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta, jeigu ginčas yra vartotojo ginčas arba jeigu procesas vyksta dėl ginčo, susijusio su vartotojų arbitražu;
- yra ieškovo nuolatinė gyvenamoji vieta arba registruotoji būstinė, arba, užsienio juridinio subjekto atveju, ieškovo organizacinio padalinio vieta, jeigu ginčas vyksta dėl kovos su diskriminacija.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Išimtinė jurisdikcija **ginčo tvarka nagrinėjamos byloje** reiškia, kad ieškovas vietoje atsakovo bendrosios kompetencijos teismo privalo pasirinkti teismą, turintį jurisdikciją pagal CCAP 20 straipsnį. Tai reiškia, kad toliau nurodytais atvejais teritorinę jurisdikciją nagrinėti bylą turi teismas:

- kurio apylinkėje yra nekilnojamasis turtas, kai ginčas susijęs su daiktine (lot. *in rem*) teise į nekilnojamąjį turtą;
- kurio apylinkėje vykdomas paveldėjimo procesas, kai ginčas susijęs su paveldėjimo procesu;
- kurio apylinkėje atliekamas vykdymo procesas, jeigu ginčas kilo dėl ypatingo proceso pobūdžio;
- kurio apylinkėje vykdomas bankroto arba restruktūrizavimo procesas, jeigu ginčas kilo dėl ypatingo proceso pobūdžio, išskyrus procesą dėl susitarimo dėl nedalomo sutuoktinių turto;
- kurio apylinkėje yra arbitražo vieta, jeigu procesas vyksta dėl ginčų, susijusių su arbitražo procesu, išskyrus vartotojų arbitražą; jeigu arbitražo vieta yra ne Slovakijos Respublikoje, jurisdikciją nagrinėti bylą turi teismas, kurio apylinkėje yra atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta arba jo registruotosios būstinės ar, užsienio juridinio subjekto atveju, organizacinio padalinio adresas; jeigu atsakovas Slovakijos Respublikoje neturi nuolatinės gyvenamosios vietos arba registruotosios būstinės ar, užsienio juridinio subjekto atveju, organizacinio padalinio adreso, tada jurisdikciją nagrinėti bylą turi teismas, kurio apylinkėje yra ieškovo nuolatinė gyvenamoji vieta arba jo registruotosios būstinės ar, užsienio juridinio subjekto atveju, organizacinio padalinio adresas.

Išimtinė jurisdikcija **ne ginčo tvarka nagrinėjamos byloje** reiškia, kad vietoje bendrosios kompetencijos teismo jurisdikciją turi toliau nurodytas teismas: teritorinę jurisdikciją procese dėl **santuokos nutraukimo** turi teismas, kurio apylinkėje buvo sutuoktinių paskutinės bendros gyvenamosios vietos adresas, jeigu bent vienas iš jų dar gyvena toje apylinkėje. Priešingu atveju teritorinę jurisdikciją turi sutuoktinio, kuris nepateikė ieškinio, bendrosios kompetencijos teismas. Jeigu tokiu būdu teismo jurisdikcijos nustatyti negalima, jurisdikciją turi ieškovo bendrosios kompetencijos teismas (CMP 92 straipsnis).

Teritorinę jurisdikciją procese dėl **santuokos pripažinimo negaliojančia** arba jos **negaliojimo fakto nustatymo** turi teismas, kurio apylinkėje buvo sutuoktinių paskutinės bendros gyvenamosios vietos adresas, jeigu bent vienas iš jų dar gyvena toje apylinkėje. Priešingu atveju teritorinę jurisdikciją turi sutuoktinio, kuris nepateikė ieškinio, bendrosios kompetencijos teismas. Jeigu tokiu būdu teismo jurisdikcijos nustatyti negalima, jurisdikciją turi vieno iš sutuoktinių bendrosios kompetencijos teismas (CMP 101 straipsnis).

Teritorinę jurisdikciją byloje dėl **teisminės nepilnamečių apsaugos** turi teismas, kurio apylinkėje yra nepilnamečio gyvenamoji vieta, nustatyta jo tėvų susitarimu arba pagal teisės aktus proceso pradžioje (CMP 112 straipsnio 1 dalis).

Teritorinę jurisdikciją byloje dėl **įvaikinimo** turi teismas, kurio apylinkėje yra vaiko gyvenamoji vieta, nustatyta jo tėvų susitarimu arba pagal teisės aktus proceso pradžioje. Jeigu tokio teismo nėra, jurisdikciją nagrinėti bylą turi teismas, kurio apylinkėje vaikas gyvena (CMP 136 straipsnis).

Teritorinę jurisdikciją byloje dėl **teisinio veiksnio** turi teismas, kurio apylinkėje yra asmens, kurio veiksnio klausimas sprendžiamas, gyvenamoji vieta (CMP 232 straipsnis).

Teritorinę jurisdikciją byloje dėl **asmens priverstinio gydymo medicinos įstaigoje leistinumo** turi teismas, kurio apylinkėje yra medicinos įstaiga (CMP 252 straipsnis).

Teritorinę jurisdikciją byloje dėl **globėjo skyrimo** turi teismas, kurio apylinkėje yra atitinkamo asmens gyvenamoji vieta; jeigu tokio teismo nėra, jurisdikciją turi teismas, kurio apylinkėje asmuo turi turto (CMP 273 straipsnis).

Teritorinę jurisdikciją byloje dėl **asmens paskelbimo mirusiu** turi asmens, kurį norima paskelbti mirusiu, bendrosios kompetencijos teismas (CMP 220 straipsnis).

Teritorinę jurisdikciją byloje dėl **paveldėjimo** turi teismas, kurio apylinkėje:

- a) testatoriaus mirties metu buvo jo gyvenamoji vieta;
- b) yra testatoriaus turtas, jeigu jurisdikcija nėra nustatyta pagal a punktą;
- c) testatorius mirė, jeigu jurisdikcija nėra nustatyta pagal a arba b punktus (CMP 158 straipsnis).

Vėlesniame procese dėl paveldėjimo teritorinę jurisdikciją turi paveldėjimo procesą baigęs teismas (CMP 159 straipsnis).

Jeigu vykstant paveldėjimo procesui teismas turi patvirtinti nepilnamečio paveldėtojo ieškinį, jurisdikciją ieškiniui patvirtinti turi teismas, kuriame vyksta paveldėjimo procesas (CMP 160 straipsnio 1 dalis).

Teritorinę jurisdikciją byloje dėl **notarinio saugojimo** turi teismas, kurio apylinkėje yra notaro, saugančio pinigų, daiktus ar vertybinius popierius, registruotoji būstinė (CMP 334 straipsnis).

Teritorinę jurisdikciją byloje dėl **banko ar užsienio banko padalinio išduoto ir prarasto vertybinio popieriaus teismo pakeitimo** turi teismas, kurio apylinkėje yra banko arba užsienio banko padalinio registruotoji būstinė. Kitais atvejais jurisdikciją byloje dėl dokumento teismo pakeitimo turi ieškovo bendrosios kompetencijos teismas. Jeigu ieškovas bendrosios kompetencijos teismo Slovakijos Respublikoje neturi, jurisdikciją turi teismas, kurio apylinkėje yra mokėjimo vieta (CMP 311 straipsnis).

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Ne.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Specializuotų teismų jurisdikcija reglamentuojama CMP 22–33 straipsniuose; konkrečiai, specializuoti teismai turi jurisdikciją:

- a) procesuose dėl įsakomųjų vekselių ir čekių;
- b) darbo ginčuose;
- c) bankroto ir restruktūrizavimo procesuose;
- d) ginčuose dėl pramoninės nuosavybės;
- e) ginčuose dėl nesąžiningos konkurencijos ir autorių teisių;
- f) ginčuose, kylančiuose dėl ekonominės konkurencijos;
- g) ginčuose dėl arbitražo proceso;
- h) ginčuose, kylančiuose dėl susitarimų akcijų biržoje;
- i) ginčuose dėl sutarties, darbų koncesijų sutarties arba preliminariosios sutarties pripažinimo negaliojančia;
- j) ginčuose, kylančiuose dėl abstrakčiosios peržiūros vartotojų byloje;
- k) ginčuose dėl branduolinės žalos atlyginimo;
- l) byloje dėl kitoje ES valstybėje narėje skirtų laikinųjų apsaugos priemonių, taikomų civilinėse byloje.

Paskutinis naujinimas: 22/04/2022

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Kurios šalies teismas kompetentingas? - Suomija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą)?

Suomijoje civilinius ieškinius nagrinėja bendrosios kompetencijos teismai. Specialieji teismai paprastai arba yra apeliacinės instancijos teismai, arba nagrinėja ne pavienių piliečių inicijuotas bylas.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Pirmosios instancijos bendrosios kompetencijos teismas Suomijoje yra apygardos teismas (suom. *käräjäoikeus*). Apeliaciniai teismai (suom. *hovioikeus*) iš esmės veikia kaip apeliacinės instancijos teismai.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Pagrindinė taisyklė – ieškiniai pareiškiama atsakovo gyvenamosios vietos pirmosios instancijos bendrosios kompetencijos teisme. Tai daroma ir tais atvejais, kai atsakovas yra juridinis asmuo. Tik nedidelė mažuma ieškinių nagrinėjami kitur.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Bylos, kuriose tai įmanoma, yra šios:

Ieškiniai dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo kartu nutraukimo ar santuokos galiojimo arba turto padalijimo kitomis negu sutuoktinio mirties aplinkybėmis gali būti pareiškiama teisminės apygardos, kurioje bent vienas iš sutuoktinių turi savo gyvenamąją vietą arba nuolatinę gyvenamąją vietą, pirmosios instancijos teisme.

Ieškiniai dėl juridinio asmens filialo, padalinio, atstovybės ar kitos verslo vietos operacijų ar individualaus verslininko verslo vietos operacijų, kai minėtasis juridinis asmuo arba individualus verslininkas yra atsakovas, taip pat gali būti pareiškiama teisminės apygardos, kurioje yra atitinkama verslo vieta, pirmosios instancijos teisme.

Vartotojo skundas prekybininkui pagal vartotojų apsaugos teisės aktus gali taip pat būti nagrinėjamas teisminės apygardos, kurioje yra atitinkamo vartotojo gyvenamoji vieta arba nuolatinė gyvenamoji vieta, pirmosios instancijos teisme.

Rinkos teismas (suom. *markkinaoikeus*) veikia kaip pirmosios instancijos teismas su pramoninėmis teisėmis ir autorių teisėmis susijusiems ginčams, prašymams ir skundams nagrinėti.

Ieškiniai dėl darbo sutarčių taip pat gali būti pareiškiama teisminės apygardos, kurioje paprastai atliekamas atitinkamos sutarties reglamentuojamas darbas, pirmosios instancijos teisme. Tais atvejais, kai darbas paprastai nėra atliekamas toje pačioje teisminėje apygardoje, darbuotojo skundas darbdaviui gali būti nagrinėjamas ir teisminės apygardos, kurioje yra darbdavio verslo vieta, pirmosios instancijos teisme.

Ieškiniai dėl nesutartinės kompensacijos gali būti pareiškiama teisminės apygardos, kurioje įvykdytas veiksmas arba aplaidus poelgis, dėl kurio teikiamas skundas, arba kurioje buvo patirta atitinkama žala, pirmosios instancijos teisme. Minėtieji ieškiniai gali būti pareiškiama ir teisminės apygardos, kurioje yra

ieškovo gyvenamoji vieta arba nuolatinė gyvenamoji vieta, pirmosios instancijos teisme, jeigu ieškinyje grindžiamas Transporto priemonių privalomojo draudimo įstatymu (suom. *liikennevakuutuslaki*), Žalos pacientams įstatymu (suom. *potilasvahinkolaki*), Atsakomybės už produktus įstatymu (suom. *tuotevastuulaki*), Žalos aplinkai draudimo įstatymu (suom. *laki ympäristövahinkovakuutuksesta*) arba Atsakomybės už geležinkelių eismą įstatymu (suom. *raideiliikennevastuulaki*).

Ieškiniai dėl nekilnojamojo turto taip pat gali būti pareiškiama teisminės apygardos, kurioje yra nekilnojamasis turtas, pirmosios instancijos teisme.

Ieškiniai dėl išlaikymo gali būti pareiškiama ir teisminės apygardos, kurioje yra ieškovo arba išlaikymo gavėjo gyvenamoji vieta, pirmosios instancijos teisme. Tarptautiniais atvejais gali būti taikomos ES reglamentuose ar tarptautinėse sutartyse nustatytos jurisdikcijos taisyklės.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Kompetentingas teismas ne visada bus atsakovo gyvenamosios vietos teismas. Pavyzdžiui:

Ieškiniai dėl tėvystės nustatymo turi būti pareiškiama teisminės apygardos, kurioje yra motinos arba vaiko gyvenamoji vieta arba nuolatinė gyvenamoji vieta, pirmosios instancijos teisme. Ieškiniai dėl tėvystės atšaukimo turi būti pareiškiama teisminės apygardos, kurioje yra vaiko gyvenamoji vieta, pirmosios instancijos teisme.

Ieškiniai dėl vaiko globos teisių ir teisės bendrauti su vaiku turi būti pareiškiama teisminės apygardos, kurioje yra vaiko gyvenamoji vieta, pirmosios instancijos teisme.

Ieškiniai dėl globos teisių ir teisės bendrauti nurodymų vykdymo užtikrinimo turi būti pareiškiama teisminės apygardos, kurioje yra vaiko arba atsakovo gyvenamoji vieta arba kurioje kuris nors iš jų laikinai gyvena, pirmosios instancijos teisme.

Ieškiniai dėl globėjų paskyrimo, globos nutraukimo, veiksnio apribojimo arba tokių apribojimų panaikinimo ar pakeitimo turi būti pareiškiama apygardos, kurioje yra asmens, kurio veiksnys apriojamas, gyvenamoji vieta, pirmosios instancijos teisme.

Ieškiniai dėl įvaikinimo patvirtinimo turi būti pareiškiama teisminės apygardos, kurioje yra įtėvio gyvenamoji vieta arba nuolatinė gyvenamoji vieta, pirmosios instancijos teisme.

Ieškiniai dėl paveldėjimo ir palikimo turi būti pareiškiama teisminės apygardos, kurioje buvo mirusio asmens gyvenamoji vieta arba nuolatinė gyvenamoji vieta, pirmosios instancijos teisme.

2.2.2.3 Ar šalis gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Civilinių ieškinių atveju (tačiau kai procesas vyksta ne ginčo tvarka) suinteresuotosios šalys tam tikromis sąlygomis gali pasirinkti kitą teismą negu tas, kuris būtų kompetentingas įprastu atveju (pirmosios instancijos teismas).

Vartotojų, darbuotojų arba išlaikymo siekiančių ar jį gaunančių asmenų teisė pareikšti ieškinius Civilinio proceso kodekse nurodytame teisme (suom. *oikeudenkäymiskaari*) negali būti ribojama susitarimais dėl jurisdikcijos, išskyrus atvejus, kai tokie susitarimai sudaromi kilus ginčui.

Susitarimai dėl jurisdikcijos turi būti sudaromi raštu ir gali būti susieti tik su konkrečiu ginču arba taikomi būsimiems ginčams, kilsiantiems iš konkretaus teisinio santykio.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Rinkos teismas veikia kaip pirmosios instancijos teismas su pramoninėmis teisėmis ir autorių teisėmis susijusiems ginčams, prašymams ir skundams nagrinėti. Kitais atvejais specialijų teismų sistema Suomijoje naudojama tik išimtinėmis aplinkybėmis nagrinėjamosioms byloms.

Nuorodos

 Suomijos teisimai

Paskutinis naujinimas: 19/04/2024

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Kurios šalies teismas kompetentingas? - Švedija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą)?

Civilinės teisės ginčus paprastai nagrinėja bendrosios kompetencijos teismas. Byla turi būti iškeliaama jurisdikciją turinčiame apylinkės teisme (šved. *tingsrätt*). Du specializuoti teismai nagrinėja tam tikrų rūšių civilines bylas, būtent Darbo teismas (šved. *Arbetsdomstolen*) ir Rinkos teismas (šved. *Marknadsdomstolen*). Yra ir tam tikrų apylinkių teismų, nagrinėjančių specifinių rūšių bylas. Informaciją apie šių teismų jurisdikciją galima rasti atsakyme į [3 klausimą](#).

Daugiau informacijos apie bendrosios kompetencijos teismus galima rasti [čia](#), o apie specializuotus teismus – [čia](#).

Tam tikrus civilinės teisės ginčus nagrinėja įstaigos, kurios iš tikrųjų nėra teismai. Laikydamosi supaprastinto proceso tvarkos, vykdymo institucijos gali reikalauti, kad šalis atliktų mokėjimą arba imtųsi kitų priemonių. Šių institucijų sprendimus galima ginčyti apylinkės teisme. Tam tikrus ginčus, susijusius su nuoma, nagrinėja specializuoti nuomos teismai (šved. *hyresnämnder*) arba nuomojamo turto teismai (šved. *arrendenämnder*).

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Iš esmės visos civilinės bylos pirmiausia iškeliamos žemiausios instancijos, t. y. apylinkės, teisme (šved. *tingsrätt*).

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Pagal bendrą taisyklę byla turi būti iškeliaama atsakovo gyvenamosios vietos teisme. Fizinis asmuo laikomas gyvenančiu vietoje, kurioje yra registruotas.

Informaciją apie tai, kur asmuo yra registruotas, gali suteikti Švedijos mokesčių inspekcija (šved. *Skatteverket*) (tel. +46 (0)8 56 48 51 60). Paprastai juridinių asmenų buvimo vieta laikoma vieta, kurioje yra jų registruotoji būstinė.

Švedijos teisme bylą iškelti galima net ir tais atvejais, kai asmuo negyvena Švedijoje. Jeigu atsakovas neturi gyvenamosios vietos, byla gali būti iškelta pagal vietą, kurioje jis yra apsistojęs, arba kai kuriais atvejais – pagal vietą, kurioje jis paskiausiai gyveno ar buvo apsistojęs. Dėl kai kurių civilinių ginčų byla Švedijoje gali būti iškeliaama, net jeigu atsakovas gyvena užsienyje. Svarbiausias tokios jurisdikcijos pagrindas bus tai, kad turtas yra Švedijoje arba sutartis buvo sudaryta Švedijoje.

Tarptautinėse bylose svarbu atsiminti, kad Švedijos nuostatas, kurioms reglamentuojama teismų jurisdikcija, galima taikyti tik tais atvejais, kai Švedija turi jurisdikciją. Dažniausiai Švedija turi jurisdikciją, jei Švedijos teismas turi jurisdikciją pagal nacionalines nuostatas, kuriomis reglamentuojama teismų jurisdikcija. Šiomis aplinkybėmis taip pat būtina atsižvelgti į bet kokius tarptautinius susitarimus, kurie gali būti taikomi. Svarbiausi iš jų yra Reglamentas „Briuselis I“, Briuselio konvencija ir Lugano konvencija; visuose šiuose dokumentuose reglamentuojama teismų jurisdikcija tais atvejais, kai atsakovas

gyvena valstybėje, kurioje taikomas minėtas reglamentas arba konvencijos. Visų pirma juose taip pat nustatyta, kad jurisdikcijos pagrindai, kuriais remiantis ieškinyje dėl įpareigojimo sumokėti gali būti pareiškiamas toje valstybėje, kurioje atsakovas turi turto, negali būti taikomi asmeniui, turinčiam gyvenamąją vietą valstybėje narėje arba valstybėje, kuri yra konvencijos šalis.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Yra įvairių jurisdikciją reglamentuojančių taisyklių, kuriose nurodyta, kad byla taip pat gali būti iškeliama kitame nei atsakovo gyvenamosios vietos teisme. Įvairiuose tarptautiniuose susitarimuose, kaip antai Reglamente „Briuselis I“ ir Lugano konvencijoje, taip pat yra taisyklių dėl konkuruojančių jurisdikcijų.

Toliau nurodomos svarbiausios Švedijos taisyklės dėl konkuruojančių jurisdikcijų:

kiekvienas asmuo, kuris patyrė žalą, gali iškelti bylą toje vietoje, kurioje buvo padarytas žalą sukėlęs veiksmas arba kurioje atsirado žala. Iš esmės ši taisyklė netaikoma sutarties pažeidimo atveju. Ieškinyje dėl žalos, patirtos dėl nusikalstamos veikos, gali būti pareiškiamas atsižvelgiant į pradėtą nusikaltimo baudžiamąjį persekiojimą;

varotojų bylas prekiautojui, susijusias su nedidelėmis sumomis, varotojai gali iškelti savo gyvenamosios vietos teisme;

bylos, susijusias su sutartine prievole atlikti mokėjimą, tam tikrais atvejais gali būti iškeltos sutarties sudarymo vietoje. Kita vertus, Švedijos teisėje nėra nuostatos, pagal kurią jurisdikcija būtų suteikiama sutarties vykdymo vietos teismui;

tam tikrais atvejais bylą prekiautojui, susijusią su ginču dėl verslo veiklos, galima iškelti pagal verslo vykdymo vietą;

ieškiniai, susiję su vaiko globa, būstu ir lankymo teisėmis, paprastai nagrinėjami pagal vaiko gyvenamąją vietą (taip pat žr. skiltį „Tėvų atsakomybė – Švedija“).

bylos, susijusios su vaiko išlaikymu, paprastai iškeltos atsakovo gyvenamosios vietos teisme, tačiau ieškiniai dėl tėvystės (motinystės) nustatymo, šeimos bylos ir su tėvų atsakomybe susijusios bylos (vaikų globa ir gyvenamoji vieta) gali būti nagrinėjamos kitame teisme.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Švedijos teisėje galioja įvairios išimtinės jurisdikcijos taisyklės, kuriose nustatyta, kad byla turi būti iškeliama konkrečiame teisme. Išimtinės jurisdikcijos taisyklės taip pat nustatytos įvairiuose tarptautiniuose susitarimuose, pvz., Reglamente „Briuselis I“, Briuselio ir Lugano konvencijose. Jeigu byla, kuriai taikoma kuri nors iš šių taisyklių, yra iškeliama teisme, neturinčiame išimtinės jurisdikcijos, teismui neleidžiama tos bylos nagrinėti.

Toliau nurodomos svarbiausios Švedijos išimtinės jurisdikcijos taisyklės:

daugumą turinės teisės ginčų turi nagrinėti turto buvimo vietos teismas;

kai kuriuos su turto susijusius ginčus turi nagrinėti turto teismas (šved. *fastighetsdomstol*) arba specializuoti nuomos ar nuomojamo turto teismai (šved. *hyresnämnd* arba *arrendanämnd*). Tai vėlgi priklauso nuo turto buvimo vietos;

su paveldėjimo teise susijusias bylas turi nagrinėti vietos, kurioje gyvena mirusysis, teismas;

ginčus, susijusius su santuoka ir sutuoktinių turto padalijimu, turi nagrinėti vienos iš šalių gyvenamosios vietos teismas;

kai ginčą turi nagrinėti Darbo teismas (šved. *Arbetsdomstolen*) arba Rinkos teismas (šved. *Marknadsdomstolen*), bylos negalima iškelti atsakovo gyvenamosios vietos bendrosios kompetencijos teisme;

daugeliui ginčų, susijusių su aplinkosaugos teise, jūrų teise ir intelektinės nuosavybės teise, galioja specialios taisyklės, pagal kurias jurisdikcija suteikiama tik vienam teismui;

Svea apeliacinis teismas (šved. *Svea hovrätt*) turi išimtinę jurisdikciją nagrinėti tam tikrus skundus, susijusius su užsienio teismų sprendimų vykdymu.

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Šalys gali sudaryti susitarimą ir nustatyti, kad ginčas gali arba turi būti nagrinėjamas tam tikrame teisme. Tai vadinama jurisdikcijos praplėtimo susitarimu ir jis turi būti rašytinis. Susitarime galima nustatyti, kad vienas teismas turi išimtinę jurisdikciją. Taip pat galima susitarti, kad jurisdikciją turės ne tas teismas, kuris nustatomas pagal įprastas taisykles. Šalys taip pat gali nustatyti, kad jurisdikciją turės daugiau nei vienas teismas.

Iš esmės teismas, kuriam šalys priskyrė jurisdikciją, turi priimti nagrinėti jame iškeltą bylą. Tačiau ši taisyklė netaikoma, jeigu susitarimas prieštarauja kuriai nors išimtinės jurisdikcijos taisyklei. Jeigu viena iš šalių teigia, kad jurisdikcijos praplėtimo susitarimas negalioja, teismas taip pat turi išnagrinėti tokį argumentą ir gali nuspręsti, kad jis neturi jurisdikcijos.

Teismas, kuris priešingu atveju neturėtų jurisdikcijos, gali turėti jurisdikciją, jeigu atsakovas neprieštarauja, kad bylą nagrinėtų jurisdikcijos neturintis teismas (tai vadinama numanoma prarogacija). Tačiau taip negali būti, jeigu taikomos išimtinės jurisdikcijos taisyklės; teismas šį klausimą turi išnagrinėti savo iniciatyva. Tačiau teismas savaime nenagrinės klausimo, ar byla keliama pažeidžiant pagrindinę taisyklę, taisykles, kuriomis reglamentuojama konkuruojanti jurisdikcija, arba jurisdikcijos praplėtimo susitarimą. Bet koks teiginys, kad teismas neturi jurisdikcijos, turi būti išsakomas šalims pirmą kartą padarant pareiškimus byloje. Tačiau jeigu atsakovas apskritai nepadaro jokie pareiškimo ir teismas turi priimti sprendimą už akių, teismas turi išnagrinėti klausimą, ar jis turi jurisdikciją.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Civilinius ginčus nagrinėja du specializuoti teismai, būtent Darbo teismas (šved. *Arbetsdomstolen*) ir Rinkos teismas (šved. *Marknadsdomstolen*). Darbo teismas nagrinėja darbo santykių ginčus, t. y. ginčus, susijusius su darbuotojo ir darbdavio santykiais. Rinkos teismas nagrinėja ginčus, susijusius su konkurencijos ir rinkodaros teise.

Tam tikri apylinkių teismai (šved. *tingsrätter*) nagrinėja konkrečių rūšių civilines bylas. Penki Švedijos apylinkės teismai taip pat yra žemės ir aplinkos teismai (šved. *mark- och miljödömmolar*). Šie teismai nagrinėja bylas, kurioms taikomas Aplinkosaugos kodeksas (šved. *miljöbalken*), ir bylas, susijusias su žemės nusavinimu ir žemės dalijimu į sklypus. Jūrų bylas nagrinėja septyni apylinkės teismai, kurie taip pat yra jūrų teisės teismai (šved. *sjörättsdomstolar*). Galioja specialios taisyklės, taikomos intelektinės nuosavybės teisės ginčams, visų pirma susijusiems su patentais; šiose bylose išimtinę jurisdikciją turi Stokholmo apylinkės teismas (šved. *Stockholms tingsrätt*).

Paskutinis naujinimas: 12/11/2015

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šio dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Kurios šalies teismas kompetentingas? - Anglija ir Velsas

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą)?

Tai, kuris teismas turi jurisdikciją spręsti ginčą, priklauso nuo ginčo pobūdžio. Paprastai civilinės bylos keliamos grafysčių teismuose (*County Court*) arba Aukštajame teisme (*High Court*); lemiami veiksniai yra ieškinio vertė ir ginčo sudėtingumas. Bylos tarp valstybės ir privataus asmens, taip pat kai kurių sričių (pavyzdžiui, darbo teisės) bylos paprastai nagrinėjamos specialiosios jurisdikcijos teismuose. Informacija apie įvairius specialiosios jurisdikcijos teismus pateikiama [Teisingumo ministerijos](#) interneto svetainėje.

Kai kurie grafysčių teismų bylų nagrinėjimo centrai turi vieną jurisdikciją civilinėms darbo byloms, o kitų jurisdikcija yra specializuota, nes jiems leidžiama nagrinėti bylas, susijusias su kanclerio, prekybos ar technologijų ir statybos teise. Be to, Aukštasis teismas, kuris paprastai posėdžiauja Londone, turi apylinkių kanceliarijas (*District Registries*) daugelyje pagrindinių šalies vietovių. Dėl apylinkių kanceliarijų Aukštojo teismo bylos gali būti keliamos ir nagrinėjamos už Londono ribų ir jas nagrinėja tinkamos kvalifikacijos teisėjai. Administracinis teismas, kai kuriuose regionų centruose išsamiai nagrinėja bylas kaip Aukštasis teismas.^[1] Aukštasis teismas išsamiau apibūdintas toliau.

Kadangi jurisdikcijos klausimas ne visada aiškus, pavyzdžiui, kai kuriuos darbo teisės klausimus nagrinėja grafystės teismas, o ne darbo bylų teismas, patartina prieš keliant bylą teisme kreiptis konsultacijos. Daugiau informacijos taip pat galima gauti [Teisingumo ministerijos](#) interneto svetainėje.

[1] Kardinolas, Bristolis, Birmingamas, Lidsas ir Mančesteris

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

Civilinių bylų procedūrinėse taisyklėse, dar vadinamose [Civilinio proceso taisyklėmis](#) (CPT), kurios taikomos kartu su praktiniais nurodymais, kuriuose pateikiami praktiniai patarimai, kaip aiškinti taisykles. Praktiniuose nurodymuose dėl CPT [7 dalies](#) nurodoma, kuriame teisme byla turi būti pradėta nagrinėti. Pagrindiniai grafystės teismo ir Aukštojo teismo jurisdikcijos skirtumai yra ieškinio vertė ir sudėtingumas. Jeigu ieškinio suma neviršija 100 000 GBP, ieškinį nagrinėja grafystės teismas, o ieškinius dėl didesnių sumų nagrinėja Aukštasis teismas. Be to, CPT 8 dalyje numatyta procedūra, taikoma nepiniginiais ieškiniams, ir tokiu atveju jurisdikcija priklauso nuo bylos dalyko ir sudėtingumo.

Piniginiai ieškiniai priskiriami prie tam tikrų kategorijų, t. y. ieškiniai iki 10 000 GBP priskiriami prie ieškinių dėl nedidelių sumų kategorijos, o ieškiniai nuo 10 000 iki 25 000 GBP – prie pagreitinata tvarka nagrinėjamų bylų kategorijos; kiti ieškiniai priskiriami prie mišrių bylų kategorijos. Reikėtų pažymėti, kad priskyrimas prie kategorijos yra teismo užduotis ir niekas nedraudžia teisėjui, pasinaudojant bylų tvarkymo įgaliojimais, priskirti bylos prie konkrečios kategorijos, kad ji būtų nagrinėjama konkrečiame teisme. Išsamesni paaiškinimai pateikiami [čia](#).

Aukštajame teisme yra trys skyriai, kurie nagrinėja skirtingų rūšių bylas:

Karalienės Suolo skyrius (*Queen's Bench Division*) nagrinėja įvairius civilinės teisės klausimus, įskaitant ieškinius dėl žalos, padarytos dėl sutarties pažeidimo, delikto, šmeižto ar įžeidimo atlyginimo, komercinius ginčus ir admiraliteto bylas (civiliniai ieškiniai, susiję su laivais, pavyzdžiui, laivų susidūrimu, žala kroviniui arba laivo ar turto gelbėjimu); šiuo metu šiam skyriui priklauso Oficialių arbitrų teismas (*Official Referees Court*), priskiriamas [Technologinių ir statybos bylų teismui](#). Jis taip pat atlieka įvairių teismų, įstaigų ar asmenų, vykdančių viešąsias funkcijas (įskaitant vyriausybės ministrus), priežiūros funkciją per Administracinį teismą, šis procesas vadinamas teismine priežiūra (*judicial review*), kuria užtikrinama, kad šių įstaigų ar asmenų priimti sprendimai būtų tinkami ir teisėti ir jais nebūtų viršyti jiems Parlamento suteikti įgaliojimai.

Kanclerio skyrius (*Chancery Division*) kompetentingas visų pirma nekilnojamojo turto klausimais, įskaitant mirusių asmenų turto administravimą, testamentų išaiškinimą, patentus ir intelektinę nuosavybę, bankrotą ir ginčus dėl bendrovių ir bendrių. Kanclerio skyriaus jurisdikcijai taip pat priklauso naujai sudarytas [Intelektinės nuosavybės bylų teismas #_ftn1](#) (*Intellectual Property Enterprise Court*)^[1].

Šeimos teisės skyrius (*Family Division*) nagrinėja bylas dėl santuokos nutraukimo ir kitų santuokos klausimų, bylas dėl vaikų, pavyzdžiui, įvaikinimo, neginčytinų testamentų, taip pat testamentų nepalikusio palikėjo turto paskirstymo.

Daugiau informacijos apie Aukštąjį teismą pateikiama [Teisingumo ministerijos](#) interneto svetainėje.

Kilus klausimų, kuriame teisme turi būti keliamą byla, reikėtų kreiptis teisinės konsultacijos arba apsilankyti [Teisingumo ministerijos](#) interneto svetainėje.

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Kaip minėta, šiuo metu grafystės teismo jurisdikcijai priskiriami ieškiniai paprastai pareiškiami centralizuotai ir tada išsiunčiami į bylų nagrinėjimo centrus, kai reikia surengti teismo posėdį. CPT 26 straipsnio 2A dalies 2 punkte numatyta, kad byla turėtų būti perduoda grafystės teismo bylų nagrinėjimo centrui pagal atsakovo gyvenamosios vietos arba vykdomos veiklos adresą ir bet kuri iš šalių gali prašyti, kad byla būtų nagrinėjama konkrečiame bylų nagrinėjimo centre.

Turint omenyje specializuotos jurisdikcijos klausimą, gali būti, kad bylų nagrinėjimo centras, kuriam paskirta byla, nebus įsikūręs nė vienos iš šalių gyvenamojoje vietoje todėl, kad bylai nagrinėti reikalingi specializuoti teisėjai.

Be to, kai kurių rūšių ieškiniai yra susieti su konkrečia vieta, pavyzdžiui, ieškiniai dėl žemės nuosavybės, ieškiniai pagal Vartojimo kredito įstatymą arba ieškiniai dėl prekių grąžinimo. Tokiu atveju ieškinyje turi būti pateiktas prekių savininko gyvenamosios vietos arba vykdomos veiklos vietos teisme. Daugiau informacijos apie šias išimtis pateikiama Anglijos ir Velso [Civilinio proceso taisyklių](#) 55 ir 7 dalyse.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

Pagrindinės taisyklės išimtys susijusios su tuo, kad byla bus nagrinėjama tame teisme, kuris gali tinkamiausias bylai išspręsti, atsižvelgiant į bylos pobūdį, turimus teisėjus ir šalių argumentus dėl atitinkamos bylos nagrinėjimo vietos.

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Pagal pagrindinę taisyklę byla perduodama grafystės teismo bylų nagrinėjimo centrui pagal atsakovo gyvenamosios vietos arba vykdomos veiklos adresą, jeigu reikia surengti teismo posėdį. Tačiau šalims pildant klausimyną dėl bylų nukreipimo leidžiama pasirinkti, kuriame teisme jos pageidauja bylos nagrinėjimo, bet sprendimą priima teismas. Kai kurie Londono Aukštajame teisme pareikšti ieškiniai gali būti nagrinėjami vienoje iš apylinkių kanceliarijų.

Daugiau informacijos apie bylų perdavimą pateikiama [Civilinio proceso taisyklių 30 dalyje](#).

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Kaip minėta, bendras lemiamas veiksnys dėl teismo, kuriame bus nagrinėjama byla, yra ieškinio vertė arba bylos sudėtingumas. Nors šalys gali klausimyne dėl bylų nukreipimo pateikti argumentus dėl teismo, kuriame būtų nagrinėjama byla, galutinį sprendimą priima teismas. Ieškovas negali rinktis, kuriame teisme bus nagrinėjama byla. Be to, pagal CPT 2.7 dalį teismui suteikta visiška diskrecija nagrinėti bylas, kurias jis mano esąs tinkamas nagrinėti. Daugiau informacijos pateikiama [Civilinio proceso taisyklėse](#).

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Ne.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Skirtingų Aukštojo teismo skyrių funkcijos ir išsami informacija apie šeimos bylas nagrinėjančius teismus pateikta pirmiau.

Daugiau informacijos apie [grafysčių teismus](#) ir [Aukštąjį teismą](#) pateikiama Teisingumo ministerijos interneto svetainėje.

Susijusios nuorodos

[Teisingumo ministerija](#)

Paskutinis naujinimas: 16/09/2021

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija

neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Kurios šalies teismas kompetentingas? - Šiaurės Airija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą?)

Dauguma civilinių ir komercinių bylų nagrinėjamos Šiaurės Airijos Aukštajame teisme arba grafystių teismuose. Jurisdikciją kai kuriose civilinėse bylose, pavyzdžiui, dėl nedidelių skolų išieškojimo, taip pat šeimos ir vidaus bylų, turi magistratų teismai.

Įstatymais nustatyti specialiosios jurisdikcijos teismai nagrinėja įvairius klausimus, pavyzdžiui, imigracijos, mokesčių, psichinės sveikatos, socialinių išmokų ir transporto klausimus. Kai kurie teismai turi jurisdikciją visoje Jungtinėje Karalystėje ir informacija apie juos pateikiama Šiaurės Airijos bendrosios ir specialiosios jurisdikcijos teismų tarnybos interneto svetainėje. Kiti teismai, pavyzdžiui, Diskriminacijos bylų teismas ir darbo bylų teismai, nagrinėjantys kai kurias darbo bylas, turi jurisdikciją tik Šiaurės Airijoje.

Neretai jurisdikcijos klausimas nėra paprastas. Todėl visada patartina prieš keliant bylą teisme pasitarti su teisininku.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Reikėtų visada pasitarti su teisininku dėl to, į kurį teismą kreiptis ir kuriame kelti bylą.

Jeigu jūsų ieškinio suma neviršija 30 000 GBP ir tai yra ieškinys dėl žalos atlyginimo dėl aplaidumo arba sutarties pažeidimo, byla turėtų būti keliama grafystės teisme, nebent teisininkas suteikia kitokią konsultaciją. Jeigu ieškinio suma viršija 30 000 GBP, turi būti kreipiamasi į Aukštąjį teismą.

Kai kurie ne didesni nei 3 000 GBP ieškiniai gali būti nagrinėjami grafystės teisme pagal ieškinio dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūrą, kuri yra paprastas ir neformalus ginčų sprendimo būdas, kai dažnai neprireikia advokato pagalbos. Informacija apie ieškinius dėl nedidelių sumų pateikiama informaciniame lankstinuke Šiaurės Airijos bendrosios ir specialiosios jurisdikcijos teismų tarnybos interneto svetainėje.

Šeimos bylos gali būti nagrinėjamos magistratų teisme, grafystės teisme arba Aukštajame teisme, atsižvelgiant į bylos pobūdį.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Magistratų teismai ir grafystės teismai įgyvendina jurisdikciją visoje Šiaurės Airijoje. Paprastai šių teismų veiklos teritorija nustatoma pagal tris administracinio teismo skyrius. Administracinių teismų suskirstymo vadovą galima parsisiųsti iš NICTS interneto svetainės adresu <http://www.courtsni.gov.uk/en-GB/Documents/Single%20Jurisdiction%20Internet%20Info%20Agreed.pdf>

Aukštasis teismas įgyvendina jurisdikciją visoje Šiaurės Airijoje.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Paprastai byla turėtų būti keliama teisme, kurio veiklos teritorijoje gyvena arba vykdo veiklą atsakovas, arba teisme, kurio veiklos teritorijoje buvo padaryti veiksmai, dėl kurių yra iškelta byla (nors techniškai byla gali būti keliama bet kuriame skyriuje).

Bylos dėl sutarčių teismo vieta priklauso nuo sutarties pobūdžio. Pavyzdžiui, ginčas dėl darbo sutarties gali priklausyti grafystės teismo jurisdikcijai arba Darbo bylų teismo jurisdikcijai.

Šeimos bylas, pavyzdžiui, susijusias su tėvų pareigomis, nagrinėja magistratų teismas, grafystės teismas arba Aukštasis teismas, atsižvelgiant į bylos pobūdį.

Bylos dėl deliktų nagrinėjamos pagal bendrą jurisdikcijos taisyklę, kaip ir civiliniai ieškiniai baudžiamosiose bylose. Vis dėlto yra ir žalos atlyginimo nukentėjusiesiems nuo nusikaltimų schema, apie kurią daugiau informacijos pateikiama Žalos atlyginimo tarnybų interneto svetainėje (žr. toliau pateiktą nuorodą).

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Tokio reikalavimo nėra. Byla gali būti iškelta administracinio teismo skyriuje, neatsižvelgiant į dalyką (nors apskritai byla keliama tame skyriuje, kurio veiklos teritorijoje gyvena arba vykdo veiklą atsakovas arba kurio veiklos teritorijoje padarytas veiksmas, dėl kurio iškelta byla).

2.2.2.3 Ar šalis gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Šalis negali teismui suteikti jurisdikcijos.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Informacija apie specialiosios jurisdikcijos teismus, kurių jurisdikcija apima visą Jungtinę Karalystę, pateikiama Anglijos ir Velso teismo tarnybos ir Teisingumo ministerijos interneto svetainėje.

Informacija apie bendrosios jurisdikcijos teismų ir daugumą specialiosios jurisdikcijos teismų Šiaurės Airijoje pateikiama informaciniame lankstinuke Šiaurės Airijos bendrosios ir specialiosios jurisdikcijos teismų tarnybos interneto svetainėje.

Informacija apie darbo bylų teismų ir Diskriminacijos bylų teismo jurisdikciją pateikiama darbo bylų teismų ir Diskriminacijos bylų teismo interneto svetainėje.

Susijusios nuorodos

[Šiaurės Airijos bendrosios ir specialiosios jurisdikcijos teismų tarnyba](#)

[Teismai](#) (Jos Didenybės teismų tarnyba: Anglija ir Velsas)

[Specialiosios jurisdikcijos teismai](#) (Teisingumo ministerija)

[Darbo bylų teismai ir Diskriminacijos bylų teismas](#)

[Žalos atlyginimo tarnybos](#)

Paskutinis naujinimas: 14/09/2021

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Kurios šalies teismas kompetentingas? - Škotija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą?)

Du pagrindiniai civilinių bylų teismai Škotijoje yra Vyriausiojo teisėjo teismas (*Sheriff Court*) (įskaitant Apeliacinį vyriausiojo teisėjo teismą (*Sheriff Appeal Court*)) ir Aukščiausiasis civilinių bylų teismas (*Court of Session*). Tačiau yra kai kurie specializuoti teismai, turintys jurisdikciją nagrinėti tik tam tikrus ieškinius. Šie teismai yra tokie: Lordo Lyono teismas (*Court of Lord Lyon*), lždo teismas (*Court of Exchequer*), Rinkimų bylų teismas (*Election Petition Court*), Bylas dėl žalos sveikatai nagrinėjantis vyriausiojo teisėjo teismas (*Sheriff Personal Injury Court*) (yra Vyriausiojo teisėjo teismo dalis) ir Škotijos žemės bylų teismas (*Scottish Land Court*). Taip pat yra kitų įstatymais nustatytų specialiosios jurisdikcijos teismų.

Specialiosios jurisdikcijos teismai

2007 m. Specialiosios ir bendrosios jurisdikcijos teismų ir vykdymo įstatymu (*The Tribunals Courts and Enforcement Act 2007*) buvo sukurta viena bendra Jungtinės Karalystės teismų struktūra, padalijant juos į pirmosios instancijos (angl. *First-tier*) ir aukštesniosios (*Upper Tribunal*) specialiosios jurisdikcijos teismus. Pirmosios instancijos teismas ir aukštesnysis teismas turi atskiras kolegijas, kurios nagrinėja įvairias bylas, bet jų jurisdikcija panaši. Išsamesnė informacija apie specialiosios jurisdikcijos teismus pateikiama [Jos Didenybės bendrosios ir specialiosios jurisdikcijos teismų tarnybos](#) interneto svetainėje. Kai kurie teismai skirti tik Škotijai. Daugumai teismų vadovauja atskiras pirmininkas arba vadovas ir kiekvienam iš jų suteikiami skirtingi vykdymo įgaliojimai. Jurisdikcija apima apeliacinius skundus dėl transporto priemonių stovėjimo taisyklių pažeidimų, priverstinio gydymo ir sunkiomis psichinėmis ligomis sergančių pacientų laisvės apribojimo. Apeliacinius skundus dėl Škotijos teismų sprendimų nagrinėja Škotijos civilinių bylų teismai ir juos gali nagrinėti Vyriausiojo teisėjo teismas ir Aukščiausiasis civilinių bylų teismas. Pagal 2014 m. Škotijos specialiosios jurisdikcijos teismų įstatymą įsteigtas Škotijos pirmosios instancijos teismas ir Škotijos aukštesnysis teismas (tai yra autonominiai teismai). Vyriausiasis Škotijos teisėjas, lordas pirmininkas (*Lord President*), vadovauja Škotijos specialiosios jurisdikcijos teismams ir yra perdavęs įvairias funkcijas Škotijos specialiosios jurisdikcijos teismų pirmininkui ir šis modelis panašus į pirmiau apibūdintą Jungtinės Karalystės modelį. Škotijos pirmosios instancijos teismas nagrinėja daugumą apeliacinių skundų dėl pirmosios instancijos teismų sprendimų, kad jie nepriklausytų kitų teismų jurisdikcijai. Nuo 2016 m. gruodžio mėn. nustatyta nauja pirmosios instancijos teismų struktūra. Nuo šiol Škotijos pirmosios instancijos teismą ir Škotijos aukštesnįjį teismą administruoja Škotijos bendrosios ir specialiosios jurisdikcijos teismų tarnyba. Papildoma informacija pateikiama [Škotijos bendrosios ir specialiosios jurisdikcijos teismų tarnybos](#) ir [Škotijos vyriausybės](#) interneto svetainėje.

Lordo Lyono teismas

Lord Lyon King of Arms yra vienas iš Škotijos Karalystės valstybės pareigūnų ir Karalienės patarėjas heraldikos, genealogijos ir ceremonijų klausimais. Jis įgyvendina visą Karalienės jurisdikciją heraldikos byloje, užtikrina heraldikos teisės vykdymą ir priima sprendimus byloje, susijusiose su vardais, šeimos atstovavimu ir vadovavimu.

Iždo teismas

Škotijoje Aukščiausiasis civilinių bylų teismas, nagrinėdamas bylas dėl mokesčių, posėdžiauja kaip Iždo teismas. Jis daugiausia nagrinėja apeliacinius skundus teisės klausimais dėl Specialiosios pajamų (pelno) mokesčio komisijos sprendimų dėl prievolės mokėti mokesčius.

Rinkimų bylų teismas

Šį teismą sudaro du Aukščiausiojo civilinių bylų teismo teisėjai, nagrinėjantys bylas dėl Parlamento narių ir Škotijos parlamento narių rinkimų, grindžiamas neteisėtumu ar nederama praktika.

Škotijos žemės ūkio bylų teismas

Šis teismas daugiausia nagrinėja ginčus, susijusius su žemės ūkio paskirties žemės nuoma ir smulkiu ūkininkavimu (tam tikra smulkaus ūkininkavimo forma išsinuomojant žemę). Jo pirmininkas ir pavaduotojas turi teisininko kvalifikaciją, o kiti du nariai – praktikuojantys žemdirbiai. Šio teismo gali būti prašoma nustatyti žemės ūkio naudos nuomos mokesčių ir jis nagrinėja apeliacinius skundus dėl institucijos, reguliuojančios smulkų ūkininkavimą, sprendimų. Jis taip pat nagrinėja apeliacinius skundus dėl Škotijos vyriausybės sprendimų skirti baudas ūkininkams, gaunantiems mokėjimus pagal ES bendros žemės ūkio politikos sistemą, taip pat apeliacinius skundus kai kuriais aplinkos klausimais.

Škotijos žemės bylų teismas

Šį teismą sudaro pirmininkas ir trys nariai, turintys pripažintą patirtį teisės ir žemėtvarkos srityje. Šio teismo pirmininkas taip pat pirmininkauja Škotijos žemės bylų teismui.

Svarbiausios jo veiklos sritys:

- nuosavybės teisių nustatymas arba keitimas;
- nuomininkų teisės pirkti viešojo sektoriaus būstą;
- ginčai dėl kompensacijų už priverstinį žemės išpirkimą arba žemės nuvertėjimą dėl viešojo sektoriaus darbų;
- negyvenamųjų patalpų vertinimas;
- apeliaciniai skundai dėl Škotijos registrų tvarkytojo sprendimų;
- apeliaciniai skundai dėl žemės vertinimo, kai žemė įsigyjama pirmenybės teise;
- savanoriškai arba bendrai perduodamos bylos, kai šis teismas nagrinėja bylą kaip arbitras.

Bylas dėl žalos sveikatai nagrinėjantis vyriausiojo teisėjo teismas

Bylas dėl žalos sveikatai nagrinėjantis vyriausiojo teisėjo teismas yra nacionalinis ekspertų centras byloms dėl žalos sveikatai. Jeigu ieškinio suma viršija 5 000 GBP, Bylos dėl žalos sveikatai gali būti keliamos specializuotame bylas dėl žalos sveikatai nagrinėjančiame teisme Edinburge. Šalys taip pat gali nuspręsti pareikšti bet kokios vertės ieškinį dėl žalos sveikatai vietos Vyriausiojo teisėjo teisme. Speciali jurisdikcija numatyta byloms dėl darbo vietoje asmens sveikatai padarytos žalos: jeigu ieškinio suma viršija 1 000 GBP, ieškinyje gali būti teikiamas tiesiogiai Bylas dėl žalos sveikatai nagrinėjančiam vyriausiojo teisėjo teismui, o jeigu ieškinio dėl darbo vietoje asmens sveikatai padarytos žalos suma neviršija 1 000 GBP, ji gali būti teikiama šiam teismui, jei, vietos vyriausiojo teisėjo nuomone, byla yra pakankamai svarbi ar sudėtinga. Aukščiausiasis civilinių bylų teismas nebenagrinėja ieškinių dėl žalos sveikatai, kurių ieškinio suma yra mažesnė nei 100 000 GBP.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Škotijoje civilines bylas pirmąja instancija nagrinėja ir Vyriausiojo teisėjo teismas (specialiosios jurisdikcijos teismas), ir Aukščiausiojo civilinių bylų teismo Vidaus kolegija (aukštesnysis teismas).

Vyriausiojo teisėjo teismo jurisdikcija yra plati ir apima visus ieškinius dėl skolų ar žalos atlyginimo, viršutinė ieškinio sumos riba nenustatyta. Jeigu ieškinio suma (be palūkanų ir išlaidų) neviršija 100 000 GBP, ieškinyje turi būti teikiamas Vyriausiojo teisėjo teismui. Nuo 2015 m. rugsėjo mėn. išimtinai Vyriausiojo teisėjo teismo jurisdikcijai priskirtos bylos dėl ieškinių, kurių vertė yra nuo 5 000 iki 100 000 GBP.

Vyriausiojo teisėjo teismo jurisdikcijai nepriklauso bylos dėl administracinių sprendimų teisminės peržiūros, ieškiniai dėl teisių nustatymo (teisės į turtą užtikrinimo), mokesčių sumažinimo (bet tik dėl dekreto pasekmių panaikinimo) ir skundai dėl bendrovių, kurių įmokėtasis kapitalas yra didesnis nei 120 000 GBP, likvidavimo. Šias bylas nagrinėja Aukščiausiasis civilinių bylų teismas. Bylas pagal Hagos konvenciją dėl tarptautinio vaikų grobimo civilinių aspektų nagrinėja Aukščiausiasis civilinių bylų teismas.

Iš Vyriausiojo teisėjo teismo bylos gali būti perduodamos Aukščiausiajam civilinių bylų teismui bylos šalies prašymu, jeigu vyriausiasis teisėjas mano, kad tai būtina dėl bylos svarbos ar sudėtingumo. Aukščiausiasis civilinių bylų teismas gali nuspręsti, kad byla turi būti jam perduota įrodžius pagrindą.

Be to, kai kurios bylos iš Aukščiausiojo civilinių bylų teismo gali būti perduodamos Vyriausiojo teisėjo teismui.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Paprastai jurisdikcijos klausimai civilinėse bylose reglamentuojami 1982 m. Civilinių bylų jurisdikcijos ir sprendimų įstatyme. Pagal pagrindinį Škotijos jurisdikcijos taisyklėse įtvirtintą principą bylos fiziniams ir juridiniams asmenims keliamos jų nuolatinės gyvenamosios vietos teisme.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Greta minėtos pagrindinės taisyklės numatyta galimybė pasirinkti, kuriame teisme kelti bylą.

Pavyzdžiui:

Sutartys

Byla asmeniui gali būti keliamą prievolės įvykdymo vietos teisme.

Deliktai ir kvazideliktai

Byla asmeniui gali būti keliamą įvykio ar galimo įvykio vietos teisme.

Išlaikymas

Teismas turi jurisdikciją nagrinėti bylas dėl išlaikymo, jeigu tai yra išlaikymo kreditoriaus nuolatinės arba įprastinės gyvenamosios vietos teismas arba jeigu išlaikymo reikalavimas yra papildomas ir pagrindinis reikalavimas, kurį teismas turi jurisdikciją nagrinėti, susijęs su asmens statusu.

Ginčai dėl filialų, atstovybių ar kitų struktūrinių padalinių veiklos

Jurisdikciją turi filialo arba atstovybės buvimo vietos teismas.

Šeimos teisė

Byloms dėl santuokos nutraukimo, bendravimo su vaiku ir vaiko gyvenamosios vietos, tėvų pareigų ir teisių paprastai taikomos Škotijoje nustatytos teritorinės jurisdikcijos taisyklės, t. y. bylą nagrinėja vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos teismas, paprastai – Vyriausiojo teisėjo teismas. Vis dėlto gali būti išimčių, ypač jeigu viena ar abi šalys turi sąsają su kita jurisdikcija nei Škotija. Dėl šių jurisdikcijos klausimų reikėtų kreiptis teisinės konsultacijos.

Žala sveikatai

Nuo 2015 m. rugsėjo mėn. Bylas dėl žalos sveikatai nagrinėjančiam vyriausiojo teisėjo teismui, Vyriausiojo teisėjo teismui ir Aukščiausiam civilinių bylų teismui taikomos naujos jurisdikcijos taisyklės. Išsamesnė informacija pateikiama šioje informacijos suvestinėje.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Kai kuriose bylose išimtinė jurisdikcija teismui suteikiama neatsižvelgiant į nuolatinę gyvenamąją vietą ar kitą jurisdikcijos taisyklę. Tai yra:

bylose, kurių dalykas yra daiktinės teisės, nekilnojamojo turto nuoma, išimtinė jurisdikcija suteikiama turto buvimo vietos teismams. Tačiau jeigu turtas nuomojamas trumpam laikui privačiam naudojimui ne ilgiau kaip šešiems mėnesiams, jurisdikcija suteikiama ir atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismams, jeigu nuomotojas ir nuomininkas yra fiziniai asmenys, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra toje pačioje šalyje;

bylose dėl bendrovių, kitų juridinių asmenų arba fizinių ar juridinių asmenų asociacijų steigimo galiojimo, panaikinimo ar likvidavimo išimtinė jurisdikcija suteikiama bendrovės, juridinio asmens arba asociacijos buveinės vietos teismams;

bylose, kurių dalykas yra viešųjų registrų įrašų galiojimas, išimtinė jurisdikcija suteikiama registro tvarkymo vietos teismams;

bylose dėl teismo sprendimų vykdymo išimtinė jurisdikcija suteikiama teismo sprendimo vykdymo arba vykdytinumo vietos teismams.

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Jurisdikcija gali būti keičiama, jeigu asmuo pats paklūsta teismo jurisdikcijai aiškiai sutikdamas arba atvykdamas pagal teismo šaukimą ir nepateikdamas prieštaravimo dėl jurisdikcijos nebuvimo.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Škotijoje į specializuotus teismus kreipiamasi labai retai ir atsakyme į 1 klausimą išsamiau nurodyta, kokias bylas jie nagrinėja. Daugeliu atvejų civilines bylas nagrinėja Vyriausiojo teisėjo teismas arba Aukščiausiasis civilinių bylų teismas. Bet kuriuo atveju dėl bylos iškėlimo teisme vertėtų pasikonsultuoti su teisininku, taip pat ir tuo atveju, jeigu jurisdikcija gali priklausyti specializuotam teismui.

Bendra informacija apie Škotijos teismus pateikiama Škotijos teismų ir specialiosios jurisdikcijos teismų tarnybos interneto svetainėje.

Susijusios nuorodos

Škotijos bendrosios ir specialiosios jurisdikcijos teismų tarnyba

Paskutinis naujinimas: 13/09/2021

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Kurios šalies teismas kompetentingas? - Gibraltaras

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą)?

Dauguma civilinių ir komercinių bylų turėtų būti keliamos Gibraltaro Aukščiausiąjame Teisme. Aukščiausiasis Teismas padalintas į skirtingas jurisdikcijas, bet dėl Gibraltaro dydžio yra tik viena kanceliarija. (Magistratų teismas turi ribotą jurisdikciją kai kuriose šeimos bylose).

Kai kurios bylos, susijusios su darbo teise, gal būti keliamos Darbo bylų teisme. Kiti specializuoti teismai steigiami tokiose srityse kaip psichinė sveikata, apeliaciniai skundai dėl pelno mokesčio ir apeliaciniai skundai dėl socialinės apsaugos klausimų.

Daugiau informacijos pateikiama: Supreme Court Registry, 277 Main Street, Gibraltaras, tel. (+350) 200 75608.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Iš esmės civilines bylas nagrinėja Gibraltaro Aukščiausiasis Teismas. (Magistratų teismas turi ribotą jurisdikciją kai kuriose šeimos bylose).

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Dėl Gibraltaro dydžio vidaus teritorinės jurisdikcijos klausimas nekyla.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Gibraltare yra tik vienas Aukščiausiasis Teismas.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Gibraltare yra tik vienas Aukščiausiasis Teismas.

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Gibraltare yra tik vienas Aukščiausiasis Teismas.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Specializuoti teismai steigiami įstatymu. Jeigu ketinate pareikšti ieškinį specializuotame teisme, reikėtų kreiptis konsultacijos į vietos solisitorių arba Piliečių konsultacijų biurą.

Paskutinis naujinimas: 15/09/2021

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.